

## דברי הכנסת

### הישיבה המאתיים-ועשרים-ושלוש של הכנסת הארבע-עשרה

יום רביעי, ז' בתמוז התשנ"ח (1 ביולי 1998)

ירושלים, הכנסת, שעה 11:04

## תוכן העניינים

הצהרת אמונים של מבקר המדינה  
שאלות בעל-פה  
פריצות באתר השיחות באינטרנט של ערוץ הילדים  
השימוש בדמות נשיא המדינה כמקדם מכירות  
החזרת תעודת אח"מ לתאופיק טיראוי  
הודעת יושב-ראש ועדת הכנסת  
הצעה לסדר-היום  
תקציב הביטחון  
שאלות ותשובות  
חשיפה לאסבסט בגליל המערבי  
זיהום מקורות המים בישראל  
זיהום מימי הקישון בחומר רעיל  
מטרד יתושים באזור הנגב  
הובלת חומרים מסוכנים במפרץ חיפה  
עתידו של יער ירושלים  
מערכת איסוף השפכים בגוש-דן  
כשירות עובדי בריאות הסביבה ואיכות הסביבה  
פסולת רעילה באתרי פסולת פיראטיים  
תוכניות הבנייה על חופי הים  
החרמת מזון שנועד לאסירים ביטחוניים  
ייבוא תפוחים  
העברת משרד החקלאות מירושלים לקריה החקלאית בבית-דגן  
החרמת בשר בשוק בעכו  
רשת ביטחון למגדלי פרחים וצמחי נוי  
הצעת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (זיכוי בשל תשלום למעונות יום), התשנ"ח-1998  
(הצעת חברת הכנסת ע' מאור)  
הצעת חוק חיבור מוסדות חינוך לרשת החשמל, התשנ"ח-1997  
(הצעת קבוצת חברי הכנסת)  
שאלות בעל-פה  
הפסקת שידור התוכנית "דין ודברים"  
הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון – הבטחת שכר מינימום למשרת במילואים), התשנ"ח-1998  
(הצעת חבר הכנסת א' רובינשטיין)  
הצעת חוק-יסוד: הכנסת (תיקון – תקופת צינון)  
(הצעת קבוצת חברי הכנסת)  
הצעת חוק איסור שימוש בסמים מסוכנים, סמי מרץ ותרופות הרגעה

(בילדים מתחת לגיל 18), התשנ"ח-1997  
(הצעת קבוצת חברי הכנסת)  
הצעת חוק תכנון משק החלב בישראל, התשנ"ח-1998  
(הצעת קבוצת חברי הכנסת)  
הצעת חוק הגליל (תיקון – קביעת בסיס לחישוב סובסידיה), התשנ"ח-1998  
(הצעת קבוצת חברי הכנסת)  
הצעת חוק להגנת חיית הבר (תיקון – הגבלת ציד), התשנ"ח-1998  
(הצעת חבר הכנסת ח' פורת)  
הצעת חוק המקרקעין (תיקון – שיעורו של חלק ברכוש המשותף), התשנ"ז-1996  
(הצעת חבר הכנסת א' זנדברג)  
מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת  
הצעת חוק המקרקעין (תיקון – שיעורו של חלק ברכוש המשותף), התשנ"ז-1996  
(הצעת חבר הכנסת א' זנדברג)  
הצעת חוק הבחירות לכנסת (דרכי תעמולה) (תיקון – איסור פרסום), התשנ"ח-1997  
(הצעת חבר הכנסת נ' זילי)  
הצעת חוק השבות (תיקון – סייג לזכויות בני משפחה), התשנ"ח-1998  
(הצעת חבר הכנסת א' רביץ)  
הצעת חוק ישראלים חוזרים – שנת היובל (הוראת שעה), התשנ"ח-1998  
(הצעת חבר הכנסת י' כהן)  
חילופי גברי בוועדות הכנסת  
הצעת חוק שירות ביטחון (תיקון), התשנ"ו-1996  
(הצעת קבוצת חברי הכנסת)  
הצעות לסדר-היום יוזמת ראש הממשלה לכינוס ועידה בין-לאומית במדריד  
הצעה לסדר-היום מדיניותה של ארצות-הברית כלפי אירן וההשלכות על ישראל  
הצעה לסדר-היום הכינוס המיוחד של מועצת הביטחון של האו"ם בעניין ירושלים  
הצעות לסדר-היום דבריו של האלוף מתן וילנאי על תפיסת הביטחון של ישראל  
הצעות לסדר-היום ירידה תלולה בהתחלות בנייה ובמימוש משכנתאות על-ידי זוגות צעירים ועולים חדשים  
הצעה לסדר-היום  
אונס ורצח הילדה בת החמש מכפר מכר  
שאלות ותשובות  
דברי הסתה המודפסים על-גבי שטרות כסף  
העלבת שוטרי מג"ב על-ידי אחד מד טיבי  
חקירת המשטרה בנושא גיורים על-ידי "מאכערים"  
גנבות ביישובי קו התפר  
חקירת השחתת סוכה בבית-ספר בחיפה  
תלונה נגד מזייפי כשרות  
כניסת תושבי האוטונומיה לישראל ללא אישורי כניסה

היערכות משטרת נתב"ג לגילוי נשק מוסתר מסוג חדש  
נהגים שרשיונם נפסל ולא הופקד בבית-המשפט  
חקירת הצתת מערכת "כל הנגב"  
החשוד בפיגועים במזרח-ירושלים  
משחק הפירמידה  
יחס המשטרה לתלונה  
מארבי משטרה לנהגים בחיפה  
הצתת משרד רשות העתיקות בעמק-יזרעאל  
הפצת חומר הסתה נגד ישראל  
אכיפת החלטות בית-המשפט בשכונת נווה-רותם  
הפגנת ההומוסקסואלים והלסביות  
תקיפת קטינים יהודים בחברון  
העברת מעבדות המז"פ מירושלים לבית-דגן  
מאבטחים בבתי-הספר  
השתתפות אזרחים במרדפים משטריים על כורחם  
מעצרים של חברי מועצת המנהלים ועובדי חברת "בית אלמאל"  
יחס המשטרה כלפי פסיכולוג ערבי בהפגנה  
יחס המשטרה כלפי פסיכולוג ערבי בהפגנה  
נשק בלתי חוקי ביישובים הערביים  
סכסוך משפחות בעילוט  
חקירת תלונה בגין כתבה של יהונתן גפן  
הפגנות נגד פעילות כת "עדי השם"  
הכרה במשפחת דוד כטורזה הי"ד כנפגעי פעולת איבה  
פיקוח על פעילויות שיט בנהר הירדן  
יחס המשטרה ל"יד לאחים"  
פגיעת המשטרה בעיתונאים זרים בהפגנה  
הטרדה מינית בקורס של המשטרה  
פינוי משפחה ערבית ברובע המוסלמי  
הריגה בעת ניסיון שוד  
חברת שמירה ערבית חמושה בירושלים  
מצב בית-העלמין בהר-הזיתים  
חבלות בכלי רכב בבאר-שבע  
כתובות נאצה בחיפה  
פעולות נגד חרדים בחיפה  
חקירת מקרה תקיפת יהודי  
חקירת הצתת משאית עם ספרי קודש  
שוטרים פלסטינים מוסווים בעיר העתיקה

מינויים במשטרה  
הצעה לסדר-היום  
תופעת עובדים זרים הנוטשים את ילדיהם  
שאלות בעל-פה  
הפגנת תלמידי בית-הספר אבן-סינא בטייבה  
שאלות ותשובות  
גביית דמי כניסה לספריות למשפטים באוניברסיטאות  
יחס לתלמיד  
מכללת בקה-אל-ערביה  
יום לימודים ארוך במגזר הערבי  
דמי מנוי בספריות הציבוריות  
סיוע משרד החינוך ל"בית שמואל"  
הפער בהקצבות פר"ח בין יישובים ערביים ליהודיים  
מעורבות פוליטית של האקדמיה לאמנות "בצלאל"  
נפילת תלמידה מחלון כיתה  
פיטורי מורים עולים

## הצהרת אמונים של מבקר המדינה

### היו"ר ד' תיכון:

היום יום רביעי, ז' בתמוז התשנ"ח, 1 ביולי 1998 – ישיבת הכנסת פתוחה.

### מזכיר הכנסת א' האן:

אבקש לקום.

כבוד הנשיא!

(חברי הכנסת מקדמים בקימה את פני נשיא המדינה.)

### מזכיר הכנסת א' האן:

נא לשבת.

### היו"ר ד' תיכון:

טקס הצהרת אמונים של מבקר המדינה הנבחר, השופט אליעזר גולדברג.

חברי הכנסת, יושב לצדי השופט אליעזר גולדברג, שהכנסת בחרה בו בישיבתה ביום א' בסיוון התשנ"ח, 26 במאי 1998, לתפקיד מבקר המדינה.

על-פי חוק-יסוד: מבקר המדינה (תיקון מס' 2), שנתקבל בכנסת ביום כ"ז באדר התשנ"ח, 25 במרס 1998, תקופת כהונתו של מבקר המדינה היא תקופה אחת בת שבע שנים.

בהתאם לסעיף 9 לחוק-יסוד: מבקר המדינה, אבקש מכבוד השופט אליעזר גולדברג לגשת אל הדוכן להצהיר את הצהרת האמונים ולחתום עליה. בבקשה.

## אליעזר גולדברג:

אני, אליעזר גולדברג, בן שפרה ויעקב גולדברג, זכרם לברכה, מתחייב לשמור אמונים למדינת ישראל ולחוקיה ולמלא באמונה את תפקידי כמבקר המדינה.

## היו"ר ד' תיכון:

אדוני מבקר המדינה, אני מברך אותך בתפקידך הנכבד כמבקר המדינה ומאחל לך הצלחה ושיתוף פעולה פורה עם הכנסת.

אני רוצה להודיע כאן, שמבקר המדינה הנבחר, השופט אליעזר גולדברג, ייכנס לתפקידו ביום ראשון, י"א בתמוז התשנ"ח, 5 ביולי 1998, המועד שבו מבקרת המדינה מרים בן-פורת תסיים את תקופת כהונתה כמבקרת המדינה. בלשון פשוטה, יש לנו שני מבקרים כמה ימים.

אדוני נשיא המדינה ורעייתו, אדוני ראש הממשלה ורעייתו, מבקרת המדינה היוצאת הגברת מרים בן-פורת, מבקר המדינה הנבחר השופט אליעזר גולדברג ובני ביתו, כבוד נשיא בית-המשפט העליון, שופטי בית-המשפט העליון בדימוס, חברי הכנסת, אורחים נכבדים, דומני שאין צורך להציג בפניכם את מבקר המדינה החדש, השופט אליעזר גולדברג. מר גולדברג הוא פנים מוכרות בתחומים רבים ובבית זה. ראשית, אתם, חברי הכנסת, בחרתם בו לכהונת מבקר המדינה. שנית, למדנו להעריך את סגולותיו כששימש יושב-ראש ועדת הבחירות המרכזית לכנסת. השופט גולדברג פיקח על מערכת הבחירות בהגינות, באמינות ובמסירות.

הליך הבחירה לווה באקורדים צורמים וביקורת. לדעתי, הביקורת לא היתה מוצדקת.

אדוני מבקר המדינה הנבחר, היום אתה נכנס לתפקיד נכבד ביותר: ביקורת מוסדות המדינה, משק הכספים של המדינה וניהולו, הרשויות המקומיות, החברות הממשלתיות, התאגידים, המפלגות, המינהל, וזו רק תחילתה של הרשימה. איש מאתנו אינו אוהב ביקורת, אבל ללא ביקורת המדינה אי-אפשר. הביקורת מחויבת ועליה להיות הוגנת ושקולה.

אתה תשמש "כותל מערבי" למתלוננים על הממשל. זו הזדמנות לומר לציבור: אל תהססו לפנות לנציב קבילות הציבור. כל תלונה תזכה לטיפול מהיר, אמין וצודק.

אדוני מבקר המדינה, בין הכנסת למבקר המדינה לדורותיהם נרקמו קשרים הדוקים ומיוחדים. אתה אורח רצוי וקבוע בכנסת, בוועדה לביקורת המדינה, ואנו, חברי הכנסת, מצווים לשמור על מעמדך העצמאי האיתן.

אחת לשנה אנחנו מקבלים מהמבקר "שי" – דוח הביקורת השנתי. חיי הדוח קצרים. כל שנה והדוחות שלה.

אומרים לנו שלמבקר אין "שיניים" והשפעת הדוח מצומצמת ומוגבלת. אני דוחה מכול וכול ביקורת זו.

הדוח מרתק, משפיע ומרסן, שהרי איש מן המבוקרים אינו אוהב את הדוח, ועל כך יעידו המבוקרים החיים בתוכנו.

כשמגיע לידי הדוח השנתי ואני מעיין בו, אני אומר: הלוואי שנגיע למצב שבו הדוח יצומצם בהיקפו ולמבקר כמעט שלא יהיו ממצאים שליליים.

עם כניסתך לתפקיד מבקר המדינה ברצוני להבטיחך: קולך איננו קול קורא במדבר.

אבל אנחנו מקווים ומצפים שהליכי הביקורת, שלא השתנו במשך שנים רבות, ייבדקו במגמה לעדכנם ולשנותם. למשל, תישקל האפשרות לפרסום דוחות חצי-שנתיים, ביקורת בזמן אמת או עוקב, קיצור תקופת הכנת הדוחות ופרסום שמות המבוקרים.

היום לפני עשר שנים נבחרה המבקרת הגברת מרים בן-פורת. ומי שזוכר איך נראתה הביקורת לפני עשר שנים ורואה איך היא נראית היום – זהו בעצם הערך המוסף של המבקרת הנוכחית ואנשי משרדה, והיא היא שהעלתה את הביקורת לשיאים שכמותם לא ידענו. משרד המבקרת הוא כאי בים סוער, שאליו פונים אזרחים רבים בנושאים שונים ומגוונים.

לגברת מרים בן-פורת, עם לכתך נחתמת תקופה שבה גדלה המודעות לביקורת המדינה ולטוהר המידות. תודת הכנסת נתונה לך.

חברי הכנסת, עקרון יסוד בדמוקרטיה הישראלית הוא הפרדת הרשויות. מן הראוי להיות נאמנים לחלוקה זו ולא להניח לרשות אחת לפלוש לתחום חברתה.

יש מסורת ארוכת-שנים של יחסי שיתוף פעולה והדדיות בין הרשויות השונות, לאו דווקא על-פי הספר, והאנשים היושבים כאן יכולים להעיד על כך. רצוי מאוד, ואולי אף חובה, לשוב בהקדם לדפוסים אלה, שתרמו רבות לתפקוד המדינה על הצד הטוב ביותר, ויפה שעה אחת קודם.

אני מזמין את כבוד שר המשפטים צחי הנגבי לשאת את דבריו. כזכור, הוא השר המתאם בענייני ביקורת המדינה.

### **שר המשפטים צ' הנגבי:**

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, כבוד נשיא המדינה, נשיא בית-המשפט העליון, ראש הממשלה, מבקרת המדינה היוצאת הגברת בן-פורת, מבקר המדינה הנכנס השופט אליעזר גולדברג, שופטי

בית-המשפט העליון, בימים קדומים היו נביאי ישראל המתריעים על קלקלה, על הידרדרות ערכית, על התפשטות אמות מידה פגומות. התפקיד החברתי כפוי הטובה הזה, לייסר מלכים ושליטים כאשר שגגה מוסרית יוצאת מתחת ידם, הוטל על כתפי הנביא המטיף בשער. בחברה המודרנית הופקדה האחריות הזו בידי מבקרי המדינה, ואליהם נשואות עיני הציבור מתוך אמונה וביטחון בכוחם לשאת במלאכה הקשה, מלאכת הביקורת היורדת חדרי ממשל ומנסה בכל מאודה להביא לתיקון עולם.

מדינה דמוקרטית מתקדמת מכירה בחיוניותה של הביקורת על פעולות המינהל ובעוצמה המיתוספת לחברה כפועל יוצא מקיומה של הביקורת. הביקורת היא חלק בלתי נפרד מתהליך היצירה. היא איננה מיועדת להרוס, להטיל דופי, לקעקע את אמון הציבור במערכות השלטון. נהפוך הוא – היא משביחה את איכות המערכות הללו, ובזאת היא מחזקת את מעמדן בעיני האזרח התלוי בהן.

על בסיס השקפת העולם הזו, רבותי חברי הכנסת, עמלה מבקרת המדינה היוצאת, הגברת מרים בן-פורת, עשר שנים תמימות, להבטיח לכל אחת ולכל אחד מאתנו מדינת ישראל טובה יותר. הישגיה עצומים, הם פרוסים עלי דוחות מבקר המדינה שפורסמו בשנות כהונתה, והם פרוסים במשרדי הממשלה השונים שטרחו והקפידו למלא את רובן המכריע של הנחיות המבקרת.

משרד מבקר המדינה, ביוני 1998, נהנה מיוקרה רבה יותר, מאמון נכבד יותר, מאשראי גדול יותר מאשר אי-פעם בעבר.

מבקר המדינה החדש, כבוד השופט העליון בדימוס אליעזר גולדברג, מקבל לידינו מערכת חזקה ובעלת משקל משמעותי בחיינו. הוא יישא באתגר הזה באותה מידה של מיומנות, הגינות, תבונה ואומץ לב שהתאפיינו בהם 34 השנים שבהן ישב על כס השיפוט.

אמון הציבור, אמון הכנסת ואמון הממשלה נתונים לך, מבקר המדינה החדש, ויסייעו בידך להצליח במשימתך, למען כולנו.

## **היו"ר ד' תיכון:**

תודה. אני מזמין את יושב-ראש הוועדה לענייני ביקורת המדינה, חבר הכנסת יוסי כץ. בבקשה.

## **יוסי כץ (יו"ר הוועדה לענייני ביקורת המדינה):**

נכבדי נשיא המדינה, אדוני ראש הממשלה, אדוני היושב-ראש, גברתי מבקרת המדינה הפורשת, אדוני מבקר המדינה, רבותי שופטי בית-המשפט העליון, אורחים נכבדים, חברי הכנסת, היום אנו מסכמים את תקופת כהונתה של הגברת מרים בן-פורת ומקדמים בברכה חמה את שופט בית-המשפט העליון אליעזר גולדברג, אשר פרש מכהונתו כשופט ונבחר על-ידי הבית להיות מבקר המדינה לשבע השנים הבאות.

אין זו מלאכה קלה לסכם עשר שנות כהונה. מבקרת המדינה עבדה לצדם של ראשי ועדות מן הבכירים שבחברי הבית, בהם שר המשפטים לשעבר דוד ליבאי, השר לשעבר דוד מגן, חבר הכנסת רן כהן ויושב-ראש הכנסת דהיום חבר הכנסת דן תיכון.

בעת הארכת כהונתה אמר יושב-ראש הכנסת, שכיהן אז כיושב-ראש הוועדה לענייני ביקורת המדינה, כך: "בתקופת כהונתה הגיעה הביקורת אלי פסגות ושיאים שכמותם לא ידענו בעבר. המבקרת הפכה את ביקורת המדינה לאי של תקווה ואמונה כי ניתן לנו לחיות במדינה מתוקנת וטובה יותר".

כאשר נפרדנו שלשום מן המבקרת, היו כל חברי הוועדה שותפים לאותה דעה, שהמבקרת הצליחה להעמיד את הביקורת על בסיס ציבורי ומוסרי מוצק, שאין לגביו עוררין. היא הצליחה להעביר לציבור, ולא פחות חשוב – למבוקרים, מסר חד כתער, אשר השפעתו היתה חזקה ביותר.

מותר לי להניח, שלא מעט אנשים נושמים ברגע זה לרווחה. אך צר לי לומר להם, שהם חיים באשליה. כפי שהגברת בן-פורת מילאה את תפקידה מתוך תחושה חזקה של שליחות בשירות המדינה, החוק והצדק, בטוחני שגם כבוד השופט גולדברג קיבל את התפקיד בדיוק מאותה תחושה של שליחות.

כולנו יודעים, שמבקר המדינה ימשיך לפעול ללא מורא, ללא משוא-פנים, ויעשה את מלאכתו כדי לשפר את המינהל הציבורי ולמנוע תופעות של בזבז כספי ציבור, שחיתות, מינויים פוליטיים ומינהל לא תקין.

הגברת בן-פורת לא ריחמה על שום צד במערכת הפוליטית. איש מאתנו איננו יודע מה הן עמדותיה הפוליטיות, וטוב שכך הדבר. אנו מצפים ממבקר המדינה שיפעל באומץ ובנחישות מול כל גורם מבוקר, ולא ייתן ביטוי להשקפותיו הפוליטיות כי אם להשקפותיו הביקורתיות.

היושב-ראש הקודם, ידידי חבר הכנסת שבח וייס, אמר בעת הארכת כהונתה של המבקרת הפורשת, שמוסד מבקר המדינה הוא "הזרוע האפקטיבית החשובה של הכנסת".

חבר הכנסת לשעבר אברהם בורג אמר באחד מנאומיו, ואמש חזר על כך חבר הכנסת ריבלין, שמוסד מבקר המדינה הוא הרשות הרביעית מרשויות השלטון.

בכל הכבוד והענווה, נראה לי שאם קיימת רשות מבקרת, הלוא היא מורכבת משני מוסדות חשובים גם יחד – מבקר המדינה, שיש לו מעמד פורמלי בחוק-יסוד, ותקשורת חופשית, עיתונות חוקרת במיטבה, שאין לה מעמד פורמלי. רק השילוב בין שניהם, רק החשיפה לעין השמש, עשויים להרתיע ולחשוף את מי שמנצל לרעה את סמכותו השלטונית.

איש אינו אוהב ביקורת. הביקורת פוגעת, ולפעמים אף עלולה להרוס עתידו או בריאותו של אדם. אך כששמים על כפות המאזניים את הדברים, חייבים המבוקרים להבין, שהמחיר שהם משלמים נועד להבטיח לנו, לציבור, למדינה, תמורה הולמת – שמירה על שלטון החוק ומינהל תקין.

השופט אליעזר גולדברג הוכיח בעבר שהוא נמנה עם זן מיוחד של שופטים. כוונתי לפסיקות מקצועיות מן המדרגה הראשונה, דעה עצמאית וחסרת פניות, ומה שלא פחות חשוב לאזרח – יכולת עבודה וחריצות הראויות להערצה ולקנאה כאחת. אני בטוח שהמבקר החדש יוסיף נדבך חדש לתפקיד.

הרשו לי לסיים בהערה אישית. אתמול פורסמו בכלי התקשורת חילופי דברים בנוגע לאחד הדוחות שהמבקר היוצאת שקדה עליהם – דוח צאלים ב'. אינני יודע, כמובן, מה כתוב בדוח, ואין זה כרגע מענייני או מעניינה של הכנסת, אבל דבר אחד ברור לי: זוהי מחויבות ציבורית שלנו, ושלי באופן אישי, להביא לידי כך שהדוח על אסון צאלים ב' יגיע לכלל סיום. זוהי חובתנו כלפי המשפחות השכולות, זוהי חובתנו כלפי חיילי צה"ל בהווה ובעתיד, זוהי מחויבותנו כלפי המפקדים שהיו מעורבים בפרשה, וכל עוד אני מכהן כיושב-ראש הוועדה לענייני ביקורת המדינה, אעשה הכול כדי שהמבקר הנכנס יכנס בעובי הקורה, יכריע במחלוקות השונות ויוציא דין-וחשבון בהיר ומדויק לגבי תאונות האימונים בצה"ל בכלל ולגבי אסון צאלים ב' בפרט. בימים הקרובים תפגוש הוועדה את המבקר כדי לדון בנושא.

ושוב, אדוני המבקר, ברוך הבא; וגברתי – תודה.

### **היו"ר ד' תיכון:**

תודה. חברי הכנסת, סעיף 4 לחוק מבקר המדינה, התשי"ח-1958 [נוסח משולב], קובע לאמור: "במעמד הצהרת האמונים לפי סעיף 9 לחוק-יסוד: מבקר המדינה, רשאי המבקר, בתיאום עם יושב-ראש הכנסת, לשאת דברים לפני הכנסת". מאחר שמבקר המדינה הביע רצונו לומר דברים, הינך מוזמן, אדוני, לגשת לדוכן הנואמים ולשאת את נאומך.

### **מבקר המדינה א' גולדברג:**

איתי נשיא המדינה, אדוני יושב-ראש הכנסת, מכובדי ראש הממשלה והשרים, חברי הכנסת, נשיא בית-המשפט העליון וחברי השופטים, מבקרת המדינה היוצאת, חברתי, השופטת בן-פורת, עובדי משרד מבקר המדינה, אורחות ואורחים נכבדים, נטלתי את הרשות שהעניק המחוקק למבקר המדינה, במעמד הצהרת האמונים, בסעיף 4 לחוק מבקר המדינה, התשי"ח-1958 [נוסח משולב], כדי לשאת דברים בקצירת האומר.

כבר בראשית ימיה של המדינה עמדו מייסדיה על הצורך בקיומו של מוסד מבקר המדינה, שיהיה עצמאי ובלתי תלוי בממשלה. הענקת מעמד זה למבקר המדינה באה לידי ביטוי בחוק מבקר המדינה, התש"ט-1949, אשר נתקבל בכנסת ביום 18 במאי 1949. ברור היה כבר אז, כי מבקר מדינה בלתי תלוי הינו אחד מסממניה של מדינה דמוקרטית.

במשך השנים הלכו והועמקו עצמאותו של מבקר המדינה ואי-תלותו, הן התפקודית, הן הארגונית. כן נוסף לו בשנת 1971 התפקיד של נציב תלונות הציבור, ככלי נוסף לשמירה על זכויות האזרח במגעו עם המינהל ולהגנה עליו מפני המכש הביורוקרטי.

לא זו בלבד, אלא שבשנת התשמ"ח-1988 עוגנו מעמדו ותפקידיו של מבקר המדינה בחוק-יסוד: מבקר המדינה, שהוא אחת החוליות בשרשרת חוקי-היסוד שעניינם מוסדותיה של המדינה.

כדי ליישם הלכה למעשה את תפקידו, על-פי תכליתו של החוק ורוחו, על מבקר המדינה לפעול על-פי מיטב הכרתו ומצפוניו, ללא פניות וללא משוא-פנים. עליו לפעול לאורם של ערכים המשקפים את ה"אני מאמין" של חיינו הממלכתיים. עליו להתריע בשער בקול רם וצלול כל אימת שהמערכות המבוקרות אינן מתפקדות כראוי, או שגס לבן בנורמות הנהוגות במדינה מתוקנת. עליו להיות מודע לכך, כי מכוח תפקידו הוא נוטל חלק חשוב בעיצוב דמותה של החברה בישראל, כחברה הדוגלת בשלטון החוק ולא בשלטון האדם, ואשר טוהר המידות, המוסר הציבורי והשמירה על זכויות האדם הם מאבני היסוד בה.

החוק, הערכים והמצפון הם מורי הדרך של מבקר המדינה, והנאמנות להם היא נכס צאן ברזל שלו.

בתפקידו משמש מבקר המדינה נאמן הציבור, וככזה יונק הוא את כוחו לא רק מלשון החוק, אלא גם מהלגיטימציה של הציבור. ההסכמה החברתית כי מבקר המדינה הוא שליח הציבור, המבטא גישות נורמטיביות ראויות המקובלות על הציבור הרחב, אמון הציבור בנייטרליות שלו ובאמינות ממצאי הביקורת שלו – הם שמעניקים לו את כוחו המוסרי ואת עוצמתו הציבורית.

חמשת מבקרי המדינה שקדמו לי יצקו כולם תוכן לתפקיד ותרמו לעיצוב דמותו של מוסד מבקר המדינה. מבקר מבקר לפי דרכו הוסיף נדבכים חשובים לבניינו, וכך התברכה המדינה במוסד אשר תופס מקום של כבוד במערכת מוסדותיה הקונסטיטוציוניים. ראוי במיוחד לתודה ולהערכה חברתי מבקרת המדינה היוצאת, השופטת בן-פורת, אשר תרומתה היתה בעלת ייחוד ורבת חשיבות. לא יכול להיות ספק, כי הניסיון הרב שהביאה עמה מבית-המשפט, שבו ספגה את רוחה של המסורת המשפטית, עיסוקה המתמיד כשופטת בערכי המשפט ובעקרונותיו וההתנסות ביישומם, תרמו רבות להצלחתה בתפקיד. איחולי לה כי תמשיך, בבריאות טובה, לתרום לחברה עוד שנים רבות מחוכמתה ומניסיונה.

זכות גדולה נפלה בחלקי לשרת את המדינה בתפקיד מבקר המדינה הבא. תפילתי כי אזכה בלב נבון אשר בו תנוח חוכמה למלא תפקיד זה ואמצא ראוי לאמון שניתן בי.

תודה לכל מברכי בבית זה ומחוצה לו.

### מזכיר הכנסת א' האנ:

אבקש לקום.

כבוד הנשיא!

(חברי הכנסת מכבדים בקימה את צאת נשיא המדינה מאולם המליאה.)

### היו"ר ד' תיכון:

רבותי, הפסקה לרבע שעה. ישיבת הכנסת תתחדש בתום ההפסקה.

(הישיבה נפסקה בשעה 11:30 ונתחדשה בשעה 11:58).

### שאלות בעל-פה

### היו"ר ד' תיכון:

אני מתנצל על כך שההפסקה ארכה יותר מאשר תכננו. הישיבה מתחדשת. חבר הכנסת אליהו גבאי נמצא? הוא שואל את שרת התקשורת בנושא: פריצות באתר השיחות באינטרנט של ערוץ הילדים. בבקשה.

### פריצות באתר השיחות באינטרנט של ערוץ הילדים

### אליהו גבאי (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, גברתי השרה, בעיתון ה"ארץ" פורסם, כי באתר האינטרנט של ערוץ הילדים נעשה שימוש בקללות, במין ובהצעות מגומות.

ברצוני לשאול:

כיצד יוסדר הפיקוח על האתר ואם יש סיכוי לזה?

### היו"ר ד' תיכון:

בבקשה.

### שרת התקשורת ל' לבנת:

לערוץ הילדים, ערוץ-6, המשודר באמצעות מערכות הכבלים, יש אתר באינטרנט. אתר זה הוא חלק מהפעילות האינטראקטיבית של הערוץ, והוא מכיל גם אתר שיחות, מה שנקרא בז'רגון המקובל במסגרתו יכולים בני הנוער לשוחח זה עם זה. לאתר השיחות הזה היו אמצעי CHAT באינטרנט סינון, גם דיגיטליים וגם אנושיים, שתפקידם לעקוב אחר השיחות המנוהלות באתר ולהוריד אותן שיחות הכוללות תכנים בלתי ראויים. נראה, לפי הכתבה והתחקיר שפורסמו בעיתון ה"ארץ", שמנגנון הבקרה שהופעל על אתר השיחות נכשל בתפקידו.

, של ערוץ הילדים, הנחה CHAT עם פרסום כתבת התחקיר על התכנים המופיעים באתר השיחות, ה- יושב-ראש המועצה לשידורי כבלים ולשידורי לוויין להוריד את אתר השיחות מהאתר הכללי של ערוץ הילדים, או, לחלופין, להבטיח שתכנים שאינם ראויים לא ייכללו באתר.

חברת "נוגה תקשורת", שהיא המפיקה של ערוץ הילדים וגם מפעילה את האתר באינטרנט, הודתה שאמצעי הפיקוח שנקטה לא היו יעילים מספיק, והיא הסירה זמנית את אתר השיחות מהאתר הכללי, והודיעה ליושב-ראש המועצה ולי, כי היא פועלת להכנסת תוכנה חדשה שמגבילה את השיחות באתר, כך שכל שיחה תעבור, קודם שהיא מופיעה על המסך, דרך מנהל האתר, שיאשר או יפסול את העברת המסר. השיטה הזאת אומנם תצמצם את הספונסריות של הדיאלוג, אבל היא תוודא שתכנים שאינם רצויים לא יופיעו בעמודי האתר.

בשולי הדברים אני רוצה רק להוסיף, שהפיקוח על שידורי הכבלים על-פי החוק מתייחס לפיקוח על שידורים בלבד, כפי שהם מועברים במערכות הכבלים, והפיקוח איננו חל על אתרי אינטרנט, כפי שאין שום פיקוח על אתרי אינטרנט בכלל, לא במדינת ישראל וגם, ככל שידוע לי, לא בשום מקום אחר בעולם.

אני רוצה להוסיף כאן, ששמעתי לאחרונה, שגרמניה, המדינה היחידה בעולם שהטילה עכשיו עונשים על ספקי אינטרנט באתרים שלהם, כי יש הרבה מאוד שמופיעים בהם תכנים בלתי ראויים – פורנוגרפיה, הסתה, ואפילו לפעמים פגיעה בביטחון המדינה ובביטחון הלאומי – עושה עכשיו איזה ניסיון להטיל אחריות על ספקי האינטרנט, אם מועברים תכנים בלתי ראויים, שהרי יש קושי גדול מאוד לאתר את בעלי האתרים או את מפעילי האתרים השונים באינטרנט. זו בעיה שקיימתי לגביה דיון לפני כשנה וחצי, עם משרד המשפטים, ולא מצאנו פתרון לעניין הזה.

מכל מקום, בכל הנוגע לערוץ הילדים – כמובן, הבעיה היא רחבה בהרבה – הם הסירו זמנית את , והוא יחזור רק לאחר שנוודא שאכן יש פיקוח הולם וראוי CHAT האתר הזה, את אתר השיחות, ה- לפני ביצוע השיחה, לפני ביצוע כל שיחה באתר.

### **היו"ר ד' תיכון:**

תודה. אתה רוצה לשאול שאלה נוספת? בבקשה, חבר הכנסת גבאי.

לפני שהוא שואל, היות שחסר כאן חבר כנסת שישאל שאלה נוספת – אילו הייתי חבר כנסת הייתי , אצלנו בירושלים זה ערוץ מס' 16, STAR SPORT שואל אותך, למה נעלם מעל המסך מה שנקרא

. אודה לך אם בהזדמנות תתייחסי לכך. STAR SPORT ואת ה-EUROSPORT וכולנו אהבנו את ה-  
בבקשה, חבר הכנסת גבאי.

### **אליהו גבאי (מפד"ל):**

כידוע, התנועה האסלאמית מחדירה גם ברשת האינטרנט חומר שהוא עוין למדינת ישראל. האם יש  
לך דרכים או מחשבה לטפל בתופעות כאלה, בחומר כזה, או באנשים שמחדירים את החומר הזה  
כתעמולה אנטי-ישראלית?

### **היו"ר ד' תיכון:**

תודה. עוד לא, גברתי השרה. חבר הכנסת שבח וייס, בבקשה.

### **שבח וייס (העבודה):**

גברתי השרה, קראתי את המאמר המקיף, נדמה לי של אשרי ב"הארץ". חבר הכנסת גבאי, אתה  
מתכוון למאמר של אשרי ב"הארץ"?

### **אליהו גבאי (מפד"ל):**

---

### **שבח וייס (העבודה):**

אני יודע, מאמר מקיף מאוד. פעמים אחדות גם האזנתי לתוכניות רדיו שעסקו בשאלה זאת. אני  
חושב שאנחנו צריכים או יכולים לעסוק באיזו צנזורה קפדנית וכן הלאה, אבל מתקבל הרושם  
שבתחום הזה מתחילה הוולגרזציה של הדור הצעיר בגיל צעיר מדי – ואני בעד חינוך חופשי, בעד  
כיף ובעד לתת לילדים לחיות על-פי דרכם.

למרות הכול, פעמים אחדות מתוך סקרנות, ולפעמים נגררתי גם אחרי נכדתי, שכן רציתי לראות במה  
מדובר – אני מדבר כרגע ברמת הטלוויזיה – יש שם איזו כניעה מוחלטת והיסחפות מוחלטת  
לוולגריות בוטה, סתמית, הייתי קורא לזה אנטי-תרבותית, בלי להיכנס כרגע לפירוט וכן הלאה. אז אני  
יודע את המגבלות, וטוב שיש בממשל דמוקרטי מגבלות של פיקוח, אבל מה אפשר בכל זאת  
לעשות? ותמיד כשהם עונים הם אומרים: זה שיקול מסחרי. או קיי, אנחנו מבינים את הפרינציפ.

## היו"ר ד' תיכון:

לסיים.

## שבח וייס (העבודה):

סיימתי.

## היו"ר ד' תיכון:

תודה. עוד לא, גברתי. חבר הכנסת אושעיה נרשם ברגע האחרון.

## אפי אושעיה (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אני מודה לך. גברתי השרה, כמשתמש באינטרנט אני יודע, שחדשים לבקרים קמים אתרים ונופלים אתרים ממקומות עלומים, ואי-אפשר לעקוב אחריהם ואי-אפשר להטיל עליהם צנזורה. אז טכנית יש בעיה. אבל יש חשיבות גדולה מאוד לכך ששרת התקשורת, גם במישור ההצהרתי, תאמר לחברות המספקות את השירותים הללו את עמדתה ואת מידת החומרה שבה היא רואה את הדברים, על מנת שיימנעו תופעות כפי שיש כיום.

## היו"ר ד' תיכון:

בבקשה.

## שרת התקשורת ל' לבנת:

אדוני היושב-ראש, קודם אני רוצה לענות לך לגבי ערוץ הספורט שהזכרת קודם.

אנחנו לא כופים על חברות הכבלים, בעלות הזיכיון לשידורי כבלים, אילו ערוצים להעביר ואיזה לא להעביר. אני יכולה לבשר לך, שבועדת הכספים של הכנסת הוקמה שלשום ועדת משנה, שאני מקווה שמאוד בקרוב תסיים את עבודתה, על שידורי טלוויזיה, אישור התקנות לשידורי טלוויזיה רב- , ואנחנו בתוך כמה חודשים כבר נזכה גם לשידורי טלוויזיה DBS ערוציים בלוויין, שזה מה שנקרא ה- בלוויין, ואז תהיה תחרות. וכשתהיה תחרות, מן הסתם גם זכייני הכבלים וגם זכייני הלוויין יתחרו זה בזה ויהיו מאוד מעוניינים לדעת איזה ערוץ הירושלמים אוהבים לראות, או אחרים אוהבים לראות, ולספק את רצונותיהם כדי שלא לאבד לקוחות. אני מניחה שהתחרות הזאת גם תביא פתרון לשאלה הזאת.

אני יודעת שגם יש מגעים. ייתכן שזה ייפתר, לא בטוח. מכל מקום, אין באפשרותי כמובן לכפות עליהם איזה ערוץ להעביר, זה ברור. אנחנו רק יכולים לפנות, אבל גם זה לא ממש בסמכותנו. אני יודעת שיש מגעים. מכל מקום, אני מניחה שבתוך כמה חודשים, כשתהיה תחרות בתחום הזה, תהיה הרבה יותר תשומת לב לרצונו של ציבור הצופים לעומת תשומת הלה שהיתה עד כה. כאשר עבדנו בעצם מול מונופול, הרי כולנו היינו שבויים בידי המונופול. אז גם זה ייפתר.

אשר לשאלות של חברי הכנסת גבאי, וייס ואושעיה, הקדמתי ואמרתי עוד בתשובה על השאלה הראשונה – רק אומר על זה אולי עוד שני משפטים – וצדק חבר הכנסת אפי אושעיה, למעשה, מי שמשמש באינטרנט יודע, שאין שום אפשרות לדעת מאין באים האתרים, ודאי שאין שום אפשרות פיקוח על האתרים הללו. הייתי אומרת שהטכנולוגיות החדשות הללו, שאנחנו בסך הכול מתברכים בהן מאוד בעולם בכלל ובארץ, או בעולם התרבותי, והן משנות במידה מסוימת את כל אורח חיינו, ולדעתי ישנו את החברה בכללה גם אצלנו בצורה הרבה יותר משמעותית בשנים הבאות, והן הולכות ומתפתחות בקצב מדהים – מביאות עמן גם סוגיות שלא ידענו שיופיעו בכלל ויצוצו, ולא תמיד אנחנו יודעים איך להתמודד אתן, ולא תמיד יש לנו הכלים להתמודד אתן.

הסוגיה של האתרים או של הנושאים האנטי-תרבותיים, כפי שקרא להם חבר הכנסת וייס, ואני מקבלת את ההגדרה הזאת, זה לא משנה, אמר חבר הכנסת אלי גבאי – גורמים עוינים שונים שפוגעים, ובאמת יש סוגים שונים, והם, אגב, עבירות על החוק, משום שאם מדובר בהסתה או בפורנוגרפיה, יש חוקים שאוסרים כל אותם דברים, אבל אי-אפשר לאכוף את החוקים הללו בהעדר יכולת להגיע למפעילים של אותם אתרים.

אמרתי קודם שבגרמניה נעשה כרגע ניסיון להטיל את האחריות על ספקי האינטרנט, כדי שהם ינקו את המסך מאותם אתרים פסולים. לא בטוח שזה יצליח, אבל בכל אופן היא המדינה היחידה בעולם שעושה זאת.

לפני שנה ומשהו יזמתי דיון עם היועץ המשפטי לממשלה, ושברנו את הראש מה עושים, והמסקנה של היועץ המשפטי לממשלה היתה, שאין מה לעשות, אין לנו שום כלים חוקיים לאכוף או לדאוג לכך שלא יהיו אתרים כאלה באינטרנט. אני מניחה שבשנים הקרובות עוד נידרש לסוגיה הזאת. איני רואה שום טעם – – –

חבר הכנסת אפי אושעיה מאחורי, זה נורא לא נוח לדבר כך, ואני מתנצלת.

### **אפי אושעיה (העבודה):**

חבר הכנסת אלי גבאי דיבר על ערוץ הילדים, ערוץ-6.

### **שרת התקשורת לי' לבנת:**

לא, ערוץ הילדים – הפסקנו את זה, עצרנו את זה, ואנחנו מכניסים עכשיו מסנן אנושי, מפקח שיעבור על החומר לפני שהוא עולה על המסך. אמרתי זאת בהתחלת הדברים. זה אשר לערוץ הילדים. זה הופסק כרגע עד אשר ימצא פתרון שיניח את דעתנו. CHAT ירד כרגע. אתר ה-

בכל היתר – יש כל כך הרבה אתרים שהם לא ערוץ הילדים, כך שבכל היתר אנחנו באמת מאוד מאוד מוגבלים. אין לי תשובה טובה לתת, לא כי לא התכוננתי או לא כי אני לא יודעת מה להגיד, אלא משום שאין תשובה טובה. ולכן, כאמור, לא רק אנחנו אלא מדינות רבות בעולם מתמודדות בדיוק עם אותה סוגיה בעייתית, תרבותית, ערכית, חברתית.

אני מניחה, שאולי יגיע היום שבו יפתחו גם תוכנה של סינון, מי יודע, אולי ישראלים יעשו זאת אפילו, יכול להיות שלא ירחק היום הזה. נכון לעכשיו, לצערי, זה כל מה שאני יכולה להגיד. מה שנוגע, כמובן, לערוץ הילדים – כבר עניתי. אף שגם עניין זה לא בסמכותנו, אנחנו עומדים על כך שלפחות לא תהיה הפניה מערוץ הילדים כאשר מדובר באתרים מהסוג הזה. אבל דבר זה ירד כרגע מעל הפרק. תודה רבה.

#### **היו"ר ד' תיכון:**

תודה. שר הביטחון איננו? השואל נמצא. שר הביטחון – אין מי ששייב.

#### **חנן פורת (מפד"ל):**

---

#### **היו"ר ד' תיכון:**

מה טעם שתשאל אם אין מי ששייב?

#### **חנן פורת (מפד"ל):**

---

#### **היו"ר ד' תיכון:**

בבקשה.

### **חן פורת (מפד"ל):**

אני הגשתי שאילתא כבדה מאוד, שנוגעת לדיני נפשות במערכות הביטחון. תיאמתי שהתשובה תינתן על-ידי שר הביטחון. הודיעו לי לפני דקות ספורות, במהלך ההשבעה של מבקר המדינה, ששייב לי סגן שר הביטחון. סיכמתי אתו שהדבר הזה יובא לכאן עכשיו. והנה, מטעמים השמורים עם שר הביטחון שביקש – אף שהוא מלכתחילה התחייב להשיב – שלא להשיב ומטעמים השמורים עם סגן שר הביטחון, התשובה נדחתה.

אני רואה בכך דבר חמור, קודם כול מבחינת סדרי הכנסת. צר לי גם לומר, שיש לי הרגשה שמעבר לדבר הזה מוסתר אי-רצון להתמודד עם השאילתא שאני מבקש להעלות. אני אינני יודע איך להתמודד עם זה – –

### **היו"ר ד' תיכון:**

אנחנו נברר – – –

### **חן פורת (מפד"ל):**

– – אבל מוזר בעיני מאוד שסגן שר הביטחון, שאנו תיאמתי לפני חצי שעה שהוא ישיב, פתאום נעלם.

### **היו"ר ד' תיכון:**

נבדוק את העניין ונודיעך. תודה רבה לך.

אדוני המזכיר, לא שמעת, אבל אנחנו מטיילים עליך תפקידים במשותף. חבל שלא שמעת.

חבר הכנסת רפאל אלול שואל את שר המשפטים בנושא: השימוש בדמות נשיא המדינה כמקדם מכירות. בבקשה.

## **השימוש בדמות נשיא המדינה כמקדם מכירות**

### **רפאל אלול (העבודה):**

בשבועות האחרונים היינו עדים לשימוש בדמות החרצוף של הנשיא ובדמויות חרצוף נוספות כמקדמי מכירות של יריד "אדם ועולמו" במסגרת פרסום בטלוויזיה. הדבר נעשה ללא ידיעתם וללא הסכמתם של הדמויות המסתתרות מאחורי הבובות ונמשך גם אחרי שנשיא המדינה הביע מפורשות את התנגדותו לכך וביקש להפסיק את השימוש בדמותו בפרסומת.

ברצוני לשאול:

1. מה היא עמדת משרדך העקרונית בנושא?

2. האם אין בכך משום פגיעה בסמלי המדינה?

3. האם ניתן להשתמש בדמות כמקדמת מכירות בלי הסכמתה?

4. מדוע לא פיקח משרדך על יריד ציבורי כמו "אדם ועולמו", ואם פיקחתם – מדוע נעלמה מידיעתכם דמות נשיא המדינה?

### **היו"ר ד' תיכון:**

בבקשה, שר המשפטים.

### **שר המשפטים צ' הנגבי:**

זאת הפעם הראשונה שאני מקבל שאילתא עם שלוש שאלות, ואני שומע, פתאום, שאלה רביעית שלא מופיעה בכתב.

### **היו"ר ד' תיכון:**

לא מופיעות?

### **שר המשפטים צ' הנגבי:**

האחרונה לא הופיעה. אתה פשוט רצית לעשות שימוש בשאלה הנוספת באופן פרלימינרי. זה בסדר.

### היו"ר ד' תיכון:

הבא בחשבון שאני שואל את השאלה.

### שר המשפטים צ' הנגבי:

אדוני היושב-ראש, חברי חבר הכנסת אלול, אני חייב להודות, עד כמה שזה מביך, שהדרג המקצועי במשרדי טרם גיבש עמדה מקצועית עקרונית בסוגיית החרצופים. ייתכן שהוא היה עסוק מאוד בנושא משאל העם לאחרונה ולא הצליח להתפנות לסוגיות אקטואליות אחרות.

### ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אפשר לעשות על זה משאל עם.

### שר המשפטים צ' הנגבי:

בכל מקרה, גם בהעדר עמדה מקצועית משרדית, נדמה לי שסוגיית החרצופים בפרט ונושא הסאטירה בכלל אינם עניין משפטי אלא עניין שבין האדם לבין חוש ההומור האישי שלו – – –

### היו"ר ד' תיכון:

לא, לא, מדובר בפרסומת.

### שר המשפטים צ' הנגבי:

אדוני, הערת ביניים של יושב-ראש בעת תשובה על שאלתא בעל-פה איננה מקובלת, אבל אני אשמח לקבל גם מכבוד היושב-ראש תשובה – – –

### היו"ר ד' תיכון:

אז תרשה לי הערה. אני רוצה להביא את זה לאבסורד.

### שר המשפטים צ' הנגבי:

— — — בודאי לא עניתי על שלוש השאלות המקוריות.

### היו"ר ד' תיכון:

נניח שיתקעו לנשיא בקבוק של "קוקה-קולה", זה ייראה בעיניך לגיטימי?

### שר המשפטים צ' הנגבי:

אני חושב, שקידום מכירות באמצעות שימוש בדמויות סאטיריות איננו נושא לדיון משפטי, אלא הוא נושא מאוד אישי. אדם שחושב שעשו בו שימוש זכאי, על-פי החוק הקיים, לנסות לעתור לבית-דין בטענה שנפגעו זכויותיו, בטענה — — —

### אפי אושעיה (העבודה):

— — —

### רפאל אלול (העבודה):

מדובר בנשיא המדינה.

### שר המשפטים צ' הנגבי:

כל אדם, לרבות נשיא המדינה, שווה בפני החוק, ואם נעשתה פגיעה בדמותו של אדם שהוא איננו נשיא המדינה, הוא איננו זכאי לפחות מאשר נשיא המדינה. אני, למשל, שימשתי כלי לקידום מכירות של עיתון "הארץ" באמצעות דמות החרצוף מתוכנית הטלוויזיה. דמותי פיארה חולצות מודפסות שנמכרו על-ידי עיתון "הארץ", הופיעה בשלטי חוצות מוארים שעיתון "הארץ" מימן אותם, ודמותי זאת הופיעה בעיתון "הארץ" כמדומי עשרות פעמים במהלך החודשים האחרונים. אישית זה מצא חן בעיני, ואני יכול רק להשתמש בהזדמנות הזאת שנתן לי יושב-ראש הכנסת כדי להביע את מחאתי על כך שהקמפיין הזה נפסק בטרם עת. אבל ייתכן שנשיא המדינה חושב אחרת, או בעלי דמויות אחרות חושבים אחרת, ואני משוכנע שיש להם כל הכלים המשפטיים לתבוע, באמצעות חוק לשון הרע, שמתייחס גם לפרסום בתמונה או בכל דרך אחרת.

משום כך נדמה לי שהנושא הזה הוא מאוד מאוד אישי, ולא הייתי חושב שצריכה להתגבש עמדה עקרונית לגביו, וודאי שלא הצעת חקיקה חדשה.

### היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת רפי אלול, שאלה נוספת.

### רפאל אלול (העבודה):

אני מבין, אדוני השר, שעכשיו נתת, למעשה, אישור לכל מי שירצה להשתמש בדמויות של אנשים, חרצופים כאלה או אחרים, של נשיא המדינה או ראש הממשלה, לעשות ככל העולה על דעתו.

אני מקווה מאוד שאתם חושבים להוציא נהלים בעניין הזה. מן הסתם תגיד לנו מה דעתך על החרצוף שלך באותה הזדמנות, אבל אני מציע, בינינו, צריך להיות ברור לכולנו שהעסק הזה צריך להיפסק, הוא נראה לא הגיוני וצריך לקבוע נהלים מתאימים. תודה.

### היו"ר ד' תיכון:

לא, לא, אדוני השר, עדיין לא. חבר הכנסת אופיר פינס-פז, בבקשה.

### אופיר פינס-פז (העבודה):

אני מודה, אדוני היושב-ראש, אדוני השר, שאני מצדד יותר בעמדה של שר המשפטים מאשר של חבר הכנסת אלול במקרה הזה – ואני מדגיש: במקרה הזה. אני חושב, שחופש הביטוי וחופש היצירה מאפשרים זאת, וגם מאפשרים לעשות שימוש, כמובן – – –

### היו"ר ד' תיכון:

שישלמו לו תמלוגים.

### אופיר פינס-פז (העבודה):

אוקיי, יכול להיות שזאת צריכה להיות הדרישה ויכול להיות שגם הדרישה של חבר הכנסת אלול היא במקומה במובן הזה שהדברים יהיו יותר ממוסדים ויותר מעודכנים. אבל אני חושב שאי-אפשר – אתה איש ציבור. הוא חשוף וחושף את עצמו; הוא לא יכול להיות בררן והוא לא יכול להחליט מתי הוא כן רוצה להיות חשוף ומתי לא. מהרגע שאדם החליט להיות איש ציבור – הוא איש ציבור לכל דבר ועניין.

## היו"ר ד' תיכון:

תודה. חבר הכנסת ראובן ריבלין.

## ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, אני רוצה לומר לך, לפני שאני אתייחס לעניין גופו, שעד אשר בובת החרצוף שלך לא הופיעה על המסך בערוץ-2, בתוכנית, לא היית שווה. עכשיו, כשעלית על מפת החרצופים – אתה חזק מאוד בפוליטיקה הישראלית וכשר.

## משה פלד (הליכוד-גשר-צומת):

מי זה?

## ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

שר המשפטים, שיש לו בובה מיוחדת לו.

אדוני השר, אני מוכרח לומר, שכאשר מדובר בסאטירה ובחופש הביטוי, אין כל אפשרות לבוא ולהטיל צנזורה על איש ציבור ונכס ציבור – ונשיא מדינה הוא הנכס של הציבור – על מנת שהציבור יוכל לומר באמצעות חופש הביטוי כל דבר, שכן ציבור ועם שאינו יודע גם לסטור לעצמו או לצחוק על עצמו גם לא יודע להתייחס לדברים ברצינות.

אני רק רוצה לומר, שהשר מחויב – ואני שואל אותו אם אכן כך הדבר – להנחות את אנשי משרד המשפטים, לאמור: כאשר לא מדובר בנושאים אתיים של סאטירה ושל עיתונות, אלא מדובר בחברות מסחריות, האם לא ראוי שיוצא חוק שלא יאפשר, אלא בהסכמת האנשים, להשתמש באדם כלשהו לצורך מסחרי כזה או אחר, כאשר הדבר נגזר מאחת התוכניות הפופולריות ביותר? אדוני השר, האומנם?

## דוד צוקר (מרצ):

אין תחליף לטעם טוב. טעם טוב, זה גם משהו בחיים.

## שר המשפטים צ' הנגבי:

— — — אדוני היושב-ראש — — —

### היו"ר ד' תיכון:

אדוני השר, תרשה לי, כי אני מעורב בעניין הזה יותר מאשר אתה חושב. אני סבור, שנניח שהיו מביאים את זה לאבסורד כפי שאמרתי – יש החרצוף של הנשיא. למה חרצוף? אפשר להשתמש גם בתמונה שלו. אפשר לתקוע לו בקבוק "קוקה-קולה" ולומר: "משקה החיים, טעם החיים", וגם לכל דבר אחר.

### רפאל פנחסי (ש"ס):

— — —

### היו"ר ד' תיכון:

השאלה היא אם אתם לא חושבים שיש מקום לעשות סדר בעניין. אם הוא מסכים – אדרבה, ואיך אומרים היום? – אהלן וסהלן. אבל, אם הוא לא מסכים?

### שר המשפטים צ' הנגבי:

אדוני היושב-ראש, השאלה שלך בהחלט מחדדת את הנושא, כי הוא איננו רק עניין להלצות, אלא יש בו בהחלט ממד רציני: מה הוא הקו המפריד בין חופש הביטוי לבין חופש הביזוי. עד מתי אנחנו מתירים לעשות שימוש סאטירי לגיטימי בדמויותיהם של אנשי ציבור, ומאיזו נקודה ואילך הדבר הזה כבר פוגע בצנעת הפרט או הופך אותו מושא ללעג ולקלס על-פי הנחיות חוק לשון הרע? התשובה קיימת, כאמור, בחקיקה הישראלית ובפסיקה שהיא מגוונת ונותנת מענה לשורה ארוכה של אנשים, ביניהם אנשי ציבור, שפנו בעתירה לבית-הדין, אם בבקשה של צו מניעה להפסיק לעשות שימוש בדמויותיהם — — —

### היו"ר ד' תיכון:

שום פוליטיקאי לא יעשה את זה.

### שר המשפטים צ' הנגבי:

אם לפוליטיקאי אין האומץ הציבורי להיאבק על פרטיותו האישית, הוא זכאי להיאבק על הפרטיות הכללית שלו באמצעות חקיקה חדשה. זו סמכותה של הכנסת וסמכותם של חברי הכנסת. נדמה לי — ושוב, אני מבטא כאן עמדה אישית ובוודאי לא עמדה מקצועית, כי בנושא הזה טרם עסקנו — נדמה

לי, שאיש הציבור, ברגע שהוא שייך לציבור, גם דמותו שייכת לציבור, והציבור יכול לעשות בה שימוש, אם שימוש קשה ואם – – –

#### דוד צוקר (מרצ):

מדובר על שימוש – – – שחר.

#### היו"ר ד' תיכון:

פרסומת תמורת כסף. זה הבדל גדול.

#### שר המשפטים צ' הנגבי:

בארצות-הברית דמותו של הנשיא קלינטון מככבת בעשרות מודעות פרסומת עם "קוקה-קולה", עם ג'ינס ועם דברים אחרים שלא בהסכמתו.

#### היו"ר ד' תיכון:

לא. גם "ויאגרה" – כן?

#### שר המשפטים צ' הנגבי:

אני לא טוען, שאנחנו יכולים לעבור בהעלמת עין כאשר יכולים להיות מקרים של ביזוי. דמותו של יצחק רבין עם כאפייה על ראשו היא בהחלט על גבול הדמדומים, לא בהיבט המסחרי אלא בהיבט של שימוש בדמות על רקע של מאבק פוליטי.

#### דוד צוקר (מרצ):

— — —

#### אופיר פינס-פז (העבודה):

זה מעבר לגבול הדמדומים.

### שר המשפטים צ' הנגבי:

אבל בהחלט ייתכן, שאם נרחיק לכת ונלך בכיוון שחבר הכנסת אלול רמז עליו – למשל, שאם אין הסכמה, יצטרך אותו יריד "אדם ועולמו" לשלם תמלוגים לנשיא – מחר נבוא אל טוביה צפיר ונגיד לו, שאנחנו רוצים להשתתף גם ברווחים שלו בהופעות שלו כאשר הוא משתמש בדמויותינו באמצעות פיאה ושימוש בקול.

### היו"ר ד' תיכון:

לא. זו פרסומת, ויש הבדל גדול.

### שר המשפטים צ' הנגבי:

סליחה, טוביה צפיר מופיע – –

### דוד צוקר (מרצ):

אדוני השר, אתה מערבב בין סאטירה פוליטית לבין שימוש מסחרי.

### שר המשפטים צ' הנגבי:

לא. ברגע שאתה מתייחס להיבט המסחרי, למה שלא תדרוש מטוביה צפיר, שעושה שימוש בקול שלך ובדמות שלך, כשבאופן מלאכותי הוא שם פיאה על ראשו, מעבה את קולו ועושה הופעות שבהן השימוש הוא מסחרי טהור? הוא מרוויח מזה שהוא משתמש ביצחק שמיר, בבנימין נתניהו ובשמעון פרס. נרחיק לכת כהנה וכהנה. מאוחר יותר יבואו זמרות וזמרים כלפי אסנת ושינסקי, שהיא מחקה אותם בהופעות שלה, ויאמרו: "לא ייתכן. אני, ריטה, לא מעוניינת שתעשי שימוש בקול הנפלא שלי. זה הכלי המסחרי הפרטי שלי. מי שרוצה לשמוע את קולי, יבוא להופעה שלי. אם את מוכרת כרטיס, תני לי מעשר ממנו". ואפשר להרחיק לכת כהנה וכהנה.

### רפאל אלול (העבודה):

מה דעתך – – –

### שר המשפטים צ' הנגבי:

לכן, עמדתי הפרטית היא, שככל שירבו שימושים בדמויותינו, כך ייטב לנו בהיבט האישי – וכל אחד מאתנו שמח על כך, אף שהוא יכול להביע תסכול מלאכותי כלפי חוץ – ובעיקר כחברה פלורליסטית שלוקחת את עצמה לא ברצינות ולא מנופחת מאגו פרטי.

### היו"ר ד' תיכון:

תודה. אני לא הבנתי, אבל איך אומרים? יש הבדל גדול. גם אשתי מככבת באיזו תוכנית פופולרית מאוד, ואני מוכרח לומר לך, שאני אוהב את זה מאוד. אבל כאן מדובר בפרסום, וזה החידוש שבעניין. עד כה זה לא היה מקובל, אבל אם יביאו את זה לאבסורד, תאמין לי שכל הבית יידלק. למשל: הזכרתי את הגלולה "ויאגרה". ייקחו חבר כנסת או שר ויתחילו לעשות פרסומת לעניין הזה. אני מניח, שלא ירגישו טוב, כי אין גבול לעניין. ברגע שאתה מתחיל ב"אדם ועולמו", אתה לא יודע איפה אתה גומר, וזו השאלה.

### דוד צוקר (מרצ):

אדוני היושב-ראש, יש גבולות שלא נקבעים על-ידי חוק – – – יש טעם טוב ותרבות של חברה. מדובר בדברים שלא הוגדרו בחוק, אלא יש אסתטיקה שמוסכמת על כולם. אני לא מאמין שבחוק אפשר לפתור דברים, אלא רק – – –

### היו"ר ד' תיכון:

אני מוכרח לומר לך, שאם לוקחים דמות מפורסמת כמקדמת של "קוקה-קולה" – זה תורם. ישימו לו בקבוק ויגידו שהוא כל היום שותה "קוקה-קולה" ולכן הוא נראה טוב.

### דוד צוקר (מרצ):

אני לא מדבר על המקרה הקיצוני של ביזוי. לגבי "ויאגרה", אני מסכים אתך.

### היו"ר ד' תיכון:

בסדר. זה עבר בלי תגובה. הנשיא הביע את דעתו, וכולם צפצפו. אבל שמענו. אין לנו אלא מה שיש לנו.

רבותי, אני עובר לשאילתא הבא. חבר הכנסת רפיק חג'-יחיא איננו. מכבדים אותו בשאילתא ראשונה, והוא איננו? הלך. אבל, בינתיים הגיע שר הביטחון.

שר הביטחון נשאל על-ידי חבר הכנסת חנן פורת בנושא: החזרת תעודת אח"מ לתאופיק טיראווי.  
חבר הכנסת חנן פורת, אנחנו מחכים לך. בוא ותיקח את זה מאתנו.

## **החזרת תעודת אח"מ לתאופיק טיראווי**

### **חנן פורת (מפד"ל):**

אדוני היושב-ראש, אדוני שר הביטחון, לאחרונה פורסם, שישראל מחזירה לקולונל טיראווי, שפורסם בעניינו כי הוא קשור לרצח סוחרים שמכרו קרקעות ליהודים, את תעודת האח"מ.

רצוני לשאול:

מדוע ויתרה ישראל על בקשת ההסגרה ומעניקה לו תעודת איש חשוב מאוד? תודה.

### **היו"ר א' זמברג:**

תודה. אדוני שר הביטחון, בבקשה.

### **שר הביטחון י' מרדכי:**

– על בסיס הסכמים מן העבר. כאשר היה בחקירה חשד VIP לתאופיק טיראווי נשא תעודת אח"מ – של תאופיק VIP של פגיעה בסוחר הקרקעות שמא הוא מעורב בעניין, אישרתי לשלול את תעודת ה-טיראווי. לאחר שהסתיים ההליך – הן של החקירה והן של המשפט, ובכל ההליך עצמו לא נמצא כי הוא היה מעורב באירועים שהיו, ועל-פי המלצות של אנשי שירות הביטחון, צה"ל ומערכת הביטחון – נכון להחזיר לאיש, שממונה בצד הפלסטיני על נושא הביטחון הכללי, את התעודה. לפי הבנתי, החזרת התעודה תורמת לביטחון האזור.

### **היו"ר א' זמברג:**

תודה לשר הביטחון. שאלה נוספת לחבר הכנסת פורת. בבקשה.

### **טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):**

כבוד היושב-ראש, אפשר שאלה נוספת?

### היו"ר א' זמברג:

כבר נרשמו שני שואלים נוספים, כך שהמכסה מלאה.

### חנן פורת (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, אדוני שר הביטחון, לפני כשנה פרסמו כותרות העיתונים, שהרשות הורתה לרצוח 16 סוחרי קרקעות, ולמשטרה ראיות הקושרות את ראש מנגנון הביטחון ברמאללה, הלוא הוא הקולונל תאופיק טיראווי, לרצח שני סוחרים. נאמרו דברים מפורשים על-ידי ניצב המשטרה יאיר יצחקי, שהחקירה מובילה לכך שיש מעורבות ישירה של ראש מנגנון שירותי הביטחון ברצח הסוחרים ובחטיפתם, וכך גם פורטו הדברים בהקשר זה. בעקבות זאת בחן היועץ המשפטי את הדברים, ועל-פי המלצתו, חרף הקשיים, נלקחה תעודת האח"מ מהקולונל טיראווי.

האם אינך סבור, אדוני שר הביטחון, שבסיטואציה הזאת, בשעה שהנושא של רצח ערבים מרחף בחלל, ובזמן הזה שמענו ביטויים כל כך מתלהמים בהקשר זה – – –

### היו"ר א' זמברג:

אני מבקש לסיים.

### חנן פורת (מפד"ל):

– – – ואגב, יאסר ערפאת עצמו, בהתייחסות לאותה סוגיה, אמר, שהחוק הירדני שהוא הולך על-פיו, קובע שמגיע עונש מוות, והוא ממשיך ואומר: אנחנו נפעל לגבי ספר החוקים שלנו, נראה אותם כבוגדים ונקיים בהם את הדין; זאת זכותנו וחובתנו להגן על אדמתנו.

אני שואל אותך: האם לא היה נכון, לפחות מבחינת הסדר הטוב, קודם כול לפרסם את תוצאות החקירה, לסכם את הדברים, אם באמת אין לו חלק ואין לו עניין ברצח סוחרי הקרקעות, ובעקבות זה לקיים את ההליך של החזרת התעודה? האם נכון היה שהדבר הזה יסודר כאגב אורחא – –

### היו"ר א' זמברג:

אבקש לסיים, חבר הכנסת פורת.

### **חנן פורת (מפד"ל):**

תסלח לי.

— – החשדות והחששות מוליכים לידי כך שהיה פה שיקול אחר לגמרי מאשר טהרתו בסוגיה הזאת?

### **היו"ר א' זמברג:**

תודה לחבר הכנסת פורת. שאלות נוספות – חבר הכנסת שבח וייס, במסגרת דקה, ואחריו – חבר הכנסת בני אלון.

### **שבח וייס (העבודה):**

אדוני שר הביטחון, יש לנו במערכת הפוליטית, ובעיקר בכנסת, קבוצה שאני יכול לקרוא לה בעצם מין קומנדו מעקב אחרי התנהגות שלך ושל השב"כ בכל הסוגיות שקשורות לקשרים עם הרשות הפלסטינית, כשברור לחלוטין שמדובר באנשים שמתנגדים התנגדות נחרצת להסכם אוסלו.

האם אתה סבור שאפשר להמשיך ולקיים הסכם, כשאנחנו כל הזמן נעסוק במעקב או במשחק של שוטרים ובלשים ונעשה הכול כדי שלא יהיו בסוף אנשים שאפשר לקיים אתם משא-ומתן?

### **משה פלד (הליכוד-גשר-צומת):**

הקומנדו הזה עדיף מהקומנדו – –

### **היו"ר א' זמברג:**

תודה לחבר הכנסת שבח וייס. שאלה נוספת לחבר הכנסת בני אלון, בבקשה.

### **משה פלד (הליכוד-גשר-צומת):**

— – שעוקב אחרי המתיישבים ומלשין לאמריקנים; הרבה יותר טוב מהקומנדו של "שלום עכשיו".

### **היו"ר א' זמברג:**

בבקשה.

### **משה פלד (הליכוד-גשר-צומת):**

קומנדו מעקב. איך על כל קרוון שעלה לשטח, הם הלכו להלשין לאמריקנים. קומנדו מעקב.

### **בנימין אלון (מולדת):**

אדוני היושב-ראש, כשהשקר הזה של מערכת הביטחון המתבססת על משת"פים מדומים כמו ג'בריל רג'וב שמספקים לו תעודות זהות, למשפחתו, וכמו טיראווי, יתפוצץ לנו בפרצוף – זה יכאב מאוד, חבר הכנסת וייס, לכולנו – הוא יתפוצץ, אז אני לא שואל על זה.

אני רק אשאל את אדוני השר שאלה בהמשך דבריו של חבר הכנסת פורת. חבר הכנסת סאלח סלים, יושב-ראש סיעה בכנסת, בשיטתיות, לא רק באותה תקרית בשער-הפרחים שבה הייתי נוכח, אלא במליאה, והדברים היו בפרוטוקול לפני כמה חודשים, קורא "לעשות קציצות" מכל אלו שמוכרים קרקעות לאזרחי מדינת ישראל, כמו פריד אל-בשיתי, שהיה אזרח המדינה ונרצח. מדובר ביושב-ראש סיעה בכנסת. האם אין מקום – – –

### **אחמד סעד (חד"ש-בל"ד):**

– – – שמעת שהוא – – –

### **בנימין אלון (מולדת):**

אני שמעתי, זה מופיע בפרוטוקול.

### **היו"ר א' זנדברג:**

חבר הכנסת סעד, אבקש לאפשר לו לסיים את השאלה.

### **בנימין אלון (מולדת):**

זה מופיע בפרוטוקול. לא רק ששמעתי, זה מתועד בפרוטוקול של הכנסת.

### היו"ר א' זמברג:

אבקש לסיים, חבר הכנסת אלון.

### בנימין אלון (מולדת):

אני מסיים את השאלה ומחזק את דבריו של חבר הכנסת פורת. איך מתקן שר הביטחון את הרושם שנוצר כאילו אנחנו מזלזלים, חלילה, ברצח סוחרי קרקעות?

### היו"ר א' זמברג:

תודה, חבר הכנסת אלון.

### ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, רציתי רק שאלת הבהרה לשר. אדוני השר – – –

### היו"ר א' זמברג:

חבר הכנסת ריבלין, השאלות נשאלו.

### טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

גם אני ביקשתי שאלת הבהרה.

### היו"ר א' זמברג:

אני לא נותן שאלות נוספות, והשר צריך להשיב.

### קריאה: – – –

### היו"ר א' זמברג:

קריאות ביניים אני לא מפסיק בשלב שהן מתפתחות, אבל אני לא פותח מיקרופון לשאלות נוספות, וכך צריך להיות.

### ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

— — — דיברת על אחריות ישירה. האם אדם — — —

### היו"ר א' זנדברג:

חבר הכנסת ריבלין, זאת לא שאלה נוספת ולא התרתי לך שאלה נוספת — — — קריאות ביניים, אבל אני מבקש מהשר להשיב ונעבור הלאה.

### שר הביטחון י' מרדכי:

אדוני היושב-ראש, חבר הכנסת פורת, עניתי לך באריכות. מי שמופקדים על הביטחון ועל הסדר הם אנשי מערכת הביטחון, ואנשי מערכת הביטחון מקפידים וממלאים את תפקידם כראוי.

מכובדי, מה עוד שזה בוודאי נוגע לחבר הכנסת ביבי, ואתה מפריע לו לשמוע אותי.

אנחנו מטפלים בצורה יסודית בכל העבירות, מכל הסוגים, שיש בתחומים שהם באחריותנו. כאשר יש חשד, ננקטים צעדים. החשודים נשפטו, והם נמצאים במעצר, ובמשפטם לא הוכח על-ידי חקירות המשטרה וגורמים אחרים קשר ישיר או עקיף לראש המודיעין הכללי. מאחר שלא הוכח, ושמעת את לא תוחרז כדי שיוכל למלא אותם תפקידים שבסופו של דבר גם הם VIP דברי, אין סיבה שתעודת ה-מסייעים למצב הביטחון ביהודה ושומרון.

אדוני חבר הכנסת בני אלון, איש לא יודע מה ילד יום, אבל אנחנו צריכים לעשות כל דבר אפשרי כדי לטפל בצורה יסודית בסוגיות הביטחון מחד גיסא, ומאידך גיסא לבנות מערכת קשרים שהיא אפשרית, במקום שהיא אפשרית. וזו מערכת הקשרים שגם אתה, כתושב המקום, וגם אתה, חבר הכנסת פורת, צריכים לתמוך בה ולחזק אותה.

לכן, אני אפילו לא מבין את השאלות בצד השאליתא.

לגופו של עניין נלקחה תעודה, לגופו של עניין הוחזרה תעודה, ומערכת הביטחון ממשיכה לטפל בכל הסוגיות הנדרשות.

אדוני חבר הכנסת שבח וייס, אינני זקוק לא לפקחים ולא לבקרים. תפקידם של חברי הכנסת למלא את תפקידם, כפי שזה נראה להם, ותפקידי וחובתי, בנאמנות וביושר, למלא את מה שהצו הביטחוני מטיל עלי ולקיים את הביטחון המרבי ביהודה ושומרון, כמו בכל חלקי מדינת ישראל. תודה רבה.

**היו"ר א' זמברג:**

תודה לשר הביטחון.

### **הודעת יושב-ראש ועדת הכנסת**

**היו"ר א' זמברג:**

הודעה ליושב-ראש ועדת הכנסת, 30 שניות.

**קריאה:**

---

**היו"ר א' זמברג:**

ההתחייבות של יושב-ראש הוועדה היתה ל-30 שניות.

**רפאל פנחסי (יו"ר ועדת הכנסת):**

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ועדת הכנסת קבעה בישיבתה, כי הוועדה המיוחדת לבחינת בעיית העובדים הזרים תדון בהצעה לסדר-היום בנושא: זכויות סוציאליות של עובדים זרים – של חבר הכנסת רפי אלול. תודה.

**היו"ר א' זמברג:**

תודה ליושב-ראש ועדת הכנסת.

## הצעה לסדר-היום

### תקציב הביטחון

#### היו"ר א' זמברג:

אני מזמין את חבר הכנסת אורי אור לנמק את הצעתו לסדר-היום מס' 3743 בעניין תקציב הביטחון. בבקשה.

#### אורי אור (העבודה):

אדוני שר הביטחון, אדוני היושב-ראש, אני שמח שהצלחנו להקדים את הדיון, שתוכל לענות לי, כי תשובתך מאוד מאוד חשובה לי.

אני הקדמתי השנה את ההצעה לסדר-היום על תקציב הביטחון, משום שאני מוטרד מאוד מהשגרה שיש לנו בשנים האחרונות בנושא תקציב הביטחון. יש בשגרה גם משום – הייתי אומר בעדינות – קצת חוסר אמינות.

אם אראה מה שמענו, או אם אראה לכולם מה שמענו בחודש האחרון מראש הממשלה, משר הביטחון ומהרמטכ"ל, ראש הממשלה אמר באיזה אירוע – ואני לא מצטט במדויק – שלאור מה שקורה בהודו ובפקיסטן, אין ספק שתקציב הביטחון יצטרך להיות גדול יותר. לא מצטטים כאן מדברים שנאמרו בוועדות, אבל שר הביטחון אמר את הדברים לא רק בוועדה, הם פורסמו בעיתונות, שגם בקבינט וגם בוועדת החוץ והביטחון הוא אמר, שהפעם אין מנוס וצריך להגדיל את תקציב הביטחון, כי הגענו בכמה תחומים לקו האדום, וזהו מצב שאיננו יכול להימשך.

בעצם, דברים דומים אמר הרמטכ"ל בנאומו הפרידה שלו הנישאים עכשיו ביחידות צה"ל. הוא התייחס בהרחבה רבה, וכך הופיעו הדברים בתקשורת, לגודלו של תקציב הביטחון. גם הוא אמר שאין מנוס מקבלת החלטות – הגדלת התקציב או שינוי סדרי גודל בצבא.

אומר מדוע אני מוטרד, אדוני שר הביטחון – כי אותם דברים נאמרו בשנה שעברה על-ידי מרבית הדוברים, גם על-ידי ראש הממשלה, גם על-ידי שר הביטחון וגם על-ידי הרמטכ"ל. הרמטכ"ל איננו הדרג המדיני, ולא אליו אני יכול לבוא בטענות. ואז באתי ואמרתי מעל במה זו, שהרעיון שהועלה אז על-ידי ראש הממשלה פתר את שאלת הסכום שאתה, שר הביטחון, דיברת עליו, באמצעות מכירת נכסים. אמרתי אז, ואתה זוכר, כי אני מתנגד לכך – א. משום שזה לא חינוכי: אינני רוצה שמערכת הביטחון תעסוק במכירת נכסים; ב. משום שזה לא ריאלי ולא תהיה מכר שום אגורה; ג. ואמרתי, רבותי, מוכרים גם את בנק הפועלים, אז שייתנו למערכת הביטחון כספים ממכירת בנק הפועלים.

אדוני שר הביטחון, מאחר שאתה תענה, תאמר בבקשה לחברי הבית, האם יש לנו אגורה אחת ממכירת נכסי מערכת הביטחון בשנה האחרונה. כמו שאני מבין ממה שאני קורא, שום אגורה לא

נוספה בשנה האחרונה מאיזו מכירת נכסים השייכת למשרד הביטחון, ולהערכתי לא תהיה כזו גם בשנה הבאה.

לכן, היתה תחושה שהיה פה רצון "למרוח" חלק מהאנשים, חלקם – אני מודה, גם אני וגם חברים אחרים בוועדת החוץ והביטחון, ללא הבדל בין ימין לשמאל, רובם, לא כולם – שהתייצבו לימינו של שר הביטחון, לימין הרמטכ"ל וצה"ל, להגדלת תקציב הביטחון. הרעיון הזה, מכירת נכסים, נועד לסתום פיות ולא פתר שום שאלה, שום נקודה, אלא עברנו עוד שנה, לדעתי שנה שנגרמו בה נזקים למערכת הביטחון.

אדוני היושב-ראש, אדוני שר הביטחון, מטבע הדברים אני רוצה להיכנס מעל במה זו לנתונים שלא פורסמו. רבותי, אם אנחנו לא נמשיך בפיתוח כחול-לבן, נאבד את כושר התחרות שלנו עם שכנינו. חבר הכנסת פנחסי, חבל שאתה מפריע לי, רציתי להזכיר לאנשים את חשיבות פיתוח כחול-לבן. מאחר שחבר הכנסת פנחסי הוא גם חבר ועדת החוץ והביטחון, יצא לו להיווכח כמוני בשבוע האחרון מהי חשיבותם של כמה נושאים שהשר מכיר אותם. אם אנחנו לא נשקיע בהם, קשה יהיה לנו להתחרות עם השכנים.

, הסורים קונים היום אמצעי נ"ט בעולם של היום אתה יכול לקנות כל דבר. המצרים מדברים על 15- מהמשוכללים בעולם. הפער שישמור על איכותנו לאורך שנים יושג על-ידי פיתוח תוצרת שלנו. זהו דבר אחד שאנחנו פוגעים בו.

נושא שני, שאינני רוצה להרחיב את הדיבור עליו, אבל גם הוא עלה, הוא נושא המלאים והרכבים, גם אלה הנוגעים לפינוי וגם אלה הנוגעים להובלת כוחות. מצבנו בתחום זה חמור מאוד.

הדברים האלה ידועים לשר הביטחון. אני מבין ששר הביטחון העלה את הדברים בקבינט. השאלה היא, אדוני שר הביטחון, מה תהיה עמדתך בדיון על התקציב בממשלה, אם דרישותיך לא תתמלאנה. האם נעבור עוד הפעם לסדר-היום, או שתגייס את התמיכה שאתה יכול לגייס בבית הזה, מעל לכל שיקול פוליטי, להגדלת התקציב? הרי לא הייתי עומד פה, אדוני היושב-ראש וחברי שר הביטחון, אם לא הייתי חושש ומאמין בכל מלה שאני אומר.

ופה אני אומר לסיכום, אדוני היושב-ראש, אמירה שהיא בהחלט פוליטית: אני חושב שמרחב ההתרעה שלנו הולך ומצטמצם. הוא לא אותו מרחב התרעה שהיה לנו לפני ארבע שנים. כאשר היה תהליך מדיני, כאשר היתה תחושה שיש התקדמות בכיוון של שלום, הערכנו, שאם הזמנים משתנים, או אם הגלגל מסתובב, נוכל להיכנס למערכת של רכישות, למערכת של הכנות להגדלת התקציב, וצה"ל יהיה מוכן.

לדעתי, אדוני היושב-ראש, אדוני שר הביטחון, היום אנו נמצאים במבוי סתום: אין תהליך מדיני, ואינני רוצה להיכנס לוויכוחים של השבוע האחרון, שר הביטחון מכיר אותם. אין תהליך מדיני, אם עם הפלסטינים – באשמה גדולה של הממשלה, אם עם הסורים והלבנונים, ובעיקר הסורים – באשמה פחותה של הממשלה. כאשר אין תהליך מדיני ויש מבוי סתום, החשש מפני התלקחות הולך ונהיה קרוב יותר וחמור יותר.

לכן, אדוני שר הביטחון, היום אינך יכול לקחת סיכונים שאולי יכולת לקחת לפני ארבע או חמש שנים. מרחב ההתרעה הצטמצם, אנחנו במבוי סתום, ועל דעת כל סיעות הבית – אני מניח כמעט כולן – צה"ל צריך להיות מוכן היום הרבה יותר טוב, ולדעתי הוא איננו במצב כזה.

זהו נאום ראשון שלי על תקציב הביטחון. אני מקווה שהנאום הבא שלי יהיה נאום תמיכה בשר הביטחון, כאשר יעלה נושא תקציב הביטחון לדיון במסגרת הדיון בקריאה ראשונה על תקציב המדינה. תודה רבה, אדוני היושב-ראש.

### היו"ר א' זמברג:

תודה לחבר הכנסת אורי אור. אני מזמין את שר הביטחון להשיב על ההצעה לסדר-היום. הצעות החוק נמצאות על סדר-היום לאחר השאילתות, והצעה אחת לסדר-היום לשר הביטחון לאחר מכן. בבקשה, אדוני שר הביטחון.

### שר הביטחון י' מרדכי:

אדוני היושב-ראש, חבר הכנסת אורי אור, חברי חברי הכנסת, זה שנים נתונה מערכת הביטחון במגבלה תקציבית מתמשכת. החל משנת 1985, שבה בוצע קיצוץ משמעותי בתקציב הביטחון, מערכת הביטחון נמצאת בתהליך מתמשך של ירידה יחסית ריאלית בתקציבה.

ממשלות ישראל לאורך השנים, לצד ראייתן והבנתן את הצורך בחיזוק הביטחון ובשמירה על תקציב שיאפשר לעשות זאת, לא השכילו, לצערי הרב, לעמוד בפני הלחץ הפוליטי, והתוצאה היא ירידה בתקציב הביטחון כנגד עלייה בסעיפים אחרים בתקציב המדינה. זה היה גם בתקופת היותך סגן שר הביטחון, אדוני חבר הכנסת אורי אור, לא נוספה אגורה אחת. נהפוך הוא, תהליך השחיקה התמשך, והלוואי שהייתי רואה אז את הכוחות שהיו עומדים מנגד ומונעים את השחיקה ואת הקיצוץ.

אין מדובר במהלך חד-פעמי ובגודל תקציב שנתי בלבד, אלא מדובר בפתיחת פער שהוא תוצאה של ירידה מתמשכת לאורך השנים ותחת ממשלות שונות שהיו בשנים אלה.

מערכת הביטחון מציגה תוכנית הצטיידות רב-שנתית שיהיה צורך להתייחס אליה, על מנת לאפשר לצה"ל ולמערכת הביטחון לתת את התשובות על האיומים הקיימים והמתפתחים ולהבטיח מענה הולם.

אכן, תקציב הביטחון נשחק בצורה משמעותית ב-20 השנים האחרונות. זה לא אומר שהתוצר הלאומי הגולמי קטן. נהפוך הוא – התוצר הלאומי הגולמי גדל במדינת ישראל, ואף הוכפל. זה בא לידי ביטוי בהפניית משאבים, על-ידי ממשלות ישראל, ותשלומי העברה מתקציב המדינה לתחומי החברה והכלכלה, הייתי אומר בגדול, על חשבון הגדלת תקציב הביטחון. ההגדלות האלה בתקציבים האחרים בוודאי תרמו לרווחה ותרמו לשכבות שונות בחברה הישראלית, בתחומים שהם אולי חיוניים, אבל מערכת הביטחון איננה יכולה לשאת לאורך שנים על כתפיה קיצוצים כה חמורים, שיש להם משמעותות לביטחון מדינת ישראל. אל מול הקיצוצים, ניכרת גם הגדלה משמעותית בתשלומי העברה

ותמיכות מתקציב המדינה. רק לשם הבנה, הם עלו בעשור האחרון מ-19% בשנת 1988 לכדי 29% בשנת 1998.

מעבר לקיצוצים הללו, נדרש משרד הביטחון לממן נושאים קשיחים, שאינם מוסיפים לעוצמה וליכולת של צה"ל והם מעמסה על תקציב הביטחון, מה שאנחנו קוראים – קיצוצים עקיפים. נושאים אלו הלכו ותפחו בשנים האחרונות בצורה משמעותית, עד להיקף של כ-2.5 מיליארדי שקל לשנה. בין הנושאים הקשיחים נכללים נושאים כגון תגמולים ושיקום, שעולים בצורה משמעותית עם השנים, ואין לנו ברירה, כי יש צורך חיוני להגדילם ולסייע למשפחות ולאחינו הנכים; הגדלת תשלומי הארנונה והגדלת נושאי מסים שונים והגדלת הסיוע לרפא"ל. כל הקיצוצים העקיפים האלה מצמצמים את חופש הפעולה של תקציב הביטחון ואת היכולת להגדיל את עוצמתנו הביטחונית, ובכך – גם את יכולתנו הלאומית.

השחיקה בתקציב הביאה למצב, שמשקים חיוניים במערכת הביטחון עלולים לעמוד, חלילה, בפני קריסה, ונדרשת הגדלה משמעותית ומיידית של תקציב הביטחון, כדי לתת מענה חיוני למשקים של צה"ל ולהתעצמות של צה"ל. אני מודע לכך, שללא תוספת לא ניתן לקיים את כלל סדר הכוחות, ואני משוכנע שכל סדר הכוחות ואמצעים חדשים ומתפתחים דרושים לצה"ל.

יתירה מכך, אדוני היושב-ראש, בצד הצמצום במשאבים, צה"ל ומערכת הביטחון ביצעו פעולות התייעלות, שאין להן אח ורע בשום מערכת אחרת במדינת ישראל – צמצום בכוח אדם, התייעלות של מערכות. חלק מהדברים הוצגו לוועדת החוץ והביטחון ולקבינט, והם יכולים רק לעורר התפעלות, ואני רוצה להעביר מכאן הערכה רבה להתייעלות הרבה בשורות צה"ל ומערכת הביטחון.

הציגונו את דרישות מערכת הביטחון בפני ועדת המשנה לוועדת החוץ והביטחון, בפני משרד האוצר ושר האוצר – שר האוצר, בנוכחותי – בפני ראש הממשלה. הציגונו את הדרישות בישיבה אחת של הקבינט, ואמורה להתקיים ישיבה נוספת. את הנתונים הצגנו על-ידי ועדות של מומחים, שבחנו את היכולת של המשק הישראלי, ועדות שבחנו את צורכי הביטחון ואת המשמעויות, אם לא יהיה גידול בתקציב הביטחון – ועדות של כל נושא השכר – והתברר מעל לכל ספק, שצה"ל ומערכת הביטחון לא הגדילו את המשכורות ביחס לסקטורים הציבוריים האחרים.

ומכך, מה שנדרש הוא דיון רציני, הן בוועדת החוץ והביטחון והן בקבינט, וכאשר ניווכח לדעת איך ייבנה תקציב המדינה ולאן יופנו המשאבים, ננקוט את העמדה הנדרשת כדי להביא לגידול תקציב הביטחון.

לא חשבתי גם בשנה שעברה, שמכירת נכסים של מערכת הביטחון, בעיקר נכסי דלא ניידי, היא התשובה בטווח הקצר. נעשו עבודות מטה. אלה בעיקרם תהליכים לטווח ארוך, ואינני רואה שבטווח הקצר הם יכולים לתת מענה כלשהו. הדבר היחיד שסוכם עם האוצר הוא, שעל חשבון מימוש הנכסים הללו יינתו בשנת התקציב הזאת 100 מיליון שקל, כדי לגשר על חלק מהפערים שישנם. זה מעט, ובוודאי אינו עונה על הפערים החמורים הקיימים.

אני מבקש, אדוני היושב-ראש, שהנושא יועבר לוועדת החוץ והביטחון, ושם יוצגו הדברים בצורה פרטנית, ואני מקווה שהקבינט והממשלה אכן יעשו את הנדרש כדי להגדיל את תקציב הביטחון, ובכך

תועצם יכולתנו הביטחונית בדרכנו לשלום, ואם ניתקל, חלילה, בבעיות של התפרצויות איבה או מלחמות במזרח התיכון.

אני גם רוצה לחזור ולציין, שתחת מעטה התקציב לא נטעה – היום יש למערכת הביטחון ולצה"ל היכולת לתת מענה מול סכנות ואיומים הקיימים בתוך המרחב, ולצה"ל ולמערכת הביטחון יש היכולות גם להרתיע, ואם מישו יקום עלינו, חלילה, גם לנצחו. הבעיה העיקרית והמרכזית היא מחיר המלחמה והמשמעות שלה.

אני גם אינני יכול לומר שחלון ההזדמנויות נסגר. אולי הוא הצטמצם במידה מסוימת. ממשלת ישראל עושה ככל שאפשר כדי לקדם מהלכים מדיניים ולייצב את המצב במזרח התיכון. בצד ייצוב המצב והליכה הן לשלום והן לבעיות ביטחוניות, חלילה, דרוש תקציב נוסף ניכר כדי לקיים צבא מודרני, מתקדם ובעל יכולות מול האיומים דהיום, ובעיקר – ואני מדגיש, בעיקר – אל מול איומי המחר. תודה רבה.

### **היו"ר א' זמברג:**

תודה לשר הביטחון. חבר הכנסת וייס מבקש להסיר, במסגרת דקה.

### **דוד טל (ש"ס):**

מה השר מבקש?

### **היו"ר א' זמברג:**

פורמלית מדובר או בדיון במליאה או בהסרה, אבל השר הציג את עמדתו להעביר את הנושא לוועדה. לחבר הכנסת וייס יש מסגרת הדקה הפורמלית. השר ביקש להעביר לוועדת החוץ והביטחון.

### **שבח וייס (העבודה):**

אדוני היושב-ראש, אדוני שר הביטחון, חבר הכנסת אורי אור, קשה מאוד להיכנס לוויכוח כאשר על הבמה ניצב שר ביטחון שהוא אלוף עתיר הישגים בצה"ל, מגיש ההצעה הוא גם חבר וגם אלוף מהולל בצה"ל, והנושא יעבור לוועדת החוץ והביטחון, שיש בה אלופים ורב-אלופים לשעבר, אנשים חדורי ביטחונות במובן הטוב שבמלה.

25-30 שנה, 20 שנה, היינו עם הרבה יותר קטן, עם צבא הרבה יותר קטן, עם גבול מלחמתי עם מצרים, גבול מלחמתי עם ירדן – מלחמות זו אחר זו, ומאז השתנו פני הדברים, ועדיין תקציב הביטחון הוא חלק כל כך אדיר מתקציב המדינה.

ראש הממשלה יצחק רבין, כשנבחר לתפקידו כראש ממשלה ב-1974 – –

### היו"ר א' זמברג:

אבקש לסיים.

### שבח וייס (העבודה):

אני כבר מסיים.

### בנימין אלון (מולדת):

כבר פרץ השלום – – –

### שבח וייס (העבודה):

– – היה הגורם הבולט שריסן את תקציב הביטחון, כי הוא מאוד הבין בתקציב הביטחון; והביאו לו כל מיני תקציבים. אני מביא כאן דוגמה של איש צבא שמרסן. אני אומר את הדברים האלה כמי שלא מבין.

עם זאת – הנושא ממילא יעבור לוועדה. אני חושב שמאוד היה כדאי לעשות פעם אחת בדיקה באמת אמיצה וגורפת עד כמה שאפשר. מי יעז שלא להגדיל את תקציב הביטחון, ושר הביטחון עצמו אמר שיש הישגים חברתיים אדירים, בגלל ההזרמה החברתית. הוא קיבל לצה"ל – והוא איש מתון והוא איש שלום, שר הביטחון הזה – כל כך הרבה קצינים חדשים, משכבות חברתיות חדשות. זה רק מראה דבר שהוא יודע כהוגן, שתקציב ביטחון, על-ידי צמצומו, יכול לתרום תרומה אדירה לחברה שמחזירה ביטחון.

### היו"ר א' זמברג:

תודה לחבר הכנסת שבח וייס.

אם כן, הצעת שר הביטחון היא להעביר את הנושא לדיון בוועדת החוץ והביטחון, והמציע מקבל את ההצעה. אנחנו עוברים להצבעה על ההצעה לסדר-היום בעניין תקציב הביטחון. חברי הכנסת, מי בעד ומי נגד? בעד, משמעותו להעביר לוועדה, ונגד – כמובן, להסיר.

## הצבעה מס' 1

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 13

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – אין

נמנעים – 1

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת החוץ והביטחון נתקבלה.

### היו"ר א' זמברג:

13 בעד, אין מתנגדים, נמנע אחד. אני קובע, כי ההצעה לסדר-היום בעניין תקציב הביטחון, של חבר הכנסת אורי אור, נתקבלה, והיא עוברת להמשך דיון בוועדת החוץ והביטחון של הכנסת. אני מוסיף את קולותיהם של חברי הכנסת וקנין וטל לתומכים בהעברת ההצעה לוועדה.

### שאלות ותשובות

### היו"ר א' זמברג:

אנו עוברים לנושא הבא בסדר-היום: שאלות לשר החקלאות ואיכות הסביבה רפאל איתן. אני מזמין אותם בבקשה.

### חשיפה לאסבסט בגליל המערבי

חבר הכנסת מ' נודלמן שאל את השר לאיכות הסביבה ביום ט' בסיוון התשנ"ח (3 ביוני 1998):

מצורפת כתבה מעיתון "הארץ" מ-8 בפברואר 1998 שממנה עולה, כי יותר מ-20 שנה תושבי הגליל המערבי חשופים לסיבי אסבסט מסרטנים.

רצוני לשאול:

1. האם נעשה בעבר סקר אפידמיולוגי על השפעת האסבסט, ואם לא – האם יבצעו משרדך?

2. אילו צעדים ינקוט משרדך כדי להגן על האוכלוסייה המקומית?

### **השר לאיכות הסביבה ר' איתן:**

1. לפי מיטב ידיעתנו, לא נעשה עד כה שום סקר אפידמיולוגי על השפעת האסבסט בנהרייה או בגליל המערבי. היות שהנושא של סקר אפידמיולוגי שייך בעיקר לאספקט הבריאות, הופנתה השאלה בעניין ליושב-ראש הוועדה הרפואית לאבק מזיק, ואנו נפעל על-פי המלצתו.

2. כדי להגן על האוכלוסייה נקט המשרד לאיכות הסביבה כמה צעדים: א. הוזמן מומחה מארצות-הברית למתן ייעוץ על דרך הטיפול בנושא. בהתאם להמלצות דוח המומחה הוחלט, כי המשרד יערוך סקר לגבי הימצאות אסבסט בנהרייה ובגליל המערבי, בעיקר בחולות חוף הים. הבקשה לעריכת הסקר הוגשה למדען הראשי של המשרד לקבלת מימון לביצוע. הסקר יבוצע במשותף על-ידי המשרד לאיגוד ערים לאיכות הסביבה גליל מערבי וד"ר שמעון לרמן באוניברסיטת בן-גוריון בנגב. כמו-כן נערך המשרד לביצוע תוכנית הדרכה של האוכלוסייה באזור כדי להגביר את המודעות לסכנה לחשיפה לאסבסט והדרכים למניעתה.

### **היו"ר א' זמברג:**

תודה לשר. אין שאלה נוספת.

## **זיהום מקורות המים בישראל**

חבר הכנסת מ' נודלמן שאל את השר לאיכות הסביבה ביום ה' בניסן התשנ"ח (1 באפריל 1998):

הסקרים מראים, כי מקורות המים במדינת ישראל מזדהמים.

רצוני לשאול:

1. האם נערכו סקרים למדידת הזיהום ופריסתו במאגרים התת-קרקעיים ובאלה שעל פני השטח?

2. מה היו תוצאות הבדיקות?

3. אילו כלים יש ברשות משרדך, היכולים לאמוד את התפתחות זיהום מקורות המים בעתיד?

4. אילו צעדים ינקוט משרדך כדי לשמר את זכיכות המים?

### השר לאיכות הסביבה ר' איתן:

1. השירות ההידרולוגי בנציבות המים ומעבדת הכינרת – שניהם במשרד התשתיות – אמונים על ביצוע סקרים למדידת הזיהום ופריסתו במאגרי מי התהום ובכינרת.

2. לפי המידע שבידינו, איכות מי הכינרת טובה כמי גלם לשתייה, הדורשים טיפול לפני הזרמתם למערכות מים, אם כי קיימת סכנה של הזדהמותם בשפכים, פסולות בעלי-חיים וחומרי הדברה מרחבי אגן ההיקוות. מי התהום באזור החוף נמצאים בתהליך מתמיד של המלחה וזיהום בחנקות, מתכות כבדות ומזהמים תעשייתיים וחקלאיים אחרים. הדבר מחייב סגירה של בארות מי שתייה בכל שנה והישענות הולכת וגוברת על מקורות מי שתייה מהכינרת ומאקוויפר ההר. מי השתייה המופקים מאקוויפר ההר הם באיכות טובה, בדרך כלל, פרט לאירועים בודדים של זיהום. המים נמצאים בסכנת זיהום משפכי הערים שכם, רמאללה וחברון וכן שפכים מאזורי תעשייה כגון ברקן ומיישובים כגון עמנאל, קרני-שומרון ועוד.

3. אומדן התפתחות הזיהום של מקורות המים נעשה על-ידי השירות ההידרולוגי בנציבות המים, ולא על-ידי משרדנו.

4. המשרד לאיכות הסביבה נוקט פעולות רבות ומגוונות למניעת זיהום מאגרי המים. בכללן: א. לחץ על ראשי עיריות, לרבות תביעות משפטיות, להקמת מכונים לטיהור שפכים. בעקבות לחץ זה הוקמו מכונים בכפר-סבא והוד-השרון, חדרה, כרמיאל ועוד, ומכונים נוספים נמצאים בהקמה; ב. צעדים מינהליים ומשפטיים לאכיפה של טיפול מסודר בשפכי תעשייה על-ידי מפעלים שונים בענפי הכימיה, מזון, מתכת ועוד. בעניין זה פרסם המשרד תקנות לחוק המים והוציא תנאים נוספים לרשיונות עסק של המפעלים; ג. צעדים מינהליים ומשפטיים לחיסול עשרות מזבלות, שתשטיפים מהן גרמו לזיהום מי תהום; ד. צעדים מינהליים ומשפטיים נגד בעלי רפתות, בעיקר באגן היקוות הכינרת, על מנת לאלצם לטפל בשפכים ובפסולת מוצקה באופן שלא יגרום לזיהום מים עליים; ה. צעדים מינהליים ומשפטיים לטיפול נאות בדלקים ובחומרים מסוכנים ורעילים, לרבות אכסונם הנאות באופן שימנע זיהום במקרי דליפה; ו. הכנסת תנאים בתוכניות בנייה של שכונות חדשות באופן המחייב הקמת תשתיות הולכה, טיפול וסילוק נאותים של שפכים.

אלה הם הצעדים העיקריים הננקטים על-ידינו בנושאים ששאלת. התהליך הזה הוא תהליך מתמשך, יקר מאוד, אבל חיוני.

### היו"ר א' זמברג:

חבר הכנסת נודלמן, האם יש לך שאלה נוספת לאחר התשובה הארוכה והממצה? בבקשה.

## מיכאל נודלמן (ישראל בעלייה):

השבוע התפרסמה כתבה בעיתון "הארץ" על זיהום מים בשרון מהתעשייה הצבאית. האם יש לכך קשר עם המשרד לאיכות הסביבה ופיקוח על המפעלים האלה?

## השר לאיכות הסביבה ר' איתן:

הסברתי שיש גבול של הסמכויות שלנו ושל נציבות המים לגבי זיהום המים בשרון ובתע"ש. הגבול הזה לא מונע מאתנו לנקוט צעדים של טיפול בזיהום של מפעל תע"ש ומפעלים אחרים. אני שומע בפעם הראשונה שיש בעיה של תע"ש בשרון. הדבר ייבדק על-ידינו ונראה מה בסמכותנו לעשות.

## זיהום מימי הקישון בחומר רעיל

חבר הכנסת ד' ראם שאל את השר לאיכות הסביבה ביום כ"ד באייר התשנ"ח (20 במאי 1998):

נודע לי, כי חומר רעיל דלף למים מספינה שעגנה בקישון בשעה שעסקה בפינוי בוצה רעילה ממפעל "חיפה כימיקלים".

רצוני לשאול:

1. מדוע לא הוזהר הציבור מפני דליפת החומר הרעיל לקישון?

2. מדוע האריך המשרד את ההיתר להטלת חומר רעיל זה לים?

3. אילו אמצעים נוקט משרדך למניעת המשך זיהום מי הקישון?

## תשובת השר לאיכות הסביבה ר' איתן:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. לעניין דליפת בוצת חיפה כימיקלים: א. כמות הבוצה שדלפה היתה קטנה ובלתי משמעותית והתגלתה בראשית הדליפה; ב. הדליפה אירעה בנמל הקישון, שם הועמסה הספינה, ולא בנחל הקישון, ולכן לא היה צורך באזהרת הציבור. עם זאת, עם גילוי הדליפה, בוטל ההיתר של הקבלן, נפתחה חקירה, והתיק יושלם בימים הקרובים לצורך הגשת תביעה.

2. א. היתר ההטלה לים ניתן על-ידי ועדה בין-משרדית בהרכב של שבעה חברים בראשות המשרד לאיכות הסביבה, וזאת מתוקף החוק למניעת זיהום ים ממקורות יבשתיים.

ב. בסוף שנה זו תיפסק הטלת בוצת חיפה כימיקלים לים, עם הפעלת המתקן המיוחד לטיפול בבוצה שבנייתו נשלמת במפעל בימים אלה, במסגרת פרויקט הטיפול בשפכי "חיפה כימיקלים". בימים אלה הסתיים גם תהליך אישור האתר היבשתי בנגב, שאליו תסולק הבוצה המטופלת. אופן שינוע הבוצה נמצא עדיין בבדיקה. בכל מקרה, ההחלטה על כך תיפול במקביל לגמר בניית מתקן הטיפול בבוצה והפעלתו.

3. זה כמה שנים פועל המשרד לאיכות הסביבה נמרצות להפסקת זיהום נחל הקישון ולשיקומו, ולצורך כך הוקמה רשות נחל הקישון שהיא רשות סטטוטורית ייעודית לנושא. הטיפול נעשה בכמה דרכים ובעבודה משולבת בין המשרד לאיכות הסביבה לבין רשות הנחל: א. קביעת לוחות זמנים לשיפור מערך הטיפול הקיים בשפכי המפעלים היושבים על גדות הקישון, שיפור שיביא להפסקת המטרד מהנחל; ב. פעולה לבניית מערך טיפול נוסף שתכליתו הפסקה מוחלטת של כל ההזרמות, על מנת להשיב חיים לנחל; ג. שימוש באמצעי אכיפה במידת הצורך, להשגת היעד.

היות שמדובר במפעלים המספקים פרנסה לאלפי בתי-אב באזור, והיות שמדובר בהשקעות של עשרות מיליוני דולרים בתהליכי הטיפול השונים במפעלים, כמו גם בהשקעת סכומים נכבדים בשיקום מלא של הנחל ובהקמת פארקים על גדותיו, הרי שמדובר בתהליך שהבאתו לידי גמר תאריך כמה שנים, אך כבר בשנים הקרובות יהיה אפשר לחזור בשיפור הדרגתי בנחל ובסביבתו.

### **מטרד יתושים באזור הנגב**

חבר הכנסת פ' בדש שאל את השר לאיכות הסביבה ביום כ"ד באייר התשנ"ח (20 במאי 1998):

שפכים בנחל חברון גורמים למטרד יתושים שממנו סובלים רבים מתושבי הנגב. בעבר סוכם, כי שפכי חברון יוזרמו לכיוון ים-המלח, ואף הוקצו תקציבים למשאבות ולסידורים המתאימים. נכון להיום, הנחל מלא בזרימת ביוב.

רצוני לשאול:

1. האם ננקטו פעילויות למיגור מפגע היתושים?

2. מדוע, למרות פעילויות משרדך, עדיין זורמים מי ביוב בנחל חברון?

3. מה היא עמדת משרדך בנושא?

## **תשובת השר לאיכות הסביבה ל' איתן:**

**(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)**

1. נושא הביוב הזורם לאורך נחל חברון מהווה מקור לדגירה מסיבית של זחלי יתושים. הגורם האחראי לביצוע פעולות ההדברה בנחל מעבר ל"קו הירוק" הוא המינהל האזרחי. המשרד לאיכות הסביבה ריסס בשנים קודמות את הנחל לכל אורכו ממסוק, ובשנת 1997 התבצע ריסוס מהקרקה, ריסוסים אשר הביאו להדברת זחלי היתושים ולהקלה משמעותית של המפגעים. בקיץ הנוכחי מבצע המשרד לאיכות הסביבה פעולות של הדברה וריסוס מהקרקה במקומות שבהם דוגרים בפועל זחלי יתושים.

במגמה להביא לפתרון כולל ואפקטיבי של הבעיה יש לבצע פעולות הדברה לכל אורך הנחל, כ-80 קילומטר, ולכך נדרשת עלות של כ-400,000 שקלים פלוס מע"מ לעונה הקרובה. למרות פנייתנו לא הקציב האוצר למשרדנו כל תקציב לפעילות לנושאי איכות הסביבה ביש"ע. בימים אלו, עקב חומרת המצב, פניתי לראש הממשלה להקצות את המשאבים הכספיים הנדרשים לביצוע פעולות ההדברה עוד בקיץ הנוכחי. לכשיתקבל התקציב הייעודי לנושא זה יפקח המשרד לאיכות הסביבה על ביצוע הריסוסים בפעולות של תחזוקה, מניעה, ניטור והדברה של האזור.

2. המקור הראשי של מי הנחל הוא שפכי העיר חברון, קריית-ארבע ומים ממנסרות אבן. בנקודת המוצא של שפכי חברון קיים מתקן סניקה שאינו עובד. הגורם האחראי להפעלת המתקן ולביצוע פעולות בשטח שמחוץ ל"קו הירוק" הוא המינהל האזרחי. מסיבות אלו או אחרות מעדיף המינהל להשאיר את הביוב לזרום בנחל ולא לטפל במפגע. על מנת להפסיק את הזרמת הביוב בנחל יש לערב את כל הגורמים המעורבים בדבר, לרבות רשויות מקומיות בתחומי "הקו הירוק", ולהביא לשיתוף פעולה הדדי. עם זאת, אנו בוחנים בימים אלו כמה אפשרויות פעולה לטווח האורך לפתרון יסודי של הבעיה: א. הקמת מאגר מים במקום מועדף שיקלוט את מי הקולחין; ב. הקמת מתקן לטיהור שפכים עצמאי לקריית-ארבע.

3. המשרד לאיכות הסביבה מודע לסכנה המוחשית לסביבה כתוצאה מזרימת השפכים בנחל ולסבל הנגרם לתושבי הסביבה כתוצאה מנגע היתושים. אנו נפעל בכל הדרכים האפשריות להפסקת המטרד בעונה הנוכחית – כמובן, בכפוף לקבלת תקציב ייעודי לנושא ממשרד האוצר.

## **הובלת חומרים מסוכנים במפרץ חיפה**

חבר הכנסת ש' עמור שאל את השר לאיכות הסביבה ביום ב' בסיוון התשנ"ח (27 במאי 1998):

זה שנים מובילים בכביש ההסתדרות במפרץ חיפה חומרים מסוכנים. לאחרונה נערך סקר אינטגרטיבי, וממנו עולה כי יש להעביר חומרים מסוכנים בכביש חלופי, מכיוון שהצנרת המובילה חומרים מסוכנים וצינור האמוניה מסוכנים מאוד.

רצוני לשאול:

1. האם הובאו תוצאות הסקר לידיעת משרדך?

2. מה הם הפתרונות למניעת אסון, שבו יכולים להיפגע תושבי האזור?

3. האם יש כביש חלופי, עד למציאת פתרון קבע, שדרכו יועברו אך ורק חומרים מסוכנים?

### **תשובת השר לאיכות הסביבה ר' איתן:**

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. תוצאות הסקר האינטגרטיבי למפרץ חיפה הוצגו בפני מסקנותיו ידועות ומוכרות למשרדנו.

2. זו הפעם הראשונה שבוצע בארץ סקר שנקבעה בו ההסתברות לסיכון אוכלוסייה באזור הנתון, ועצם ביצועו מהווה הישג חשוב. כמו כן יש לציין, כי הסקר בוצע במימון משרדי ממשלה שונים ועיריית חיפה, כך שזו הפעם הראשונה שממצאי סקרים מסוג זה אינם באים מן המתקנים והמפעלים אלא נעשים על-ידי גוף מקצועי אובייקטיבי שאינו ממומן על-ידם.

באותם מקרים ספורים שבהם קובע הסקר כי רמת הסיכון לאוכלוסייה גבוהה מזו המקובלת בארצות כמו הולנד או בריטניה הידועות ברמתן הגבוהה ובהקפדתן על בטיחות האוכלוסייה, פועל משרדנו, בשיתוף עם איגוד הערים לאיכות הסביבה באזור, על-פי מסקנות הסקר, כך שרמת הסיכון תהיה לפחות כמו זו שבארצות שהזכרתי.

המפעלים והמתקנים השונים באזור חיפה כבר לומדים את הסקר ואת מסקנותיו, והם מתחילים ביישומן בהנחיית מומחים מקומיים ובין-לאומיים. חשוב לציין, כי מסקנות הסקר אינן קובעות כי קיימת סבירות מעבר למקובל בעולם שבאזור יתרחש אסון באירועי חמ"ס – חומרים מסוכנים, אשר הוכיחה את עצמה במספר רב של אירועי אמת ותרגולים שנערכו באזור חיפה. מערכת זו אינה מהווה תחליף לנקיטת כל האמצעים על-ידי המפעלים למניעת האפשרות של פריצת אירועי חומרים מסוכנים ולמעורר תוצאותיהם. משרדי, בשיתוף עם איגודי ערים לאיכות הסביבה באזור ושירותי הכיבוי וההצלה, פועל להשגת יעדים אלה בכל מפעל ומתקן העלולים להוות סיכון לסביבה ולאדם.

3. סקר הסיכונים קובע בצורה ברורה, כי כביש העוקף את מרכזי האוכלוסייה שבו ישונו החומרים המסוכנים יפחית משמעותית את רמת הסיכון באזור. באזור חיפה אושרה כבר מזמן תוכנית לסלילת כביש שיעקוף את דרך ההסתדרות, זאת בעיקר על מנת להטות את שינוע החומרים המסוכנים מהציר העמוס המהווה גם מרכז לפעילות מסחרית ומגורים.

זה זמן רב מנסה משרדי לקדם את ביצוע התוכנית, בשיתוף עם הרשויות באזור, ללא הצלחה. אני מצפה, כי חלק מתוספת התקציב לשיפור התשתיות שאושרה לאחרונה תופנה גם למטרה חשובה זו וכי יחלו מייד בסלילתו של הכביש העוקף. על-ידי כך יופחת הסיכון לתושבי האזור, ובכך גם יישמו מסקנות סקר הסיכונים האינטגרטיבי.

## עתידו של יער יחשלים

חבר הכנסת ע' ברעם שאל את השר לאיכות הסביבה ביום ב' בסיוון התשנ"ח (27 במאי 1998):

בעקבות ידיעה בעיתון "כל העיר" מ-15 במאי 1998 על חיסולו של יער ירושלים, רצוני לשאול:

1. האם משרדך מודע לעבודות הנעשות ללא אישור, ומה יעשה בנדון?

2. כיצד דואג משרדך לכך שלא תהיה פגיעה ביער?

3. האם יש יערות נוספים במדינה הנמצאים בסכנת הרס?

### תשובת השר לאיכות הסביבה ר' איתן:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. המשרד לאיכות הסביבה מודע לכך כי בשטח יער ירושלים פועלת תחנה לגריסת עודפי עפר של חברת "בראשי". מדובר במגרסה שפועלת ללא רשיון עסק. בעקבות העובדות הנ"ל הוציאה היחידה לאיכות הסביבה בעיריית ירושלים תנאי הפעלה זמניים למגרסה. המשרד לאיכות הסביבה העביר לעירייה תנאים לרשיון עסק, ובהם תנאים מחייבים ומחמירים בכל הקשור למניעת משרדי זיהום אוויר, רעש, חזות וניקיון האזור.

2. המשרד יבצע פעולות בקרה ואכיפה של תנאי רשיון העסק על מנת למנוע כל פגיעה אפשרית ביער ירושלים.

במסגרת התנאים לרשיון עסק התבקש הקבלן לפנות בתוך שבוע ימים את השפך משטח העבודה שפגע בשולי יער ירושלים ומסכן את העצים שמצפון-מערב למשטח העבודה.

3. במטרה למנוע הרס ופגיעה ביערות נוספים במדינה גובשה תוכנית מיתאר ארצית ליער וייעור – תמ"א 22 – אשר מטרתה להגן ולשמור על היער והחורש הטבעי בארץ, בעקבות התגברות הלחץ והביקוש למשאבי קרקע לצורכי פיתוח ובנייה. המשרד לאיכות הסביבה בשיתוף גורמים נוספים מחויבים לפעול על-פי התקנות והגדרות של תוכנית מיתאר זו.

## מערכת איסוף השפכים בגוש-דן

חבר הכנסת א' הירשזון שאל את השר לאיכות הסביבה ביום ט' בסיוון התשנ"ח (3 ביוני 1998):

בכינוס איגוד ערים דן לביוב ואיכות הסביבה נחזה מצב של קריסת מערכת איסוף השפכים, הנושא עמו תוצאות חמורות לתושבי גוש-דן.

רצוני לשאול:

1. האם פרטי הסכנה הנ"ל ידועים למשרדך?

2. האם הדבר ייחודי לגוש-דן או שהוא משותף למחוזות נוספים?

3. האם משרדך פועל להתמודד עם תחזית זו, וכיצד?

### תשובת השר לאיכות הסביבה ר' איתן:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. איגוד ערים דן לביוב הציג לפני גורמים רבים, ובהם המשרד לאיכות הסביבה, תוכנית לתגבור מערכות הולכת שפכים מערי גוש-דן למתקן טיהור השפכים שפד"ן, על-ידי הנחת מאסף שפכים נוסף, לאורך כביש גהה, דרך ראשון-לציון, עד לשפד"ן. הצורך בתוכנית זו נובע מהתחזית לגידול באוכלוסייה שהתחבר בשנים הקרובות לשפד"ן כתוצאה מבינוי בערי הגלעין, תל-אביב ובנותיה, וחיבור יישובים כגון יהוד, בית-דגן ואחרים.

2. באזורים אחרים בארץ יש כשלים במערכות ביוב, אך לא דווקא כתוצאה מגידול באוכלוסייה. במקרים של תחזוקה לקויה נוקט משרדנו את אמצעי האכיפה החוקיים שלרשותנו על מנת לשפר את המצב.

3. אנו סבורים, שכל עיכוב בקידום התוכנית עלול לגרום לעומסים גבוהים במערכות הביוב הקיימות, שלא יהיו מסוגלות להעביר את הספיקות ההולכות וגדלות. אם אכן כך יקרה, צפויות פריצות ביוב רבות שייגרמו למפגעים סביבתיים קשים בנקודות שונות בגוש-דן.

משרדנו לוחץ על הרשויות המקומיות הרלוונטיות לקדם את הנחת הקו, בדרך של עיכוב מתן היתרים לבנייה חדשה עד להתקדמות הנושא. זאת משום שכל תוספת אוכלוסין גורמת לנטל על מערכת הביוב הקיימת מעבר לכושר ההולכה שלה. כך, למשל, מתנגד משרדנו לתוכניות בנייה בראש-העין, באלעד ובבאר-יעקב.

## **כשירות עובדי בריאות הסביבה ואיכות הסביבה**

חבר הכנסת מ' נודלמן שאל את השר לאיכות הסביבה ביום ט"ז בסיוון התשנ"ח (10 ביוני 1998):

בתקנות בריאות העם בעניין כשירות עובדי בריאות הסביבה ואיכות הסביבה, התשנ"ג-1992, ק"ט 5487, עמ' 186, מפורטות כשירות העובדים שבנדון.

רצוני לשאול:

1. האם האנשים העוסקים בתחומים האלה במשרדך הם בעלי ההסמכה הדרושה בתקנות שבנדון?

2. אם לא – מה ייעשה בעניין?

### **השר לאיכות הסביבה ר' איתן:**

1-2. תקנות בריאות העם (כשירות עובדי בריאות הסביבה ואיכות הסביבה ברשויות סניטריות מקומיות ובשירות המדינה), התשנ"ג-1992, מתייחסות למשרות של תברואנים ושל עובדים אחדים ברשויות הסניטריות המקומיות ובשירות המדינה העוסקים בתפקידים בריאותיים וסביבתיים.

עובדי המשרד לאיכות הסביבה הם אנשי מקצוע מן המעלה הראשונה בתחומי איכות הסביבה, אשר הוסמכו לעסוק בנושאי איכות סביבה. עיקר הכשרתם הוא בקביעת מדיניות סביבתית ותקנים סביבתיים בתחומים שונים ומגוונים ופיקוח על ביצועם.

מתוך 302 עובדי המשרד, 190 הם בעלי תואר אקדמי: 92 בעלי תואר ראשון, 61 בעלי תואר שני ו-37 בעלי תואר שלישי במקצועות הרלוונטיים לתפקידם. נוסף על כך עוברים עובדי המשרד במסגרת עבודתם השתלמויות מקצועיות רבות ומגוונות כדי שיהיו מעודכנים בחידושים האחרונים בנושאי איכות הסביבה.

## **פסולת רעילה באתרי פסולת פיראטיים**

חבר הכנסת מ' נודלמן שאל את השר לאיכות הסביבה ביום ט"ז בסיוון התשנ"ח (10 ביוני 1998):

נושא גילוי פסולת רעילה באתרים פיראטיים ליד קלקיליה עלה לכותרות ב-26 במאי 1998.

רצוני לשאול:

1. כיצד נערך המשרד לאיכות הסביבה למנוע את העברת הפסולת הרעילה לאתרים פיראטיים או אתרים אחרים, שאינם ברמת-חובב?

2. מה הוא אומדן כמות הפסולת הרעילה שאינה מגיעה לרמת-חובב?

### השר לאיכות הסביבה ר' איתן:

1. המשרד לאיכות הסביבה אוסף פינוי פסולת חומרים מסוכנים על-פי תקנות רישוי עסקים, סילוק פסולת חומרים מסוכנים מכל המפעלים יצרני פסולות מסוכנות לאתר הפסולת ברמת-חובב למיחזור או טיפול אחר באישור מראש מאת מנכ"ל המשרד לאיכות הסביבה. עם זאת, קיימים גורמים הפועלים בניגוד לחוק, לרבות חברות העוסקות בהובלה של פסולת ומפנות פסולת חומרים מסוכנים לאתרים פיראטיים כפי שנמצא באתר ליד קלקיליה.

המשרד לאיכות הסביבה שם לו מטרה לטפל בנושא זה במהלך שנה זו, ומצוי עתה בעיצומו של מאמץ מרוכז לאכיפה מוגברת בכל האמור לסילוק פסולת מסוכנת ממפעלים. לשם כך הוקם צוות פיקוח ואכיפה שתפקידו הבטחת קיום הוראות החוק והתקנות בנושא ומניעת הגעת פסולת מסוכנת לאתרים שאינם מורשים. אנו מקווים שפעילות צוות זה תישא פרי כבר בעתיד הקרוב.

הבעיה המרכזית היא האכיפה. לנו יש התחום שלנו בנושא הזה, אבל יתר התחומים לא נמצאים במשרד שלנו ומתעוררים הרבה מאוד קשיים של אכיפה.

הפעילות נעשית בכמה מישורים: א. הסברה נרחבת לכל העוסקים בפסולת מסוכנת, לרבות דרך התאחדות התעשיינים; ב. הסדרת חברות השינוע – באמצעות היתרי רעלים, רישונות עסק ותנאים מיוחדים בהיתרי רעלים ורשיונות עסק, וכן על-ידי שיתוף פעולה עם משרד התחבורה אשר בסמכותו מתן היתרי שינוע חומרים מסוכנים, על-פי צו הגרורים; ג. קבלת תמונת מצב – איסוף כל מידע מהשטח לגבי חברות השינוע ועבירות המתבצעות בנושא איסוף וטיפול בפסולת מסוכנת; ד. אכיפה בכל האמצעים העומדים לרשותנו נגד חברות שינוע והמפעלים יצרני הפסולת שנמצאו עוברים על החוקים והתקנות בנושא.

2. להערכתנו, רוב הפסולת המסוכנת הנוצרת בארץ מגיעה לאתר הפסולת ברמת-חובב או מטופלת בדרכים אחרות, מאושרות על-ידי המשרד; רוב הפסולת, לא כולה. להערכתנו, עיקר הפסולת המסוכנת שאינה מטופלת כנדרש היא פסולת המוזרמת בתוך זרם השפכים התעשייתיים למתקנים עירוניים לטיפול שפכים, כמו השפד"ן או המתקן הגדול של חיפה. למרות היקף כוח האדם המצומצם של המשרד לאיכות הסביבה העוסק בנושא, עלתה רמת האכיפה וכמות הפסולת המסוכנת המפונה כדן. זאת אומרת, כמות הפסולת עלתה וגם רמת האכיפה עלתה. אולי הדברים קשורים זה בזה.

### היו"ר א' זמברג:

תודה. שאלה נוספת – בבקשה, חבר הכנסת נודלמן.

### **מיכאל נודלמן (ישראל בעלייה):**

יש לי שאלה נוספת, דומה לשאלה הנוספת שיש שם. אתמול התפרסמה בעיתון "הארץ" כתבה, שלפיה מערכת הביטחון והוועדה לאנרגיה אטומית לא מביאות פסולה רעילה לאתר הפסולת רמת-חובב. מה מתכוון השר לאיכות הסביבה לעשות? אישרו חוק שמערכת הביטחון מחוץ לחוק, ועכשיו יש לי ידיעה שאפילו היחידה שהיתה בצבא, שהיתה אחראית לאיכות הסביבה, בגלל הקיצוצים – עכשיו איננה.

### **השר לאיכות הסביבה ר' איתן:**

אני לא ראיתי את הכתבה הזאת ב"הארץ", שנכתב בה – לפי דברייך – שמערכת הביטחון והוועדה לאנרגיה אטומית לא מובילות פסולת רעילה לרמת-חובב. לא ראיתי את המאמר הזה, אבל אני מוכן לבדוק. לא כל מאמר זה ספר התנ"ך; לא תמיד מדייקים. אבל אני אבדוק את הנושא הזה ואני אדווח לך כשהיו לי הממצאים.

### **היו"ר א' זמברג:**

תודה. שאלתא מס' 3113, של חבר הכנסת פינס-פז, בעניין תוכניות הבנייה על חופי הים.

## **תוכניות הבנייה על חופי הים**

חבר הכנסת א' פינס-פז שאל את השר לאיכות הסביבה ביום ט"ז בסיוון התשנ"ח (10 ביוני 1998):

עיריית חיפה מתעתדת להקים בחופה של העיר מרינה ענקית הכוללת בתי-מלון ומרכזי קניות. בניית המרינה תפגע במעט החופים הפתוחים אשר עדיין נותרו בחיפה. בתל-אביב עוכבו תוכניות דומות בעקבות לחצים שהופעלו על-ידי הגופים הירוקים.

רצוני לשאול:

1. האם יאשר המשרד את בניית המרינה בחיפה?

2. האם יפעל משרדך למניעת המשך הבנייה בחופים, ואם כן – מה הן תוכניותיו?

## **השר לאיכות הסביבה ר' איתן:**

1. הגורם המוסמך לאישור תוכניות, ובכללן בניית המרינה בחיפה, הוא המועצה הארצית לתכנון ובנייה. לחופי חיפה קיימות בשלבי תכנון שונים כמה תוכניות פיתוח: מרינה בחיפה, בין שקמונה לבת-גלים, החוף הדרומי, מגדלי "חוף הכרמל", מחלף אצ"ל-ההגנה, ותוכניות נוספות בתחום הנמל והמפרץ. לכל התוכניות האלו, הכוללות ייבוש ים ובינוי בים ובחוף, השפעות רבות על חופי חיפה ושכנותיה – אורבניות, חברתיות, כלכליות, סביבתיות – והשפעות חזותיות-נופיות מרחיקות לכת.

לאור זאת, ולאחר בחינה מחודשת של הנושא במשרד, נרתם המשרד להציג בפני המועצה הארצית לתכנון ובנייה, בדיון הקרוב שיתקיים – סליחה, שכבר התקיים ב-7 ביוני 1998; השאילתא התעכבה, או התשובה התעכבה – הצעה לשינוי לתוכנית המיתאר הארצית: חופים, תמ"א 13 – חופי חיפה. במסגרת הדיון העלה המשרד את הצורך לראייה כוללת ומחודשת של כל התוכניות לחופי חיפה, ובהן המרינה בחיפה.

2. המשרד לאיכות הסביבה בוחן בימים אלה שינויים וכיוונים חדשים לטיפול בנושא החופים. במסגרת זו מכין המשרד הצעת חוק חדשה, שנובעת מהצעה לסדר-היום שעלתה כאן לפני שבועיים. הצעת החוק הזאת תעסוק בניהול נכסי חוף הים, ומטרתה לשמור על נכסי חוף הים, חופי הים, לטובת הציבור. חוץ מזה שהנושא הזה עבר לדיון במליאה, אנחנו מכינים הצעת חוק, ואני מקווה מאוד שהכנסת תאשר את החוק הזה ברוב מוחץ. אחרי שהצעת החוק תגובש, היא תוגש לממשלה לוועדת שרים, ואחר כך לכנסת. יכול להיות וייתכן שהצעת החוק הזאת תהיה משותפת למציע ההצעה לסדר-היום לפני שבועיים – חבר הכנסת רן כהן – ולממשלה; נדמה לי, שגם חבר הכנסת שבח וייס.

## **היו"ר א' זמברג:**

כן, היו חברי הכנסת שבח וייס, רן כהן ואנוכי.

## **השר לאיכות הסביבה ר' איתן:**

זה מה שאנחנו מכינים עכשיו בפועל. אני רוצה לומר לגבי המרינה בחיפה, שכשדנו רק בנושא הזה, הסתבר שמכל הבחינות אפשר להקים את המרינה במקום שרצו, על הסלעים שבין שקמונה לבת-גלים, ולא היה נגרם נזק לסביבה ולחוף ולמערכת האקולוגית, הביולוגית, של הים שם. אבל כאשר הנושא הזה השתרבב לגורמים נוספים, כמו מגדלי "חוף הכרמל" וייבוש ים ועוד פעילויות, גם דרומה וגם צפונה, הסתבר שההתייחסות למרינה צריכה להשתנות.

## **יונה יהב (העבודה):**

אבל זה לא חדש, אתם יודעים את זה עשרות שנים. גם על מגדלי "חוף הכרמל" אתם יודעים הרבה מאוד שנים.

## **היו"ר א' זמברג:**

חבר הכנסת יהב, זכות השאלה הנוספת היא לשואל ולא לחברי כנסת אחרים. שאלה נוספת לחבר הכנסת פינס-פז.

## **אופיר פינס-פז (העבודה):**

אדוני היושב-ראש, אני מודה לשר על תשובתו. עם זאת, מאחר שחלק מהתשובה שהוכנה לשר היה מעודכן לזמן עבר ולא לזמן הווה, אשמח אם תודיע לנו מה הסתיים בדיון בוועדה המחוזית לתכנון ובנייה, ומה היו ההחלטות הסופיות, כי אמרתם שאתם מתכוונים לבוא ותהיה ישיבה – – –

## **השר לאיכות הסביבה ר' איתן:**

היתה ישיבה.

## **אופיר פינס-פז (העבודה):**

השאלה היא מה היו ההחלטות.

השאלה השנייה – אדוני השר, הרי אתה מודע בדיוק כמונו לכך שנכסי חוף הים במדינת ישראל הם נכסים מאוד מאוד צנועים ומוגבלים. בעניין הזה המשרד לאיכות הסביבה משמש באופן טבעי גורם שאנחנו תולים בו את מבטחנו שהוא יגן על הנכסים מפני אלה שרוצים להשתלט עליהם מבחינת צורכי נדל"ן וצרכים אחרים, וגם צרכים אישיים. אני בטוח, שכל אחד מאתנו היה מאוד מאוד שמח לו היה מתאפשר לו לגור 20 מטר מהחוף בבית נהדר, על חוף הים; אתה יודע – לקום בבוקר עם הזריחה, ללכת לישון עם השקיעה, זה דבר נהדר, אלא שאלה מותרות, בוודאי במדינה כל כך קטנה עם חופים כל כך אטרקטיבי. השאלה היא אם אנחנו יכולים באמת לשים את מבטחנו בכך, בדיוק לנוכח השאלה של חבר הכנסת יהב, שאתם יודעים שנים רבות על תופעות של פריצה לחוף, של לקיחת קרקעות בצמידות לחוף, והמשרד לא עושה כנראה מספיק כדי למנוע את העניין הזה.

## **השר לאיכות הסביבה ר' איתן:**

מה שהיה בוועדה המחוזית – אני אבדוק מה החליטו. עד כמה שידוע לי, לא נתנו תשובות חיוביות לגבי כל המערכת הזו של הבינוי לאורך החוף.

כפי שאמרתי קודם, החוק שאנו מכינים נועד לשמור על משאבי החופים. מישהו עשה חשבון והגיע למסקנה, שהחופים הפנויים היום לאזרחי ישראל זה בערך 2 ס"מ חוף לאזרחי ישראל. זה מה שיש.

הנכס הזה אין לו שום חלופה, אלא אם ייכנסו לעומק הים ויתחילו לבנות שם איים ומתקנים כדי לכבוש את הים; לבנות – כמו נמל התעופה שדה-דב, או שיכון מול הרצליה, שמתוכנן ל-60,000 דירות. זה בים, זה לא צריך להשפיע על החופים, אלא להיפך.

### **היו"ר א' זמברג:**

תודה. עד עכשיו השיב השר לאיכות הסביבה. עכשיו ישיב על שאילתות שר החקלאות ופיתוח הכפר.

### **החרמת מזון שנועד לאסירים ביטחוניים**

חבר הכנסת ה' מחאמיד שאל את שר החקלאות ופיתוח הכפר ביום כ' באדר התשנ"ח (18 במרס 1998):

נודע לי שבין 19 ל-22 בפברואר 1998 החרמו פקחי משרד החקלאות 2.5 טונות תפוחים ו-500 ק"ג בקלאווה המיועדים לאסירים הביטחוניים הפלסטינים בכלא אשקלון ובכלא נפחא. כמו-כן נאלצו הנהגים לשלם עבור עיכוב הרכבים שהעבירו את המשלוח.

רצוני לשאול:

1. מדוע התנהגו הפקחים בצורה זאת אף שיש, לפי מה שנמסר לי, אישור להעברת המשלוח?

2. איך יטופל בנושא?

### **שר החקלאות ופיתוח הכפר ר' איתן:**

2-1. בחודש פברואר 1998 נתפסו תפוחים שהוברחו לישראל מהרשות הפלסטינית, בניגוד לחוק.

בתפיסה הנ"ל טען המבריח כי התפוחים יועדו לאסירים, אולם התוצרת לא היתה מלווה במלווה כלשהו, או בתעודה, ולא התבצע תיאום מוקדם דרך המת"קים – כמקובל. המת"קים הם המתקנים להעברת סחורה – ירקות, פירות, לא חשוב איזו תוצרת – בין הרשות הפלסטינית לשווקים שלנו.

כיוון שמדובר בעבירה על החוק, נהגו הפקחים בהתאם להוראות החוק כבמקרה הברחה.

## **היו"ר א' זמברג:**

שאלה נוספת לחבר הכנסת האשם מחאמיד.

## **האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):**

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, קודם כול אני רוצה שתתחנך, אדוני היושב-ראש, ששאלתא שנשאלה בסוף פברואר, אני מקבל עליה תשובה בסוף יוני, תחילת יולי; ארבעה או חמישה חודשים הם תקופה די ארוכה.

דבר שני, עד כמה שידוע לי, התפוחים, אדוני השר, באו מהגולן בשביל האסירים. מהגולן לא צריך שום מת"ק ושום דבר. זה יכול היה להיות מובל ישירות אל בית-הכלא. זה תפוחים בעצם. מה בסך הכול היה שם? זה לא תרנגולות, זה לא בשר, אלה תפוחים שנקטפו מהעצים, ולפי מיטב ידיעתי היה גם אישור של שירות בתי-הסוהר לנושא הזה.

## **שר החקלאות ופיתוח הכפר ר' איתן:**

לא משנה מאין הם באו. הם צריכים להיות מלווים בתעודות מתאימות וכן הלאה. לכן, אני לא יודע מה אמר השב"ס, ואם הוא הזמין או לא. יש לנו פקחים בשטח והם צריכים להשגיח על הדברים האלה, והם יעשו את זה, עד שילמד מי שצריך שהוא צריך לנהוג לפי החוק ולפי הנהלים.

בתשובה שלי על השאלתא של חבר הכנסת אופיר פינס-פז היתה טעות בתאריך לגבי הדיון במועצה הארצית בנושא המרינה של חיפה. הדיון צריך להתקיים ב-7 ביולי, ולא ב-6 ביולי.

## **י"בא תפוחים**

חבר הכנסת ש' שמחון שאל את שר החקלאות ופיתוח הכפר ביום כ"ז באדר התשנ"ח (25 במרס 1998):

משרד החקלאות מנפיק רשיונות לייבוא תפוחים.

רצוני לשאול:

1. מה הוא היקף הנפקת הרשיונות לייבוא תפוחים על-ידי משרדך?

2. כיצד פועל משרדך לצמצום היקף הייבוא?

### שר החקלאות ופיתוח הכפר ר' איתן:

1. משרד החקלאות מנפיק רשיונות ייבוא לתפוחים בכפוף להוראות ולהסכמים בין-לאומיים, המהווים חלק מהסכמי הסחר עם הקהילייה האירופית במסגרת הסכמי גאט"ט וההסכם הביטורלי עם ארצות-הברית.

נוסף על חלוקת הרשיונות לייבוא פטור ממכס, ניתן לייבא כל כמות תפוחים בתשלום מכס, בכפוף להוראות כללי הגנת הצומח.

2. כאמור, סדרי הייבוא סוכמו בהסכמים בין-לאומיים אשר נחתמו בשנת 1993, לא על-ידי הממשלה הזו. בתמורה מתאפשר ייצוא של תוצרת חקלאית טרייה בהיקף של למעלה מ-800 מיליון דולר לשנה. חלק נכבד מהתוצרת המיוצאת פטור ממכס או נהנה ממכס מופחת.

### היו"ר א' זמברג:

שאלה נוספת לחבר הכנסת שלום שמחון.

### שלום שמחון (העבודה):

השאלתא הזו נשאלה בחודש מרס, והיא באה כתוצאה מהעובדה שהתגלה שתוצרת של ייבוא תפוחים, שהיתה מיועדת להגיע לרשות הפלסטינית, הגיעה לתוך תחומי מדינת ישראל וחזרה לתוך השווקים במדינת ישראל, כדי לשווק אותם מעבר לאותם אישורים שאתה מנפיק. לכן בעצם באה השאלתא הזאת, ואני אומר את זה כהערה, אלא אם כן יש לך מה להשיב.

### שר החקלאות ופיתוח הכפר ר' איתן:

יש לנו הרבה בעיות בתחום הזה של השגחה על הסבב של תוצרת חקלאית. זו הפרה בוטה של ההסכמים מצד הרשות הפלסטינית, שהם מקבלים תוצרת, ומעבירים אותה לשווקים שלנו. אנחנו, בתיאום עם המינהל האזרחי והממשל, מנסים לבלום את התופעה הזו, לא רק בתחום הזה, יש עוד תחומים, כמו דגים. הם מייבאים תוצרת מעובדת, וזה מועבר אלינו. זו בעיה קשה והפרה בוטה של ההסכמים.

### העברת משרד החקלאות מירושלים לקריה החקלאית בבית-דגן

חבר הכנסת ע' לנדאו שאל את שר החקלאות ופיתוח הכפר ביום ה' בניסן התשנ"ח (1 באפריל 1998):

פורסם כי הנהלת משרד החקלאות מתכוונת להעתיק את מקום משרד החקלאות מירושלים הבירה לקריה החקלאית בבית-דגן.

רצוני לשאול:

1. היש אכן כוונה להעביר את מקום מושב משרד החקלאות, או אגפים ממנו, לקריה החקלאית בבית-דגן?

2. אם כן – האין הדבר מנוגד למדיניות הממשלה לחיזוק הבירה?

3. היש למשרד החקלאות כוונה להעביר משרדים מרחבי הארץ לירושלים, לצורך חיזוקה?

#### **תשובת שר החקלאות ופיתוח הכפר ר' איתן:**

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. בקריה החקלאית בבית-דגן הסתיימה בנייתו של משרד החקלאות החדש, בנייה אשר החלה לפני כארבע שנים. בבניית המשרד החדש הושקע ממון רב. כיום נושא העברת משרד החקלאות אינו מיושם עקב חילוקי דעות עם האוצר.

2. החלטה זו, אם תיושם, תהיה תוצר של שיקול כלכלי, המעמיד את עלות ההשקעה בבניית הבניין מול הצורך להשאיר כ-30 עובדים במשרד החקלאות בירושלים. יש להדגיש, כי המשרד הראשי של משרד החקלאות נמצא כיום בתל-אביב, על מנת שהחקלאים יוכלו להסתייע בשירותיו בקלות יחסית.

3. לא.

#### **החרמת בשר בשוק בעכו**

חבר הכנסת א' סעד שאל את שר החקלאות ופיתוח הכפר ביום י"ז באייר התשנ"ח (13 במאי 1998):

ביום רביעי, 2 באפריל 1998, פשטו פקחי היחידה לפיקוח על תנועת מוצרים מהצומח והחי במשרד החקלאות על חמישה אטליזים בשוק של עכו והחרימו מוצרי בשר בטענה שלא היה עליהם אישור וטרינרי. לטענת בעלי האטליזים, כל המוצרים שהוחרמו קיבלו אישור וטרינרי, וביניהם מסמכים.

רצוני לשאול:

1. מדוע הוחרם הבשר?

2. האם תיעשה בדיקה מקיפה בנושא זה?

### תשובת שר החקלאות ופיתוח הכפר ר' איתן:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. בעקבות מידע מודיעיני פשטה יחידת הפיקוח על החי והצומח של משרד החקלאות – הפיצו"ח – על אטליזים בשוק עכו. בחמישה מהאטליזים נמצא בשר שאינו ראוי למאכל אדם. כל בעלי האטליזים הודו בעבירות שיוחסו להם: אטליז 1 – נתפסו והושמדו 103 ק"ג בשר בקר ועוף; לבעל האטליז ניתנה הודעת קנס על סך 9,600 ש"ח. אטליז 2 – נתפסו והושמדו 40 ק"ג בשר בקר, עוף ומוצרים; התיק הוגש להליך פלילי. אטליז 3 – נתפסו והושמדו 14 ק"ג עופות משחיטה שחורה שאינם ראויים למאכל אדם; לבעל האטליז ניתנה הודעת קנס על סך 9,600 ש"ח. אטליז 4 – נתפסו והושמדו 40 ק"ג בשר עוף ללא תעודות וללא בדיקות משנה; לבעל האטליז ניתנה הודעת קנס על סך 9,600 ש"ח. אטליז 5 – נתפסו והושמדו 75 ק"ג בשר כבש משחיטה שחורה; לבעל האטליז ניתנה הודעת קנס על סך 9,600 ש"ח.

בפני בעלי האטליזים קיימת אופציה לוועדת ערר אשר תבדוק את טענותיהם.

2. היות שבעלי האטליזים הודו, כאמור, בעבירות, והבשר שנמצא נבדק על-ידי וטרינרים ונמצא שאינו ראוי למאכל, איני רואה כל סיבה לחקור או לערוך כל בדיקה נוספת בנדון. במלחמה לביעור השחיטה השחורה עלינו לפעול בכל הכוחות ובכל המקומות, על מנת שהצרכנים ידעו ברוכשם בשר שאינם מסכנים את בריאותם.

### רשת ביטחון למגדלי פרחים וצמחי נוי

חבר הכנסת ש' וייס שאל את שר החקלאות ופיתוח הכפר ביום ב' בסיוון התשנ"ח (27 במאי 1998):

רצוני לשאול:

האם משרד החקלאות מתכוון להעניק רשת ביטחון למגדלי הפרחים וצמחי הנוי בישראל בשל היחלשות הגילדן ההולנדי מול השקל?

### שר החקלאות ופיתוח הכפר ר' איתן:

משרדי החקלאות והאוצר, בשיתוף מועצת הפרחים ואיגוד מגדלי הפרחים, סיכמו על מתן תמיכה בסך 11.5 מיליון ש"ח למגדלי הוורדים, מאחר שמצבם הוא הקשה ביותר בכל ענפי הפרחים לייצוא. הוורדים במשבר, שאנחנו מעריכים שהוא יחלוף, ולכן הסכים האוצר להקצות 11.5 מיליון שקלים לתמיכה במגדלים.

בנוסף, יוענקו מענקי השקעות מוגדלים לשיפורים טכנולוגיים ושנטוע זני איכות בפרחים; שנטוע זה הרכבה מחדש של פרחים חדשים, שיצרנו אותם במכון-וולקני, או בצורות אחרות.

### היו"ר א' זמברג:

שאלה נוספת לחבר הכנסת שבח וייס.

### שבח וייס (העבודה):

אדוני שר החקלאות ופיתוח הכפר, שלא יראה לך מוזר שאני שואל שאילתא בנושא חקלאי. חקלאים פנו אלי, ולא במקרה. אני בוגר מוסד חקלאי, ויש לי תעודה של טרקטוריסט. אני מתעניין בנושא. אני רואה שהחבר שלי, שלום שמחון, מסתכל עלי. ממש כך. הם פנו אלי, ואני מאוד שמח שהתשובה הזאת היא חיובית, ועם פתח של תקווה לציבור שיש לו חלק חשוב מאוד בפיתוח חקלאותה של הארץ, וגם ביצוא הישראלי. הם היו במצב מאוד עגום. אמרתי להם שהם במצב של ויה-דולורוזה, כלומר דרך הייסורים, ואתה בעזרה הזאת מוציא אותם לווייה-דה-לה-רוזה, דרך השושנים. תודה רבה.

שאלתי היא: עוד מעט יובא לכאן חוק לעידוד היצוא בחקלאות, של חבר הכנסת שלום שמחון ואחרים. האם השר מתכוון לתמוך, במסגרת אותה מדיניות ברוכה של – – –

### היו"ר א' זמברג:

חוק היצוא?

### שבח וייס (העבודה):

יצוא וייצור.

### שלום שמחון (העבודה):

יצוא חקלאי. היא מתואמת עם משרד החקלאות.

### שר החקלאות ופיתוח הכפר ר' איתן:

יש לנו בעיה רצינית מאוד, שנובעת בעיקר משער החליפין של המטבעות, גילדן ודולר. אני הצעתי לנגיד בנק ישראל שתהיה קרן, לא ביטוח שער – מה שהיה בעבר, כי זה בלתי חוקי מבחינתנו, מבחינת ההסכמים עם ארצות גאט"ט; שתהיה קרן שלנו לביטחון ליצואנים, שאם שער החליפין נופל מתחת לרמה מסוימת, הקרן הזאת מפצה אותם. העניין נמצא במשא-ומתן, ואני מקווה שזה יהיה הפתרון לבעיית שער החליפין. זו בעצם הבעיה.

### היו"ר א' זמברג:

נחזור כעת לשאילתא מס' 2870, של חבר הכנסת אחמד סעד, שלא היה קודם באולם. בבקשה.

### שר החקלאות ופיתוח הכפר ר' איתן:

(עונה על שאילתא מס' 2870, ראה לעיל)

הייתי יכול לעמוד כאן שעה וחצי ולתת לכם עשרות, ואולי אפילו יותר דוגמאות של עבירות על החוק בתחום הזה – שחיטות שחורות, זיוף חותמות, זיוף אישורים וטרינריים, זיוף אישורי רבנות וכיוצא באלה, רשימה ארוכה מאוד.

### היו"ר א' זמברג:

אני מודה לשר החקלאות ופיתוח הכפר על תשובותיו המפורטות.

הצעת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (זיכוי בשל תשלום למעונות יום), התשנ"ח-1998

(הצעת חברת הכנסת ע' מאור)

### היו"ר א' זמברג:

אנו עוברים לנושא הבא בסדר-היום: הצעת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (זיכוי בשל תשלום למעונות יום), התשנ"ח-1968 – הצעת חוק פ/1957, של חברת הכנסת ענת מאור, אשר כבר הציגה את הצעת החוק, ואנו כרגע בשלב התשובה וההצבעה. ראשית, אני מבקש לצלצל. ואולם, כיוון שהממשלה לא משיבה, מבקש חבר הכנסת מאיר שטרית להסיר את הצעת החוק. אני מזמין את חבר הכנסת שטרית לעלות ולהציע להסיר את ההצעה.

### ענת מאור (מרצ):

במקום הממשלה?

### היו"ר א' זמברג:

כיוון שהממשלה לא משיבה, זכותו של חבר הכנסת להתנגד ולבקש להסירה.

### מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני מבקש מהכנסת לדחות ולהסיר את הצעת החוק של חברת הכנסת ענת מאור מסדר-יום. הממשלה מתנגדת, כמובן, להצעת החוק, אבל גם לגופו של עניין אני מבקש להסביר מדוע.

כבר עתה, במצב הקיים, מתחשב המחוקק בהוצאות הכרוכות בגידול ילדים ומקל את הנטל על משפחות עם ילדים. הסיוע מתבצע באמצעות שני מכשירים: א. מערכת קצבאות ילדים אוניברסלית, המעניקה לכל משפחה קצבה חודשית בשל כל אחד מהילדים; ב. מערכת נקודות זיכוי לאמהות עובדות בשל כל ילד, עד השנה שמלאו לו 19 שנים, כאשר בשנה הראשונה ובשנה הבאה שמלאו לילד 19 שנים, ניתנת חצי נקודת זיכוי. כמו-כן קיימת היום סובסידיה למעונות יום.

להצעת החוק עלות תקציבית גבוהה ביותר, המוערכת ב-1.2 מיליארד שקל.

לאור האמור לעיל, אני מבקש להסיר את ההצעה החוק מסדר-היום.

רבותי, אני מבקש להסביר עוד בשתי מלים. יש מערכת של הנחות במעונות יום לפי רמת הכנסה לנפש. המדינה ממילא משתתפת באמצעות משרד העבודה בעלות של החזקת ילדים במעונות יום לפי רמת הכנסה.

מה את מציעה, חברת הכנסת ענת מאור, שנפטור את כולם משכר לימוד במעונות יום – את העשיר, את העני, מי שיש לו ומי שאין לו?

### עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

את הערבים, את היהודים.

### מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

זה לא שייך. חבר הכנסת דראושה, לצערי, רבים מהאזרחים הערבים חיים ברמת הכנסה נמוכה, והם ממילא נופלים בקטגוריה שמקבלת את הסבסוד הגבוה ביותר מהממשלה.

### עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

לא מקבלים.

### מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

מקבלים ועוד איך. בעניין הזה אי-אפשר להחיל קצבה אוניברסלית על כולם, על עשיר ועל עני, שתעלה 1.2 מיליארד שקל. ממה יקצצו את זה בדיוק? אולי חברת הכנסת ענת מאור תצביע בפני מאין ייקחו 1.2 מיליארד שקל.

### עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

מתקציב הביטחון.

### מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

אתה מציע לקחת מתקציב הביטחון? טוב, נדע לפחות מאיפה לקחת. לתקציב הביטחון חסר לשנה למעלה מ-1.5 מיליארד שקל. ההצעה שלך מעניינת מאוד. אני רוצה לומר לך, אולי ניקח את הסכום הזה מהסיוע המיוחד שניתן ליישובים הערביים וצריך לתת להם עוד – אולי ניקח את זה משם? היית מסכים לזה?

### עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

היישובים הערביים דפוקים. אין מה לקפח אותם.

### מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

חבר הכנסת דראושה, אני בעד המשך פיתוח ושינוי של מצב הכפרים הערביים. אתה יודע את זה כמוני. אבל צריך להיות אחראי בחקיקה. אתה לא יכול להגיש חקיקה שעולה 1.2 מיליארד שקל ולהגיד: אללה ישלם. זה לא הולך כך. אנחנו מוכרחים להיות אחראיים בחקיקה. רבותי, אי-אפשר להגיש הצעת חוק שעולה 1.2 מיליארד שקל ומישהו אחר ישלם.

לכן, רבותי, אני מבקש להסיר את הצעת החוק מסדר-היום.

### היו"ר א' זמברג:

תודה. חברת הכנסת מאור, יש לך זכות להשיב לחבר הכנסת שטרית, ואני מבקש שבאותה הזדמנות תאמרי לאיזו ועדה את מבקשת להעביר את הצעת החוק, אם היא תתקבל. כבר נשמעה כאן בקשה להעביר אותה לוועדת הכספים.

### ענת מאור (מרצ):

חברות וחברי הכנסת, אני מבקשת, כמובן, להעביר את הצעת החוק לוועדת העבודה והרווחה, בראשותו של חבר הכנסת מקסים לוי.

הצעת החוק הזאת היא בקשתן של כל המשפחות שיש בהן שני מפרנסים. מעון ילדים עולה 1,200 ש"ח, וההנחות הן רק למי שאין לו. אני מבקשת לתמוך בהצעת החוק. תודה רבה.

### היו"ר א' זמברג:

תודה לחברת הכנסת ענת מאור. אם הצעת החוק תעבור, ועדת הכנסת תקבע לאיזו ועדה היא תעבור.

אנו עוברים להצבעה על הצעת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (זיכוי בשל תשלום למעונות יום), התשנ"ח-1998, של חברת הכנסת ענת מאור. אפשר להצביע.

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 20

בעד ההצעה להסיר מסדר-היום את הצעת החוק – 20

נמנעים – אין

**היו"ר א' זמברג:**

20 תומכים, 20 מתנגדים, אין נמנעים. אני קובע שהצעת החוק לא נתקבלה.

### **הצעת חוק חיבור מוסדות חינוך לרשת החשמל, התשנ"ח-1997**

#### **(הצעת קבוצת חברי הכנסת)**

**היו"ר א' זמברג:**

אנחנו עוברים לנושא הבא בסדר-היום: הצעת חוק חיבור מוסדות חינוך לרשת החשמל, התשנ"ח-1997 – הצעת חוק פ/1858, של קבוצת חברי הכנסת. ינמק חבר הכנסת טלב אלסאנע. בבקשה.

**טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):**

כבוד היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, לפני ימים מספר פרסמה ועדה שהוקמה מטעם שר החינוך, השר זבולון המר, זיכרוננו לברכה – – –

**היו"ר א' זמברג:**

אדוני שר המשפטים, חבר הכנסת ריבלין, חבר הכנסת שטרית, חבר הכנסת פנחסי, את הסידורים תעשו בחוץ. בבקשה.

**מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):**

דבר.

**טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):**

מה דבר? בעניין כזה צריך לעשות גיוס? תירגע. תעשה גיוס בדברים אחרים.

### היו"ר א' זמברג:

חבר הכנסת אלסאנע, בבקשה.

### טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

אני רוצה לומר, שהוועדה שהוקמה על-ידי שר בממשלת ישראל, שר החינוך דאז זבולון המר, זיכרונ לברכה, קבעה נתונים מזעזעים. על-פי הנתונים האלה, שיעור הנשירה בבתי-הספר הערביים בנגב מגיע עד כדי 70%. שיעור הזכאים לתעודות בגרות מבין אותם תלמידים אשר ממשיכים את הלימודים התיכוניים שלהם, הוא פחות מ-10%. היינו, שיעור התלמידים הזכאים לבגרות משכבת הגיל הוא פחות מ-3%. נשאלת השאלה, מה הסיבה, מה עומד מאחורי זה ומה גרם לזה.

אותה ועדה שהוקמה, ודאי שלא הוקמה לשם שמים, אלא הוקמה על מנת שתחקור, תבדוק, תמליץ, והממשלה תאמץ את ההמלצות שלה.

אותה ועדה בחנה את כל הסיבות שגרמו למצב האבסורדי, ובין יתר הסיבות – העדר מתקנים מתאימים והעדר שירותי חשמל בעשרה בתי-ספר יסודיים, בתי-ספר שהוקמו על-ידי משרד החינוך, חבר הכנסת מאיר שטרית, בתי-ספר שהוקמו כדן, שיותר מ-10,000 תלמידים לומדים שם, והם אינם מחוברים לרשת החשמל.

### מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

למה?

### טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

בגלל רשלנות של ממשלות ישראל, משום שלא דאגו לתקצב אותם, משום שלא דאגו לחבר אותם. אתה מדבר על יום חינוך ארוך – אנחנו מדברים על חשמל, אנחנו מדברים על שולחן, אנחנו מדברים על דברים בסיסיים.

### מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

אפשר לשאול אותך משהו?

### טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

בבקשה.

### מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

כשבונים בית-ספר, הרשות המקומית מקבלת תקציב לבניית בית-הספר. היא מתכננת אותו, היא בונה אותו. היא מכינה את התשתית והפיתוח. אתה רוצה להגיד לי, שהרשויות המקומיות שבנו את בית-הספר האלה לא מוכנות לשלם בעבור החשמל?

### טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

כידוע לך וכידוע להרבה חברי כנסת אשר סיירו ביישובים הבדואיים בנגב, יש יישובים שאין להם מעמד מוניציפלי, אין רשויות מקומיות שם. משרד החינוך הקים את בית-הספר, כי יש חוק חינוך חובה. המבנה קיים, יש שולחנות, מורים מגיעים, אבל הוא לא דאג לחבר אותם לרשת החשמל.

לפני כמה ימים העברנו חוק, הוראת שעה, לחבר בתים שנבנו ללא היתר למערכת החשמל. בית פרטי כן, מוסד חינוכי לא? איזה אבסורד זה? מישהו כאן היה רוצה שהילדים שלו ילמדו בבית-ספר שאין בו מזגן בקיץ, או אין חימום בחורף?

### מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

אני מציע לך, תן לי רשימה של בתי-ספר שאין בהם חשמל, אני מבטיח לך שבאופן אישי אדאג שיהיה בהם חשמל.

### חיים אורון (מרצ):

אל תתחייב כי לא תצליח.

### מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

אני אנסה.

### טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

אני מודיע דבר כזה: אנחנו נבקש להעביר את החוק בקריאה טרומית. אם תצליח, אני אחזור בי מהצעת החוק.

### **היו"ר א' זמברג:**

חברי הכנסת, אני מציע שלא ננהל משא-ומתן בזמן שהמציע עומד כאן על הדוכן. הוא ישלים את דבריו, השר ישיב. חבר הכנסת שטרית, תנהל אתו משא-ומתן במקביל לתשובת השר. בבקשה.

### **טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):**

מי מאתנו היה רוצה שהילדים שלו ילמדו בבית-ספר שאין בו תנאים בסיסיים, אין מעבדות לכימיה, לפיזיקה, לביולוגיה? זו התוצאה, מרשם בטוח לכישלונות. אם לא נתקן את העוול הזה, אנחנו נהיה אחראים למצב האבסורדי במערכת החינוך.

זו לא סוגיה פוליטית, רבותי, שצריכה להיות בה מחלוקת בין קואליציה לאופוזיציה. זה עניין בסיסי, עניין של חינוך. יש חוק חינוך חובה במדינת ישראל.

לכן אני קורא לכולנו להתאחד סביב החוק הצודק הזה ולהעביר אותו. תודה רבה.

### **היו"ר א' זמברג:**

תודה לחבר הכנסת טלב אלסאנע. אני מזמין את שר התשתיות הלאומיות, השר שרון, להשיב על הצעת החוק. בבקשה.

### **שר התשתיות הלאומיות א' שרון:**

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, לפי המצב המשפטי הקיים, מוטלת על חברת החשמל חובה, מכוח סעיף 17(א) לחוק החשמל, לתת שירות לכלל הציבור באמינות וביעילות. מובן שחובה זו חלה גם כשמדובר במוסדות חינוך.

החיבור צריך להיעשות בהתאם לתנאי הרשיון ולפי כל דין, ובכלל זה חוק התכנון והבנייה, התשכ"ה–1965.

סעיף 157א לחוק הנ"ל אוסר על חברת החשמל לחבר לחשמל או לספק חשמל למבנה ללא היתר מהרשות המקומית, והכוונה היא לטופס 4, או לטופס 2, שהוא אישור זמני לחיבור לחשמל, אשר יינתן רק אם ניתן היתר בנייה לפי סעיף 145 לחוק התכנון והבנייה.

### עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

היה תיקון, אדוני השר. אתה לא זוכר את התיקון?

### שר התשתיות הלאומיות א' שחון:

תצא מתוך הנחה, מכובדי, שאני בקיא בעניין.

הצעת החוק של חבר הכנסת אלסאנע באה להטיל חובה גורפת על חברת החשמל לחבר מוסדות חינוך לחשמל ללא כל הגבלה. כפי שציינתי, אם המבנה נבנה כדיון, אין מניעה לחיבורו לרשת החשמל ואין כל צורך ליצור דין מיוחד לעניין חיבורם של מבנים שהם מוסדות חינוך. מן העבר האחר, אין ספק שלא רצוי להתיר, בחסות החוק, חיבור של מבנים בלתי חוקיים באופן גורף, כפי שמוצע, גם אם מדובר במוסדות חינוך.

חיבור מוסדות חינוך לחשמל ממומן כיום על-ידי הרשויות המקומיות המזמינות את החיבורים. חבר הכנסת אלסאנע מציע לשנות הסדר זה ולהטיל את המימון על משרד התשתיות הלאומיות ועל משרד החינוך. למשרד התשתיות הלאומיות אין תקציב למימון פעולות כאלה, ומבחינה מערכתית אין זה תפקידו לממן חיבורי חשמל, לרבות חיבורים של מוסדות חינוך.

ניתנת האמת להיאמר, שתחת המסווה של יצירת נורמה כללית בדבר חיבורים לחשמל, מנסה ההצעה לתת, בעצם, מענה לבתי-ספר שנבנו באופן בלתי מוסדר בפזורות הבדואים בנגב.

### וליד צאדק חאג'-יחיא (מרצ):

אין דבר כזה.

### טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

מי בנה אותם, הבדואים?

### היו"ר א' זמברג:

חבר הכנסת אלסאנע, אני מבקש לאפשר לשר להשיב. היו לך עשר דקות לומר את דברך.

### שר התשתיות הלאומיות א' שרון:

רבותי הנכבדים, הנורמה שאתם מנסים להכניס לכנסת, שלא ניתן לתת תשובה בשקט ומייד פורצת כאן מקהלה מסוג זה, אינה מקובלת עלי. אני אומר זאת גם כמי שתפקידו לענות כאן וגם כחבר ושכן. אני מציע, את המקהלה המדברת הזאת, להשאיר מחוץ לכנסת.

### עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

אתה פרלמנטר ותיק, אדוני השר. זה דבר רגיל שחבר הכנסת קורא קריאת ביניים.

### היו"ר א' זמברג:

תודה על ההערה. אדוני השר, בבקשה.

### שר התשתיות הלאומיות א' שרון:

רבותי, הרי יש שתי אפשרויות: או להגיש הצעת חוק, שאילתא או הצעה לסדר-היום, ולקבל עליה תשובה – ואחרי זה נמצא המיקרופון, ודאגה הכנסת לכך שיהיו מיקרופונים פה בכל פינה, כדי שלא יצטרכו ללכת רחוק. יכול כל אחד לבוא, או להשתמש בזכותו ולהביע את דעתו. הצורה הזאת לא מקובלת עלי.

### עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

זאת נורמה.

### שר התשתיות הלאומיות א' שרון:

ואף אחד לא ירגיל אותי לצורה הזאת. אני אומנם לא פרלמנטר ותיק, אני חבר כנסת מתחילת 1974.

### עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

זה נחשב ותיק.

### שר התשתיות הלאומיות א' שחון:

אבל את הכללים האלה, שהם יותר כללים של נימוס והליכות, הספקתי ללמוד.

אני מסכים כי בנגב יש מצב הדורש התייחסות ופתרון.

### היו"ר א' זמברג:

חברי הכנסת. חבר הכנסת פורת, כנראה לא שמעת את הדברים של השר.

### שר התשתיות הלאומיות א' שחון:

דיברנו על כך לא אחת בכנסת, וחבר הכנסת אלסאנע מודע היטב לפעולות שהממשלה עושה בתחום זה, ואם תרצה, אני מוכן לחזור ולהסביר מה עושה הממשלה היום, דברים שלא נעשו במשך שנים רבות.

### עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

מעניין לשמוע מה.

### היו"ר א' זמברג:

חבר הכנסת דראושה, השר כבר אמר.

### שר התשתיות הלאומיות א' שחון:

אם זה מעניין, אז תקבל מייד תשובה.

בתוך כך, ברור לחלוטין כי כדי לספק שירותי חינוך גם במקומות שאינם נחשבים כיישובי קבע יש למצוא פתרונות זמניים ופרקטיים. לפיכך אני מודיע, כי המינהלה לקידום הבדואים תפעל בכיוון זה ותחתור למצוא פתרון מעשי גם לבעיות החשמל של מוסדות חינוך בפזורה הבדואית.

לכן, חברי הכנסת, אין לנו צורך בחוק המוצע, והממשלה מתנגדת לו.

אני יכול לדבר עוד דקה, ברשותך?

### היו"ר א' זמברג:

כן, אדוני, יש לך עוד שתי דקות ממכסת עשר הדקות שמוקצות לעניין.

### שר התשתיות הלאומיות א' שחון:

מאחר שנשמעה קריאה – לא שמעתי ממי – ברשותך, אדוני, וברשות חברי הכנסת, אני רוצה לציין כמה דברים שקרו השנה, רק כדי שיהיה ברור מה קורה.

אני רוצה לומר, שהממשלה אישרה הקמת יישוב לשבט תראבין בין משמר-הנגב ללהבים, ובתוך חמישה חודשים תתחיל העבודה על הקמת היישוב. ארבעה יישובים נוספים אושרו עקרונית על-ידי המועצה הארצית לתכנון ולבנייה, ולא אפרט. אם תרצו פירוט, תקבלו אותו אצלי אחר כך.

### חיים אורון (מרצ):

אדוני השר, שר הפנים לא חותם על זה, הוא הודיע שהוא לא תומך בהחלטה, אתה הרי יודע את זה.

### היו"ר א' זמברג:

סליחה, חבר הכנסת אורון, השר כבר משיב על שאלה אחת, והזמן עומד להסתיים.

### שר התשתיות הלאומיות א' שחון:

תראה, אתה טועה במה שאתה אומר עכשיו. מה שעדיין לא נקבע זה המיקום המדויק, כי אם, למשל, אנחנו עוסקים בשבט אל-הואשלה שיושב ליד דימונה, אז לא אומר כרגע בדיוק באיזו נקודה.

אני רוצה לומר עוד נקודה אחת, שבבנייה כרגע 2,271 יחידות דיור לבדואים, ויש עוד כהנה וכהנה, וההשקעה השנה היא 185 מיליון ש"ח. אינני רוצה לדבר על חיבורי בתים.

לכן, אני פשוט מביע בזה את התנגדות הממשלה להצעת החוק.

## היו"ר א' זמברג:

תודה לשר התשתיות הלאומיות. חבר הכנסת אלסאנע, אתה מבקש להשיב?

## קריאה:

---

## היו"ר א' זמברג:

הוא לא משיב.

אם כך, רבותי חברי הכנסת, אנו עוברים להצבעה על הצעת חוק חיבור מוסדות חינוך לרשת החשמל, התשנ"ח-1997, של קבוצת חברי הכנסת. אני מבקש שכל חברי הכנסת יתפסו את מקומותיהם, כדי שלא יהיו בעיות בעניין. ניתן להצביע.

הצבעה מס' 3

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 25

בעד ההצעה להסיר מסדר-היום את הצעת החוק – 35

נמנעים – אין

ההצעה להסיר מסדר-היום את הצעת חוק חיבור מוסדות חינוך לרשת החשמל,

התשנ"ח-1997, נתקבלה.

## היו"ר א' זמברג:

בעד – 25, נגד – 35. אני קובע, שהצעת חוק חיבור מוסדות חינוך לרשת החשמל, של קבוצת חברי הכנסת, שהציגה חבר הכנסת טלב אלסאנע, לא התקבלה.

## שאלות בעל-פה

### היו"ר א' זמברג:

אנחנו עוברים לנושא הבא שעל סדר-היום, שאלתא בעל-פה. בדרך כלל, חברי הכנסת, שאלות בעל-פה הן בפתח סדר-היום, אבל כתוצאה מאיזה עניין טכני-מזכירותי, השאלתא בעל-פה של חבר הכנסת דוד צוקר, אשר היתה צריכה לעלות כאן בפתח סדר-היום ולא עלתה, תובא עכשיו. אומנם זה שינוי מסוים בסדר-היום שמופיע על שולחנות חברי הכנסת, אבל בכל זאת נאפשר.

### קריאה:

---

### היו"ר א' זמברג:

סליחה, רק שנייה, חבר הכנסת צוקר, יש עוד בעיה טכנית עם העניין. חבר הכנסת צוקר, בבקשה. שאלתא בעל-פה של חבר הכנסת צוקר, בבקשה. השאלתא היא לראש הממשלה.

## הפסקת שידור התוכנית "דין ודברים"

### דוד צוקר (מרצ):

אדוני סגן השר, נודע כי "קול ישראל" הפסיק את שידור התוכנית של משה נגבי "דין ודברים".

אני מבקש לשאול:

לאור ההדים שעוררה התוכנית, מעמדה בעולם המשפטי והיותה במת ויכוח יוקרתית, מה היא הסיבה להפסקת שידורה?

### סגן שר הביטחון ס' שלום:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, חבר הכנסת צוקר, התשובה על השאלתא בעל-פה בעניין הפסקת שידור התוכנית "דין ודברים" היא, שהסיבה היא שידורי המונדיאל.

**היו"ר א' זמברג:**

תודה לסגן השר. שאלה נוספת לחבר הכנסת צוקר?

**אלי גולדשמידט (העבודה):**

מה זה מונדיאל, אדוני?

**היו"ר א' זמברג:**

מונדיאל זה משחקי הגביע העולמי, חבר הכנסת גולדשמידט. אני מתפלא על השאלה.

**אלי גולדשמידט (העבודה):**

ואתה יודע מה זה משחק כדורגל?

**היו"ר א' זמברג:**

משחק או תחרות בכדורגל – – –

**אלי גולדשמידט (העבודה):**

זה כש-22 שחקנים רצים אחרי כדור – – –

**היו"ר א' זמברג:**

חבר הכנסת צוקר, בבקשה, שאלה נוספת.

**דוד צוקר (מרצ):**

על מנת לדייק, באמת מדובר בהפסקה שהחלה עם שידורי המונדיאל, ומדובר בשלוש תוכניות לפחות ששידורן הופסק, וצריך לומר, תוכניות שאינן תוכניות רדיו מקובלות, אלא תוכניות אישיות יותר –

ביניהן גם התוכנית של נדב העצני, וגם של מיקי מירו. המפורסמת שבהן ואולי האיכותית היא באמת תוכניתו של נגבי, שאני יכול לבקר אותה עכשיו, ויש לי עליה ביקורת לא קלה, אבל בלי ספק "קול ישראל", אדוני סגן השר, זקוק לתוכנית הזאת אולי יותר משהתוכנית זקוקה לו.

אבל אם אכן התשובה – וזו התשובה של המדינה – היא, ששידור התוכנית נפסק בגלל שידורי המונדיאל, אני יודע שהמונדיאל מסתיים בעוד כעשרה ימים, ואז המסקנה היחידה המתבקשת היא, שעם תום המונדיאל התוכנית הזאת – עם שתי התוכניות האחרות, שאני מקווה שגם הן תחזורנה אל גלי האתר – תחזור להיות משודרת, ונאפשר לציבור הישראלי באמת במה מקצועית יוקרתית לדיון ולוויכוח, ולא נחמיץ את התוכנית החשובה הזאת, שהקנתה מוניטין לעצמה, ובעיקר למשדר אותה, "קול ישראל".

### **היו"ר א' זמברג:**

תודה לחבר הכנסת צוקר. חבר הכנסת אפי אושעיה, שאלה נוספת במסגרת של דקה.

### **אפי אושעיה (העבודה):**

אדוני סגן השר, לא הבנתי את הקשר בין המונדיאל לבין הפסקת התוכנית.

### **היו"ר א' זמברג:**

אדוני סגן השר, השאלה מופנית אליך. כן, בבקשה.

### **אפי אושעיה (העבודה):**

אדוני סגן השר, אני מבקש לשאול אותך, מה הקשר בין המונדיאל לבין התוכנית, משום שהמונדיאל לא משודר, כפי הידוע לך, ברדיו בשעה הזו, אלא רק בטלוויזיה. אם כך, מה הקשר בין התוכנית לבין זה? תודה.

### **היו"ר א' זמברג:**

תודה לחבר הכנסת אושעיה. שאלה נוספת לחבר הכנסת בני אלון, בבקשה, במסגרת דקה.

### **בנימין אלון (מולדת):**

אדוני היושב-ראש, בזמנו חשף יושב-ראש האופוזיציה, חבר הכנסת ברק, פרטים פרובלמטיים בעברו של השדרן-הפרשן נגבי. בתחקיר של ערוץ-7 התברר, שמשה נגבי התגלה כלא דובר אמת בהסתירו ובהצדיקו מחבלים בזמן שירותו בפרקליטות הצבאית. התחקיר הזה לא פורסם מעולם ברשת ב' בגלל הקשרים המורכבים שלה עם נגבי גם כפרשן וגם כעובד רשות השידור. האם אדוני סגן השר חושב שלא מן הראוי לבדוק את המשך העסקתו גם כפרשן וגם כעובד רשות השידור? תודה.

### **היו"ר א' זמברג:**

תודה. סגן השר סילבן שלום ישיב. בבקשה. אני מבקש מהמזכירות. בבקשה.

### **סגן שר הביטחון ס' שלום:**

התוכנית אכן הופסקה בגלל שידורי המונדיאל ובתקופת המונדיאל, בשעות 19:00-21:00. הוחלט על תוכנית חדשה שתהיה ברוח המונדיאל, או שתשדר תוצאות מן המונדיאל. לכן הם גם לא מעבירים את החדשות ב-20:00, יש היום חדשות ב-20:00-20:15, וגם בערוץ-1 יש שתי מהדורות חדשות. הם גם לא משדרים את מה שנהגו לשדר לפני כן. הוחלט על מתכונת שונה. זאת החלטה של האנשים המוסמכים שיש ברשות השידור.

לגבי הנושא של פרטים בעברו – אני לא מכיר את הנושא. אומנם אני זוכר שחבר הכנסת ברק התייחס לכך.

לגבי כל החלטה על העסקתו של כל עובד ועובד, כל עוד לא הוכחה אשמתו ולא הוכח דבר, הוא, כמובן, זכאי וחף מפשע.

המשך העסקתו של עובד כזה או אחר או הפסקת עבודתו נתונה, לפי דעתי, להחלטתם של הגורמים המוסמכים ברשות השידור וברדיו ולא לנו כחברי כנסת, כשרים, סגני שרים או אחרים להחליט בעניין הזה.

אני חושב, שכל התייחסות או כל החלטה אינן נכונות, לאו דווקא במצב הנוכחי, גם בשלטון הקודם, כאשר היו רבים שבאו וטענו שצריכים להוריד תוכנית או להעלות תוכנית. אני חשבתי שהדברים לא נכונים, ואני חושב שגם כיום ההתייחסות צריכה להיות התייחסות של אותם גופים מוסמכים, שהם, כמובן, מונו באופן חוקי גם כמנהלים וגם כגוף מפקח על-ידי האנשים שהוסמכו לכך, קרי, הממשלה, או הגופים האחראים ברשות השידור שהם אלה שממנים את מנהלי הרדיו, מנהלי הטלוויזיה ומנכ"ל רשות השידור שממונה על-ידי הממשלה. תודה.

### **היו"ר א' זמברג:**

תודה לסגן השר סילבן שלום.

## הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון – הבטחת שכר מינימום למשרת

במילואים), התשנ"ח-1998

(הצעת חבר הכנסת א' רובינשטיין)

### היו"ר א' זמברג:

אנחנו עוברים לנושא הבא שעל סדר-היום – הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון – הבטחת שכר מינימום למשרת במילואים), התשנ"ח-1998; הצעת חוק פ/1948, של חבר הכנסת אמנון רובינשטיין. הנמקה מהמקום, בבקשה.

### אמנון רובינשטיין (מרצ):

אדוני היושב-ראש, ההצעה פשוטה: משרת במילואים, שבלאו הכי גם מפסיד הרבה מכספו ומזמנו, יקבל את שכר המינימום, ולא את התגמול המזערי שבגלל מנגנוני עדכון שונים הוא, לפעמים, נמוך משכר המינימום.

הסכמתי להצעת שר האוצר שזה יהיה שכר המינימום בכל מקרה ולא הסכום הגבוה מבין השניים – התגמול המזערי ושכר המינימום.

אני רוצה לומר, שאנחנו נותנים, לדעתי, פיצוי כספי נמוך מדי גם כך, גם לפי הצעת החוק הזאת שלי, למי שמשרת בצה"ל.

### היו"ר א' זמברג:

תודה לחבר הכנסת רובינשטיין.

ישיב שר העבודה והרווחה. משיב או מוותר על זכות התשובה? בבקשה.

### שר העבודה והרווחה א' ישי:

אנחנו, בעיקרון, בעד. אני באמת רוצה לברך את חבר הכנסת רובינשטיין על הצעת החוק הזאת – רק שעל-פי מה שסוכם אתו זה יותאם שלא יהיה מעבר לשכר המינימום לאותם אנשים שצריכים לקבל פחות מהשכר.

אנחנו בעד.

### היו"ר א' זמברג:

תודה לשר העבודה והרווחה אלי ישי.

אנחנו עוברים להצבעה על הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון – הבטחת שכר מינימום למשרת במילואים), התשנ"ח-1998, של חבר הכנסת אמנון רובינשטיין. ניתן להצביע.

הצבעה מס' 4

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 27

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון הבטחת שכר מינימום למשרת במילואים), התשנ"ח-1998, לדיון מוקדם בוועדת העבודה והרווחה נתקבלה.

### היו"ר א' זמברג:

27 בעד, אין מתנגדים, אין נמנעים. אני קובע, כי הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון – הבטחת שכר מינימום למשרת במילואים), התשנ"ח-1998, של חבר הכנסת אמנון רובינשטיין, נתקבלה, והיא מינימום למשרת במילואים), התשנ"ח-1998, של חבר הכנסת אמנון רובינשטיין, נתקבלה, והיא מועברת, חבר הכנסת רובינשטיין, לדיון – באיזו ועדה?

### אמנון רובינשטיין (מרצ):

ועדת העבודה והרווחה.

### היו"ר א' זמברג:

בוועדת העבודה והרווחה של הכנסת. תודה.

## הצעת חוק-יסוד: הכנסת (תיקון – תקופת צינון)

### (הצעת קבוצת חברי הכנסת)

#### היו"ר א' זמברג:

הנושא הבא שעל סדר-היום – הצעת חוק-יסוד: הכנסת (תיקון – תקופת צינון), של חברי הכנסת ראובן ריבלין, דדי צוקר ויוסי ביילין. יציג, ינמק את ההצעה חבר הכנסת ראובן ריבלין; בבקשה.

#### ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, אדוני השר, חוק הצינון העולה ויורד מפעם לפעם כאשר יש התייחסות לאישיות כזאת או אחרת, מן הראוי שיידון בכובד ראש ולא בהתייחסות לאדם מסוים. לכן אני אומר כבר כאן, שחוק הצינון, כפי שנוסח על-ידי חברי, חבר הכנסת דוד צוקר ויוסי ביילין, יחד אתי, תחולתו החל מהבחירות הבאות, או מנובמבר 2000 – הכול לפי התאריך המוקדם יותר, כך שאין כוונה לייחס חוק כזה לאדם זה או אחר.

אני מוכרח לומר, שפעמים ראו חשיבות רבה לחוק הצינון ולהיגיון שמאחוריו, אבל היו מתייחסים אליו כאילו הוא חוק המיוחד לאדם מסוים. אם היתה זאת תקופת ראש האופוזיציה היום, כאשר הוא התדפק על דלתות הפוליטיקה, אם היו אלה ראשי ערים שביקשו להיכנס לתפקיד מיד לאחר תום שירותם בצבא, אם היו אלה רמטכ"לים לשעבר שנכנסו לפוליטיקה או אלופים שהפכו להיות שרים ביום שבו פשטו מדיהם.

אנחנו מתכוונים, בחוק זה, להגן בעיקר על הצבא, להגן בעיקר על עובדי המדינה אשר פעמים רבות מחויבים לתת חוות דעת כאשר אם יש ידיעה או אם בדיעבד מתברר שחוות דעתם נגעה גם לתפקיד שאליו הם נשאו את עיניהם או שהתמנו לו כמה ימים או כמה שעות אחרי שעזבו את תפקידם בצבא. הדבר פגע לא במעט ביכולתנו לבוא ולומר, שאנחנו מפרידים הפרדה יתירה ומוחלטת בין הצבא לבין הפוליטיקה הישראלית.

אותה הפרדה חשובה בעיקר לכל אותם אלופי צה"ל אשר לחוות דעתם אנחנו מתבקשים והם מהווים לגבינו חומה בצורה אשר אין בה איזו נטייה לפרש מצב עובדתי, או לפרש מצב שהוא מצב של ניתוח עניינים כאילו הוא נוגע לנושא פוליטי כזה או אחר, או כאילו לפרשנותם יכולה להיות איזו נגיעה לטובת עמדה פוליטית כזאת או אחרת.

אנחנו חושבים שחוק זה הוא חוק טוב. אני יודע שהממשלה אינה מביעה עמדה מהטעם הפשוט, שמדובר כאן בחוק שמכוון לכנסת ולחוק-יסוד: הכנסת. אני מבקש מהחברים, כולם, להצביע בעד חוק זה, שכן הגיעה השעה שבאמת נדון בכובד ראש ונראה מה היא התקופה הדרושה – לפי הצעתנו, שנה, אף שיש חילוקי דעות גם בינינו האם צריך שנה או אולי ייתכן שהתקופה צריכה להיות ארוכה יותר – על מנת שהצדק וההפרדה המוחלטת אשר בעיני הבריות הם כה חשובים, של דה-פוליטיזציה מוחלטת של צה"ל, הפרדה מוחלטת בין צה"ל לבין הפוליטיקה, שהיא דבר שהוא חשוב מאוד לדמוקרטיה הישראלית, חשוב מאוד לצה"ל, חשוב מאוד לציבוריות הישראלית, חשוב מאוד לאמון הציבור, לאותם אנשים שהוא נותן בהם אמון ללא סייג ושיור.

לפיכך אני מבקש להצביע על הצעת החוק ולהעבירה לוועדה כדי להכינה לקריאה ראשונה. תודה רבה.

### הי"ר ל חזן:

אני מודה לחבר הכנסת ראובן ריבלין. אני מזמינה את שר המשפטים. שר המשפטים? האם ברצונך – – לא. אם כן, חבר הכנסת אופיר פינס-פז מבקש להסיר את הצעת החוק.

### אופיר פינס-פז (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, חברי חברי הכנסת, אני מצטער על הצעת החוק הזאת של חברי הטובים רובי ריבלין, יוסי ביילין ודדי צוקר, ואני שואל את עצמי, מה אנחנו רוצים, בעצם, לומר בה?

אנחנו באים לאנשים ששירתו את מדינת ישראל בצורה האולטימטיבית ביותר שאפשר לחשוב עליה, ואנחנו מטילים בהם היום דופי ומטילים בהם רבב ואומרים להם: אנחנו, בעצם, חושדים בכם שאתם כבר יש בכם אילו רצונות פוליטיים, סממנים פוליטיים. איזה סוג של מסר אנחנו מעבירים בהצעת החוק הזאת?

מה אנחנו אומרים להם עוד? אנחנו אומרים להם: חברי הטובים מהצבא ומהמשטרה, חכו רגע. בואו ותיכנסו להקפאה. אין לכם דרך ישירה למערכות ציבוריות. תמתינו. תשבבו בבית. האם אנחנו, מי שמייצגים היום את המערכת הפוליטית במדינת ישראל, רויים עד כדי כך באנשים מצוינים, שאנחנו יכולים לוותר כך בהינף יד על טובי האנשים שמשרתים את מדינת ישראל? או שמא אנחנו חוששים מהם? שמא אנחנו לא רוצים קונקורנציה? שמא אנחנו פוחדים, שאם הם יבואו, אולי הם יבואו במקומנו? איזה סוג של מסר זה?

פה יש בעיית צינור? אגיד לכם איפה יש בעיות צינור – בעיות מהותיות, שלא נפתרו, שלא טופלו. אנשים שעוברים מהמגזר הציבורי בתפקידים מאוד רגישים למגזר העסקי בתפקידים מאוד דומים – יש בעיות קשות מאוד עם הצינור שלהם, והכנסת עדיין לא נתנה את דעתה עד הסוף על הבעיות האלה. כבר אנחנו מזדרזים לפסול על הסף כניסתם של טובי הקצינים במשטרה ובצבא לשורותינו? אני חושב, שלא נכון לעשות זאת. אני חושב, שהכנסת צריכה להעביר את המסר ההפוך בדיוק, שאנחנו רוצים בקצונה הבכירה של צה"ל בתוך המערכת הפוליטית, שאנחנו רוצים בקצונה הבכירה של המשטרה בתוך המערכת הפוליטית; אנחנו מתברכים בהם, אנחנו גאים בהם ואנחנו זקוקים להם כדי שהמערכת הפוליטית תהיה מערכת עוד יותר איכותית ועוד יותר טובה.

לכן אני מציע להתנגד להצעת החוק.

### הי"ר ל חזן:

אני מודה לחבר הכנסת אופיר פינס-פז. חבר הכנסת יוסי ביילין ישיב בשם המציעים. אדוני, חמש דקות.

### יוסף ביילין (העבודה):

כבוד היושבת-ראש, חברי הכנסת, אני רוצה לומר לחבר הכנסת אופיר פינס-פז, שהחוק הזה לא מוצע, חלילה, נגד האנשים הבכירים במערכת השירות הציבורי – לא הקצינים, לא אנשי המשטרה ולא אנשי המנגנון הביורוקרטי הממשלתי. צינן של שנה הוא דבר מקובל, והוא הגיוני מאוד במערכות הכלכליות והוא הגיוני מאוד גם במערכות האלה. מדוע? לנו יש עניין, שהאנשים האלה יכנסו למערכת הפוליטית. אנחנו רוצים ייצוג של האנשים האלה, וגם קיים ייצוג כזה בבית הזה ובמקומות אחרים, במישור המוניציפלי וכו'.

הבעיה היא, שעצם העובדה שחוק כזה לא קיים ובאופן תיאורטי האנשים המכובדים האלה יכולים בתוך זמן קצר מאוד להפוך לאנשים פוליטיים מקשה עליהם את התפקוד שלהם בתפקידים שלהם היום. בעצם, זו הבעיה. כאשר נמצא אדם בתפקיד אלוף או רב-אלוף והוא מוצא את עצמו בסקר של ראשות עיר או ראשות ממשלה, כבר התפקוד שלו באותו זמן כלפי פקודיו שונה. הם כבר רואים בו מועמד, בעוד שיכול להיות שהוא עצמו לא רואה את עצמו כלל כאיש פוליטי.

יתירה מזאת, כאשר אדם כזה, שמחר יכול להיות איש פוליטי – וכבר מדברים וכבר כותבים ואומרים: זה לליכוד וההוא למפלגת העבודה או עוד לא יודעים – מביע עמדה, נניח בתפקיד של מעריך לאומי, מייד באופן טבעי התגובה של אנשים היא: איזה מין הערכה לאומית זאת? זאת לא הערכה לאומית. זאת הערכה פוליטית.

כאשר אתה יודע שיש תקופה של צינון, שיש איזה פסק זמן בין התפקיד המשטרתי, הצבאי או האחר לבין התפקיד הפוליטי – אתה מקטין, לא מבטל, באופן משמעותי את הסיכון, שאנשים כאלה, אם יש להם עניין בפוליטיקה ואם לא, לא יתייחסו אליהם בזלזול; לא אליהם ולא אל ההערכות שלהם.

דווקא על הרקע הזה, שאנחנו, האנשים הפוליטיים ואנשי התקשורת, בקלות יחסית, מוכנים להתייחס אל התפקיד העתידי הפוליטי האפשרי של האנשים האלה, לדעתי, חוק הצינון בא קודם כול לעזרתם של ממלאי התפקידים. השנה הזאת לא מונעת מהם לבוא לפוליטיקה ולא מונעת מהם, חלילה, תחרות אתנו או דברים כאלה. אבל היא כן עשויה למנוע – כך אני מקווה וכך אנחנו מקווים – את הסכנה הזאת, שבעוד הם בתפקידם הם כבר לא מתפקדים; לא בגללם, אלא בגללנו.

### אפי אושעיה (העבודה):

שאלה לחבר הכנסת יוסי ביילין – האם אפשר?

### יוסף ביילין (העבודה):

כן, בבקשה, אם היושבת-ראש נותנת.

**היו"ר ל חזן:**

במסגרת הזמן שנותר לחבר ביילין – –

**יוסף ביילין (העבודה):**

אם נותר – – –

**היו"ר ל חזן:**

– – שזה דקה וחצי.

**אפי אושעיה (העבודה):**

יש פה טענות, שהחוק הזה בא כאילו למנוע התמודדות של שחק?

**דוד צוקר (מרצ):**

החוק יחול רק מהכנסת הבאה, וצריך להבהיר את זה.

**אפי אושעיה (העבודה):**

אני שואל: האם אפשר שהתחולה תהיה במועד מאוחר יותר?

**דוד צוקר (מרצ):**

כך כתוב בחוק.

**יוסף ביילין (העבודה):**

כדי שלא יחשבו שזה נעשה נגד מישהו שמכהן היום בתפקידו; מדובר על שנת 2000. אבל, אני חושב שהחוק הזה חשוב כל כך, שאם תוך כדי הדיון ירצו לדחות אותו יותר – אני לא אתנגד לזה באופן קיצוני. אני חושב, שהציון של השנה הוא כשלעצמו בעל חשיבות רבה.

#### **היו"ר ל' חזן:**

תודה רבה. חברי הכנסת אנחנו עוברים להצבעה.

#### **אפרים סנה (העבודה):**

אפשר עוד שאלה?

#### **היו"ר ל' חזן:**

אדוני, לא. הזמן תם.

#### **אפרים סנה (העבודה):**

כמי שצונן ארבע שנים – – –

#### **קריאה:**

אתה יכול לשאול, אבל אין מי – – –

#### **אפרים סנה (העבודה):**

כמי שצונן ארבע שנים, מותר לי לשאול שאלה?

#### **היו"ר ל' חזן:**

אתה יכול לשאול שאלה, אבל אין מי שישב.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה על הצעת חוק-יסוד: הכנסת (תיקון – תקופת צינון). ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 5

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 26

בעד ההצעה להסיר מסדר-היום את הצעת החוק – 6

נמנעים – 2

ההצעה להעביר את הצעת חוק-יסוד: הכנסת (תיקון תקופת צינון),

לדיון מוקדם בוועדת החוקה, חוק ומשפט נתקבלה.

#### **מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):**

לאיזו ועדה עוברת הצעת החוק, גברתי?

#### **היו"ר ל' חזן:**

רוב של 26 בעד, שישה מתנגדים ושני נמנעים – אני קובעת שהצעת החוק עברה בקריאה טרומית ומועברת בזאת לוועדת – –

#### **ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):**

החוקה.

#### **היו"ר ל' חזן:**

– – החוקה, חוק ומשפט להכנה לקריאה ראשונה.

#### **נסים דהן (ש"ס):**

ועדת הכספים זה הכי טוב. כל שבוע נחזיר את זה.

**הצעת חוק איסור שימוש בסמים מסוכנים, סמי מרץ ותרופות הרגעה**

**(בילדים מתחת לגיל 18), התשנ"ח-1997**

**(הצעת קבוצת חברי הכנסת)**

**היו"ר ל' חזן:**

חברי הכנסת אנחנו עוברים לסעיף הבא: הצעת חוק פ/1777 – הצעת חוק איסור שימוש בסמים מסוכנים, סמי מרץ ותרופות הרגעה (בילדים מתחת לגיל 18), התשנ"ח-1997, של קבוצת חברי הכנסת.

**שבח וייס (העבודה):**

גברתי, מה זה "סמי מרץ"?

**יונה יהב (העבודה):**

אני אסביר.

**היו"ר ל' חזן:**

אדוני, תיכף נשמע. ינמק חבר הכנסת יונה יהב.

**שבח וייס (העבודה):**

מה זה "סמי מרץ"?

**אפרים סנה (העבודה):**

זה לא שייך למרצ.

**היו"ר ל' חזן:**

זו שאלה שאתה בוודאי לא מפנה אלי ברגע זה כיושבת-ראש הישיבה.

### עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

זה לא סמי מרצ.

### היו"ר נ' חזן:

חבר הכנסת עמנואל זיסמן.

### עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

מה זה "סמי מרץ"?

### יונה יהב (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת הנכבדים, מובאת לכאן הצעת חוק, שחתומים עליה 48 חברי כנסת מכל חלקי הבית. אני בהחלט מבקש את תשומת לבכם להסברים שאביא לכאן.

בשנים האחרונות הולכת ומתפשטת אופנה חדשה במערכת החינוך – תלמידים שמפריעים בכיתה מקבלים טבליות "ריטלין", סם הפועל כמרגיע בילדים וכממריץ במבוגרים. שותפים בטיפוח האופנה החדשה הם המורים, הגננות, הרופאים, ולעתים מוצאים עצמם גם ההורים שותפים למעשה. היוזמה להלעיט את התלמיד או את התלמידה בקביעות בטבליות "ריטלין", הניתנות דרך הפה, נובעת מהעניין של המורה או המורה להשיג בקלות שקט תעשייתי בכיתה. הם עושים זאת שוב ושוב, למרות חוזר של מנכ"ל משרד החינוך, המגדיר את מגבלות השימוש ב"ריטלין".

### היו"ר נ' חזן:

חברי הכנסת. חבר הכנסת אורון וחבר הכנסת גולדשמידט. חבר הכנסת יונה יהב, אני לא יכולה לאפשר לך לנהל משא-ומתן מעל הדוכן.

### יונה יהב (העבודה):

אני לא מנהל משא-ומתן, אבל אני שוחחתי עם חברי. אתך הסליחה.

לפני כ-15 שנה היה ילד שמפריע בכיתה מוגדר כתלמיד שובב. כיום מגדירים אותו – היפראקטיבי. האם מערכת החינוך שלנו מייצרת יותר ויותר היפראקטיבים משנה לשנה? בבתי-הספר מאיימים מורים על הורים, שאם לא יסכימו למתן "ריטלין" לבנם או לבתם, הם יגורשו מבית-הספר. אחת האמהות, ורדה לבון מתל-אביב, כותבת למשרד החינוך: "הופעל עלי לחץ מילולי לתת לבני כדורי 'ריטלין'. בין הכיתות ג' עד ה' היה בני פעיל ביותר וסבל מאי-שקט מוטורי – דבר שאומנם הפריע למהלך התקין של השיעור – – –

## הי"ר ל' חזן:

חבר הכנסת יהב, תרשה לי להפריע לך, אבל באמת לא נהוג להשמיע שמות בהקשרים מהסוג הזה מעל דוכן הכנסת. אני אבקש ממך לעסוק במהות, אבל אם אפשר – להימנע מהזכרת שמות.

## יונה יהב (העבודה):

Q ובסדר. הוא נשלח למבחנים פסיכולוגיים למיניהם, ולפיהם לא הוגדר כילד היפראקטיבי ונמצא לו גבוה מהממוצע. ובכל זאת – "זומנתי למספר שיחות עם מנהלת בית-הספר והיועצת הפסיכולוגית, ושתייהן המליצו ביותר על שימוש בתרופה זו לטובת הילד ולטובת הכיתה".

לכל קופסה של טבליות "ריטלין" מצורף עלון לצרכן ובו אזהרה כי אין לתת את התרופה לילדים בני פחות משש. למרות זאת, הורים מעידים במכתביהם, כי יש גננות בישראל שלוחצות על המשפחה לתת "ריטלין" לילד או לילדה כבר בגיל שלוש. מטרתן של גננות אלה ומטרתם של מורים אלה היא אחת: למנוע באמצעות סמי מרץ ותרופות ארגעה את הקשיים שגורמים תלמידים מפריעים בכיתה, ולו גם במחיר נזק אפשרי למבנה הכימי של מוח הילד או הילדה. מלבד הנזק שהם עלולים לגרום לו, הם גם עלולים להביא אותו להתמכר לסמים מסוכנים, כי "ריטלין" מוגדר כסם מסוכן על-ידי משרד הבריאות, שקבע כי אין זו תרופת מרשם סטנדרטית.

רופאים ופסיכולוגים טוענים באוזני המורים, כי "ריטלין" נחשבת תרופה בטוחה, אך הספרות הרפואית והעדויות מהשטח אומרות, כי לא בכל המקרים הדבר נכון. אחד הסיבוכים שבהם מסתכן ילד שנטל בקביעות "ריטלין" הוא סכנת ההתאבדות, גבירותי ורבותי.

מקור האינפורמציה של נירולוג שנותן את הטבליות האלה הוא המורה בלבד, או ההורים. המורים הם אלה שממלאים, בדרך כלל, את הטופס שבו פירוט התופעות ההתנהגותיות הנזכרות ברשימת הקריטריונים ואשר נצפו בילד. כלומר, מבקשים מהמורה שהוא יעשה את הדיאגנוזה. היו מקרים שבהם היפראקטיביות של ילדים, שעליה דיווח מורה אחד, נעלמה ברגע שהוחלף המורה, והילד הועבר לכיתה שבה המורה מעביר את השיעור בצורה נעימה יותר או מעניינת יותר.

הבעיה העיקרית היא, שהמורים אינם יודעים כי בפועל הם ולא הרופא מקור האינפורמציה היחיד של הרופא למתן התרופה. הם מאמינים, שלרופא יש אמות מידה גופניות משלו. אותו דבר אמור גם במצב שבו הרופא מראיין את ההורים כדי לקבוע אבחון. בעיה נוספת היא, שאצל המורה או אצל ההורים קורה, לעתים קרובות, שילד שנראה היפראקטיבי אצל מורה או הורה, נראה ילד מלא חיים

אצל מורה או הורה אחר, אלא שהפיתוי שלפניו עומד המורה בניסיונו להשיג שקט בכיתה גדול ביותר.

איש אינו אומר לו מה הן הסכנות הצפויות לילד מהסם הזה. ההורים נותנים את הסכמתם לשימוש ב"ריטלין", כי במקרים רבים מי שהמליץ עליו אינו יודע מה הן הסכנות האורבות למשתמשים בו. במקרים שההורים מגלים התנגדות, מופעל עליהם לחץ של מנהל בית-הספר או הפסיכולוג של בית-הספר: אם לא תיתנו לילד "ריטלין", או אם לא תיתנו לו סם מרץ או סם ארגעה דומה, נשלח אותו לחינוך מיוחד. התעמולה הגדולה שעושים לסמי מרץ ולסמי ארגעה כפתרון פלא לבעיית התנהגות של ילדים מסוימים משפיעה בהכרח גם על היועצת ועל הפסיכולוגים של בית-הספר.

"ריטלין" נמנה עם משפחת סמי המרץ הנזכרים כסמים מסוכנים בפקודת הסמים המסוכנים. התרופה פועלת על מערכת העצבים – – –

#### ענת מאור (מרצ):

חבר הכנסת יהב – – – מחלוקת מקצועית – – –

#### קריאות:

– – –

#### נסים דהן (ש"ס):

– – –

#### היו"ר נ' חזן:

חבר הכנסת דהן. ההערה של חברת הכנסת מאור היתה הערה לגופו של עניין, בואו לא נעשה מזה עניין בהצעת חוק מאוד רצינית.

#### אפי אושעיה (העבודה):

צריך לתת למורים את הכדורים האלה.

## יונה יהב (העבודה):

אני אומר, ש"ריטלין" נמנה עם משפחת האמפיטמינים, והם פועלים על מערכת העצבים המרכזית וגורמים להתמכרות. אצל הבוגרים, מערכת העצבים כבר מפותחת, ולכן הוא פועל כסם מרץ. אצל ילדים קטנים מערכת העצבים עדיין לא מפותחת, ודבר זה גורם להתמכרות שיכולה, בבוא הזמן, לגרום גם להתמכרות לסמים קשים, דבר שמוכן שכל הבית מאוחד בהתנגדות לו.

לפני שנתיים קבעה ועדת האו"ם לפיקוח על סמים ממכרים, שהיא מודאגת מההתפשטות של השימוש ב"ריטלין", ואובחן שבשנים 1990-1994 הוכפל ושולש השימוש העולמי ב"ריטלין" ובסמי מרץ.

הצעת החוק שמונחת פה לפני החברים בבית הזה, וחתמו עליה כאמור, 48 חברי כנסת מכל סיעות הבית, באה להשליט פעם אחת ולתמיד סדר בכל הנושא הסבוך, הכאוב והרציני הזה.

אני קורא לכל חברי הבית להתאחד, מימין ומשמאל, דתיים וחילונים, סביב הצעת החוק הזאת ולגרום לכך שהיא תועבר לעיבוד מלא ולדין בוועדת הסמים של הכנסת. תודה, גברתי.

## היו"ר ל' חזן:

אני מודה לחבר הכנסת יונה יהב. סגן שר הבריאות שלמה בניזרי ישיב בשם הממשלה. אדוני.

אדוני סגן השר, חברי הכנסת, יש תשובת ממשלה או אין? סגן שר הבריאות, חבר הכנסת שלמה בניזרי, הזמנתי אותך, אדוני, כדי להשיב. שישלחו לך פתק, בינתיים תתחיל להשיב. תודה.

## סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, חשבנו להידבר בצד, אולי נגיע לאיזו הסכמה; לא מפריע לי אם נגיע לאיזו הסכמה.

## היו"ר ל' חזן:

קיוויתי שזה יעשה טרם העלאת הצעת החוק.

## סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

לא, ההצעה שהביאו באה עכשיו.

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, הצעת חוק איסור שימוש בסמים מסוכנים, סמי מרץ ותרופות הרגעה – הצעת החוק שמונחת לפנינו, על אף כוונתם הטובה של חברי הכנסת הרבים שראיתי שחתומים על הצעת החוק – באמת חברי כנסת מכובדים שותפים לה – מאפשרת, לראשונה ובאופן חסר תקדים ומסוכן, מתן סמכות לגורמים לא רפואיים לחלוטין, כגון שר החינוך, להתערב בשיקול דעתו של הצוות הרפואי-המקצועי –

### **היו"ר ל' חזן:**

חברי הכנסת.

### **סגן שר הבריאות ש' בניזרי:**

– – במתן טיפול רפואי לילדים הזקוקים לו.

### **היו"ר ל' חזן:**

חבר הכנסת זאבי, חברי הכנסת מימיני, קשה מאוד לשמוע. אם אפשר, כמה שאפשר, להירגע. בינתיים, כדאי שחברי הכנסת יתפסו את מקומותיהם.

### **סגן שר הבריאות ש' בניזרי:**

ההצעה כורכת יחד ואינה מבחינה – ובאמת אני מבקש מחברי הכנסת, הרבה חתומים אולי לא מבינים את המשמעות של הצעת החוק, הייתי מציע באמת שיקשיבו לפרטים המקצועיים שמוסר משרד הבריאות – בין שימוש בסמים מסוכנים שלא לצורך לבין שימושים שונים בתרופות, כגון בפסיכיאטריה, וכן בשימוש בתרופות אחרות על-פי הוראת רופא.

אמרתי את הערתי הקודמת – ביקשתי להקשיב, כי זה לא עניין של בסיס קואליציוני, להפיל את הקואליציה בהצבעה נוספת. צריך לחשוב על ההשלכות המיוחדות שיהיו לדבר זה בעתיד.

בארץ יש, בשכיחות גבוהה, ילדים הסובלים מבעיות ריכוז וקשב, היפראקטיביות והפרעות התנהגות, המלוות לעתים קרובות בקשיי ובליקויי למידה. בעקבות זאת ובשל בעיות שהועלו – – – אולי אדוני יושב-ראש האופוזיציה מר גולדשמידט ייתן לי לדבר, בבקשה. סליחה.

בעקבות זאת, ובשל בעיות שהועלו באבחון הילדים הללו, מינה לפני כשנה שר הבריאות ועדה בין-מקצועית, אשר המלצותיה אושרו לאחרונה על-ידי השר, ואשר עם יישום המלצותיהם יחול שיפור משמעותי באבחון של ילדים אלה ובטיפול בהם.

הוועדה המליצה, בין היתר, על הקמת צוותי אבחון רב-מקצועיים, הכוללים רופא ילדים התפתחותי או נירולוג ילדים או פסיכיאטר של הילד – –

### **היו"ר ל חזן:**

חברי הכנסת.

### **סגן שר הבריאות ש' בניזרי:**

– – או רופא ילדים הבקיא בתחום ההפרעות הספציפיות הללו, וכן פסיכולוג, עובד סוציאלי ואיש חינוך. שימו לב איזו ועדה מכובדת – כל פעם לבחון נושא לגופו.

הצוות יעסוק באבחון, בהתוויות טיפוליות, בתוכנית הטיפול ובמעקב. על-פי המלצות הוועדה, האבחון צריך להיעשות במכון להתפתחות הילד או ביחידה לנורולוגיה של הילד או ביחידה לפסיכיאטריה של הילד, ובלבד שיש להם הצוות האבחוני הנדרש.

CASE MANAGER המליצה הוועדה, כי לכל ילד מאובחן יהיה מרכז טיפול, מה שאנחנו קוראים בתחום הבריאות, רופא או פסיכולוג האחראי גם למעקב אחר הילד המאובחן.

### **היו"ר ל חזן:**

חבר הכנסת מירום, חבר הכנסת שוחט, המרחק ביניכם הוא יותר מחצי מטר.

### **סגן שר הבריאות ש' בניזרי:**

כאמור, הטיפול הוא רב-מערכתי.

### **היו"ר ל חזן:**

חבר הכנסת מירום.

## **סגן שר הבריאות ש' בניזרי:**

כנסת ישראל. כאמור, הטיפול הוא רב-מערכתי, מורכב מטיפול תרופתי במידת הצורך ומטיפול חינוכי, התנהגותי פסיכו-סוציאלי. אנו סבורים, כי הגבלת אפשרויות הטיפול באמצעות חקיקה היא מסוכנת ועלולה לגרום, בסופו של דבר, לפגיעה בטובת הילד.

יצוין, כי כל התרופות הנכללות בהצעת החוק מוגדרות על-פי תקנות הרוקחים כסמים מסוכנים וחלות עליהן כל המגבלות הקבועות בחוק לרישום תכשירים אלה. כך שאין פה חידוש עכשיו. לפיכך, אין כל הצדקה וצורך בחקיקה נוספת מיותרת מעבר להגבלות שכבר קיימות בחוק.

לסיכום, מתוך ראיית טובת הילדים הסובלים מהתסמונות שהוזכרו לעיל, אנו מתנגדים בתוקף להצעת החוק. כאשר אני אומר אנחנו, זה לא הקואליציה, זה משרד הבריאות. אנו מתנגדים להצעת החוק המוצעת וסבורים, כי נזקה רב מתועלתה, וכי המגבלות שהיא קובעת עלולות להביא לפגיעה חמורה בטובת הילד ובבריאותו.

אני שוב קורא לכם, רבותי חברי הכנסת, אל תשקלו את הנושא שיקול קואליציוני-אופוזיציוני, או מבחינת הרווח בניצחון מול הקואליציה הזו המקרטעת ממילא. תשקלו לגופו של עניין, כי זו חוות דעתם של אנשי המקצוע במשרד הבריאות. הצעת החוק הזו יכולה רק להזיק ולא להועיל. היא עלולה להזיק הן לילדים והן להורים. תודה.

## **היו"ר נ' חזן:**

אני מודה לסגן שר הבריאות ומזמינה את חבר הכנסת אלי בן-מנחם, המכהן גם כיושב-ראש הוועדה למלחמה בסמים, להשיב בשם המציעים.

## **אליהו בן-מנחם (העבודה):**

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אדוני סגן שר הבריאות, אני קצת תמה על דברייך: הנושא הוא כדורי ה"ריטלין". מספר הכדורים המחולקים במדינת ישראל בשנה הוא כ-2.5 מיליונים, המחולקים לתלמידים קטנטנים. הנושא הזה הועלה בוועדה למלחמה בסמים כמה פעמים, חברת הכנסת ענת מאור. לצערי, היום על-פי המלצת מורה – – –

## **ענת מאור (מרצ):**

— — —

### אליהו בן-מנחם (העבודה):

תקשיבי היטב למה שאני אומר לך – על-פי המלצת המורה, רופא מחליט אם לספק כדורים לילד קטן או לא. הגיעו אלי הורים רבים עם המורים, והתברר שהורים מחליטים את כדורי ה"ריטלין" בסוכרית. הילד שם את הכדור על הלשון ליד המורה, כדי שיוכל להיכנס לכיתה. בזמני, כאשר אני הייתי ילד, חברת הכנסת מאור, כאשר ילד היה קצת שובב, העמידו אותו בפינה. היום המורים מחפשים חיים מאוד-מאוד קלים, היום כאשר הילד שובב מרדימים אותו בכיתה. אני אומר לך, הנושא הזה עלה בוועדה לא פעם אחת; הנושא הזה עלה כמה פעמים בוועדה. הנושא הזה הוא נושא כאוב.

חבר הכנסת יונה יהב דיבר על כך שבארצות-הברית, וגם באו"ם הגיעו להחלטה כלל-עולמית, שהכדור הזה ממכר ומזיק. בארצות-הברית אותם צעירים, אותם תלמידים שהפסיקו לקחת את ה"ריטלין" כאשר סיימו את הלימודים ויצאו החוצה, הגבירו את הפשיעה. היו רציחות, כי אותם צעירים היו תחת השפעת גמילה מה"ריטלין" שהפסיקו לקחת. כלומר, זהו כדור ממכר.

הנושא הזה כאוב ומדאיג. חבר הכנסת עמנואל זיסמן היה שותף לחלק מהדיונים האלה. צריך לפקח על הנושא הזה. לא יכול להיות שילד יקבל כדור בלי שהרופא יבדוק אותו. איפה אנחנו חיים? זה בניגוד לכל תקנון ולכל חוק, סגן השר בניזרי.

אני רוצה לסכם: בעתיד עוד יתברר שעשו כאן שגיאה גסה, כדי להקל על המורה וכדי שיהיו לו חיים קלים. אם הילד שובב, יבדוק אותו רופא ויחליט אם מגיע לו כדור. לא המורה יחליט. הסיכום שהיה בין חבר הכנסת יונה יהב ליושב-ראש הקואליציה, חבר הכנסת מאיר שטרית, הוא, שכולם יתמכו בהצעת החוק שתגיע לוועדה בתיאום ובהסכמה עם יושב-ראש הקואליציה, חבר הכנסת מאיר שטרית ומשרד הבריאות. הנושא הוא תחת פיקוח, והאינטרס שלנו הוא לעזור לאותם אלפי ילדים, כדי שהשוק לא יהיה פרוץ וכדי שמערכת שלמה של רופאים לא יעשו ביזנס על גבם של אלפי הילדים בארץ.

### הי"ר ל' חזן:

אני מודה לך, אדוני. חבר הכנסת רובינשטיין, הצעה לסדר?

### אמנון רובינשטיין (מרצ):

יש לי הצעה לסדר ההצבעה: האם חברי הכנסת המציעים מסכימים להפוך את הנושא להצעה לסדר-היום?

### אליהו בן-מנחם (העבודה):

לא.

### היו"ר ל חזן:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה על הצעת חוק איסור שימוש בסמים מסוכנים, סמי מרץ ותרופות הרגעה (בילדים מתחת לגיל 18), התשנ"ח-1997.

הצבעה מס' 6

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לוועדה – 39

בעד ההצעה להסיר מסדר-היום את הצעת החוק – 1

נמנעים – 5

ההצעה להעביר את הצעת חוק איסור שימוש בסמים מסוכנים, סמי מרץ ותרופות

הרגעה (בילדים מתחת לגיל 18), התשנ"ח-1997,

לדיון מוקדם בוועדה שתקבע ועדת הכנסת נתקבלה.

### היו"ר ל חזן:

רוב של 39 בעד, מתנגד אחד וחמישה נמנעים. אני קובעת, שהצעת החוק עברה בקריאה טרומית, והיא מועברת בזאת לוועדה למאבק בסמים של הכנסת להכנתה לקריאה ראשונה.

### ענת מאור (מרצ):

למה לא לוועדת החינוך?

### היו"ר ל חזן:

ועדת הכנסת תכריע, אם כן.

### יונה יהב (העבודה):

למה לא לוועדה למלחמה בסמים?

## **היו"ר ל חזן:**

קבענו כי הנושא יעבור לוועדת הכנסת שתקבע, מכיוון שהיתה התנגדות של חברת הכנסת מאור להעברת הנושא לוועדה למאבק בנגע הסמים.

## **הצעת חוק תכנון משק החלב בישראל, התשנ"ח-1998**

### **(הצעת קבוצת חברי הכנסת)**

## **היו"ר ל חזן:**

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לסעיף הבא: הצעת חוק תכנון משק החלב בישראל, התשנ"ח-1998; הצעת חוק פ/2098, של חברי הכנסת שלום שמחון וחגי מירום. ינמק חבר הכנסת שמחון.

### **שלום שמחון (העבודה):**

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, למדינת ישראל יש משק חלב מהמפותחים ומהמתקדמים בעולם. 1,500 רפתות הפזורות מקיבוץ דפנה בצפון ועד מושב פארן בדרום, מייצרות 1.1 מיליארד ליטרים חלב בשנה, ומספקות את מלוא הצריכה של החלב ומוצריו לצרכני ישראל. ערך מוצרי החלב הנמכרים בישראל שווה ל-4.5 מיליארדי שקל בשנה, והם מהווים כ-11% מסל המזון. משקלם של מוצרים אלה בסל הצריכה הכולל הוא 2.6%, ויחד עם ייצור הבשר באותן רפתות מגיע ערכם ל-3% מסל הצריכה.

כמוצר מזון נחשב החלב למוצר מתכלה אשר מאבד בתוך שעות, אם הוא לא מטופל, את ערכו התזונתי והכלכלי. בהיותו מוצר בסיסי, רגיש ובעל ערך חיוני לאוכלוסיות חלשות – ילדים וקשישים כאחד – פותחו טכנולוגיות מתקדמות לייצורו ולעיבודו ברפת ובמחלבה, תוך שמירה על רמת היגיינה ובריאות הציבור, כמקובל במדינות מתפתחות בעולם.

התשתית הכלכלית לטיפול בחלב היא יקרה ביותר, ולכן בכל המדינות המפותחות והמתקדמות בנו מערכות אשר מבטיחות זמינות יציבה ורציפה של חומר הגלם החלבי לתעשיות, תוך בקרה ומניעת עודפים וחוסרים לאורך כל שנת הייצור.

זה 30 שנה ויותר מתקיים בישראל משטר של תכנון הייצור ברפתות, בהצלחה גדולה במניעת חוסרים ועודפים ובאספקה מלאה של צרכי האוכלוסייה הגדלים ומשתנים מפעם לפעם.

רבות ממדינות העולם המערבי באו אלינו, למדו מאתנו ואימצו את מערכות התכנון והבקרה שבנינו במשך שנים. מערכות אלו זכו לחקיקה רחבה מאוד בכל מדינות האיחוד האירופי, בקנדה ובארצות-הברית, בהתאמה ליכולת הכלכלית בכל אותן מדינות.

בכל המדינות שמנינו קיימת תמיכה כספית רחבה של המדינה בניהול הענף ועידוד הייצור והייצוא של חלב ומוצריו, וכאן אנחנו לא מבקשים זאת.

בישראל, מאז ינואר 1991, הופסקה התמיכה הממלכתית מתקציב המדינה בניהול הייצור בענף זה. במקביל, נחקק חוק תכנון משק החלב, התשנ"ב-1992, הבא להבטיח הדדיות בתנאי הסחר של החלב בין ישראל לאומות, תוך שמירה על התכנון המקומי ואספקת מלוא צריכת החלב ומוצריו בשוק המתפתח של ישראל. מערך תכנון ייצור החלב של ישראל מגובה היום בחקיקה ראשית, כאמור, ובחקיקת משנה של הצו בדבר ייצור חלב, בתוקף סעיפים 5 ו-15 לחוק הפיקוח על מצרכים ושירותים, התשי"ח-1957.

עם חקיקת חוק-יסוד: חופש העיסוק, חל הצורך להסדיר את התכנון של משק החלב בחקיקה ראשית, תוך הקפדה כי החוק החדש יהלום את ערכיה של מדינת ישראל כמדינה יהודית דמוקרטית, תכליתו תהיה ראויה ופגיעתו בחופש העיסוק לא תעלה על הנדרש. בהצעת חוק זו ייחדנו את הסעיף הפותח לדרישות חוק-יסוד: חופש העיסוק, כאשר בהמשך ניתן ביטוי לשימור הקיים, תוך פיתוח כלים מינהליים וכלכליים, המאפשרים התייעלות בענף על-ידי הגדלת יחידות הייצור, ובמקביל, שמירת מסגרתו של הענף, אשר תמנע עודפים המביאים בעקבותיהם הפסד משאבים ועלולים לשבש בעתיד את האספקה הסדירה של חלב לשוק ולמדפי המרכולים.

משק החלב העולמי עובר בשנים האחרונות שינויים מרחיקי לכת, עם חתימת הסכמי גאט"ט והקמת ארגון הסחר העולמי. משקים מתוכננים שרדו, ולעומתם משקים בעלי אוריינטציה של שוק חופשי בחבר המדינות קרסו, והמדינות החזקות השתלטו על ייצור החלב תוך נישול עשרות אלפי חלקאים מפרנסתם ומאחיותם בייצור החקלאי בכללו.

בחוק זה באנו לחזק ולטפח את הייצור המקומי, תוך פתיחתו לקשר הולך וגדל עם הנעשה בשוק העולמי.

מי ייתן ותמשיך ארצנו ותתברך בהיותה ארץ שהיא זבת חלב ודבש, ויקיים בה הכתוב: "והיה ביום ההוא יטפו ההרים עסיס והגבעות תלכנה חלב וכל אפיקי יהודה ילכו מים" – יואל פרק ד', פסוק י"ח. תודה.

### **צבי הנדל (מפד"ל):**

רק בגלל זה אני אצביע בעד.

### **היו"ר ל' חזן:**

רק בגלל זה, אדוני? אני מודה לחבר הכנסת שמחון.

אמור להשיב שר החקלאות רפאל איתן. אני לא מוצאת אותו.

### נאף מסאלחה (העבודה):

אפשר להצביע.

### אלי גולדשמידט (העבודה):

זו הסכמה שבשתיקה.

### היו"ר ל' חזן:

אם כן, חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה על הצעת חוק תכנון משק החלב בישראל, התשנ"ח-1998. מובן שאם הצעת החוק תתקבל בקריאה טרומית, נעביר אותה לוועדת הכלכלה של הכנסת.

הצבעה מס' 7

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 33

נגד – 4

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק תכנון משק החלב בישראל, התשנ"ח-1998,

לדיון מוקדם בוועדת הכלכלה נתקבלה.

### היו"ר ל' חזן:

רוב של 33 בעד, ארבעה מתנגדים, ללא נמנעים – אני קובעת, שהצעת החוק נתקבלה בקריאה מוקדמת ומועברת בזאת לוועדת הכלכלה של הכנסת להכנה לקריאה ראשונה.

חבר הכנסת בן-מנחם, בבקשה.

### אליהו בן-מנחם (העבודה):

חבר הכנסת סנה לחץ בטעות בצד ימין, בשני הכפתורים, אז תוסיפי – – –

### היו"ר ל חזן:

אם כן, חבר הכנסת אפרים סנה הצביע בטעות במקומו של חבר הכנסת – – –

### אליהו בן-מנחם (העבודה):

לא, הוא לחץ בטעות על הצד הלא-נכון.

### היו"ר ל חזן:

חבר הכנסת סנה, לחצת בטעות והיית בעד. אנחנו נתקן את זה.

## הצעת חוק הגליל (תיקון – קביעת בסיס לחישוב סובסידיה), התשנ"ח-1998

### (הצעת קבוצת חברי הכנסת)

### היו"ר ל חזן:

אנחנו עוברים להצעת חוק הגליל (תיקון – קביעת בסיס לחישוב סובסידיה), התשנ"ח-1998; הצעת חוק פ/2175, של חברי הכנסת שלום שמחון ויצחק וקנין. חבר הכנסת שמחון ינמק בשם המציעים.

חברי הכנסת, אתם באמת קצת מקשים. הרחש כאן גואה והפך לרעש.

### שלום שמחון (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, חברי חברי הכנסת, הצעת החוק הזאת משותפת לחבר הכנסת וקנין ולי, והמגמה שלה היא לקבוע את התחשיב בעבור חוק הגליל, בעבור הסובסידיה הניתנת למגדלים בגליל.

על-פי סיכום שהגענו אליו, חבר הכנסת וקנין ואנוכי, עם שר החקלאות, תחול עלינו חובת התייעצות. על-פי הסיכום שהיה עם מנכ"ל משרד החקלאות, ששר החקלאות אישר אותו, תחול עלינו חובת התייעצות בטרם נביא את הצעת החוק הזו לקריאה ראשונה. תודה.

#### **היו"ר נ' חזן:**

אני מודה לחבר הכנסת שמחון. חבר הכנסת וקנין, טרם עברו חמש דקות, ועל כן אני חייבת להמתין כמה דקות עד להצבעה. חבר הכנסת וקנין, אולי אתה רוצה לומר מלים ספורות?

#### **חגי מירום (העבודה):**

אני רוצה להגיד משהו.

#### **היו"ר נ' חזן:**

חבר הכנסת וקנין הוא אחד המציעים, ואם כן, נכבד אותו ואולי נשמע את דברו.

#### **צבי הנדל (מפד"ל):**

תגיד לי, מי צריך את הגליל – – –

#### **היו"ר נ' חזן:**

חבר הכנסת הנדל, אתה שופע היום, אבל ללא הצלחה, אם הכוונה היא להעלות את לחץ הדם שלי.

#### **צבי הנדל (מפד"ל):**

חס וחלילה.

#### **היו"ר נ' חזן:**

הוא גבוה מספיק.

### יצחק וקנין (ש"ס):

גברתי היושבת בראש, חברי חברי הכנסת, הצעת חוק זו עלתה מאחר שבדיונים על התקציב החליט משרד החקלאות לקצץ מהסובסידיה הניתנת בחוק הגליל 15 מיליון שקלים. בדיונים בוועדת הכספים החזרנו את הסכום הנ"ל, והסכום עומד כיום על 73 מיליון שקלים.

### אברהם שוחט (העבודה):

רק לביצים, או גם – – –

### שבח וייס (העבודה):

זה כולל גם את הגליל התחתון?

### יצחק וקנין (ש"ס):

את כל יישובי קו העימות. מאחר שמשרד החקלאות החליט להתחכם ולשנות את התחשיב, ובכך הוא קיצץ אותם 15 מיליון שקלים שהוא ייעד לקיצוץ, במסגרת הקיצוצים שהוא העביר לאוצר, לא היתה לנו ברירה. אני רוצה להגיד פה, שבעצם החוק הזה שאנחנו מציעים איננו מביא שום תוספת תקציבית לחוק, כיוון שכיום החוק עומד על 73 מיליון שקלים, ומשרד החקלאות החליט שהוא מבצע תחשיב חדש והוא מקצץ בחזרה את 15 מיליון השקלים.

לכן אני חושב, חברי חברי הכנסת, שצריך לתמוך בחוק הזה. הסכום הזה מופיע בבסיס התקציב, ואני רוצה למסור את ההודעה, שעל-פי הסיכום שנעשה עם יושב-ראש הקואליציה, אנחנו נקיים התייעצות לפני שנעביר את הצעת החוק להצבעה בקריאה ראשונה. תודה.

### היו"ר ל חזן:

אני מודה לחבר הכנסת וקנין.

ועכשיו, חברי הכנסת, אנחנו יכולים לעבור להצבעה על הצעת חוק הגליל (תיקון – קביעת בסיס לחישוב סובסידיה), התשנ"ח-1998. כמובן, נעביר את הצעת החוק לוועדת הכלכלה, להכנה לקריאה ראשונה.

### קריאה:

לוועדת הכספים.

### היו"ר ל' חזן:

חברי הכנסת, ועדת הכנסת תכריע בעניין זה, אם הצעת החוק תעבור כאן בקריאה טרומית.

הצבעה מס' 8

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 29

נגד – 1

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק הגליל (תיקון קביעת בסיס לחישוב סובסידיה),

התשנ"ח-1998, לדיון מוקדם בוועדה שתקבע ועדת הכנסת נתקבלה.

### היו"ר ל' חזן:

רוב של 29 בעד, מתנגד אחד, ללא נמנעים – אני קובעת, שהצעת החוק נתקבלה בקריאה טרומית ומועברת בזאת לוועדת הכנסת שתכריע היכן היא תידון ותוכן לקריאה ראשונה.

חבר הכנסת איתן כבל, אני מוסיפה את קולך בעד, וגם את קולו של חבר הכנסת אלי גולדשמידט – שתי תוספות.

### **הצעת חוק להגנת חיית הבר (תיקון – הגבלת ציד), התשנ"ח-1998**

#### **(הצעת חבר הכנסת ח' פורת)**

### היו"ר ל' חזן:

הצעת חוק להגנת חיית הבר (תיקון – הגבלת ציד), התשנ"ח-1998, של חבר הכנסת חנן פורת – הצעת חוק פ/2062. הנמקה מהמקום, אדוני. זו הנמקה מהמקום, דקה אחת. תחליט איזו מצלמה יותר נוחה לך.

### **חן פורת (מפד"ל):**

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, הצעת החוק שלי, שהועלתה עוד בכנסת השתים-עשרה על-ידי חבר הכנסת לשעבר אברהם ורדיגר, עניינה פשוט בתכלית. כיום המצב החוקי מאפשר ציד חיות לשם ספורט, בידור ושעשוע. אנחנו סבורים, שגם על-פי המסורת היהודית, המדברת על צער בעלי-חיים, וגם על-פי הדברים הראויים לחברה הומנית מתקדמת כמותנו, אין ראוי להפוך דבר זה לספורט. החוק מאפשר ציד במקום שהדבר דרוש מנקודת מבט אקולוגית, לצורך שמירת האיזון, או במקום שבעלי-חיים מזיקים והם יכולים להוות נזק לחלקאות וכדומה, אבל בכל מקום שאין בו הצורך הזה, באישור מיוחד של השר הממונה על כך, החוק הזה מתכוון לאסור.

אסיף מלה אחת. מתברר אומנם שחלק גדול מן הציידים שייכים לאוכלוסייה הערבית והדרוזית, ובפנייה אלי הם אמרו לי: צער בעלי-חיים איננו מחייב אותנו, זה שייך למסורת היהודית. אני חושב, שבנדון זה יפה שהמסורת היהודית תהיה נחלת הכלל, כשהיא עולה בקנה אחד עם היסוד המוסרי האלמנטרי. תודה.

### **הי"ר ל חזן:**

אני מודה לחבר הכנסת פורת. חבר הכנסת אברהם פורז מבקש להסיר את הצעת החוק.

### **אליהו בן-מנחם (העבודה):**

— — — לא יכול להיות — — —

### **אברהם פורז (מרצ – רצ, מפ"ם, שינוי):**

— שימוש לרעה בזכות, כי — — — ABUSE—אני מנצל את הזכות, אני עושה

### **שבח וייס (העבודה):**

אבל זה אסור.

### **הי"ר ל חזן:**

אסור, אדוני, לפי התקנון.

### אברהם פורז (מרצ – רצ, מפ"ם, שינוי):

לא, מותר, אבל אז – – –

### הי"ר ל' חזן:

אתה חייב להצביע בהתאם.

### אברהם פורז (מרצ – רצ, מפ"ם, שינוי):

אבל אז היושב-ראש צריך לתת למישהו שמתנגד באמת לדבר. זה הכלל. אם גברתי תמצא שאני דיברתי למעשה בעד הצעת החוק, צריך לתת לאדם נוסף שינמק באמת נגד, ולא במקום.

### הי"ר ל' חזן:

לא, אתה חייב להצביע כפי שאתה נואם.

### אברהם פורז (מרצ – רצ, מפ"ם, שינוי):

בסדר. קודם כול אני רוצה לברך את חבר הכנסת חנן פורת על הצעת החוק. זו הצעה נכונה. האמת היא שאני מזכיר חטא שלי; התחייבתי בשעתי בפני חבר הכנסת שאול יהלום, כשדיברנו על חוק צער בעלי-חיים שמטפל בעניין הציד, אבל אני טיפלתי בזה בדרך אחרת. חשבתי שאת הציידים צריך להכות בכיס, ולפני זמן לא רב הצעתי להעלות מאוד את אגרת הרשיון לציד כך שיהיה פרוהיביטיבי ולאנשים לא יתחשק בכלל לחשוב על זה, כי זה יהיה מאוד יקר.

מכל מקום, ההצעה היא במקומה.

### הי"ר ל' חזן:

תודה. בפעם הבאה, חבר הכנסת פורז, אל תביך אותי, שאני אצטרך להשתמש בתקנון נגדך. היית יכול – – –

### חנן פורת (מפד"ל):

אני מוכרח להוסיף, שחבר הכנסת שאול יהלום הציע בשעתו את החוק, ואני נכנס לנעליו הגדולות.

### היו"ר ל חזן:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה על הצעת חוק להגנת חיית הבר (תיקון – הגבלת ציד), של חבר הכנסת חנן פורת. מובן שההצעה תועבר לוועדת הפנים של הכנסת.

### אברהם פורז (מרצ – רצ, מפ"ם, שינוי):

צריך להעביר את זה לוועדת החוקה.

### היו"ר ל חזן:

חוקה?

### חנן פורת (מפד"ל):

הנושא של ציד שייך לחוקה.

### היו"ר ל חזן:

הנושא יועבר לוועדת החוקה.

הצבעה מס' 9

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 13

בעד ההצעה להסיר מסדר-היום את הצעת החוק – אין

נמנעים – 1

ההצעה להעביר את הצעת חוק להגנת חיית הבר (תיקון הגבלת ציד),

התשנ"ח-1998, לדיון מוקדם בוועדת החוקה, חוק ומשפט נתקבלה.

## היו"ר ל חזן:

רוב של 13 בעד, אין מתנגדים, נמנע אחד – אני קובעת, שהצעת החוק עברה בקריאה מקדמית ומועברת בזאת לוועדת החוקה, חוק ומשפט להכנה לקריאה ראשונה.

## אברהם פורז (מרצ – רצ, מפ"ם, שינוי):

לא השתתפתי בהצבעה.

## היו"ר ל חזן:

יפה; אני מודה לך, אדוני.

## הצעת חוק המקרקעין (תיקון – שיעורו של חלק ברכוש המשותף), התשנ"ז–1996

### (הצעת חבר הכנסת א' זנדברג)

## היו"ר ל חזן:

הצעת חוק המקרקעין (תיקון – שיעורו של חלק ברכוש המשותף), התשנ"ז–1996, של חבר הכנסת אליעזר זנדברג; הצעה פ/595. הנמקה מהמקום.

## אליעזר זנדברג (הליכוד-גשר-צומת):

גברתי היושבת-ראש, החובה לדאוג לאחזקת חלקי רכוש משותף הצמודים לדירת מגורים מוטלת באופן בלעדי על בעל אותה דירה. מנגד, הוא חייב לשאת בהוצאות הרכוש המשותף כגודל דירתו והחלק הצמוד אליה, דבר שאיננו הוגן ומטיל על בעלי הרכוש המוצמד חבות כספית לצד נטל הנשיאה בהוצאות אחזקת השטח הצמוד לדירה. מוצע לשנות מצב משפטי זה ולקבוע, כי חלקי הרכוש המשותף הצמודים לדירת המגורים לא יובאו בחשבון לעניין חלוקת נטל הוצאות אחזקת הרכוש המשותף.

למען הפרוטוקול אני מבקש לציין, שהממשלה החליטה לתמוך בהצעת החוק בכפוף להסכמה, והודעתי כאן כי אני מקבל נוסח מתוקן מסוים שיוצע על-ידי משרד המשפטים. כך אני עושה, ואני מבקש מחברי הכנסת לתמוך בהצעה. תודה.

## מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

### היו"ר ל' חזן:

חברי הכנסת, בינתיים, כדי שתחלוף עוד דקה, הודעה לסגנית מזכיר הכנסת.

### סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם:

ברשות היושבת-ראש, הנני מתכבדת להודיע, כי הונחו היום על שולחן הכנסת –

לקריאה ראשונה, מטעם חברי הכנסת: הצעת חוק לתיקון פקודת העיריות (מס' 69) (קביעת משכורתו של מבקר העירייה), התשנ"ח-1998, של חבר הכנסת דוד טל; הצעת חוק לתיקון פקודת העיריות (מס' 70) (הקמת ועדה לקליטת עלייה), התשנ"ח-1998, של חבר הכנסת רומן ברונפמן; הצעת חוק מס ערך מוסף (תיקון מס' 18), התשנ"ח-1998, של חבר הכנסת יורי שטרן.

### היו"ר ל' חזן:

תודה.

## הצעת חוק המקרקעין (תיקון – שיעורו של חלק ברכוש המשותף), התשנ"ז-1996

### (הצעת חבר הכנסת א' זנדברג)

### שבח וייס (העבודה):

את צריכה עוד דקה.

### היו"ר ל' חזן:

כן, חבר הכנסת וייס. אני צריכה עוד דקה.

### שבח וייס (העבודה):

מנהג חדש הולך ומתפתח עכשיו. הצעות חוק שונות עוברות בקריאה טרומית, תמיד בכפוף למשהו. זו המצאה נהדרת. אנחנו חוזרים לחקיקה פרטית בכפוף למשהו. מי בכלל משגיח אם זה כפוף? איזה מחשב משגיח על זה? זה מתפתח, וכל שבוע יש שלוש-ארבע הצעות שהן "בכפוף". התשובה צריכה להיות כן או לא. אני מבקש את ה"כפוף" הזה להוציא בכלל מסדר-היום. זה פשוט סתם. אני אצביע בעד בלי "כפוף".

### הי"ר ל' חזן:

אדוני, אתה יודע כמובן, שמה שקובע הוא, שאנחנו מצביעים על הנוסח כפי שהוא מונח בפני חברי הכנסת.

עכשיו אנחנו נוכל לעבור להצבעה על הצעת חוק המקרקעין (תיקון – שיעורו של חלק ברכוש המשותף), של חבר הכנסת אליעזר זנדברג. ההצעה תועבר לוועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת. ההצבעה החלה, רבותי.

הצבעה מס' 10

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 18

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק המקרקעין (תיקון שיעורו של חלק ברכוש המשותף),

התשנ"ז–1996, לדיון מוקדם בוועדת החוקה, חוק ומשפט נתקבלה.

### הי"ר ל' חזן:

רוב מוחץ, מוחלט, של 18 בעד, אין מתנגדים ואין נמנעים. אני קובעת, שהצעת החוק עברה בקריאה מוקדמת ומועברת בזאת לוועדת החוקה, חוק ומשפט להכנה לקריאה ראשונה.

**הצעת חוק הבחירות לכנסת (דרכי תעמולה) (תיקון – איסור פרסום), התשנ"ח–1997**

**(הצעת חבר הכנסת נ' זילי)**

### הי"ר ל' חזן:

הצעת חוק הבחירות לכנסת (דרכי תעמולה) (תיקון – איסור פרסום), התשנ"ח-1997, של חבר הכנסת נסים זוילי – הצעה פ/1714. אדוני, בבקשה.

**אברהם פורז (מרצ – רצ, מפ"ם, שינוי):**

מבקר המדינה נותן ממילא קנסות על דברים כאלה.

**נסים זוילי (העבודה):**

לא, זאת הבעיה.

**אברהם פורז (מרצ – רצ, מפ"ם, שינוי):**

---

**נסים זוילי (העבודה):**

לא, אולי תואיל להקשיב.

גברתי היושבת-ראש, חברי לכנסת, במערכות הבחירות האחרונות יש מערכת חוקים מאוד נוקשה בדבר דרכי תעמולה ובדבר התנהגות של מפלגות. אבל, כפי שכולנו יודעים, על-יד המפלגות ומסביב להן צומחים להם גופים רבים מאוד ומגוונים מאוד, שחלק מהם טוען להגשת עזרה למועמדים ולמפלגות, והם מחליטים על דעת עצמם או לזקחים על עצמם לפרסם קמפיין עצמאי לחלוטין.

90 יום לפני יום הבחירות המבקרת מקפידה מאוד שהמערכת החוקית שנופלת על המפלגות תבוצע הלכה למעשה. בבחירות האחרונות לכנסת ולראשות הממשלה, למשל, רק כדי לסבר את האוזן של חברי הכנסת, המפלגות הגדולות שילמו מיליוני שקלים קנסות בגין מודעות שהתפרסמו על-ידי גופים חוץ-מפלגתיים, כשהמפלגות בכלל לא היו שותפות לא בניסוח המודעה, לא בתוכן המודעה, לא בבקשה לפרסם את המודעה, והמבקרת התייחסה למודעות האלה כאילו פורסמו על דעת המפלגות.

**שבח וייס (העבודה):**

למה הם פרסמו את זה כך?

### **נסים זיילי (העבודה):**

הם פרסמו את זה כי הם חשבו שדרך זה הם מסייעים לאותו מועמד ולאותה מפלגה לגבש לעצמה תמיכה יותר גדולה.

אילו היה הקמפיין בידי המפלגות בלבד, הן יכלו להביא בחשבון ולומר, למשל, שמפלגת העבודה שילמה 3 מיליוני שקלים קנס על מודעות כאלה. המפלגה יכלה לומר: יש לי 3 מיליונים, ואני אחליט איזה קמפיין אני מנהלת; ולא אגודה שקמה וחושבת שהיא מקדמת את המועמדות של פרס תעשה את זה. אותו דבר גם בליכוד. קמו גופים שהם בדרך כלל ימינה מהליכוד, והם חשבו שדרך פרסום מודעות הם יוכלו לעזור. רוב הפעולות הן פרסום מודעות, וזה נעשה בעיתונות, כי פרסום מודעה הוא קל. אם יש כסף, ואגודה מסוימת הצליחה לאסוף בארצות-הברית 100,000 דולר, אז ב-100,000 דולר אפשר לנהל קמפיין של שבוע ימים ב"ידיעות אחרונות" או ב"מעריב", בלי שהמפלגה הנוגעת בדבר יודעת בכלל, בלי שהיא שותפה לתוכן. בסוף לא רק שכל הסכום מוטל על המפלגה הנוגעת בדבר, או מי שנהנה מהפרסום, אלא שהיא משלמת קנס פי-שלושה על העלות של אותה מודעה. אם היה מבצע של 100,000 דולר, המפלגה הנוגעת בדבר, או המועמד שכאילו נהנה מהקמפיין הזה נקנס ב-300,000 דולר. זה בכלל לא נתון לשיקול דעת של המבקרת, והיא חייבת להטיל קנס של פי-שלושה על אותה מפלגה.

מה שאני מציע הוא, שבשלושת החודשים האלה, של 90 יום שבמסגרת החוק, המפלגה הנהנית מהשירות תצטרך להסכים לפרסום המודעה הזו. כלומר, עיתון לא יהיה רשאי לפרסם מודעה אלא אם כן היא נחתמה על-ידי אחד המועמדים או המפלגות שמתמודדות לכנסת.

### **שבח וייס (העבודה):**

העיתון צריך להשגיח על זה?

### **נסים זיילי (העבודה):**

כן, בוודאי. הוא לא יהיה רשאי לפרסם מודעה, כי למפלגות אין אפשרות לפקח. אני קם בבוקר, רואה בעיתון "הארץ" מודעה של 200 איש שתמכו במועמדות של שמעון פרס. לא הזמנתי את המודעה הזו, לא ביקשתי אותה, ואפילו התוכן לא כל כך מתאים לקמפיין הכללי של המפלגה. זה לא חשוב, בסוף הקמפיין בא מבקר המדינה, ויש לו עובדים מאוד חרוצים, שהביאו לנו "פק" כזה של מודעות כסף – – – אואמרו: רבותי היקרים, המודעות האלה עלו

### **שר התחבורה ש' יהלום:**

נניח שהעיתון מקבל מחר מודעה "עם אחד – גיוס אחד".

**נסים זילי (העבודה):**

אין לו בעיה.

**שר התחבורה ש' יהלום:**

---

**נסים זילי (העבודה):**

לא. אני מדבר על שלושה חודשים שלפני הבחירות. אני לא מדבר על ארבע שנים.

**שר התחבורה ש' יהלום:**

"עם אחד – גיוס אחד".

**נסים זילי (העבודה):**

אם למודעה יש משמעות של תמיכה במועמד או במפלגה, שהמבקרת תתרגם את זה לתמיכה במפלגה, אז העיתון הזה, בלי הסכמה שלי, לא יכול לפרסם את זה. נקודה.

**שר התחבורה ש' יהלום:**

---

**נסים זילי (העבודה):**

לי לא אכפת. כאשר נעבד את פרטי החוק – נחליט. למשל, היום יושב-ראש ועדת הבחירות המרכזית, כל פרסום בטלוויזיה בשלושה שבועות בא בבוקר ליושב-ראש – – –

**שר התחבורה ש' יהלום:**

גם פרסום של פנים – – –

### **נסים זילי (העבודה):**

לא של פנים, על התוכן. הפרסום בא בבוקר ליושב-ראש ועדת הבחירות, ויושב-ראש ועדת הבחירות יכול לפסול אותו.

### **אברהם פור (מרצ – רצ, מפ"ם, שינוי):**

נניח שעיתון מפרסם בכל זאת. אתה צריך להטיל עונש על עורכי העיתון או על מנהלי העיתון.

### **נסים זילי (העבודה):**

מאחר שאני יודע מה צריך להיות העיקרון של הגישה, אני חושב שאחר כך, כאשר החוק יגיע לוועדת החוקה, חוק ומשפט, או כל ועדה שתעסוק בזה, אנחנו נתעמק יותר בעניין. אני בדעה, שב-90 הימים של מערכת בחירות עיתון לא יכול לפרסם מודעה של תמיכה באחת המפלגות בלי הסכמה של אותה תנועה, אותה מפלגה, אותו מועמד, משום שהכול נופל על כתפי אותה מפלגה. זה לא הוגן, זה לא סביר, זה לא הגיוני שמפלגות משלמות מיליוני שקלים קנסות על דבר שהן לא אחראיות לו, והן גם לא יכולות לפקח עליו. אין כל אפשרות לפקח על המודעות האלה.

### **חן פורת (מפד"ל):**

על מי האחריות? גם על המפרסם?

### **נסים זילי (העבודה):**

האחריות היא על המפרסם. הוא לא יכול לפרסם – – –

### **ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):**

חוק עוקף מבקר המדינה.

### **הי"ר ל' חזן:**

זה חוק שאולי מקל על מבקר המדינה.

### אליהו בן-מנחם (העבודה):

זה חוק הגון והוגן.

### נסים זיילי (העבודה):

מאחר שאני חושב שחברי הכנסת הבינו מה הכוונה, אני מבקש מכם לתמוך בהצעת החוק ולהעביר אותה לוועדה הרלוונטית. תודה רבה.

### היו"ר ל' חזן:

תודה רבה לחבר הכנסת זיילי. בהעדר שר משיב, חבר הכנסת ראובן ריבלין ינסה לשכנע את חברי הכנסת שאין לתמוך בהצעת החוק של חבר הכנסת זיילי.

### ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

גברתי היושבת-ראש, חברי חברי הכנסת, בזמני ניהלתי משא-ומתן בשם הממשלה עם חברת "אל על" ועם ועד העובדים, ונציג ההסתדרות היה כמובן יושב-ראש ההסתדרות אז, יושב-ראש האגף המקצועי, ישראל קיסר מיודענו, וכאשר ביקשתי להתפלפל, אמרתי לו: ירדתי לסוף דעתך. הוא אמר לי: תתחיל לעלות, תתחיל לעלות. אני מוכרח לומר, שלא עליתי לסוף דעתו של חבר הכנסת זיילי. נדמה לי שמדובר פה בסך הכול בחוק עוקף מבקרת המדינה.

### נסים זיילי (העבודה):

להיפך.

### היו"ר ל' חזן:

להיפך.

### ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אם זה ההיפך, בסדר, אז אנחנו צריכים לבוא ולקבוע חוק – – –

### אברהם שוחט (העבודה):

חבר הכנסת ריבלין, חוק מבקר המדינה – – –

### ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אנחנו גם מזדעזעים. כל פעם שאנחנו שומעים בימין על חוק עוקף, אנחנו מייד מזדעזעים. חברי הדתיים ששומעים חוק עוקף אומרים: מייד תעצור, אנחנו לא רוצים לעקוף אף אחד.

### אליהו בן-מנחם (העבודה):

הוא לא עוקף.

### ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

מבחינת מעקף. אני אמרתי זאת בלשון סגי נהור, לחבר הכנסת פורת.

בעת הבחירות האחרונות או לאחריהן, משבדקו אנשי מבקרת המדינה את הוצאות המפלגות, עלתה כמובן השאלה, מה דין הגופים שקראו לבחירות של אדם זה או אחר, לתמיכה במפלגה זו או אחרת, אשר הוצאותיהם היו כעמותות ולא במסגרת המפלגות.

### אברהם פורז (מרצ – רצ, מפ"ם, שינוי):

— — —

### היו"ר ל' חזן:

חבר הכנסת פורז.

### ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

מבקרת המדינה פסקה בצורה חד-משמעית, שיש לראות בגופים אלה שהוקמו כעמותות זרוע ארוכה של המפלגה, והוצאותיהן צריכות להיכלל במסגרת הוצאות המפלגה המוצאות למען הבחירות וקידום ענייניהן.

מימון המפלגות בבחירות מבוקר, כמובן, על-ידי מבקר המדינה, בעוד פעולות העמותות לעולם אינן מבוקרות – – –

#### **אברהם פורח (מרצ – רצ, מפ"ם, שינוי):**

לכן אסור לעמותות לפרסם.

#### **ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):**

פה חבר הכנסת זוילי לא בא ואומר שאסור לקיים עמותות שנושאן הוא נושא פוליטי.

#### **נסים זוילי (העבודה):**

אסור להם לפרסם הודעות?

#### **שבח וייס (העבודה):**

הוא רוצה למסד עמותות – – –

#### **ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):**

צריך להבחין. קודם כול, חוק העמותות קובע שכל עמותה יכולה להיות עמותה.

#### **שר התחבורה ש' יהלום:**

הוא לא שולל את העמותה. 90 יום אל תפרסם הודעות – – –

#### **היו"ר נ' חזן:**

— — — הוא שולל את הזכות — — —

**ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):**

לפי חוקי הבחירות. בשלטי חוצות לא יפרסמו שלט חוצות.

**קריאה:**

— — —

**ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):**

אותו הדבר. ומה הסנקציה עליהן כאשר הן עושות זאת?

**שר התחבורה ש' יהלום:**

הוא לא מציע, אבל צריך סנקציה.

**ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):**

אנחנו יכולים להתייחס לחוק כפי שהוא מוצג בפנינו. חוק זה – לכאורה, על כל פנים, אם עליתי לסוף דעתך – בא, קודם כול – לפי דברי ההסבר, חבר הכנסת זוילי – לשחרר את המפלגות ממועקה גדולה שנפלה על ראשן כאשר מבקרת המדינה באה וקבעה את אשר קבעה.

**אברהם פורז (מרצ – רצ, מפ"ם, שינוי):**

אבל לא באשמתן.

**ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):**

חבר הכנסת ביילין, אם זאת הכוונה, ואנחנו אומרים הבה נתחכמה לו — — —

### חנן פורת (מפד"ל):

יש כלל גדול: אין אדם חוטא ולא – – –

### ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אם כך הדבר, מדוע לקבוע איזה איסור שאין מאחוריו שום סנקציה?

### אברהם פורז (מרצ – רצ, מפ"ם, שינוי):

צריכה להיות סנקציה.

### ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

היא באה ואומרת רק דבר אחד – זה גם בחוק הבחירות לכנסת – היא אומרת למעשה למבקרת המדינה, מהיום ואילך דעי לך, אנחנו, המפלגות, ביושבנו ככנסת וכקונפדרציה של מפלגות, כאשר עולך כבד עלינו, ואת מענישה אותנו כל פעם בחריגה מחוקי הבחירות – למעט, נדמה לי, מפלגת מרצ שלא חרגה, אבל כל שאר המפלגות – – –

### ענת מאור (מרצ):

גם הדרך השלישית.

### ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

גם הדרך השלישית. אני לא אמנה כרגע.

### עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

גם אנחנו – – –

### דוד טל (ש"ס):

גם ש"ס.

### ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

החוק, כפי שהוא מוצע כאן, בא לומר כאילו אנחנו רוחצים בניקיון כפינו, אנחנו אוסרים פרסום. מי שיפרסם – תעשו לו מה שאתם רוצים, כי אין פה סנקציה. אנחנו, המפלגות, לא מתחייבות.

### שר התחבורה ש' יהלום:

נוסיף סנקציה.

### היו"ר ל' חזן:

חבר הכנסת ריבלין, ניסית לשכנע.

### ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

לכן אני בא ואומר: כל מי שרוצה להימנע, וזאת כנראה עמדת הממשלה, שלא מבקשת להשיב על הצעות חוק שעניינן בחירות ועניינן כנסת – – –

### אברהם פורז (מרצ – רצ, מפ"ם, שינוי):

אין עמדת ממשלה. אסור גם שתהיה.

### היו"ר ל' חזן:

אין עמדת ממשלה.

### ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אין עמדת ממשלה בעניינים כאלה. לכן ביקשו ממני חברי במשרד המשפטים להעלות נושא זה ולומר, שיש להם הרושם שחבר הכנסת זוילי רוצה קודם כול להגן על המפלגות. זאת אומרת, להרחיק עדותן ולהסיר מהן אחריות, בכל פעם שעמותות מפרסמות הודעות כאלה או אחרות.

## היו"ר ל חזן:

תודה רבה לחבר הכנסת ריבלין.

חבר הכנסת זוילי, האם ברצונך להשיב? אני מבינה שלא.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה על הצעת חוק הבחירות לכנסת (דרכי תעמולה) (תיקון – איסור פרסום), התשנ"ח-1997. ההצבעה החלה. ההצעה תועבר לדין בוועדת החוקה, כמובן.

הצבעה מס' 11

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדין מוקדם בוועדה – 31

בעד ההצעה להסיר מסדר-היום את הצעת החוק – 12

נמנעים – 1

ההצעה להעביר את הצעת חוק הבחירות לכנסת (דרכי תעמולה) (תיקון איסור פרסום),

התשנ"ח-1997, לדין מוקדם בוועדת החוקה, חוק ומשפט נתקבלה.

## היו"ר ל חזן:

רוב של 31 בעד, 12 מתנגדים, נמנע אחד. הצעת החוק עברה בקריאה טרומית, והיא מועברת בזאת לוועדת החוקה, חוק ומשפט להכנה לקריאה ראשונה.

## הצעת חוק השבות (תיקון – סייג לזכויות בני משפחה), התשנ"ח-1998

### (הצעת חבר הכנסת א' רביץ)

## היו"ר ל חזן:

הצעת חוק השבות (תיקון – סייג לזכויות בני משפחה), התשנ"ח-1998; הצעת חוק פ/1897, של חבר הכנסת אברהם רביץ. אדוני, בבקשה.

## **אברהם רביץ (יהדות התורה):**

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, תרשו לי להקדים הקדמה. אם חברי הכנסת ייאזנו להאזין היטב להצעת החוק שלי הם ילמדו, שלשם שינוי אינני מביא הצעת חוק דתית ואינני בא לשנות דבר מבחינת התפיסה הדתית, וכאשר אני אזכיר את המלה גרות בהצעת החוק הזאת, אין הכוונה לגרות מסוימת אלא לכל גרות, שמוכרת על-ידי או שאיננה מוכרת על-ידי.

בבואי להציג תיקון לחוק השבות אני עושה זאת, רבותי חברי הכנסת, בדחילו ורחימו. אני יודע את הרגישות שיש לכולנו כלפי חוק זה ואת החשיבות שיש לחוק בהגדרת המדינה כמדינה יהודית אשר משטרה דמוקרטית.

נוסף על כך, יש בחוק השבות גם צדדים הומניים. לפני שבועות מספר השתתפתי יחד עם כמה חברי כנסת בכנס שנערך באירופה על-ידי מכון "גתה" בארגונה של ד"ר יפעת וייס. הופיע שם כאחד המרצים ד"ר מוחמד מוחרי, מרצה באוניברסיטת ביר-זית ובית-לחם. הוא אמר, בין השאר, כי הפלסטינים הם מאוד נגד אנטישמיות, כי האנטישמיות גורמת ליהודים לעלות לישראל, ובאינטרס הפלסטיני מוטב שהיהודים יישארו בארצות מגוריהם ולא יעלו לישראל.

זוהי ראייה שמדינת ישראל היא מדינת מהגרים לזקוקים לה. אבל מדינת ישראל אינה יכולה ואין לה הכוח להרשות לעצמה להיות מדינת מהגרים כמו ארצות-הברית; מדינת ישראל היא המדינה היחידה בעולם שהיא מדינת עולים ולא מדינת מהגרים. ההגדרה "עלייה" פותחת את חוק השבות במלים "הזכות לעלייה". והכוונה היא, שלארץ-ישראל, ארץ חמדת אבות, עולה העם היהודי; לארץ היחידה שהובטחה לנו על-ידי הקדוש-ברוך-הוא, כפי שזה מופיע פעמים רבות בספר קיומו של עולם, ספר התנ"ך, שניתן לנו כספר קיומו של עמנו וארצנו. זהו המסד האידיאלי לחוק השבות שחוקק בשנת התש"י והפך להיות תעודת הזהות של מדינת ישראל. אמרת מדינת ישראל – אמרת חוק השבות.

בשנת התש"ל תוקן חוק השבות ופרץ את המסגרת היהודית שבחוק המקורי והרחיב את גבוליו להיבטים הומניים וכלל בתוכו את סעיף 4א, שהוא סעיף זכויות בני משפחה.

## **שבח וייס (העבודה):**

מה יהיה עם "וינהרו אליו כל הגויים"?

## **אברהם רביץ (יהדות התורה):**

הם יבואו ללמוד כאן. כך כתוב.

המחוקקים באותם ימים סברו, כי יש לכלול בחוק השבות, שנועד במקורו לעליית יהודים, גם את בני משפחותיהם, כמו בן-זוג, ילד ובן-זוג, נכד ובן-זוג, אף שכל אלו אינם יהודים. יכול היה המחוקק להשאיר את חוק השבות כפי שהיה ולאפשר לכל הנלווים לעולה היהודי להצטרף אליו לפי חוק

הכניסה לישראל הקיים עד היום. אבל רצה המחקק לזכות בזכויות עולים גם את הנלווים אל העולה ומהגרים לארץ בעקבותיו.

מטרת החוק המוצע לפניכם איננה באה לשנות מצב זה. מצב זה ימשך גם לאחר קבלת תיקון זה לחוק. אבל קיים סעיף 4א סעיף קטן (ב), ואותו, לעניות דעתי, יש למחוק. סעיף קטן (ב) אומר: "אין נפקא מינה אם יהודי שמכוחו נתבעת זכות לפי סעיף קטן (א) עודו בחיים או לאו ואם עלה ארצה או לאו".

בשעתו חוקק סעיף זה כדי להתריס נגד חוקי הגזע של היטלר והנאצים, אשר בדקו עד לדור שלישי את יהדותו של אדם. חוק זה לא היה מעשי; הוא שימש הפגנה נגד חוקי הגזע הנאציים. חוק זה לא חוקק בזמן שמדינת ישראל היתה מדינה אטרקטיבית במיוחד עם סל קליטה. הוא חוקק כאשר רק יהודי או מי שקשור לעם היהודי בעבותות של קשר משפחתי או קשר רגשי, או שהוא סובל במקומו בשל קשר זה, רצה לעלות לארץ.

בתקופה שאנו חיים בה היום, מנוצל חוק זה על-ידי מהגרים שאינם מבני עמנו ואינם מעוניינים להצטרף אל העם היהודי וגם אין להם שייכות משפחתית אל מי שבעברו חוקק חוק השבות. רבים מנצלים איזה קשר משפחתי יהודי רופף שהיה בדורות קודמים, כדי להגר לישראל ולחיות כאן בקהילה נוצרית, ופעמים לרדת מהארץ לאחר תקופת התבססות ולקבל את סל הקליטה וכל זכויות העולה.

ביטול סעיף קטן (ב) בסעיף 4א לא ינעל את הדלת בפני אלו שרוצים באמת להגר לארץ, אבל הם יעשו זאת על-ידי חוק הכניסה לישראל, שיש סמכות לפיו לבחון כל מקרה לגופו, ולא דרך חוק השבות, שלפיו אין כל אפשרות של פיקוח בקרה והבחנה. ביטול הסעיף גם ימנע זיופים ושקרים כפי שהם קיימים היום.

תיקון נוסף אני מציע: להוסיף סעיף 4ג. תוספת זו באה למנוע מצב אבסורדי שקורה במציאות שלנו – מדובר על בני משפחתו של מי שנתגייר. חברי הכנסת, אינני עושה בחוק הזה שום אפליה כלפי גרות מכל סוג שהוא. לפי המצב הקיים יכולה משפחתו הגדולה של מי שנתגייר לעלות לארץ, אם הגר מעוניין בכך ואם אינו מעוניין, אם הוא קיים ואם אינו קיים עמנו.

יתירה מכך, אפשר גם לתכנן מראש לגייר אחד מבני משפחה גדולה באחת מארצות תבל, ואז תוכל כל משפחתו לעלות עמו, או אפילו בעצמם, מכוחו. והיו דברים מעולם.

הצעתי, חבר הכנסת גולדשמידט, איננה באה להפלות את הגר לעומת מי שנולד יהודי. זו התוספת שאני עושה לכבודך. ולכן, קרובי גר שהיו לקרוביו לאחר שהתגייר יהיו זכאים לפי חוק השבות, כמו קרוביו של מי שנולד יהודי. אני מוסיף את זה בגלל ההערה שלך, שהיתה הערה במקומה.

ולכן אין כאן אפילו נימה של אפליה או גזענות. לבסוף צריך לומר, כי חוק השבות בכללותו אינו חוק גזעני, והוא חוק יהודי והומני רק אם הוא בנוי ומבוסס על הגדרה ברורה של יהדותו של החוק.

אבל, כל פריצת גדר והרחבה עלולות להביא אותנו למחוזות שריח גזענות נוטף מהם ועלולות לפגוע בכל מה שאנו מתכוונים לבנות כאן – את המדינה היהודית היחידה בעולם, ארץ אשר עיני השם בה מראשית השנה ועד סופה; ארץ אשר "אם בחקתי תלכו, ונתתי שלום בארץ".

רבותי חברי הכנסת, הקואליציה לא אימצה את החוק, היא נתנה חופש הצבעה. אני מבקש מכל חברי הכנסת, גם מהאופוזיציה, לנהוג לפי אותו כלל. העניין הוא מצפוני, ערכי, ואני מבקש שכל אחד יצביע לפי מצפון. אין כאן הבדל קואליציה–אופוזיציה.

אני מוכרח להכניס נימה אישית אחת, ברשותך. בשעתי שוחחתי על כך עם ראש הממשלה המנוח מר רבין, זיכרונו לברכה. הוא אמר לי: אתה צודק, אבל עדיין לא הגיע הזמן לכך. זה מסיבות שאיני רוצה להרחיב. אני חושב שהיום הגיע הזמן, ואני חושב שראוי שנעשה את התיקון הזה.

### הי"ר ל' חזן:

תודה רבה. בהעדר שר משיב, חבר הכנסת אלי גולדשמידט מבקש להסיר את הצעת החוק של חבר הכנסת רביץ.

חברי הכנסת, היו פניות רבות של חברי כנסת להתבטא בנושא הזה. אנא, תהיו סובלנים ותרשו לי לנהוג על-פי התקנון ולערוך את ההצבעה מייד אחרי דבריו של חבר הכנסת גולדשמידט, אלא אם חבר הכנסת רביץ רוצה לנצל את זכותו. אני מבקשת סליחה, אבל אם אני נותנת רשות דיבור לאחד, אצטרך לתת למען ההגינות לארבעה. חבר הכנסת גולדשמידט, בבקשה; חמש דקות.

### אלי גולדשמידט (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, כאשר אני שומע את דבריו של חבר הכנסת רביץ – ואני מודה לו על כך שהוא אמר שהערתי בנושא היתה במקומה – הדברים נשמעים על פניהם דברים שאפשר אולי להסכים להם, אבל מאחוריהם מסתתר דבר, שלדעתי אסור לנו בשום פנים ואופן להסכים אתו.

אני דווקא רוצה לומר לחבר הכנסת רביץ ולחברי כנסת אחרים שמשתייכים למה שקרוי המחנה הדתי או המחנה החרדי ולכל שומרי המסורת – אני לא אבוא, ודאי שלא אני, קטונתי, להזכיר את מעמדו של הגר בהלכה היהודית, במקורותינו.

אני אומר לך, חבר הכנסת רביץ, עם כל ההסברים שאתה הבאת כאן, אין שום צל של ספק, שהחוק עושה הבחנה בין שני סוגי יהודים, בין יהודי שהוא יהודי מכוח היותו בן או בת לאם יהודייה לבין יהודי שנתגייר; ואני עוזב כרגע את השאלה איך הוא התגייר. לצורך העניין ולצורך הדוגמה ולצורך הוויכוח, נניח שהוא התגייר כפי שאתה גורס, רק גיור כהלכה עם חותמת של בד"ץ. וזאת מדוע? משום שחוק השבות במתכונתו הנוכחית מאפשר לקרובים שאינם יהודים, של יהודי, בין שהוא יהודי, בן מאם יהודייה, ובין שהוא יהודי שהתגייר, לעלות למדינת ישראל.

אם אתה רוצה לעצור פרצה כזו או אחרת, תבטל את כל הזכות של קרובים לא-יהודים לעלות למדינת ישראל. אני כמובן אתנגד לזה, אבל לפחות היה איזה היגיון אינטלקטואלי בגישה שלך. הרי מה אתה אומר? אתה אומר: גר – דרך אגב, זה לא מופיע בהצעת החוק, רק אמרת זאת כאן מהדוכן – גר, קרוביו הלא-יהודים שיהיו קרוביו לאחר שהתגייר, יוכלו לעלות לישראל, ואילו קרוביו שלפני כן לא יוכלו.

אני אתן לך דוגמה, דווקא על הבסיס של הדברים האלה. נניח אדם שלא היה יהודי והתחתן עם אשה שאיננה יהודייה, ונולד לו ילד ראשון. אותו ילד, לפי שיטתך, לא יוכל לעלות למדינת ישראל. לעומת זאת, הילד שנולד אחרי שהוא התגייר כן יוכל לעלות למדינת ישראל. מה אתה רוצה לעשות? אתה רוצה שתהיה משפחה שיש לה שני ילדים, אחד מהם נולד לפני שהוא התגייר, אחד נולד לאחר שהוא התגייר. זה שנולד לפני שהוא התגייר לא יעלה למדינת ישראל?

### **ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):**

אבל הוא עצמו לא עלה לארץ.

### **אלי גולדשמידט (העבודה):**

לא, אני מדבר על מי שעלה לארץ. הוא לא מבחין, חבר הכנסת ריבלין, כבר התווכחתי עם חבר הכנסת רביץ והחלפנו בינינו על העניין הזה כמה מלים. מלשון החוק שלו עולה, שמשפחה כזאת תהיה משפחה מפוצלת, שלא לדבר על העקרון הבסיסי. אני לא יודע, צריך לבוא לחכמי הלכה ולשאול מה זה בכלל גר, כי חבר הכנסת רביץ אומר שגר איננו יהודי מלכתחילה, הוא יהודי רק מרגע שהוא התגייר. אני לא רוצה לפסוק פה הלכה. אני רחוק מלעשות זאת. לדעתי, גר, ברגע שהתגייר הוא יהודי לכל אורך הדרך, וכל מי שנולד קודם וכל מי שיוולד אחר כך הוא בחזקת בנו. אותו גר יהודי התחתן עם אשה לא יהודייה ונולד להם ילד, והילד הזה איננו יהודי, על-פי ההלכה, כי הוא נולד לאם שאיננה יהודייה – הוא לא יוכל לעלות, לשיטתך, לארץ.

מלה אחרונה. חבר הכנסת רביץ, אני לא מציע לחוקק חוקים על בסיס מי שמבצע או מחפש פרצות כאלה או אחרות, ואני בטוח שיש. אני לא מציע לחוקק חוקים, וודאי שלא לתקן את החוק שאתה הגדרת אותו יפה כחוק שמאפיין ביותר את מדינת ישראל, חוק השבות, רק על בסיס העובדה שבתקופה מסוימת שאנחנו נהנים בה מעלייה מבורכת מחבר העמים, רק בגלל מקרים חריגים אנחנו נפגע בעלייה הזו ואולי בעליות מצוקה אחרות או בעליות אחרות שתהיינה בשנים הבאות – וכן ירבו, רק שיבואו.

אני מציע לכל הכנסת, לרבות החברים הדתיים והחרדים בה, להתנגד לחוק ולהסיר אותו מסדר-היום. תודה רבה.

### **הי"ר ל' חזן:**

תודה רבה לחבר הכנסת גולדשמידט.

חבר הכנסת רביץ, האם ברצונך להשיב?

**מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):**

גברתי, אני יכול במקומו?

**היו"ר ל חזן:**

לא. רק המציע יכול. על כן, חברי הכנסת, נעבור להצבעה. כן, אדוני שר התחבורה.

**שר התחבורה ש' יהלום:**

אני מבקש לומר משהו.

**היו"ר ל חזן:**

אתה לא יכול בשם הממשלה. אם יש לך הודעה – לא בשם הממשלה. אני בצרות עכשיו.

**חגי מירום (העבודה):**

גברתי אמרה שאנחנו עוברים להצבעה.

**שר התחבורה ש' יהלום:**

---

**היו"ר ל חזן:**

חברי הכנסת, רגע, אל תתכוננו להצבעה. יש כאן בעיה.

### חגי מירום (העבודה):

רגע, רגע. גברתי אמרה: אנחנו נעבור להצבעה.

### שמריהו בן-צור (מפד"ל):

---

### היו"ר ל' חזן:

לא, לא. חברי הכנסת, אנחנו עוסקים ב-137א; זכותה של הממשלה לבקש השהיה.

### חגי מירום (העבודה):

— — — זה נכון, אבל לא — — —

### היו"ר ל' חזן:

זה מה שהשר עומד לבקש. אני חייבת לתת לו לבקש זאת. אז נערוך שתי הצבעות. הצבעה על הבקשה להשהיה ואחר כך הצבעה על ההצעה עצמה. אדוני השר, בבקשה.

### שר התחבורה ש' יהלום:

אני פונה לחברי הכנסת, הן לימין והן לשמאל של הבית ואל המרכז, לדחות את הנושא הזה ולא להביא אותו עכשיו להצבעה. אני חושב, ששני הצדדים, הצד שהביא חבר הכנסת רביץ והצד שהביא חבר הכנסת גולדשמידט, שני הצדדים יש בהם אמת, שני הדברים נראים סותרים אבל בכל אחד יש משהו מן האמת, ויש צורך בעניין הזה להידברות בין כל חלקי הבית. ייתכן שיגיעו להסכמה.

לכן אני מבקש לדחות את ההצבעה.

### היו"ר ל' חזן:

תודה. חבר הכנסת רביץ, האם אתה מסכים להשהיה?

### מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

הצעה אחרת.

### היו"ר ל' חזן:

חברי הכנסת, אנא שבו. חבר הכנסת רביץ, האם אתה מסכים להשהיית ההצבעה?

### אברהם רביץ (יהדות התורה):

אני לא מסכים, אבל חברים שלי אומרים לי להסכים.

### היו"ר ל' חזן:

אבל רק אתה יכול להגיד לי כן או לא.

### אברהם רביץ (יהדות התורה):

אני מסכים.

### היו"ר ל' חזן:

אתה מסכים. מי מתנגד ורוצה לנמק? חבר הכנסת יוסי שריד, בבקשה.

### יוסי שריד (מרצ):

גברתי היושבת-ראש, את הסיפורים האלה על הידברות ועל הסכמה אנחנו מכירים. הם תמיד סיפורים חד-צדדיים.

אתמול עלתה בוועדת הפנים של הכנסת הצעה לגבי מתן אזרחות לכל מי שצה"ל מגייס אותו כחייל. לא שמעתי שהחברים הנכבדים האלה באו להידבר – הם רצו להוריד זאת בכל מחיר. לכן צריך להוריד זאת עכשיו, כדי שלא תיווצר אי-הבנה לגבי יחסי הכוחות כאן.

## היו"ר ל חזן:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לשתי הצבעות, או להצבעה ואולי עוד הצבעה. הצבעה ראשונה – מי בעד ומי נגד השהיית ההצבעה בנושא זה? ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 12

בעד ההצעה להשהות את ההצבעה על הצעת החוק – 23

נגד – 28

נמנעים – 3

ההצעה להשהות את ההצבעה על הצעת חוק השבות (תיקון סייג לזכויות בני משפחה), התשנ"ח-1998, לא נתקבלה.

## היו"ר ל חזן:

23 בעד, 28 מתנגדים, שלושה נמנעים. אני קובעת, שעכשיו תתקיים הצבעה על הצעת חוק השבות (תיקון – סייג לזכויות בני משפחה), התשנ"ח-1998. מי בעד ומי נגד? ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 13

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 17

בעד ההצעה להסיר מסדר-היום את הצעת החוק – 31

נמנעים – 1

ההצעה להסיר מסדר-היום את הצעת חוק השבות (תיקון סייג לזכויות בני משפחה), התשנ"ח-1998, נתקבלה.

## היו"ר ל חזן:

רוב של 31 מתנגדים, 17 תומכים, נמנע אחד. אני קובעת שהצעת החוק נפלה.

## הצעת חוק ישראלים חוזרים – שנת היובל (הוראת שעה), התשנ"ח-1998

### (הצעת חבר הכנסת י' כהן)

#### היו"ר נ' חזן:

חברי הכנסת, הצעת חוק ישראלים חוזרים – שנת היובל (הוראת שעה), התשנ"ח-1998; הצעת חוק פ/2172, של חבר הכנסת יצחק כהן. בבקשה.

#### יצחק כהן (ש"ס):

גברתי היושבת-ראש, חברי חברי הכנסת, הצעת החוק ישראלים חוזרים – שנת היובל היא למעשה הוראת שעה מוגבלת לשנה אחת בלבד, לשנת היובל, כמשמעו, ל-12 חודשים.

בשנת היובל למדינת ישראל חפצה מדינה להשיב אליה את בניה האובדים ולקבץ פזורים. יש לנו, רבותי, יותר ממיליון ישראלים שנמצאים בכל קצווי תבל בגלות מרצון ושלא מרצון, בכל מיני מצבים לא כל כך נעימים. אני חושב, שבשנת היובל אנחנו צריכים לעשות כל מאמץ להשיב את הבנים הביתה.

במקורותינו נאמר: וקרוב פזורינו מבין הגויים ונפוצותינו כנס מירכתי ארץ. נאמר עוד: ובאו האובדים מארץ אשור והנידחים מארץ מצרים.

מורי ורבותי, ראוי כי המדינה תעשה כל שניתן להחזיר ולהשיב את בניה. המעט שניתן לעשות הוא להשוות את קבלת הפנים לזו שזוכים לה העולים החדשים.

שוב, אני חוזר ומדגיש, אני לא רוצה להציע פה הצעת חוק שתעודד ירידה; להיפך. מדובר בהוראת שעה מוגבלת ל-12 חודשים בלבד. השערים יפתחו מיום קבלת החוק, ואני מקווה שיהיו תהליכי חקיקה מזורזים, גברתי יושבת-ראש ועדת העלייה והקליטה, נעמי בלומנטל. מיום קבלת החוק, 12 חודשים, נפתח את שערי המדינה לבנינו, אחינו, חברינו הישראלים הנמצאים בנכר, ובסוף השנה, לאחר 12 חודשים, השערים האלה יינעלו שוב. כך שאותם מיליון ומשהו ישראלים שנמצאים בחוץ-לארץ יוכלו לנצל את ההזדמנות החד-פעמית בשנת היובל. פעם אחת ב-50 שנה יש הזדמנות לשוב ארצה.

מי ייתן ותמריץ זה יסייע להשיב ארצה את בנינו אשר שירתו את המדינה בנאמנות ובחרו מכל מיני סיבות – לפעמים גם החברה הישראלית היתה אשמה בכך – לחיות בחוץ-לארץ.

אני מבקש מכל חלקי הבית להתאחד, לתמוך בהצעה ולהעביר אותה לוועדת העלייה והקליטה של הכנסת להכנה לקריאה ראשונה בתהליכי חקיקה מזורזים. תודה רבה, גברתי.

### הי"ר ל' חזן:

אדוני, משום שנותרו לך כמה דקות, לחברת הכנסת יעל דיין יש שאלה אליך.

### אברהם רביץ (יהדות התורה):

---

### הי"ר ל' חזן:

רשות הדיבור של חבר הכנסת כהן. הוא רשאי להשיב.

### יעל דיין (העבודה):

שאלה טכנית: א. האם יש לך כיסוי תקציבי לזה? ב. מה קורה כשבנינו האהובים – – –

### יצחק כהן (ש"ס):

האובדים.

### יעל דיין (העבודה):

האהובים, האובדים חזרו לארץ, קיבלו זכויות עולה ואחרי שבוע חזרו?

### יצחק כהן (ש"ס):

תסמכי על יושבת-ראש ועדת העלייה והקליטה נעמי בלומנטל.

### שבח וייס (העבודה):

איזו שיטה זו?

### היו"ר ל חזן:

זה במסגרת זמנו, זכותו להשיב. יש לו עשר דקות, הוא ניצל שלוש. הוא יכול להשיב על שאלות אם הוא רוצה. חבר הכנסת בן-מנחם, בבקשה.

### אליהו בן-מנחם (העבודה):

בהמשך לשאלתה של חברת הכנסת יעל דיין. אני מאוד בעד החוק. חד-פעמי, 12 חודשים, 50 שנה למדינת ישראל.

### יצחק כהן (ש"ס):

הזדמנות חד-פעמית להשיב את הבנים הביתה.

### אליהו בן-מנחם (העבודה):

אבל יש לנו ניסיון, לא עם ישראלים חוזרים אלא עם עולים שבאים לכאן. מקבלים את כל סל הקליטה, ואחרי כמה חודשים עוזבים את הארץ. כיצד תבטיח שאותם אנשים יחזירו את כל מה שהם קיבלו אם הם יעזבו את הארץ?

### יצחק כהן (ש"ס):

שאלת שאלה טובה מאוד, שאלה יפה מאוד, שאלה במקום. אנחנו נזמין אותך לוועדה כשנדון על פרטי החוק עם נציגי הממשלה ונפתור את הבעיה שהעלית.

### שבח וייס (העבודה):

איזו שיטת חקיקה זו?

### היו"ר ל חזן:

זו שיטת חקיקה מעניינת.

### שבח וייס (העבודה):

זה לא זמן שלו, זה זמן שלנו.

### הי"ר ל' חזן:

זה זמן שלו, אדוני.

### שבח וייס (העבודה):

את נותנת לשר לדבר – – – מה הסיפור הזה?

### אופיר פינס-פז (העבודה):

אני מאוד בעד יוזמת החקיקה. אנחנו כבר בחודש יולי, ושנת ה-50 – – –

### הי"ר ל' חזן:

תודה רבה. זה ברור.

השר לקליטת העלייה יולי אדלשטיין ישיב על הצעת החוק.

חבר הכנסת שבח וייס, אפשר לנהוג גמישות.

### שבח וייס (העבודה):

לסדר הדיון. ישבנו פה שבע דקות סתם. הממשלה מודיעה אם היא מבקשת לדחות את הצבעה. קם מישהו ואומר: אני מבקש לדחות את ההצבעה. השר עולה ונואם. אחר כך מי שמתנגד ואין לו זכות הנמקה עולה ונואם. פה הוא עושה חידון. אנחנו בחקיקה. חקיקה היא דבר עדין מאוד.

### הי"ר ל' חזן:

אני יודעת, אדוני. אני הולכת על-פי הספר.

## **השר לקליטת העלייה י"י אדלשטיין:**

גברתי היושבת-ראש, חברי חברי הכנסת, עקרונית אני תומך בהצעת החוק של חבר הכנסת כהן. יש, לדעתי, מקום למבצע מסוג זה. הנושא אף נדון בישיבת ממשלה, ואף הוקמה ועדת מנכ"לים בראשות מנכ"לית משרד הקליטה. כידוע, המשרד לקליטת עלייה גם ממונה על נושא תושבים חוזרים.

אני הייתי ממליץ, בהמשך לדברים של חבר הכנסת כהן, להעביר את הצעת החוק לוועדת העלייה והקליטה. שוחחתי עם יושבת-ראש הוועדה, ואנחנו בוודאי נעביר לוועדה את כל החומר שכבר חובר בהתייעצות בין משרדי ממשלה שונים, משרד הקליטה וכל המשרדים הרלוונטיים. אני חושב, שאז אולי יינתנו תשובות מתאימות על חלק מן הסוגיות שהועלו כאן על-ידי חברי הכנסת. אגב, שאלות רציניות ואמיתיות.

אני כבר הייתי מתייחס אולי לשאלה שאיכשהו מופיעה בסימן שאלה גדול כאן, שאלת התקציבים. אני הייתי רוצה להבהיר דבר אחד. רוב הישראלים שעזבו את הארץ מסיבות אלה או אחרות נמצאים בארצות שמהן העולים החדשים שמגיעים לישראל לא מקבלים אותו סל זכויות כמו עולים מאתיופיה או מחבר המדינות למשל.

כלומר, לא מדובר כאן באיזה חוק שפתאום גוזל מיליארדים מקופת המדינה, אלא מדובר בהיערכות נכונה יותר בנושא תושבים חוזרים, ואני מאוד מאוד מסכים, ומאוד הייתי מציע לתת את הדעת על כל נושא של התניה בקבלת זכויות, על מנת שבאמת לא נהיה עדים חס ושלום לתופעת רמאות, אלא לסיוע אמיתי לאותן משפחות, שאכן רוצות להשתקע כאן בישראל.

לסיכום, הייתי רוצה להזכיר לחברי חברי הכנסת – הדברים שכבר נאמרו כאן על-ידי ועל-ידי אנשים אחרים – שבשנים האחרונות אנחנו עדים לתופעה של רצון לחזור בעקבות הצעות אמיתיות – ירידי תעסוקה שאנחנו מקיימים עם הסוכנות – בקיצור, כל הצעה אמיתית אשר לדרך ההשתלבות חזרה בישראל נענית, בדרך כלל, בחיוב.

לכן עלינו, ובמיוחד על ועדת העלייה והקליטה, אם חברי הכנסת יסכימו להעביר לשם את הצעת החוק לדיון – תהיה עליכם פשוט חזקה להביא את החוק למשהו מוגמר ומגובש דיו, ואז היוזמה יכולה להיות יוזמה ברוכה. אני מניח ששם גם תינתן התשובה על שאלה לגיטימיות, אם זו שנת היובל, אז מתי היא גם בדיוק מסתיימת – יום העצמאות בשנה הבאה או כל תאריך אחר שהבית הזה יחליט לגביו בעניין החוק הזה.

גברתי היושבת-ראש, אני תומך בעמדת חבר הכנסת כהן להעביר את החוק לוועדת העלייה והקליטה להמשך הדיונים. תודה.

## **היו"ר ל' חזן:**

אני מודה לכבוד השר ומזמינה את חבר הכנסת שבח וייס, המבקש להסיר את הצעת החוק של חבר הכנסת כהן.

### אופיר פינס-פז (העבודה):

— — — ועדת מנכ"ל שלא עשתה כלום בעניין.

### שבח וייס (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, יכולתי, למעשה, לבקש להסיר את ההצעה מפאת כל הנימוקים שהשמיע כאן השר לקליטת עלייה. הוא השמיע כאן שבעה-שמונה נימוקים נגד החוק, אבל אמר: אנחנו נסכים ונדון. בסדר, אז אני יכול לאמץ את נאומו, ובנימוקים אלה מבקש שלא להתלהב מן החוק הזה.

אני רוצה להוסיף מלה או שתיים. ודאי שאנחנו אמורים לעשות מאמץ אדיר כדי שישראלים שחיים בחוץ ישובו הביתה. מי מאתנו כבני משפחה, כחברים או כעם לא רוצה אותם בבית?

אני חושב שאנחנו מוכרים את המדינה בזול, ואני אומר זאת ברצינות. חשבתי שדווקא במלאות 50 שנה למדינה נתייחס קצת יותר בכבוד אל עצמנו, ואני לא ציוני זקוף קומה. בכלל, כשאני שומע את המלה זקיפות קומה, אני מתחיל להתחלחל, כי זו בדרך כלל מלה של גזענים, לאומנים, הדגלנים ואנשי המארשים למיניהם – אני עם קומה יהודית רגילה.

דווקא הרעיון הבסיסי שיש לאן לחזור, לא פיתיון, לא כמה אלפי שקלים בשביל איזו מיטת סוכנות, יביא לארץ חזרה את בנינו ובנותינו שירצו לבוא לכאן לחיות עם המשפחות שלהם, לעבוד בהיי-טק, ללמוד רפואה, לעבוד בהוראה, לעשות דברים נהדרים בארצנו. אנחנו מציעים כל מיני מכרזי מכירה עצמית בזול תמורת פיתיונות באמת זולים, והאנשים שיבואו בגין פיתיונות אלה, יכול להיות שיבואו ושוב יצאו.

אני מבין שהחוק יעבור, ואני מציע שבועדה תעסקו בעניין הזה מאוד בזהירות עם קצת כבוד עצמי כלפי מדינה בת 50, כבר בגיל טוב. תודה רבה.

אני מבקש להתנצל בפני יושבת-ראש הישיבה, חברתי הטובה פרופסור נעמי חזן, על ההערה שלי. זה לא בדיוק מופנה אליה, אבל חשבתי להעיר שבתהליכי חקיקה צריך נורא לדייק בכללים. ביתר הדברים גם אני גמיש מאוד. תסלחי לי, אני ממש מתנצל.

### הי"ר ל' חזן:

תודה רבה לך. אני מודה לך גם על ההתנצלות, אדוני.

חבר הכנסת כהן, האם ברצונך להשיב או לעבור להצבעה?

### יצחק כהן (ש"ס):

לעבור להצבעה.

### היו"ר ל' חזן:

אם כן, חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה על הצעת חוק ישראלים חוזרים – שנת היובל (הוראת שעה), התשנ"ח-1998, של חבר הכנסת יצחק כהן. כמובן, הצעת החוק תידון בוועדת העלייה והקליטה של הכנסת.

הצבעה מס' 14

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 17

בעד ההצעה להסיר מסדר-היום את הצעת החוק – 1

נמנעים – 2

ההצעה להעביר את הצעת חוק ישראלים

חוזרים שנת היובל (הוראת שעה), התשנ"ח-1998,

לדיון מוקדם בוועדת העלייה והקליטה נתקבלה.

### היו"ר ל' חזן:

רוב של 17 בעד, מתנגד אחד ושני נמנעים. אני קובעת, שהצעת החוק עברה בקריאה טרומית, והיא מועברת בזאת לוועדת העלייה והקליטה להכנתה לקריאה ראשונה.

### חילופי גברי בוועדות הכנסת

### **היו"ר ב' חזן:**

הודעה ליושב-ראש ועדת הכנסת. בבקשה, אדוני.

חבר הכנסת וייס, מאוד אודה לך אם תחליף אותי כדי שאוכל גם אני להגיש את הצעת החוק שלי.

### **רפאל פנחסי (יו"ר ועדת הכנסת):**

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, הריני מתכבד להודיע בזאת על חילופי אישים בוועדה המשותפת של ועדת הכספים וועדת החוץ והביטחון לתקציב הביטחון – מטעם סיעת המפד"ל: במקום חבר הכנסת שאול יהלום ייכנס חבר הכנסת שמריהו בן-צור. תודה.

### **היו"ר ש' וייס:**

תודה רבה. זה לא כרוך בהצבעה, נכון?

### **רפאל פנחסי (יו"ר ועדת הכנסת):**

זה לא טעון הצבעה.

### **היו"ר ש' וייס:**

זו הודעה לעם וזהו, כזה ראה וקדש. בעצם, זה משהו חדש, נכון?

### **רפאל פנחסי (יו"ר ועדת הכנסת):**

לא, אלה חילופי אישים.

### **היו"ר ש' וייס:**

לא, זה בסדר, זה כזה ראה וחדש.

## הצעת חוק שירות ביטחון (תיקון), התשנ"ו-1996

### (הצעת קבוצת חברי הכנסת)

#### היו"ר ש' וייס:

בבקשה, את מי אני מזמין עכשיו? את חברת הכנסת סגנית היושב-ראש, פרופסור נעמי חזן. הצעת חוק שירות ביטחון (תיקון), התשנ"ו-1996; הצעת חוק פ/96. בעצם אני צריך לקרוא לך חברת הכנסת נעמי חזן, אנחנו לא נוהגים להוסיף כאן פרופסור.

#### נעמי חזן (מרצ):

נכון.

#### היו"ר ש' וייס:

אבל לכל הרבנים מוסיפים רב, אז שידעו גם קצת עלינו.

#### נעמי חזן (מרצ):

ייתכן שאתה צודק, אדוני היושב-ראש.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, בשמי ובשם עמיתי, חבר הכנסת רן כהן וחברת הכנסת ענת מאור, אני מתכבדת להגיש הצעת חוק שירות ביטחון (תיקון). הצעת החוק שלנו מאפשרת לעגן בחקיקה בצורה מפורשת מאוד – דבר שלמעשה אין עליו איסור – את האפשרות של התנדבות נשים לכל תפקיד בצבא-הגנה לישראל, וכל בקשה כזאת תאושר על בסיס כישורים, מבחינת הכישורים, ולא על הבסיס של מין המבקש.

אדוני היושב-ראש, נוצר מצב, שלמרות העדר איסור על שירות נשים ביחידות קרביות או בתפקידי לוחמה, צה"ל איננו מוכן היום לאפשר לנשים להתנדב לשירות ביחידות אלה. היו כמה תקדימים בשנתיים-שלוש השנים האחרונות, תקדימים חשובים מאוד – בעקבות בג"ץ אליס מילר גויסו עכשיו נשים לקורס טיס. אשה עדיין הצליחה לעבור בהצלחה את הקורס, אך הדבר נעשה, ובעקבות עתירה של חברת הכנסת ענת מאור ושלי, צה"ל גם יאפשר עכשיו שיבוץ נשים בקורס חובלים.

מדי שבוע מגיעות אלי פניות של נשים רבות הרוצות להיות גם מפקדות טנקים. יש מקרה אחד מעניין מאוד של לוחמת חי"ר, ובגלל הנוהג של צה"ל, כרגע הדבר לא מתאפשר.

### היו"ר ש' וייס:

אני יכול לשאול אותך שאלה, גברתי, חברתי?

### נעמי חזן (מרצ):

אבל רק שים לב שמבחינה פרוצדורלית, אני – – –

### היו"ר ש' וייס:

לא, אני יכול. יושב-ראש יכול לשאול שאלה.

### נעמי חזן (מרצ):

כן, אדוני.

### היו"ר ש' וייס:

אם היא לעניין. אם היא לא לעניין, תפסיקי אותי.

### נעמי חזן (מרצ):

בוודאי.

### היו"ר ש' וייס:

אני קרוב מאוד לנשמה שמובילה אתכם לחקיקה הזאת, הייתי אומר אפילו – פמיניסט.

### נעמי חזן (מרצ):

היית פעם?

### היו"ר ש' וייס:

לא, אני כל הזמן.

### נעמי חזן (מרצ):

אה, עדיין.

### היו"ר ש' וייס:

עד כמה שאפשר. פרופסור זילברג בספרו "דיני המעמד האישי" פיתח רעיון מאוד מאוד מעניין, ששם הוא עושה הבחנה בין אפליה להבחנה. אתן פועלות כפי שאתן פועלות נגד אפליה. האם במקרים כמו מפקדת טנק וכן הלאה, לא מדובר פה בעצם בהבחנה או בשוויון מלא וכן הלאה –

### נעמי חזן (מרצ):

שאלה מעניינת, כן.

### היו"ר ש' וייס:

– אבל בגלל שוני מסוים בעוצמה או בכוח –

### נעמי חזן (מרצ):

בוודאי.

### היו"ר ש' וייס:

– אפילו בנטיות לב, אפילו בתחום התוקפנות, הייתי אומר, עושים את ההבחנה. אני חושב שכדאי להסביר זאת למי שמתעניין בנושאים האלה.

### נעמי חזן (מרצ):

אדוני, ודאי וודאי שאי-אפשר להתעלם מההבחנות, שהן הבחנות רלוונטיות. אגב, הבחנות כאלה נחוצות גם להשגת צדק וגם להשגת שוויון.

### היו"ר ש' וייס:

נכון.

### נעמי חזן (מרצ):

ואתה יודע זאת היטב.

מה שאנחנו מנסים לאפשר במסגרת הצעת החוק, שאשה תוכל להתנדב, ואם אומנם היא תימצא ראויה על-פי כישוריה, היא תשובץ. בצורה זאת אנחנו מנסים לענות, למעשה, על ארבע בעיות שקמו, ואני חושבת שאם אפרט את הבעיות האלה – אני גם אשיב על שאלתך.

הבעיה הראשונה – לצערי הרב, בצבא קיים העדר שוויון או חוסר שוויון על בסיס מין. חלק מהטעמים הם טעמים מהותיים ובמידה מסוימת מטעמים שונים לחלוטין. הצעת החוק שלנו מקדמת את עקרון השוויון.

הבעיה השנייה – לנשים בצה"ל אין אפשרות של התמודדות לפחות על תפקידים מסוימים הפתוחים בפני הגברים, וכאן עולה עיקרון של בחירה חופשית, עיקרון חשוב מאוד בדמוקרטיה. לא חייבים היענות, אבל לפחות ההזדמנות הזאת חסומה כרגע בפני נשים לחלוטין.

הבעיה השלישית מעניינת, והיא משיבה ישירות על השאלה שלך. היום אנחנו נותנים לצה"ל גם אפשרות למלא את צרכיו על-פי הגדלת כמות הנשים שיכולות להתנדב לתפקידים מסוימים, ואם מותר לי לומר, לצערי, קיימת בעיה רצינית מאוד של מוטיבציה היום, במיוחד בגיוס ליחידות מסוימות. לנשים רבות יש מוטיבציה ואין להן אפשרות, ואנחנו רוצים להסיר את המחסום הזה.

אגב, לפי דעתי יהיו לכך השלכות מרחיקות לכת במובן החיובי גם על עקרון השוויון בחברה האזרחית, ועל כן אנחנו מבקשים לקבל את הצעת החוק, להעביר אותה בקריאה טרומית ולאפשר לנו להסיר מכשול חשוב מאוד לשוויון בין המינים, שיענה גם על הצרכים של צבא-הגנה לישראל. תודה רבה, אדוני.

### היו"ר ש' וייס:

אני מודה מאוד לחברת הכנסת חזן. אדוני סגן שר הביטחון, מה דעתכם על ההצעה? כבודו, בבקשה.

## סגן שר הביטחון ס' שלום:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הצעת החוק שמעלה חברת הכנסת נעמי חזן עוסקת בשאלה עקרונית בנוגע לשירות חיילות בתפקידי הלחימה בצה"ל. לפי ההצעה, תהיה חובה לשבץ נשים בשירות סדיר בכל תפקיד שהוא, על-פי כישוריהן. בעניין זה אנחנו נמצאים בשלב של ניסוי הצבת חיילות בקורס טיס, וזאת בעקבות עמדת בג"ץ בנושא, וכן נתקבלה לאחרונה החלטה בדבר בחינת שילובן של חיילות בקורס חובלים.

אציין, כי מטרתנו של מהלך הניסוי אינה רק לעמוד על מידת הצלחתן של נשים בקורס, אלא גם לבחון את מידת השתלבותן של נשים בשירות ארוך טווח, בסדיר ובמילואים, כטייסות או כקצינות ים.

סבורני שמוקדם לקבל חקיקה גורפת ומוחלטת בעניין רגיש זה, הכולל הצבת נשים בתפקידי לחימה בקווי האויב, כמוצע על-ידי חברת הכנסת נעמי חזן, כל עוד לא נסתיימו הליכי ניסוי הצבת נשים בתפקידים מהסוג שציינתי לעיל והפקת לקחים מאותו ניסוי.

אם כן, מגמתנו היא להרחיב אפשרויות הצבת חיילות בתפקידים שבעבר לא שיבצו אותן בהם, אך לא בקביעה גורפת המתייחסת לכל תפקיד שהוא, בטרם בשלו השלבים המוקדמים, ובכל מקרה, אין נדרשת לכך חקיקה, כי אם מדיניות שתיושם בהדרגה, תוך כדי בדיקת הנושא לגופו. אדוני היושב-ראש, הנושא הזה מחייב הדרגתיות, הוא נושא שמחייב ליבון, מחייב בדיקה של אותן תוצאות של דברים שכבר התחלנו להפעיל.

ההחלטה תגרום גם לבעייתיות מסוג אחר. אני, למשל, שמעתי הורים שאומרים לי, איך אני, אחר כך, אוכל למנוע מבתי שתלך ללחימה בקווי האויב, כאשר אם היא רוצה – הצבא חייב לקבל אותה. אני נמצא במצב נורא. את בני אני מוכן לשלוח, לא בגלל עניין שאני לא דוגל בשוויון, אלא זה נראה לי שונה, זה נראה לי אחר. את בני אני שולח. מה יהיה לי כשהיא תחליט פתאום שהיא הולכת להילחם בקווי האויב? הורים כאלה פנו והורים כאלה שאלו והורים כאלה תהו. אני חושב שהעניין הזה לא יכול להגיע לכלל פתרון בהצעה הזאת.

חברת הכנסת חזן, ההצעה שלך, בבסיסה, בעקרונה – יש בה בסיס חיובי, כדי באמת לשלב, אבל לא במצב כה גורף. החקיקה שלך, שבכל תחום, בכל נושא, כל אחת יכולה, נראית לי דבר שטרם – – –

## נעמי חזן (מרצ):

— — — אם תסכים נעביר את זה — — —

## סגן שר הביטחון ס' שלום:

אנחנו מכירים את הדבר הזה: אם תסכים – בוועדה נעשה, העיקר שתסכים. קשה מאוד להסכים לדבר מסוג כזה, כאשר אנחנו נמצאים במצב שבו הדרישה היא דרישה כה גורפת והיא נראית לי דרישה בעייתית.

על כן, אדוני היושב-ראש, אני מבקש להתנגד להצעת החוק הזאת, ואני מבקש שלא לאשר אותה בקריאה טרומית. אם תוגש לאחר מכן הצעה חדשה, שהיא הצעה שנותנת, הייתי אומר, גיוון יתר או פחות נוקשות – אפשר יהיה לדון בה. תודה.

#### **היו"ר ש' וייס:**

תודה רבה. האם חברת הכנסת חזן מבקשת לשכנע אותנו שכנוע חוזר?

#### **נעמי חזן (מרצ):**

אני מבקשת שחבר הכנסת רן כהן – – –

#### **היו"ר ש' וייס:**

הוא אחד מבעלי ההצעה. יש לו עד חמש דקות. יש לך, חבר הכנסת רן כהן, עד חמש דקות.

#### **רן כהן (מרצ):**

אדוני היושב-ראש, ביקשתי מחברותי חברות הכנסת נעמי חזן וענת מאור להשיב. דווקא כמי שעסק הרבה מאוד בלחימה אני רוצה לומר רק שלושה דברים.

חברות וחברי הכנסת, החוק הזה, בעיקרו של דבר, בא לתת מסר – – –

#### **היו"ר ש' וייס:**

רגע, רגע אולי יש – – – כן, בבקשה. רק שנייה.

#### **סגן שר הביטחון ס' שלום:**

אדוני היושב-ראש, אני לא הייתי מודע להסכם שגיבשה חברת הכנסת נעמי חזן; אני מצטער – – –

נעמי חזן (מרצ):

---

סגן שר הביטחון ס' שלום:

בסדר. לא הובא לידיעתי. כנראה גובש דבר ולא הובא לידיעתי – שההסכמה היא שההצעה תעבור בקריאה טרומית, ולאחר מכן, בוועדה, חברת הכנסת חזן תסכים להצבת סייגים כאלה או אחרים, שהיא תגיע להסכמה עליהם עם הצבא. לכן אני חושב שניתן להצביע ולהעביר בקריאה טרומית, תוך הצבת אותה התניה לגבי אותו הסכם.

שבח וייס (העבודה):

כיוון שההודעה שלך נמסרה אחרי שחבר הכנסת רן כהן כבר עמד על הדוכן – –

רן כהן (מרצ):

לא, הנה אני מסכם – – –

היו"ר ש' וייס:

– – אני אאפשר לו עוד דקה לסיים, וזהו.

רן כהן (מרצ):

אין ספק שיש כאן גם המסר העקרוני – חברת הכנסת חזן, סליחה – – –

היו"ר ש' וייס:

חברים.

## ח כהן (מרצ):

שלחתם אותי הנה – – –

## היו"ר ש' וייס:

שלחו אותך בתור רשת ביטחון.

## ח כהן (מרצ):

– – – קבלת הרעיון והכיוון – אין ספק שלא תהיה חובה, סגן השר, אלא רק לגבי תפקידים קרביים. לגבי בנות זה יהיה בהתנדבות.

הדבר השלישי – ההדרגתיות שדיברת עליה סבירה, לכל הדעות. והמשפט האחרון: אני מבקש – – –

## היו"ר ש' וייס:

חברים, בואו נסיים את הפרק הזה.

## ח כהן (מרצ):

אני מבקש להעיר הערה. סגן השר סילבן שלום, לתשומת לבך. לא טוב לדבר על מעורבות ההורים בקביעת המסלול שהבנים הולכים בו. אני מכיר משפחות, כמו שאמרת פה לגבי בנות, שרוצות למנוע מהבן ללכת ללבנון, ואני לא מציע שההורים יקבעו לחיילים. הם בני 18, הם הולכים לתת את חייהם, הם הולכים לתת את מרצם, ואני מציע שנכבד את החיילות כמו את החיילים, רק נקבע תנאים כאלה כאשר ידובר על כך בוועדה, שזה יהיה סביר גם מבחינת הבנות וגם מבחינת המערכת. תודה רבה.

## היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. אני בתור כולנו, אבות, בעלים של אמהות וכן הלאה, בתור אבא אני דווקא חושב שטוב מאוד לתת להורים להתערב קצת. אחרי הכול, אלה הם ילדים שלנו.

אפשר להצביע, גברתי?

### נעמי חזן (מרצ):

בבקשה.

### היו"ר ש' וייס:

יש בעיה של זמן.

חברים יקרים, יש כאן הסכמה, אני מתאר לעצמי שנצביע באופן חיובי. אם כן, הצעת חוק שירות ביטחון (תיקון), התשנ"ו-1996, של חברי הכנסת נעמי חזן, רן כהן וענת מאור; רן כהן פה בסנדוויץ', בין שתי גבירות. אנחנו עוברים להצבעה. לאיזו ועדה?

### נעמי חזן (מרצ):

החוץ והביטחון.

### היו"ר ש' וייס:

טוב חברים, בבקשה. זהו, מוכנים?

הצבעה מס' 15

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 8

נגד – 5

נמנעים – 1

ההצעה להעביר את הצעת חוק שירות ביטחון (תיקון), התשנ"ו-1996,

לדיון מוקדם בוועדת החוץ והביטחון נתקבלה.

### היו"ר ש' וייס:

נעמי, יכול להיות שלא סימנו אותי בתור יושב-ראש. זה קורה. מייד, רגע, אנחנו עושים הצבעה חוזרת.

#### קריאה:

---

#### היו"ר ש' וייס:

לא, לא, הצבעה חוזרת. אפשר? רבותי, עוד פעם. זה לוקח דקה, כי התבלבלנו. אותו דבר-מה שהכרזתי – הצבעה חוזרת. בבקשה. רציתי לתת הזדמנות לאיציק כהן לשנות את עמדתו.

#### קריאות:

---

הצבעה מס' 16

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 8

נגד – 5

נמנעים – 1

ההצעה להעביר את הצעת חוק שירות ביטחון (תיקון), התשנ"ו–1996,

לדיון מוקדם בוועדת החוץ והביטחון נתקבלה.

#### היו"ר ש' וייס:

רציתי לתת הזדמנות לחבר הכנסת יצחק כהן לשנות את עמדתו.

#### יצחק כהן (ש"ס):

---

### היו"ר ש' וייס:

שמונה בעד, חמישה נגד ונמנע אחד. חברים יקרים, החוק עבר לוועדת החוץ והביטחון.

### אליהו בן-מנחם (העבודה):

אפשר להצטרף?

### היו"ר ש' וייס:

לא.

### אליהו בן-מנחם (העבודה):

למה? היתה הצבעה.

### היו"ר ש' וייס:

כן, בהחלט. אני מבקש להוסיף את חבר הכנסת אלי בן-מנחם, כמובן. חשבתי שהוא הגיע רק עכשיו לאולם. חבר הכנסת אלי בן-מנחם הוא בעד. תשעה בעד בזכותו.

## הצעות לסדר-היום יוזמת ראש הממשלה לכינוס ועידה בין-לאומית במדריד

### היו"ר ש' וייס:

חברים יקרים, אנחנו עוברים לנושא הבא: יוזמת ראש הממשלה לכינוס ועידה בין-לאומית במדריד – הצעות לסדר-היום מס' 4830, 4837, 4842, 4855, 4864, 4869 ו-4878. למה לא בברצלונה, חברים? שם כל כך יפה.

חבר הכנסת חיים רמון – לא כאן; חבר הכנסת רחבעם זאבי – לא כאן; חבר הכנסת ניסן סלומינסקי – לא כאן; חבר הכנסת אליעזר זנדברג – לא כאן. עתה חברת הכנסת נעמי חזן, ואחריה – חברי הכנסת יהודה הראל ואברהם רביץ, ואם הם לא יהיו – תהיה תשובה, וזהו.

### אפי אושעיה (העבודה):

אני מבקש להסיר את ההצעה של חברת הכנסת נעמי חזן.

### היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת אפי אושעיה מבקש להסיר את ההצעה של חברת הכנסת נעמי חזן, או לוועדה.

### דוד טל (ש"ס):

היא עוד לא התחילה לדבר.

### היו"ר ש' וייס:

אבל הוא הרגיש מה שהיא הולכת לומר.

### נעמי חזן (מרצ):

המעניין הוא, שאחרי ההצלחה בהצעת החוק – – –

אדוני, הנושא הוא הרעיון שהעלה ראש הממשלה, או הפריח ראש הממשלה, על כינוס בין-לאומי בעניין תהליך השלום.

חברי הכנסת, אדוני היושב-ראש, במשך כמה שבועות, לצערי הרב, מדי יום או יומיים אנחנו מתבשרים על הצעה חדשה של ראש הממשלה כביכול בנושא המדיני. אביא כמה דוגמאות, כדי להמחיש, להצעות הללו. הצעה ראשונה ששמענו היא – משאל עם. הכנסת רגשה ורעשה, הציבור התרגש, התקשורת התמלאה בדיונים על משאלי עם, כדי לאשר את הפעימה הראשונה, השנייה או השלישית, ואני כבר לא יודעת בדיוק מה. ואז נאמר לנו: לא משאל עם, אבל משאל עם לא מחייב, שכמובן זו המצאה מאוד מעניינת, כפי שאתה יודע היטב, אדוני היושב-ראש, בתולדות הדמוקרטיה ההשוואתית, אף-על-פי שיש מדינה שמקיימת משאל עם לא מחייב בתנאים מסוימים, וזו קנדה. אז נאמר לנו, שההצעה הזאת יורדת מסדר-היום, אבל בינתיים הוטל על שני שרים, שרת התקשורת ושר המשפטים, להכין את משאל העם, והם לא כל כך בקלות מוותרים.

אז קם ראש הממשלה ואומר לנו: בואו ונעשה מדריד-2. דרך אגב, זו היתה הצעה – וחבל שסגן שר הביטחון יצא לפני דקות ספורות – של יאסר ערפאת ושל הרשות הפלסטינית לפני שנה, כשאותו

ראש ממשלה שלנו, אולי הראש אבל לא הצד של הממשלה, התנגד לה בכל כוחו לפני כשנה. אז הוא אומר: או.קיי, אנחנו צריכים את מדריד-2.

חברי הכנסת, אדוני היושב-ראש, לנו כבר נמאס – לא רק לכנסת ישראל, אלא לציבור הישראלי – מתרגילי ההשהיה, מתרגילי ההסחה ומתרגילי ההטעיה של ראש ממשלת ישראל. אדוני ראש הממשלה, תחליט האם תהיה נסיגה במסגרת הסכם הביניים או לא. למיטב ידיעתי, מנהיג נבחר כדי להחליט, ולא כדי להטעות, לא כדי להסיח את הדעת ולא כדי להמציא רעיונות ממזרח המדבר-פורה כדי להתנער מאחריות. אדוני ראש הממשלה, תחליט. תביא את החלטת הפעילות לכנסת ישראל. היא תעבור. רוב הציבור תומך בכך.

אבל, אתה ממשיך להטעות. אתה יודע מה? כל הטעיה נוספת מסכנת את ביטחונה של ישראל. זה רעיון גרוע, שלא בעתו. כבר נמאס לנו לשמוע את הרעיונות האלה. אנחנו רוצים מעשים, לשם שינוי, ולא כל כך הרבה דיבורים. תודה רבה.

### **היו"ר' אדרי:**

גברתי חברת הכנסת נעמי חזן, תודה על הצעתך. חבר הכנסת יהודה הראל – אינו נוכח; חבר הכנסת אברהם רביץ – אינו נוכח. אני מבקש לציין, שחברי הכנסת שנכחים באולם לא ייקראו בשנית. אחרון הדוברים הוא חבר הכנסת חיים רמון, באותו נושא: יוזמת ראש הממשלה לכינוס ועידה בין-לאומית במדריד.

### **שמריהו בן-צור (מפד"ל):**

אני מבקש להסיר את ההצעה – – –

### **זאב בונים (הליכוד-גשר-צומת):**

אני ביקשתי.

### **שמריהו בן-צור (מפד"ל):**

זו מצווה מהתורה להסיר את הצעתו.

### **חיים רמון (העבודה):**

למה?

### היו"ר ל אדרי:

כבר יש הצעה. יש אחת של חבר הכנסת אפי אושעיה ושל חבר הכנסת – – –

### שמריהו בן-צור (מפד"ל):

אני לא יכול להסיר – – –

### נסים דהן (ש"ס):

מי שלא נוכח – – –

### היו"ר ל אדרי:

לא. את זו של חברת הכנסת נעמי חזן חבר הכנסת אפי אושעיה מבקש להסיר.

### זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

אני ביקשתי את של חבר הכנסת הראל, אך הוא איננו.

### שמריהו בן-צור (מפד"ל):

אני מבקש להסיר את זו של חבר הכנסת רמון.

### היו"ר ל אדרי:

בסדר. יש לכולם. יש גם לחבר הכנסת וייס.

### חיים רמון (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אני מתפלא על חבר הכנסת שמריה בן-צור.

### שמריהו בן-צור (מפד"ל):

למה?

### חיים רמון (העבודה):

עוד לא דיברתי, והוא כבר רוצה להסיר. אולי דברי ינעמו לך.

### שמריהו בן-צור (מפד"ל):

אני כבר יודע.

### חיים רמון (העבודה):

תן לי אשראי, ואחר כך תבקש. מה אתה עושה זאת מראש?

### שמריהו בן-צור (מפד"ל):

אתה – – –

### חיים רמון (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הסערה סביב דברי הנשיא השכיחה במידה מסוימת את הבלון השבועי של ראש הממשלה. כשאין עשייה אמיתית ואין משא-ומתן ולא מתנהל כלום, צריך להמציא כל הזמן דברים שאין להם ידיים ואין להם רגליים. ועידה בין-לאומית – אני מציע שלא להתייחס לזה. אני מציע שאף אחד לא ידון בעניין, מכיוון שלא עולה על דעת ראש הממשלה בכלל לטפל בעניין הזה.

לראש הממשלה יש באמת מנהג יפה של "הסבר פניך לאורח", או למקום שבו הוא מתארח. לפני חצי שנה הוא היה במדריד, והוא רצה להסביר פנים למארחו, ראש ממשלת ספרד, והוא אמר: בוא ונעשה ועידת מדריד. ראש ממשלת ספרד אמר: באמת יפה מאוד. אמר, ושום דבר לא קרה, והוא נסע משם לאוסלו. באוסלו הוא רצה להיות בסדר עם ראש ממשלת נורבגיה, ואז הוא אמר: מה דעתכם שנעשה אוסלו-2?

כך הדברים הללו מתנהלים, בלי שיש להם ידיים ובלי שיש להם רגליים. אין שום דבר – אוויר, הכול מלא אוויר. למה הוא מפריח את הבלונים האלה, ממלא אותם באוויר? מסיבה אחת: בדבר הממשי הוא יודע שהוא איננו יכול לנוע ואיננו יכול להכניס תוכן. זו הבעיה המרכזית.

אני אומר לסגן השר: אדוני סגן השר, זה לא יעזור, וכמה שלא תספרו ותתארו את שיחות הטלפון המרתוניות חסרות הפשר וחסרות התכלית עם אישים, בעיקר עם איש אחד בממשל האמריקני – אין משא-ומתן. הוא נגמר בפועל ב-31 בינואר, לאחר שהוא התנהל ארבעה או שלושה חודשים – נובמבר, דצמבר, ינואר – והאמריקנים שמעו את ראש ממשלת ישראל, האזינו לפלסטינים, ולמרבה השמחה, בניגוד למה שאתם מספרים בימים אלה לעם, האמריקנים בהחלט קיבלו חלק גדול מרעיונותיו של ראש הממשלה. והפלסטינים, שהיו להם רעיונות אחרים – הרעיונות שלהם, האמריקנים אמרו: אנחנו לא מקבלים. על סמך הרעיונות של ראש הממשלה הוגשה התוכנית האמריקנית ב-31 בינואר 1998, ומאז מתנהל משא-ומתן ערטילאי, וירטואלי, "פריילאוף", על כלום, והדבר היחיד שראש הממשלה רוצה הוא, שהאין-משא-ומתן הזה יימשך לנצח.

נדמה לי, שיותר משכעס ראש הממשלה על דבריו של הנשיא בגלל מה שאמר כנשיא מדינה – אם הוא יכול להתערב או לא יכול – הוא כעס עליו יותר על שהוא גילה את האמת, שהוא סיפר את האמת לעם.

אבל מה? לכם יש מנהג. כל מי שמספר את האמת לעם, כל מי שאומר שהתנהל משא-ומתן, בא הצד השני, שלשיתו, שלפי דעת האמריקנים, עשה ויתורים מרחיקי לכת, עד כדי כך שהאמריקנים – שהם לא עוכרי ישראל, שלא שונאים אותנו, זה הממשל אולי הידידותי ביותר שהיה אי-פעם – מי שמנהל את המשא-ומתן, אתם מגדירים אותו כידיד ישראל שכמעט עושה דברו של ראש הממשלה; השליח האמריקני המיוחד לישראל הוא זה שהכתיב את פרטי היוזמה שבה הובאו בחשבון ביטחונה של מדינת ישראל, הדדיות, כל מה שאתם מדברים. אבל דבר אחד לא הובא על-ידי ראש הממשלה בחשבון ואי-אפשר לסמוך על הערבים בעניין הזה, כי הם אמרו "כן", בשעה שכולם ציפו שהם יגידו "לא". אפילו האמריקנים לא העלו על דעתם כמעט ולא האמינו שהפלסטינים יגידו "כן", וקרתה תקלה.

### **היו"ר ל אדר:**

אדוני, זמן תם; אני מבקש.

### **חיים רמון (העבודה):**

קרתה תקלה קשה.

### **שמריהו בן-צור (מפד"ל):**

זו הדקה השישית שלו.

### היו"ר ל אדר:

לא, לא. אל תגזים. דקה מעל מה שהיה מותר לו.

### אפי אושעיה (העבודה):

שביעית, אבל לחיים רמון זה מותר.

### היו"ר ל אדר:

הוא רוצה להסביר לך, כדי שתסיר את ההצעה מסדר-היום.

### חיים רמון (העבודה):

אני בטוח, שלאחר דברי, לא זו בלבד שלא תרצה להסיר את ההצעה מסדר-היום, אלא תחשוב שיש מקום לדון בדברים האלה במליאה.

### שמריהו בן-צור (מפד"ל):

נמחא כפיים.

### אליעזר זנדברג (הליכוד-גשר-צומת):

לפני או אחרי הפעימה?

### חיים רמון (העבודה):

איזו פעימה? אדוני, יש לי מחלוקת עם ידידי, יושב-ראש הישיבה, סגן יושב-ראש הכנסת חבר הכנסת אדרי, שאומר לי, כמו רבים וטובים שנפלו ברשתו המתעתעת ומאחזת העיניים של ראש הממשלה, שאו-טו-טו יש פעימה. מינואר – עוד שבוע יש פעימה, ועוד שבועיים יש פעימה, ועוד עשרה ימים יש פעימה.

על זה סיפר – ובזה אני אסיים, כי סיפור דוחה שבת – – –

## היו"ר ל אדרי:

מסכימים על סיפור, חברי הכנסת?

## קריאות:

כן.

## סגן שר הביטחון ס' שלום:

— — — אבל האמירה שזה דוחה שבת – עוד לא שמעתי.

## זאב בונים (הליכוד-גשר-צומת):

— — — הסיפור דוחה — — —

## אחמד סעד (חד"ש-בל"ד):

— — —

## היו"ר ל אדרי:

הוא אמר דבר אחד חשוב – אני מקווה שראש הממשלה לא יאכזב אותי ויעשה את הפעימה השנייה והשלישית עד סוף החודש. עוד התחייבתי והודעתי בישיבת סיעת מפלגת העבודה, והוא ציטט אותי, שאכן תהיה פעימה שנייה ושלישית.

## חיים רמון (העבודה):

ואני נתתי ארכה, כי חבר הכנסת אדרי אמר שזה יהיה בתחילת יוני. אמרתי לו: גם יולי טוב בשבילי. אין בעיה, אני נותן, אני לא קשוח, לא עומד במסגרת זמן. אתה רוצה יולי – יולי.

## שמריהו בן-צור (מפד"ל):

כמו השעון. אין לך בעיה.

### **חיים רמון (העבודה):**

אין, אין לי בעיה, רק שלא יהיה. מה יהיה? איך יהיה? כי הוא יותר חשוב – לא, זה כבר להצעה הבאה שלי. לא אנצל את טוב לבך.

### **היו"ר ל אדרי:**

תגיש הצעה דחופה.

### **חיים רמון (העבודה):**

רק בעניין הסיפור. מספר חבר הכנסת יהודה הראל על אשתו שתחיה, שהיתה פעילה בענייני שיכון בקיבוץ. היא היתה פונה אל פקיד משרד השיכון ברמת-הגולן והיתה אומרת לו: מה קורה? ופקיד משרד השיכון היה אומר לה כך: גברתי הנכבדה, גברת הראל, כל פעם אני אומר לך לבוא מחר, ואת באה היום. אותו דבר לך, כל פעם אני אומר לך לבוא בעוד שבועיים, ואתה בא היום. תבוא בעוד שבועיים. תודה.

### **היו"ר ל אדרי:**

אני מודה לך, אדוני, על דבריך. אני מזמין את סגן שר הביטחון להשיב על הצעות לסדר-היום בדבר יוזמת ראש הממשלה לכינוס ועידה בין-לאומית במדריד.

### **אליעזר זנדברג (הליכוד-גשר-צומת):**

הפסדתי את תורי?

### **היו"ר ל אדרי:**

קראנו בשמך, אבל אם תהיה הסכמה ולא יהיו עוררין, היות שביקשת כל כך יפה, אני מבקש שתעשה זאת בקיצור.

### **סגן שר הביטחון ס' שלום:**

אבל שזה יהיה האחרון.

### **היו"ר ל אדרי:**

זה האחרון. תעשה זאת בקיצור, כדי שאני לא אנהג איפה ואיפה.

### **אליעזר זנדברג (הליכוד-גשר-צומת):**

תודה, אדוני היושב-ראש, באמת אני רוצה להודות לך על טוב לבך. לא אומר את כל הדברים שרציתי לומר; ממש בקצרה.

נהייתי לשמוע את חבר הכנסת חיים רמון, אבל גם המשל שהוא המשיל לנו על "תבואי מחר, ולמה כל יום את באה היום" מזכיר לי את העמדות של מפלגת העבודה דווקא בשאלה, אם יש או אין תהליך מדיני. הלוא גם בחודש ינואר ובחודש דצמבר – והיום אתה מודה שהיה סוג כזה או אחר של משא-ומתן – אמרו אנשי מפלגת העבודה: אין שום דבר, וגם היום הם אומרים: אין שום דבר, וגם מחר הם אומרים: אין שום דבר.

### **חיים רמון (העבודה):**

לא. בינואר אמרתי – יש.

### **אליעזר זנדברג (הליכוד-גשר-צומת):**

אני שמח שאמרת, רק אמרת את זה בדיעבד.

### **חיים רמון (העבודה):**

---

### **אליעזר זנדברג (הליכוד-גשר-צומת):**

בוא תראה מה אמרו חבריך. קח את הפרוטוקול, תראה – כולם אומרים מהיום הראשון: התהליך תקוע. אז אם הוא תקוע כל כך הרבה, איך זה שאז היה משא-ומתן, ואיך זה שעכשיו המצב יותר גרוע, אם לא היה כלום כל הזמן? זאת השאלה הגדולה שמעניינת אותי ברטוריקה של מפלגת העבודה.

אדוני, אני אקצר – עוד שני משפטים. אני חייב להודות, ואני מקווה שסגן השר יבהיר לי לפחות מה ההיגיון של ועידה בסגנון ועידת מדריד, כי אני לא מוצא בה טעם בפורום שבו באופן כולל וגורף כולם יחד יבואו ויציגו עמדה אחת מולנו. אני חושב שצריך לחזק את הממשלה בדרך שהיא הולכת בה עד עכשיו, כי אני חושב שבעיית הבעיות היא ויתור על שטח, שמשום מה קוראים לו "פעִימה", כשלא מקבלים שום דבר בתמורה, כאשר הצד השני לא ממלא את מה שהוא התחייב עד היום לעשות – זאת בעיית הבעיות שלנו.

להערכתי, היכולת של הממשלה ושל ראש הממשלה להתמודד מול מצב כזה היא קודם כולל בנחישות הנכונה, והיא מוצדקת. אני חושב שפורום רחב יותר לא יועיל לנו בעניין הזה, אלא להיפך. יכול להיות ששם המלכודות או הבעיות קיימות.

אני מאמין שצריך להמשיך באותה דרך, לבוא ולומר: לא הולכים קדימה בנתינת דבר שיש לו ערך – נכס, אדמה – אם לא מקבלים משהו בתמורה; ובעיני שום דבר אינו תמורה. תודה.

### **היו"ר ל' אדרי:**

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת זנדברג. אני מזמין את סגן שר הביטחון להשיב על הצעות לסדר-היום בדבר יוזמת ראש הממשלה לכינוס ועידה בין-לאומית במדריד. אני מקווה, אדוני סגן השר, שתוכל להבהיר את הנושא ואולי גם תוציא אותנו מהפלונטר, מפני שתהיה לי בעיה – לא רק בשביל העניין של הפעימה השנייה, אבל אם תהיה פעימה עד סוף החודש, תהיה לי אחר כך בעיה עם חיים רמון והסיעה.

### **חיים רמון (העבודה):**

זאת הבעיה הקלה.

### **היו"ר ל' אדרי:**

זו הבעיה הקלה, את זה אני אומר. לכן אמרתי – העניין חשוב, ואני מקווה שהפעם לא תהיה צודק, חיים.

### **אחמד סעד (חד"ש-בל"ד):**

לא אמרתם איזה סוף חודש.

## היו"ר ל אדרי:

יולי.

## שמריהו בן-צור (מפד"ל):

יולי, תלוי איזו שנה.

## זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

חום יולי-אוגוסט.

## היו"ר ל אדרי:

אדוני סגן השר, בבקשה.

## סגן שר הביטחון ס' שלום:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, לאחרונה נהוג לומר, שראש הממשלה מפריח בלונים, בלוני ניסוי, כדי להסיט כל פעם את תשומת הלב מהצורך לעשות פעימה. והנה, הפעם הופרח נושא חדש, שהוא ועידה בין-לאומית. אבל מובן שלא רוצים לשמוע, לא רוצים לדעת. אומרים. ראש הממשלה אמר בצורה מפורשת, שוועידה בין-לאומית לא אמורה להיות משא-ומתן בינינו לבין הפלסטינים בנושא של המשא-ומתן הדו-צדדי, וגם לא תחליף למשא-ומתן הדו-צדדי, אם יהיה, עם סוריה, אלא המסלול היחיד שישנו הוא מסלול ישיר של משא-ומתן גם עם הפלסטינים וגם עם הסורים.

כשהוא דיבר על ועידה בין-לאומית, הוא אמר בצורה ברורה. הרי כבר לפני שבע שנים הוסכם בוועידת מדריד שהתהליך המדיני יהיה בשני מסלולים – מסלול דו-צדדי של ישראל עם כל אחת משכנותיה בנפרד, ומסלול רב-צדדי. במסלול הרב-צדדי מתבררות שאלות כלל-אזוריות. מים זו שאלה כלל-אזורית, זו לא שאלה נקודתית; איכות הסביבה, הסכמים כאלה ואחרים, שהפתרון שלהם דורש הסכמה של כמה מדינות. לכן, הליבון הוא ליבון רב-אזורי. שני המסלולים אמורים כמובן להתנהל באופן מקביל ובלתי תלוי, ולא שזה מחליף את זה.

מה שחבר הכנסת חיים רמון אולי שכח – הוא היה שר בממשלה – שגם אחרי הסכם אוסלו התנהלו הדיונים באותה מתכונת, מה לעשות. היה מסלול דו-צדדי והיה מסלול רב-צדדי. וכדי להזכיר לחיים רמון, המסלול הרב-צדדי הופסק על-ידי ממשלתו, לא על-ידי ממשלתנו.

### חיים רמון (העבודה):

מה פתאום?

### סגן שר הביטחון ס' שלום:

פיתום ורעמסס, תקשיב ותקבל את כל הפרטים.

### חיים רמון (העבודה):

לא היה ולא נברא.

### סגן שר הביטחון ס' שלום:

היה, היה והיה.

### חיים רמון (העבודה):

מייד כאשר אתם באתם נפסק המסלול הרב-צדדי.

### סגן שר הביטחון ס' שלום:

המסלול הרב-צדדי הופסק בעקבות הפיגועים שהיו לפני שלוש שנים, ומאז לא התחדש. לא היה, לא התקיים, ומאז התנהל רק המשא-ומתן. הוא לא הופסק על-ידינו ולא התקיים גם בתקופתכם האחרונה.

### חיים רמון (העבודה):

הפיגועים היו חודשיים לפני הבחירות. הם היו בתחילת מרס, והבחירות היו בסוף חודש מאי.

### סגן שר הביטחון ס' שלום:

לא, לא, הם התחילו בפברואר-מרס.

### חיים רמון (העבודה):

לא, הפיגועים היו בתחילת מרס והבחירות היו בסוף מאי.

### היו"ר ל אדרי:

אדוני חבר הכנסת רמון, אפשרתי לך קריאות ביניים בלי להפריע לך, ולא נתתי שיפריעו לך.

### סגן שר הביטחון ס' שלום:

ההבדל בין סוף פברואר לסוף מאי הוא שלושה חודשים. תמיד אפשר להפוך את זה לחודש, אבל זה שלושה חודשים.

ראש הממשלה בא ואומר: המשא-ומתן הופסק, אני רוצה לחדש את הדיונים במסלול הרב-צדדי. אז מה אתם אומרים לו? – אתה לא בסדר. מה לא בסדר? מה לא בסדר, אדוני היושב-ראש, ברצונו של ראש הממשלה לחדש את הדיונים במסלול הרב-צדדי? מישהו יכול להסביר לי מה לא בסדר פה, כאשר הוא מעלה את ההצעה הזאת? הוא אומר: אני רוצה לכנס ועידה בין-לאומית בנוסח מדריד, כמו שהיה קודם.

### נעמי חזן (מרצ):

בשביל זה לא צריך את כנס מדריד. אתה יכול לנסות לחדש.

### סגן שר הביטחון ס' שלום:

לא רק שהוא אמר את זה, חברת הכנסת נעמי חזן, אלא הוא אומר בצורה מפורשת, שזה לא יהיה לפני הסכם שיושג עם הפלסטינים במסלול הדו-צדדי, אלא רק לאחר שיושג הסכם במסלול הדו-צדדי נעבור הלאה, כדי שלא יגידו שהאחד מחפה על השני. אז מה רע בזה? אני מנסה לחשוב: הוא רוצה לקדם גם את המסלול הרב-צדדי, לדון בשאלות שדורשות פתרון של כמה מדינות. זה לא בסדר? אינני יודע.

### שבח וייס (העבודה):

השאלה היא למה במדריד ולא בברצלונה. ברצלונה יותר יפה.

### סגן שר הביטחון ס' שלום:

אנחנו ניכנס למאבק בין מדריד לבין הקטלונים של ברצלונה?

### אליעזר זנדברג (הליכוד-גשר-צומת):

תעשו את זה באנדורה, יש שם אוויר טוב.

### סגן שר הביטחון ס' שלום:

אנדורה כבר הוזכרה בעבר, כידוע לך.

לכן, אדוני היושב-ראש, ראש הממשלה העלה את ההצעה כבר לפני חצי שנה. אולי אף אחד לא יודע, אבל לפני חצי שנה, בשיחות שלו בספרד, הוא העלה את ההצעה הזו, רק שאז היא לא קיבלה שום כותרת. מה לעשות שבימים האחרונים מחפשים כל יום כותרת. אולי אתם לא יודעים, אבל בשישי-שבת לא קורים בארץ דברים, והכותרת של יום ראשון מאוד בעייתית. כך זה תמיד, כך זה שנים, לא מהיום.

### שבח וייס (העבודה):

אבל יש לכך פתרון: מנשה רז מקליט את "משחק השבת" כבר ביום חמישי. ביום שישי משדרים מה יהיה ב"משחק השבת".

### סגן שר הביטחון ס' שלום:

מאחר שביום ראשון מחפשים כותרת, אתם זוכרים אולי שהיה מנהג שלפיו בשבת היו מעבירים לרדיו ולטלוויזיה. היה חבר כנסת, דווקא מהמפלגה שלך, חברת הכנסת נעמי חזן, לא שלך אלא אחת התאומות של המפלגה שלך, שהיה מתמחה בהודעות בשבת. לא אנקוב בשמו, הוא חי כמובן, אבל הוא לא אתנו בכנסת. אני זוכר את זה בתור עיתונאי: הוא היה מתמחה בכך כל שבת. גם חבר הכנסת שבח וייס היה טוב בכך.

### שבח וייס (העבודה):

אני הייתי המומחה.

**סגן שר הביטחון ס' שלום:**

שבח גם היה טוב בזה, אם אני זוכר.

**שבח וייס (העבודה):**

צבי ישראלי היה מצלצל.

**סגן שר הביטחון ס' שלום:**

שבח היה מעביר הודעות בשבת. זה נקלט וזה רץ כל השבת.

**שבח וייס (העבודה):**

עכשיו בא הדור הצעיר, חיים רמון, ולקח את התהילה.

**היו"ר ר' אדרי:**

את הפרנסה.

**סגן שר הביטחון ס' שלום:**

בכל מקרה, אם תרצה, אעביר את הנושא לוועדת החוץ והביטחון.

**שבח וייס (העבודה):**

לשם שינוי, אני מוכן שהנושא יעבור לוועדה למעמד האשה.

**נעמי חזן (מרצ):**

זה לא רעיון גרוע.

### **סגן שר הביטחון ס' שלום:**

מה לעשות, אני עונה רק בשם ראש הממשלה, שר החוץ ושר הביטחון, ושלושת הנושאים האלה שייכים תמיד לוועדת החוץ והביטחון של הכנסת.

### **היו"ר ר' אדרי:**

אני מודה לך, אדוני סגן השר, על דבריך. חברי הכנסת, לפני שלוש הצעות אחרות. ראשון המציעים – חבר הכנסת אפי אושעיה, המבקש להסיר את הצעתה של חברת הכנסת נעמי חזן. אחריו – חבר הכנסת זאב בויס, המבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת חיים רמון. חבר הכנסת שבח וייס יציע להסיר את הצעתו של חבר הכנסת אליעזר זנדברג.

### **אפי אושעיה (העבודה):**

אדוני היושב-ראש, ההצעה הדחופה לסדר-היום עוסקת בכינוס ועידה בין-לאומית במדריד. ראש הממשלה עצמו לא התכוון באמת שיתקיים כינוס בין-לאומי מן הסוג הזה, הבעיה היא שפשוט לא מאמינים לו, אבל במקרה זה ניסו להאמין לו ולהביא את הנושא לדיון במליאה. אין דיון במדריד וגם לא היתה כוונה כזו, ולפיכך אני מבקש להסיר את ההצעה.

### **היו"ר ר' אדרי:**

תודה, אדוני. חבר הכנסת זאב בויס, המציע להסיר את הצעתו של חבר הכנסת חיים רמון, בבקשה, אדוני.

### **זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):**

לא הסתכלתי על חיים רמון אלא על עיניה של נעמי חזן. כאשר היא דיברה על אוסלו, עיניה נצצו. כאשר אנשי השמאל מדברים על אוסלו, יש איזו קדושה באוסלו. אין באוסלו שום קדושה, אוסלו בעבורנו היא ברירת מחדל. היינו מעדיפים לנוע במסלול ועידת מדריד המקורית. להערכתי, היא היתה עשויה להוביל אותנו למחוזות הרבה יותר בטוחים ורצויים לעם ישראל. אך בעת הזו, מה שמצווה על ממשלת ישראל הוא למזער ככל שניתן את נזקי אוסלו, אבל לבצע זאת תוך כדי תנועה, כי עצירת התהליך או נסיגה ממנו אינן אפשרויות בתנאים ולאור העובדות שנקבעו.

### **היו"ר ר' אדרי:**

תודה, אדוני. חבר הכנסת שבח וייס מציע להסיר את הצעתו של חבר הכנסת זנדברג. אדוני, בבקשה.

### שבח וייס (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אין קדושה באוסלו.

### חיים רמון (העבודה):

אני מבקש שגם חבר הכנסת שמריהו בן-צור יוכל להסיר את הצעתי.

### שמריהו בן-צור (מפד"ל):

לשם כך אני מחכה. בשביל זה באתי לכאן, בשביל זה התקלחתי.

### שבח וייס (העבודה):

אני חושב שאחרי ששמריהו בן-צור ישמע את ההערה שלי, הוא כבר לא ירצה רשות דיבור.

אין קדושה באוסלו ואין קדושה במדריד; אין קדושה אפילו בבזל, שם היה הקונגרס הציוני הראשון, כי הוא היה צריך להיות בכלל במינכן, רק הרבנים של מינכן לא הסכימו, אז שלטונות העירייה אמרו "לא" וזה עבר לבזל. יש קדושה, ודאי שיש, בירושלים או במקומות כאלה.

מדריד זה סיפור שנכשל. זהו סיפור גאוני של דריכה במקום. אתם הרי יודעים, שיצחק רבין, זיכרונו לברכה, נחשב אצלנו לאקטיביסט, חבר הכנסת שמריהו בן-צור, אנחנו מכירים היטב את האיש, ומתוך קריאת החומר, כאשר הביאו אליו את ערמת מדריד, הוא ראה שזה שום דבר, שלא זזים, ואז הוא הלך לאוסלו. זה יכול היה להיות לא באוסלו אלא בעיירה אחרת. מדריד היא סמל לחוסר רצון לעשות שלום ממש שמבוסס על פשרה. אוסלו היא סמל לאפשרות של שלום ריאלי. זה הסיפור.

אתה, אדוני היושב-ראש, תחליט מה לעשות עם הצעתי.

### היו"ר אדרי:

תודה, אדוני. חבר הכנסת שמריהו בן-צור, פשוט אין לי מקום ואין הצעה שתוכל להסיר.

### **נעמי חזן (מרצ):**

סגן השר הציע להעביר את הנושא לוועדת החוץ והביטחון.

### **היו"ר ר' אדרי:**

אתה רוצה להציע להעביר את ההצעה לוועדה?

### **שמריהו בן-צור (מפד"ל):**

מי הציע להסיר את הצעתו של חבר הכנסת רמון?

### **היו"ר ר' אדרי:**

חבר הכנסת זאב בויס הציע להסיר את הצעתו של חבר הכנסת חיים רמון, חבר הכנסת וייס הציע להסיר את הצעתו של חבר הכנסת זנדברג וחבר הכנסת אושעיה הציע להסיר את הצעתה של חברת הכנסת נעמי חזן. אני נוהג בצורה מסודרת, אדוני. הייתי מאוד מאוד רוצה לתת לך את רשות הדיבור.

### **חיים רמון (העבודה):**

חבר הכנסת בויס התחרט.

### **היו"ר ר' אדרי:**

אני מודה לך. חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה.

### **חיים רמון (העבודה):**

רגע, אני מבקש דיון במליאה.

### **היו"ר ר' אדרי:**

אדוני מבקש להעביר לוועדה?

**חיים רמון (העבודה):**

לא, אני לא מסכים.

**היו"ר ל אדרי:**

גברתי חברת הכנסת נעמי חזן, את מסכימה להעביר לוועדה?

**נעמי חזן (מרצ):**

אני מצטרפת להצעה לקיים דיון במליאה.

**היו"ר ל אדרי:**

חבר הכנסת זנדברג, אדוני מבקש לקיים דיון במליאה?

**אליעזר זנדברג (הליכוד-גשר-צומת):**

כן.

**שמריהו בן-צור (מפד"ל):**

גם אני בעד דיון במליאה.

**היו"ר ל אדרי:**

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה. מי בעד קיום דיון במליאה? מי נגד?

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 10

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – אין

נמנעים – אין

ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

#### **היו"ר ר' אדרי:**

עשרה בעד, נגד אין, נמנעים אין. הצעותיהם של חברי הכנסת רמון, חזן וזנדברג עוברות לדיון במליאה. תודה.

### **הצעה לסדר-היום מדיניותה של ארצות-הברית כלפי אירן וההשלכות על ישראל**

#### **היו"ר ר' אדרי:**

אנחנו עוברים לנושא הבא: מדיניותה של ארצות-הברית כלפי אירן וההשלכות על ישראל, הצעה לסדר-היום מס' 4816, של חבר הכנסת חיים רמון. אדוני, בבקשה. שלוש דקות לרשות אדוני.

#### **חיים רמון (העבודה):**

לא, עשר דקות. זו הצעה רגילה.

#### **היו"ר ר' אדרי:**

אדוני, בבקשה.

#### **חיים רמון (העבודה):**

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אדוני סגן השר, אני מבין שסגן השר וחבר הכנסת זנדברג מחליפים חוויות על הלילות הלבנים של חבר הכנסת זנדברג, שבשעה טובה ובמזל טוב נולד לו בן.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

---

חיים רמון (העבודה):

הוא נותן לך ייעוץ? אתה רואה, זה סימן טוב שבכנסת נולדים ילדים.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

מי יחליף אותנו?

חיים רמון (העבודה):

כשהבת שלי נולדה, יושב-ראש הכנסת דאז שלמה הלל בירך אותי מעל דוכן הכנסת. אז עוד היו מעט מאוד צעירים, זה היה נדיר שמברכים, ודבריו היו אלה: יש לו ילדה – זה גם כן משהו.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

עכשיו יש לי סיפור.

חיים רמון (העבודה):

סיפור דוחה הכול.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

חבר הכנסת רמון, אמרתי קודם: מי יחליף אותנו? כאשר הצעתי לוועד העובדים בחברת החשמל לוותר על חשמל חינם לעובדים החדשים, אמרתי להם: הרי אתם לא מכירים את העובדים החדשים שיבואו. אמרו לי: מכירים. שאלתי: כיצד? אמרו לי: אלה יהיו הילדים שלנו.

חיים רמון (העבודה):

טוב, הכנסת היא לא חברת החשמל. כאן לא מחליפים, אם כי יש גם מקרים שבנים באו לאחר אבות.

אדוני היושב-ראש, אנחנו מדברים הרבה על המשבר הצפוי עם ארצות-הברית. ואני אומר לכם: לא צריך לדבר על המשבר הצפוי. הוא כאן. נכון, הוא לא פרץ, בניגוד לכל מה שחושבים, ודיברו על הנושא הפלסטיני, על נושא הפעימה. הוא עוד יכול לפרוץ, אבל הוא לא פרץ. אבל, כתוצאה מההידרדרות החמורה ביחסים בינינו לבין ארצות-הברית, ארצות-הברית התעלמה מישראל בנושא הכי מרכזי שמאיים על קיומה של מדינת ישראל. ממשלת ישראל וראש הממשלה נתניהו אומרים שאין מנהלים קרב גדול כנגד ההתחמשות של אירן בנשק גרעיני. לגבי דידי, אין איום קיומי גדול מזה על מדינת ישראל; האיום הקיומי, בה"א הידיעה, על מדינת ישראל. וממשלת ישראל עשתה מאמצים, ובכל ישיבה בוועדת החוץ והביטחון אני הייתי ממריץ את ראש הממשלה. ראש הממשלה אומר: אין צורך להמריץ, אנחנו עוסקים בכך.

ותראו מה קרה. נשיא ארצות-הברית הטיל וטו נשיאותי – נדמה לי שזה הווטו השני שהוא מטיל בכל תקופת כהונתו השנייה, נדמה לי גם בראשונה, ובשנייה בוודאי – על החלטת הקונגרס להטיל עיצומים על חברות המספקות ציוד גרעיני לאירן. ראש הממשלה התהדר, שהחלטה זו של הקונגרס היא אחד ההישגים הגדולים במאבק כנגד אירן, שזה הישג בלתי רגיל, שזו תפנית במאבק כנגד ההתחמשות של אירן בנשק גרעיני. והנה בא נשיא ארצות-הברית, ובלי לדבר אתנו, בלי לשאול אותנו, הוא מטיל וטו בנושא שבו עסק ראש הממשלה יותר משעסק בכל נושא אחר, ואמר, הנה הצלחתי לעשות משהו.

אתם מתארים לעצמכם שדבר מסוג כזה היה קורה לו היו היחסים בינינו לבין ארצות-הברית יחסים תקינים באמת, לו היו באמת יחסי אמון בינינו לבין הממשל, לו היתה הברית האסטרטגית שיש בינינו לבין ארצות-הברית עומדת באמת איתנה, חזקה? וכששואלים: מה קורה, למה צריך לעשות פעימה, למה צריך להגיע להסכם הזה – צריך להבין, שמשכיח זה של הזמן על כלום, על עניינים שוליים, שכבר נסגרו פעם אחר פעם, עולה לנו במחיר הפקרת ביטחוננו הקיומי. הצטיידות של אירן, ועל זה B או שטח D בנשק גרעיני היא האיום הקיומי עלינו, עם כל הכבוד, ולא אם 2% יהיו שטח אומרים שמתקשים היום. וזה המחיר.

אבל, לא די בכך. ארצות-הברית הודיעה על שינוי מדיניות כלפי אירן, על מדיניות שונה לחלוטין. במקום המדיניות של הבלימה הכפולה כנגד עירק ואירן, היא ויתרה על מדיניות הבלימה כנגד אירן, והיא, ארצות-הברית, אומרת: אנחנו משנים את המדיניות, אנחנו הולכים לנסות להתפייס עם אירן, בלי – אני מדגיש, בלי – להיאבק כנגד הפוטנציאל הגרעיני של אירן. זו התפתחות חמורה מאין כמותה, מאיימת על קיומה של מדינת ישראל. איך אני יודע? אילו יכולתי, הייתי מצטט את כל דבריו של ראש הממשלה בוועדת החוץ והביטחון, עד כמה זה מסוכן, ובעניין הזה אני מסכים אתו, לשם שינוי. ולכן אני אומר: מה שקרה בחודשים האחרונים ביחסים בינינו לבין ארצות-הברית הוא ההפקרה הגדולה ביותר שהפקיר נתניהו את הביטחון הלאומי של מדינת ישראל.

אבל, לא בזה די. לאחרונה יש לנו בעיות, וסגן שר הביטחון יודע, שהאמריקנים התחילו לעבוד אתנו לפי הספר, והרבה יותר קשה לנו למכור ציוד ביטחוני למדינות שלישיות, כי האמריקנים מטילים וטו. ובכל דרגי הממשל הולכים ונסגרים כל הפתחים של הרצון הטוב, של שיתוף הפעולה. וגם באו"ם עומדת ארצות-הברית ומפקירה את ישראל לגורלה. היא אומרת שהיא לא תטיל וטו על החלטה בנושא ירושלים. היא אומרת לישראל, שהיא לא בטוחה שתוכל למנוע את שדרוג מעמד אש"ף באו"ם.

כל הדברים האלה נובעים ממדיניות כושלת של ראש הממשלה ומכך שאנחנו לא מתקדמים בתהליך השלום, תוך עימות סמוי עם ארצות-הברית, שהתוצאות הגלויות שלו פרצו בשבוע האחרון, והן מעידות עד כמה עמוק המשבר. והעובדה שאיבדנו את ארצות-הברית, ואיבדנו אותה כשותפה אסטרטגית במאבק כנגד איומים קיומיים על מדינת ישראל, היא הדבר החמור ביותר שקרה לנו בתקופה האחרונה.

אני אומר לסגן השר, שכל פעם עולה לדוכן – אגב, גם התייחסו לנשיא ולכל אחד – כל מי שאיננו מביא להסכמה בעניין של הפעימה, ואתה יודע בדיוק, הוא זה שמפקיר את ביטחונה של ישראל. אני קורא לסגן השר לומר לראש הממשלה, שלא לפחד מהימין הקיצוני, שלא להיות שבוי בידי הימין הקיצוני, שלא להכניע את רצון רוב העם בשלום, בתהליך שלום ובהתקדמות תהליך השלום – לטובת האיום על קיומו.

לצערי, עד לרגע זה, אדוני היושב-ראש, מפקיר ראש הממשלה נתניהו את ביטחונה של מדינת ישראל, את עתידה, על מזבח השיקולים המפלגתיים והאישיים שלו. זאת המדיניות שלו, ואת התוצאה ראינו רק השבוע בנושא הכי רגיש לקיומנו כאן ולביטחוננו כאן, כאשר אנחנו עומדים על ספה של אפשרות שאירן תצטייד בנשק גרעיני כתוצאה ממחדלי הממשלה בראשות בנימין נתניהו.

### **היו"ר' אדרי:**

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת חיים רמון, על דבריך. אני מזמין את סגן שר הביטחון להשיב על ההצעה לסדר-היום. אדוני סגן השר, בבקשה.

אם מותר לי להגיד לך, אדוני סגן השר, לפני שאתה תקבל את המינוי לשר בשבוע הבא, אם נעניין ב"דברי הכנסת", אולי אתה סגן השר או השר שעונה בשם הממשלה שהשיב הכי הרבה על הצעות ועל שאלות. אני לא חושב שהיה תקדים כזה מאז כינונה של הכנסת.

### **סגן שר הביטחון ס' שלום:**

אני אסביר לך גם למה, יש לזה גם הסבר. ההסבר הוא כזה: היו שרים מתאמים גם בעבר, אבל שר מתאם שהיה, למשל, גם שר הבריאות – אין הרבה הצעות לסדר-היום והצעות חוק בנושא בריאות במשך השבוע וביום רביעי. כך גם כשהוא שר המשפטים או שר התקשורת. אז יש השר המתאם, שזה בפני עצמו. אני משיב גם כסגן שר הביטחון, והנושאים של סגן שר הביטחון לבדם הם יותר מאלה של השר המתאם, או כמעט אותו דבר. השר המתאם במקרה הזה משיב לא רק בשם ראש הממשלה, אלא גם בשם שר החוץ, דבר שגם הוא לא היה בעבר. תכלול את ראש הממשלה, שר החוץ ושר הביטחון, כאשר אני משיב גם הרבה פעמים בשם שר האוצר – אתה יוצא מתוך הנחה שאלה השרים שיש להם הכי הרבה פעילות בכנסת.

### **היו"ר' אדרי:**

אתה משיב גם בשם ראש הממשלה, גם בשם שר החוץ, גם בשם שר הביטחון. אנחנו מקבלים את הדברים שאתה אומר.

### **שבח וייס (העבודה):**

אנחנו רוצים שתהיה שר, אבל שתמשיך להיות מתאם.

### **סגן שר הביטחון ס' שלום:**

איך אומרים – קניתי.

### **שבח וייס (העבודה):**

אנחנו מכרנו לך. גם חיים רמון מסכים לך.

### **חיים רמון (העבודה):**

אני מסכים.

### **סגן שר הביטחון ס' שלום:**

חבר הכנסת וייס, אני מודה לך.

### **היו"ר ר' אדרי:**

אני פשוט ציינתי את אדוני סגן השר, כדי שנברך אותך בשבוע הבא.

### **סגן שר הביטחון ס' שלום:**

תודה, חבר הכנסת אדרי, אדוני היושב-ראש, סגן יושב-ראש הכנסת, אני לא הייתי מוכן לסדר התשובות, אבל מאחר שזה חבר הכנסת חיים רמון, אני מוכן תמיד להתאמץ מאמץ קל יותר מאשר –  
--

### שבח וייס (העבודה):

אתם נראים לי מתואמים יותר.

### סגן שר הביטחון ס' שלום:

זה עניין של הבנה עיוורת, זה לא עניין של מתואמים.

### שבח וייס (העבודה):

יש בזה משהו.

### חיים רמון (העבודה):

יש תיאום עיוור, כמו בקבוצה טובה.

### סגן שר הביטחון ס' שלום:

כן, ימים היסטוריים.

לעצם העניין, אדוני היושב-ראש, תשובה על ההצעה לסדר-היום של חבר הכנסת חיים רמון בנושא השלכות המדיניות של ארצות-הברית כלפי אירן על ישראל.

אין ספק שהנושא הזה חשוב, וההתייחסות אליו היא לא רק התייחסות ישראלית אלא גם התייחסות אמריקנית, ולראיה – מזכירת המדינה האמריקנית מדליין אולברייט נשאה לפני כשבוע נאום המתייחס למדיניות האמריקנית כלפי אירן. אומנם ניתן לאתר סימנים של פתיחות ורצון טוב מצד ארצות-הברית בכל הנוגע לניסיונות לפתח מידה מסוימת של דיאלוג עם אירן.

עם זאת, אין להתעלם מארבעת המרכיבים החיוניים שציינה הגברת אולברייט כתנאי לכל שיפור ביחסים: 1. הפסקת התמיכה בטרור; 2. שינוי ההתייחסות לתהליך השלום; 3. הקפדה על זכויות האדם; 4. הפסקת פיתוח הנשק להשמדה המונית.

יש לזכור, כי התגובות האירניות על נאום מזכירת המדינה היו פושרות למדי. ולכן, בכל הנוגע לפריצת דרך משמעותית ביחסי שתי המדינות – עוד חזון למועד.

אנו בטוחים, כי ארצות-הברית תעמוד עמידה איתנה על אותם מרכיבים חיוניים שעל אירן לשנות במדיניותה בטרם תיזום הפשרה והתקרבות ביחסי שתי המדינות.

אומנם מדי פעם הבחנו בשינויים קלים, רטוריים, בהתבטאויות האירניות בחלק מנושאים אלה. עם זאת, ולצד הרב, טרם הבחנו בכל שינוי מהותי. ראשית, עודנו נאבקים בטרור בלבנון הנתמך על-ידי אירן. שנית, רק לאחרונה נודע לנו על הוצאה להורג של יהודי תושב אירן – על כך מחינו בחריפות. בנוסף, איננו מאתרים כל הרפיה במאמציה של אירן להשיג נשק בלתי קונבנציונלי.

ביחס לתהליך השלום: אומנם האירנים הכריזו, כי כל הסדר שיהיה מקובל על הפלסטינים יהיה מקובל גם עליהם, אך במקביל הם מוסיפים לשלול בכל הזדמנות את עצם זכותה של מדינת ישראל להתקיים. לפיכך עדיין קשה להתרשם לחיוב מרטוריקה השונה מעט בנוגע לתהליך המדיני. ישראל רואה בהכרה אירנית בזכותה להתקיים תנאי מקדים ומחייב לכל שיפור בהתייחסות הבין-לאומית לאירן, נוסף על המרכיבים האחרים.

עלי להוסיף, כי על מנת שנוכל להצביע על שינוי במדיניות האירנית באותם נושאים בעייתיים, על האירנים לעבור מדיבורים למעשים. כאמור, טרם נוכחנו בשינוי משמעותי בהתבטאויות, קל וחומר במדיניות האירנית.

ישראל מברכת על כל מגמה של הפשרת יחסים והתקרבות בין מדינות. כך גם אמר שר החוץ לשעבר, חבר הכנסת דוד לוי, מייד לאחר היוודע תוצאות הבחירות לנשיאות באירן. עם זאת, אנו מחייבים כל שיפור כזה בתנאי שיהיה שינוי מהותי מצד האירנים, ותקווה זו הבענו בפומבי כבר אז. ברם, כאמור, שינוי כזה טרם אירע.

מזכירת המדינה האמריקנית, הגברת אולברייט, התייחסה לכל האמור לעיל בנאומה. לפיכך, איננו מבחינים כרגע בשינוי מעשי במדיניות האמריקנית כלפי אירן. ישראל תשאף, על בסיס הדברים שפרסתי בפניכם, להמשיך בתיאום ההדוק שיש לה עם ארצות-הברית בנושא האירני, ועל כך אין צורך להרחיב את הדיבור. ישראל מברכת על תיאום זה ומחייבת אותו, כביתר הנושאים הנדונים בינינו לבין האמריקנים, שנוגעים לשורה ארוכה של דברים.

לסיכום, אדוני היושב-ראש, הרצון לראות שינוי הוא רצון שקיים אצלנו, קיים אצל האמריקנים וקיים אצל כולם. אבל אנחנו לא רואים שהשינוי הזה מתממש באופן מעשי. גם כאשר שר הפנים האירני, רק לאחרונה, רצה לתת לסטודנטים ולאחרים זכות להביע דעה, מייד הוא הועבר מתפקידו ונשלח לגמלאות. אומנם הנשיא חתמי מינה אותו לסגן נשיא, אבל הסמכויות שלו הן מאוד מוגבלות.

אנחנו מאוד מקווים שאכן הדברים האלה יקרו, אבל ארבעת המרכיבים העיקריים הם אלה שצריכים להנחות אותנו: הפסקת התמיכה בטרור, שינוי ההתייחסות לתהליך השלום, הקפדה על זכויות האדם והפסקת פיתוח הנשק להשמדה המונית.

אני מבקש, אדוני היושב-ראש, להעביר את הנושא לוועדת החוץ והביטחון של הכנסת.

## היו"ר ל אדרי:

אני מודה לך, אדוני סגן שר הביטחון, על תשובתך. הצעה אחרת לחבר הכנסת שבח וייס. אדוני, בבקשה.

## שבח וייס (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי סגן השר, אני לא בטוח שהכול מבחינים בכך שהעולם צועד בקצב ובעוצמה לשלום. אנחנו התרגלנו כך למיתולוגיות של שנה. מי היה מאמין לפני 15 שנים, שבתוך פרק זמן קצר יחסית כל העולם הקומוניסטי יתחיל במצעד הדמוקרטיה שלו? מי היה מאמין לפני 17 או 19 שנים, שרוב מדינות דרום-אמריקה ומרכז-אמריקה יתחילו במצעד הדמוקרטיה, שלא לדבר על הדבר המדהים שקרה בדרום-אפריקה? קוראיה הצפונית, מדינה טוטליטרית עם משטר מנוול, אומנם בתוקף הרעב שיש בה, מתחילה לפתוח קצת משהו. נשיא ארצות-הברית בא לסין ונאם שם בפני אוכלוסייה אדירת מיליונים על חירויות אדם, על דמוקרטיה וכיוצא באלה. גם בפרס מתחיל משהו להתרחש.

אני אומר את זה בעיקר לנו הישראלים, שחלק מאתנו "סגורים" על מיתולוגיות של שנה ועל איזו תחושה שיש מדינות ויש משטרים שלעולם יישארו אפלים.

זה ברמת העיקרון. ברמה הפרקטית צריך לעקוב בתושייה, והייתי אומר יותר מכך, אדוני סגן היושב-ראש, חבר הכנסת רפי אדרי – אתה יודע מניסיון אישי איזו חשיבות יש לפעמים לקשרים אישיים עם כל מיני משטרים ועם כל מיני שליטים, מתוך גישה מרחיקת ראות. אתה עצמך שיחקת הרבה פעמים בשחמט מדינאי ולא בדמקה, ואחר כך קצרנו אנחנו את הפירות של מפעלך. זה הכיוון: לשים לב, לשים עין, לפרס ובבוא היום – לאירן ולכל מקום אחר. עוד שנים מעטות כל המדינות בעולם תהיינה דמוקרטיות.

## היו"ר ל אדרי:

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת וייס, גם על הדברים שאמרת באופן אישי וגם על דבריך. תודה רבה לך.

חבר הכנסת חיים רמון, אדוני מסכים?

## חיים רמון (העבודה):

אבקש דיון במליאה.

### היו"ר ל אדרי:

איך אתה מתנגד לסגן שר הביטחון?

### חיים רמון (העבודה):

הוא הציע לוועדה, ואין לו ברירה, ואני מציע דיון במליאה והוא לא מתנגד.

### סגן שר הביטחון ס' שלום:

אני רוצה להזכיר לידידי חבר הכנסת חיים רמון דבר אחד: כל שבוע מעבירים 10-20 נושאים לדיון במליאה. סגן מזכיר הכנסת יכול להגיד לך שזה יהיה בעוד שנה – – –

### היו"ר ל אדרי:

אולי בעוד חמש שנים. אולי יש לך אפשרות להעביר לוועדת החוץ והביטחון, אבל ההחלטה היא שלך.

### חיים רמון (העבודה):

מאז אני חבר ועדת החוץ והביטחון, ואני רואה את ההתייחסות להצעות לסדר-היום, אני מעדיף את הדיון במליאת הכנסת על פני הדיון בוועדת החוץ והביטחון.

### היו"ר ל אדרי:

בעוד חמש שנים במליאת הכנסת. אני מבין.

אנחנו עוברים להצבעה. מי להצעתו של חבר הכנסת חיים רמון לדיון במליאה? מי נגד? ההצבעה החלה.

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 7

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

#### **היו"ר ל אדרי:**

אדוני זוכה להחלטה פה-אחד, לפי מה שאני רואה.

#### **חיים רמון (העבודה):**

יש לי הצלחה היום.

#### **היו"ר ל אדרי:**

כן, גם אני הצבעתי בעדך.

בעד – 7, נגד אין, נמנעים אין. הצעתו של חבר הכנסת חיים רמון בדבר מדיניותה של ארצות-הברית כלפי אירן וההשלכות על ישראל תידון במליאת הכנסת. תודה למציע, תודה לסגן שר הביטחון.

#### **הצעה לסדר-היום הכינוס המיוחד של מועצת הביטחון של האו"ם בעניין ירושלים**

#### **היו"ר ל אדרי:**

אנחנו עוברים לנושא הבא: הכינוס המיוחד של מועצת הביטחון של האו"ם בעניין ירושלים – הצעה לסדר-היום מס' 4857. אדוני חבר הכנסת אליהו גבאי, בבקשה.

#### **שבח וייס (העבודה):**

הצעה אחרת.

### **אליהו גבאי (מפד"ל):**

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, כבר בתחילת דברי אענה לחבר הכנסת פרופסור שבח וייס – – –

### **שבח וייס (העבודה):**

מה אכפת לך שנקווה.

### **היו"ר ל אדרי:**

אדוני יביא בחשבון שרק שלוש דקות לרשותו.

### **אליהו גבאי (מפד"ל):**

בסדר, מסכים. הייתי מאוד שמח לו היו התקווה והשאיפה הולכות בכיוון שאמרת, אבל, לצערנו, אנחנו עדים לכך, שבארצות ערב כל המדינות שעוד היו דמוקרטיות, שהיו פאר הדמוקרטיה, נהפכו למקום של דיקטטורה שחורה משחור. והנה תסתכל מה קורה באלג'יריה – – –

### **אחמד סעד (חד"ש-בל"ד):**

אירן לא מדינה ערבית.

### **אליהו גבאי (מפד"ל):**

בסדר, מוסלמית, לא ערבית. תראה מה היה באירן ולמה היא נהפכה. תראה מה היה בלבנון, שהיתה שווייץ של המזרח התיכון. אלג'יר היתה פריס של ארצות המגרב. סודן מה היתה? שים לב, לצערי, לא כמו במזרח-אירופה, שם עברו למשטרים דמוקרטיים, כאן התהליך הוא הפוך. הלוואי שמה שאמרת יהיה תקווה של כולנו.

### **אחמד סעד (חד"ש-בל"ד):**

הלוואי שברוסיה היתה דמוקרטיה. מי שהיה ברוסיה ראה שיש שם קטסטרופה. יש שם דמוקרטיה של המאפיה, של הפחד.

## **אליהו גבאי (מפד"ל):**

אנחנו בעד דמוקרטיה של אמת.

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הכינוס המיוחד של מועצת הביטחון של האו"ם בעניין ירושלים – השבוע התקיים הכינוס המיוחד של מועצת הביטחון של האו"ם, שעניינו גיבוש החלטה הקוראת לישראל לבטל את התוכנית לחיזוק ירושלים.

כמי שפעל רבות למען ירושלים, בתפקידי הקודם כסגן ראש עיריית ירושלים, ממונה על הנדסת תחבורה ויושב-ראש ועדת החינוך, מובן שאני אתמוך ללא היסוס בכל תוכנית שבאה לחזק את ירושלים ואת מעמדה ואתרום לה ככל יכולתי.

לצערי, אנחנו רואים לאחרונה, שתוכניות מסוג זה זוכות לכותרות, מסיבות עיתונאים, רעש, כינוסים, מהומה על לא מאומה. הנה, לדוגמה, עלותה של כל התוכנית הזאת היא 200 מיליון שקל. אני חושב, ש-200 מיליון שקל זה אומנם הרבה, אבל באופן יחסי לבעיות של ירושלים, לפרויקטים של ירושלים, האם זה תקציב שיכול להושיע? ולא רק זה, 200 המיליון הם לשנתיים ולא לשנה.

לדוגמה, כביש מס' 4, שנקרא על שמו של מנחם בגין, זיכרוננו לברכה, עלה מעל 750 מיליון שקל. הייתכן כי בתקציב הזה של 200 מיליון נוכל לפתור בעיות תחבורה, בעיות תשתית, בעיות תרבות, בעיות תעסוקה? מה אנחנו יכולים לפתור?

סוף מעשה במחשבה תחילה. רצינו להפגין את אחיזתנו בירושלים בפני העולם, ובאמת אין רע בכך. אבל, עם כל הכבוד, אחיזתנו בירושלים תתחזק לא מסמאות, לא מהצהרות, שרק מביאות עלינו ביקורת וללא תוצאות, אלא אחיזתנו האמיתית תתחזק מעשייה.

הנה, לדוגמה, אם היינו מתחילים את הבנייה בהר-חומה, אם היינו יוזמים תוכנית להביא סטודנטים יהודים מכל העולם שילמדו כאן במכללות, אם היינו מעבירים את כל משרדי הממשלה, המשרדים הכלכליים המסונפים להם – לירושלים, כל זה יכול היה לתרום.

## **שבח וייס (העבודה):**

ראית מה שקרה עם ההסתדרות שהעבירה את המשרדים שלה לירושלים?

## **אליהו גבאי (מפד"ל):**

זו בושה. מעבירים בקול תרועה רמה ואחר כך מתגמדים ועוזבים את העיר.

אם היינו מוסיפים תקציב לתשתיות, לרכבת הקלה, תקציב של המכללה להנדסאים – כבר שנתיים מזכירים, ורק מדברים ומקימים ועדת הקמה. כך גם לגבי דיור זול לסטודנטים שיבואו לגור כאן, תוכניות מיוחדות לסטודנטים מחוץ-לארץ שיבואו ללמוד במכללות על חשבון הסוכנות, בורסה שנייה, השקעה בתרבות כללית ויהודית והשקעה באתרי תיירות. זו יכולה להיות עיר תיירות מספר אחת בעולם. ידוע לנו כמה הכותל מושך יהודים, וכך גם העיר העתיקה וכל האתרים מסביב – לשלוש הדתות. לכן אני אומר, רבותי, פחות הצהרות, יותר עשייה; פחות ססמאות ופחות רעש.

אני רוצה מעל במה זו לפנות לאנשי השמאל, שלצערי הצטרפו לכל המגנים, הצטרפו לאנשי אש"ף, לכל מיני גופים בעולם המגנים את פיתוחה של ירושלים, את התרחבותה ואת התוכנית לחיזוקה. בזה היינו צריכים להגיע לקונסנסוס – לחשיבותה של ירושלים יש נגיעה בלב כל אחד ואחד, כמו כן למעמדה ולחיזוקה, ואל נא נצטרף לביקורת. בואו נגיע לקונסנסוס, שבענייני ירושלים – אחדות; בענייני ירושלים – שותפות; בענייני ירושלים – הסכמה. לא לצאת בביקורת, כי אנחנו רק גורמים נזק במקום ליצור את האחדות שכל עם ישראל מצפה לה, שבעניין ירושלים נהיה מאוחדים. תודה רבה, אדוני היושב-ראש.

### **היו"ר'ל אדרי:**

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת אליהו גבאי, על הצעתך. אני מבין שאדוני מציע דיון במליאה. אדוני סגן שר הביטחון, אני מזמין אותך להשיב על ההצעה.

### **שבח וייס (העבודה):**

הצעתי להעביר את ישיבות המליאה לחדר שלי.

### **סגן שר הביטחון ס' שלום:**

לחדר שלך? בתור מי שמשיב על כל הצעה, אולי זה יהיה בחדר שלי? אני לא אצטרך לקום ולזוז.

### **היו"ר'ל אדרי:**

זה נכון. אני חושב שההצעה יותר הגיונית. אני בטוח שחבר הכנסת שבח וייס מצטרף להצעה הזאת.

### **סגן שר הביטחון ס' שלום:**

אני דווקא מארח טוב.

## שבח וייס (העבודה):

אם יש מקלחון זה בסדר.

## היו"ר ל אדרי:

בבקשה, אדוני.

## סגן שר הביטחון ס' שלום:

אדוני היושב-ראש, הצעה לסדר-היום בנושא הכינוס המיוחד של מועצת הביטחון של האו"ם בעניין ירושלים.

חברי הכנסת, קבוצת המדינות הערביות באו"ם הכינה הצעת החלטה בנוגע להחלטת הממשלה מיום 21 ביוני בעניין ירושלים, ועיקריה הם הבעת דאגה מההחלטה וקשירתה לעניין הבנייה בהר-חומה והרחבת ההתנחלויות. בנוסף, תובעת הצעת ההחלטה כי ישראל תבטל את החלטתה, ודורשת ממזכ"ל האו"ם לפנות לישראל בעניין ולדווח למועצת הביטחון על ביצוע ההחלטה.

נציגויות ישראל בעולם פנו למשרדי החוץ בדרישה שלא להיכנע ללחץ הערבי, המסלף את החלטת הממשלה ונועד להביא לבידודה של ישראל ולהדביק בה את האשמה על אודות הקשיים בתהליך, תוך התעלמות בוטה מסרבנותם של הפלסטינים, שעמדתם העיקשת מונעת התקדמות. הבהרנו חזר והבהר בכל הזדמנות, שהחלטת הממשלה בעניין ירושלים אינה נוגעת למעמדה של העיר לפי הסכמי אוסלו ואינה סותרת אותם. לכן רואה ישראל בפעילות הערבית באו"ם ניסיון נוסף לבודד את ישראל, ללא קשר למצב התהליך ולגורמים המעכבים או המונעים התקדמות.

אני קורא לכל אותן מדינות היוזמות את הצעת ההחלטה לנטוש את הדרך הלא-יעילה הזו, שאינה אלא מעכבת את תהליך השלום. תחת זאת, יש ללכד את המאמצים לכיוון פתרון הבעיות בתהליך.

ארצות-הברית מסתייגת מקבלת החלטה על-ידי מועצת הביטחון. ישראל פועלת בתיאום עם ארצות-הברית בניסיון להניא את הקבוצה הערבית באו"ם מכוונתה, תוך הדגשת הנזק שעלול להיגרם לתהליך המדיני כתוצאה מפעולות כגון אלה.

הנציגים האמריקנים באו"ם מקיימים מגעים, בתיאום עם נציגינו, בניסיון לדחות את הדיון בהצעת ההחלטה הערבית. כמובן זה כבר נדון. מדינות רבות באו"ם, שלא אחת הציעו להיות מעורבות בתהליך, יכולות כעת להוכיח את תרומתן לחיזוק התהליך המדיני על-ידי שלילת הצעד הפלסטיני, שאינו מיועד לתרום דבר להתקדמות.

על רקע ההסתייגות האמריקנית מההחלטה של מועצת הביטחון, הסכימו החברות הקבועות במועצה, כי עדיפה הודעה נשיאותית – שכמובן אינה מחייבת – ולא החלטה. הודעה כזו טעונה הסכמה מצד כל 15 חברות מועצת הביטחון. לפי שעה לא ברור אם הקבוצה הערבית תסתפק בהודעה נשיאותית, ואם כן תסתפק בה, איזה נוסח היא תדרוש.

אדוני היושב-ראש, אני מבקש להעביר את הנושא לוועדת החוץ והביטחון של הכנסת.

### **היו"ר ל אדרי:**

אני מודה לך, אדוני סגן שר הביטחון, על תשובתך. יש לנו שתי הצעות אחרות, של חבר הכנסת שבח וייס ושל חבר הכנסת אחמד סעד. חבר הכנסת וייס ביקש ראשון, אני מצטער, חבר הכנסת סעד. אני בטוח שחבר הכנסת וייס ייצג אותך נאמנה.

### **שבח וייס (העבודה):**

אדוני היושב-ראש, חבר הכנסת גבאי, אני רוצה להעיר דווקא לקטע אחד בנאומך. הרי לאיש מאתנו אין שמחה כשמגנים את מדינת ישראל, ועוד על רקע ירושלים, למרות מה שמנסים לטפח כאן ולהדביק לשמאל עוינות פנימית והפניית גב למדינה. אנחנו אפילו כבר לא צריכים להשיב על זה. אני לא חושב שבמדינת ישראל היה פטריוט ולוחם יותר גדול מיצחק רבין, ודווקא דפקו לו כדור בגב כל הפטריוטים העלובים. אפילו על זה אני לא מגיב.

כדי שירושלים תשכון בשלום ותהיה כאן תיירות נהדרת, כלכלה נהדרת, ועל מנת שסטודנטים יהודים יבואו ללמוד כאן בהמוניהם – יש מה ללמוד כאן, אני בוגר האוניברסיטה העברית, מוסמך האוניברסיטה העברית, הדוקטורט שלי באוניברסיטה העברית, ואת הפרופסורה קיבלתי אומנם בחיפה אבל מכאן – מוכרח להיות שלום, אווירה של שלום. בשביל איזה שיוך עלוב בהר-חומה כדאי להפקיר את כל השלום? זה יוסיף לנו עוצמה, או שהשלום יוסיף עוצמה? כל ההתגרריות האלה עושות נזק עצום גם לאלה שרוצים את אחדות ירושלים.

### **אליהו גבאי (מפד"ל):**

זה היה בתקופת המערך.

### **שבח וייס (העבודה):**

אתה חושב שאני מרוצה מכל מה שעשה המערך? בתקופת המערך הייתי יונה בעניין זה. אנחנו רוצים ירושלים מאוחדת – פה חילוקי הדעות בינינו לבין חבר הכנסת סעד – ואנחנו רוצים אותה תחת עירייה אחת. לא מפריע לי אם ממש באחד מפרבריה תהיה בירה פלסטינית. כשאני מדבר על אחדות העיר, אני מדבר על אחדות נשגבת יותר.

יש לירושלים פוטנציאל אדיר להיות העיר המרתקת ביותר בעולם, רק תנו לה שלום ואל תתגרו בכל מיני חוכמות, שיכונים, מוסקוביציזם וכל מיני סוכנים רעים כאלה, שבאים מבחוץ להפריע לנו לחיות כאן.

### היו"ר ל אדרי:

תודה לאדוני חבר הכנסת שבח וייס.

אנחנו עוברים להצבעה. האם אדוני חבר הכנסת גבאי מסכים שהנושא יעבור לוועדה?

### אליהו גבאי (מפד"ל):

כן.

### היו"ר ל אדרי:

אני מודה לך, אדוני.

חברי הכנסת, מי לוועדה? מי נגד? ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 19

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 5

נגד – 1

נמנעים – 1

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת החוץ והביטחון נתקבלה.

### היו"ר ל אדרי:

בעד – 5, נגד – 1, נמנעים אין. הצעתו של חבר הכנסת אליהו גבאי בדבר הכינוס המיוחד של מועצת הביטחון של האו"ם בעניין ירושלים עוברת לדיון בוועדת החוץ והביטחון. מסכים, אדוני? תודה. אני מודה למציע, אני מודה לסגן שר הביטחון.

אנחנו עוברים לנושא הבא: הקמת עיריית-גג על-ידי הממשלה וכתוצאה מכך דיון באו"ם הפוגע במעמדה של ירושלים – של חבר הכנסת מיכה גולדמן. הוא אינו נוכח. הנושא לא יידון.

### **שבח וייס (העבודה):**

הוא בונה עכשיו עיריית-גג באפעל.

## **הצעות לסדר-היום דבריו של האלוף מתן וילנאי על תפיסת הביטחון של ישראל**

### **היו"ר אדרי:**

אנחנו עוברים לנושא הבא: דבריו של האלוף מתן וילנאי על תפיסת הביטחון של ישראל, הצעות לסדר-היום מס' 4834, 4846, 4850, 4852, 4867 ו-4877. חבר הכנסת שמריהו בן-צור – אינו נוכח; חבר הכנסת יצחק כהן – אינו נוכח. אני מזמין את חבר הכנסת אפי אושעיה. אדוני, בבקשה, שלוש דקות לרשותך.

### **אפי אושעיה (העבודה):**

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, לפני שבוע נכחתי בעת הענקת פרס צ'צ'יק לחקר ביטחון ישראל לאלוף פיקוד הדרום יום-טוב סמיה. לאחר קבלת הפרס, המרצה המרכזי באירוע היה האלוף מתן וילנאי, אדם שהוא משכמו ומעלה, שלא מזמן היה סגן הרמטכ"ל. על-פי ההתרשמות שלי באולם, האלוף וילנאי לא דיבר מתוך כעס על כך שלא נבחר להיות הרמטכ"ל. אני לא רוצה להיכנס לשיקוליו של שר הביטחון לעצם המינוי של שאול מופז, אני מניח שהוא עשה את כל השיקולים וקיבל את ההחלטה הטובה ביותר. האלוף וילנאי מתח שם ביקורת קשה מאוד על תפיסת הביטחון של מדינת ישראל. אני לא רוצה להתייחס להערות הציניות שלו לגבי השיקולים שלפיהם הוא לא מונה לרמטכ"ל, אבל אני רוצה להתייחס לנושא שהוא העלה: דוקטרינת הביטחון של ישראל.

הדבר הגדול שעשה האלוף וילנאי הוא העובדה שהוא העלה את הנושא על סדר-היום הציבורי. אמר שם האלוף וילנאי, שדוקטרינת הביטחון של ישראל צריכה לעמוד לביקורת קבועה – אני מסכים לזה – והדיון המתמשך בתפיסת הביטחון צריך להתבצע באופן קבוע על-ידי אנשי אקדמיה, מומחים חיצוניים, כלי תקשורת, בוודאי המדינאים, הפוליטיקאים. מה שבטוח הוא, שאסור שנושא כזה, שיש לו השפעה מכרעת על החברה כולה, יצומצם לד' אמותיה של מערכת הביטחון בלבד. הדברים שלו המחישו את זה.

כשניסיתי לברר מהי דוקטרינת ביטחון, התברר לי שדוקטרינת ביטחון היא שפה המאפשרת הבנה בין הדרג הצבאי לבין הדרג המדיני ובין הצבא לבין החברה. באין דוקטרינת ביטחון בהירה, הכול אלתור. וכבר אמר יצחק רבין המנוח, שיותר מדי אנחנו פועלים בשיטת ה"סמור", יהיה בסדר". על-פי דבריו של וילנאי, לפחות, אנחנו פועלים בכיבוי שרפות. דוקטרינת ביטחון היא המצפן לבניין נכון של הכוח הצבאי מול האיומים המתפתחים ומול סביבה משתנה, והיא המסגרת לפיתוח חשיבה כוללת להפעלת הכוח.

הבעיה שעליה דיבר האלוף וילנאי, כבר דיברו עליה בעבר. שר הביטחון יצחק מרדכי מינה את האלוף במילואים דוד עברי לרכז סדרה של סימפוזיונים פנימיים במערכת הביטחון בנושא תורת הביטחון. השר מרדכי איננו השר הראשון שעושה זאת, והאלוף עברי איננו הראשון שמרכז דיונים מהסוג הזה. גם עזר ויצמן, ואפילו ראש הממשלה הנרצח יצחק רבין, עשו את זה בעבר. אבל עדיין אין לנו שום תפיסה.

הצבא לא עוסק בדוקטרינת הביטחון באופן עצמאי, ובצדק, שכן הסוגיות הנוגעות לכך הן סוגיות שקשורות בעיקר לגבולות ביטחון, איזה מין צבא יידרש לנו וכך הלאה. לכן אנחנו נדרשים להתייחסות מדינית, לאומית, חברתית, פוליטית וכן הלאה. אנחנו צריכים לדעת איזה מין צבא אנחנו רוצים, איזה גודל צריך להיות לצבא הזה, כמה תקציב ניתן לצבא הזה.

יום לאחר שהתבטא האלוף וילנאי כפי שהתבטא – יצאתי מאותו ערב מודאג מאוד – שמחתי שהשר מרדכי אמר, שבמשרד הביטחון כבר דנים בנושא שנה שלמה, ואפילו יש תשובות וסיכומים שיהיו מסוכמים עוד מעט.

הצטערתי מאוד שניסו לדחות את הדיון הזה, כי זו הזדמנות יוצאת מן הכלל שהשר או נציגו יבואו למליאה ויאמרו לאזרחי מדינת ישראל: אין לכם מה לדאוג, יש לנו תפיסת עולם, יש לנו דוקטרינת ביטחון, זוהי התפיסה שלנו, זוהי דרכנו, ויציגו את הדרך שלהם לציבור הישראלי.

אילו אמר את זה איש אקדמיה, אז היה ויכוח עם האקדמיה. אבל אומר את זה סגן הרמטכ"ל, שהיה מיועד לשמש כרמטכ"ל של מדינת ישראל. ואני חושב שלכולנו יש סיבה להיות מודאגים מההערה שהניח לפתחנו סגן הרמטכ"ל.

אם כן, העליתי את הנושא הזה כהצעה דחופה לסדר-היום מתוך דאגה אמיתית. אני מקווה, אדוני היושב-ראש, שנקבל פה תשובות היום. תודה.

### **היו"ר אדר:**

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת אפי אושעיה, על דבריך. חברי הכנסת פני בדש, יורי שטרן ואלכס לובוצקי – אינם נוכחים באולם. אחרון הדוברים – חבר הכנסת שמואל הלפרט. אדוני, בבקשה.

### **שמואל הלפרט (יהדות התורה):**

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, דבריו של האלוף מתן וילנאי, כי תפיסת הביטחון אינה נותנת מענה על איומים נגד מדינת ישראל, ועוד יותר מכך – שהיא אינה מעודכנת, מדאיגה אזרחים רבים במדינה.

בוודאי יהיו כאלו שיאמרו, כי דבריו נאמרים מתוך תחושה של כעס ורוגז על שלא נבחר כרמטכ"ל הבא, כפי שאכן רמז על כך בדבריו. אלא שמעבר לכעס האישי, שבוודאי אין לו מקום כאשר דנים בבעיות היסוד של ביטחון המדינה ומדיניות הביטחון, אי-אפשר שלא לתת תשומת לב לדברים אלו.

האלוף וילנאי צבר ניסיון עצום ורב-שנים בצבא, וכאשר הוא אומר שתפיסת הביטחון אינה נותנת מענה על איומים נגד ישראל, בוודאי אי-אפשר להתעלם מכך. אני מקווה שנשמע דברים ברורים בנושא זה מסגן שר הביטחון.

חברי הכנסת, האלוף וילנאי הוסיף ואמר, כי אין לצה"ל יכולת להכריע הכרעה מוחצת, אך הערבים יכולים להגיע להכרעה מוחלטת. הדברים יהיו קיימים כל עוד הרצון יהיה בצד הערבי, והרצון גם הוא דבר משתנה.

אין ספק שגם דברים אלו משמעותיים, והם מדאיגים אזרחים רבים במדינה, שדעתם של אנשי ביטחון חשובה להם.

עם זאת, ייתכן שדבריו של האלוף וילנאי מבוססים על הערכה ביטחונית כזו או אחרת, אך בוודאי יהיו אנשי ביטחון שייתנו הערכות אחרות.

אדוני היושב-ראש, כיהודים מאמינים, אנו מאמינים במה שכתוב בתורה: "אם בחקתי תלכו ואת מצותי תשמרו ועשיתם אתם – – – ונתתי שלום בארץ ושכבתם ואין מחריד". תודה.

## **היו"ר ל אדרי:**

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת שמואל הלפרט, על דברייך. אדוני סגן שר הביטחון, אודה לך אם תואיל להשיב על ההצעות לסדר-היום בנושא: דבריו של האלוף מתן וילנאי על תפיסת הביטחון של ישראל. בבקשה.

## **סגן שר הביטחון ס' שלום:**

אדוני היושב-ראש, השינויים המשמעותיים שהתחוללו בשנים האחרונות בעולם, באזור, בישראל וכן בתחום הטכנולוגי הביאו את שר הביטחון להחליט לפני כשנה על התנעת עבודת מטה מקיפה לבחינה מחודשת של תפיסת הביטחון.

לאחר היוועצות בכל הגורמים הנוגעים בדבר החליט שר הביטחון, כי המתכונת הנכונה לטיפול בעדכון תפיסת הביטחון היא לקיים כמה סדנאות בהרכב משתתפים רחב ומגוון לבחינת התחומים השונים

הנוגעים בדבר, לגבש הנחות עבודה ודגשים, ולאחר מכן להטיל על כמה צוותים לבחון את כיווני המענה בתחומים השונים. את ריכוז התהליך הטיל שר הביטחון על האלוף במילואים דוד עברי, העוזר הבכיר, בשיתוף עם ראש אג"ת, האלוף שלמה ינאי.

לאחר השלמת ההכנות הדרושות קיימה צמרת מערכת הביטחון סדרת דיונים מקיפה בסוגיות הביטחון הלאומי, מתוך מגמה לגבש הצעה לתפיסת ביטחון מעודכנת למדינת ישראל לשני העשורים הבאים.

בתהליך הסדנאות שולבו התייחסויות מובנות ודיונים חופשיים להצגת דעות המשתתפים.

הדיונים נערכו בפורום סגור במרכז הארץ בסדנאות בראשות שר הביטחון ובהשתתפות סגן השר, הרמטכ"ל וצמרת צה"ל ומשרד הביטחון, ראש השב"כ, ראש "המוסד", מפכ"ל המשטרה, בכירים ממשרדי האוצר, החוץ וראש הממשלה ואנשי ציבור ואקדמיה בכירים.

שר הביטחון אישר את הנחות העבודה של התהליך והוסיף את הדגשים המרכזיים שצריכים לכוון המשך עבודת המטה לגיבוש תפיסת הביטחון.

עם סיום עבודת הצוות וגיבוש תפיסת הביטחון, שר הביטחון קבע כי היא תוצג לממשלה ולוועדת החוץ והביטחון של הכנסת.

בתום עבודת המטה יועלו ההמלצות לתפיסת הביטחון המעודכנת לאישור הקבינט והממשלה ויוצגו לוועדת החוץ והביטחון של הכנסת.

כדי לאפשר לעבודת המטה להתקדם ללא הפרעה, אני סבור שמוטב בשלב זה לשמור על חסין תוכני הדיונים. לאחר השלמתם ינתן פרסום פומבי לאותם חלקים אשר פרסומם לא יעורר קושי ביטחוני.

אשר לשאלות לגבי הדברים המיוחסים לאלוף מתן וילנאי אומר רק זאת: האלוף מתן וילנאי עודכן בזמנו לגבי התנעת תהליך לגיבוש תפיסת הביטחון ואף הוזמן לקחת בו חלק.

אין כל חידוש בעובדה, שקיימת אסימטריה בסיסית בין ישראל לעולם הערבי. אסימטריה זו היוותה את האתגר העיקרי שעמו נאלצה מערכת הביטחון של ישראל להתמודד מאז ומעולם, והיא מצאה עליה מענה הולם.

אחת השאלות העומדות למבחן בתהליך היא, באיזו מידה נדרשים שינויים בתפיסת ההרתעה, ההתרעה וההכרעה של ישראל כפועל יוצא מן השינויים בזירה, בסביבת האיומים, בהקצאת המשאבים, בהזדמנויות הטכנולוגיות ועוד. להערכתנו, לא חל שינוי לרעה בכושר ההתמודדות של ישראל עם האיומים שמולם היא ניצבת, אולם בהחלט נדרשים שינויים מסוימים בדגשים כפועל יוצא של השתנות אופי האיומים, התהליך המדיני, זמינות המשאבים המוקצים לביטחון ועוד. שר הביטחון חותר לכך שהתהליך יצביע על אותם תחומים שבהם נדרשות התאמות כאלה.

אני מציע, אדוני היושב-ראש, להעביר את הנושא לוועדת החוץ והביטחון של הכנסת.

### היו"ר ל אדרי:

אני מודה לך, אדוני סגן שר הביטחון, על תשובתך על ההצעות לסדר-היום. יש לנו הצעה אחרת של חבר הכנסת שבח וייס. בבקשה.]

### שבח וייס (העבודה):

אדוני היושב-ראש, כאשר שמעתי את האמירה הזאת, מצוטטת חזור וצטוט, ממש הרגשתי לא נוח. יש לי רגש של ידידות כלפי האלוף מתן וילנאי גם בזכות עצמו, בזכות שירותו הצבאי המופלא, המשפחה הטובה שלו, התרומה של האבא שלו, פרופסור וילנאי, להכרת ארצנו, תרבותה, נופיה ותולדותיה.

מה זאת אומרת – אין תפיסת ביטחון? אם המצב הוא כל כך חמור שאין לישראל תפיסת ביטחון, איך יושב אלוף בצה"ל, לובש מדים, ולא קורא תיגר, לא מתפטר? יש לי בכלל בעיה עם הצהרות חשובות כאלה שמצהירים אחרי שקורה לאדם דבר אישי שהוא מכאיב מאוד, מכאיב ומפתיע. מראש אני מתחיל לפקפק בעומק האינטלקטואלי של הצהרה כזאת, ומעביר אותה לצד של המעמקים הרגשיים שהם מובנים ואנושיים.

אני הרגשתי גם עלבון צורב בשם יצחק רבין, ראש ממשלה, תשע שנים שר הביטחון, שרק לפני פחות משלוש שנים הרוצחים – רוצחים, כן – סילקו אותו מהזירה הציבורית והפוליטית. מה, הוא לא דאג שתהיה תפיסת ביטחון למדינת ישראל? הוא, עם היכולת האנליטית שלו, האינטגרטיבית שלו, הוא הפקיר את השטח הזה?

אבל, יש לי לעניין זה הערה נוספת ואחרונה. מה זאת אומרת תפיסת ביטחון של ישראל? תפיסת ביטחון של ישראל קובעת ממשלה על-פי מדיניותה. לישראל תהיה תפיסת ביטחון לגמרי שונה בממשלה שחותרת לשלום על בסיס של פשרה, או בממשלה שעושה מאמץ עליון לעכב תהליך כזה. מה זה תפיסת ביטחון? זה דבר אוטונומי? אני מדבר כרגע מבחינה אינטלקטואלית, אקדמית.

מדיניות החוץ והביטחון והמדיניות החברתית של אומה מעוצבות בכנסת ובממשלותיה, וממנה נגזרת גם תפיסת הביטחון. בזה עוסקים בארץ אין סוף של גופים. המטכ"ל צריך לתת את השירות הטוב ביותר לתפיסה המדינית, ומי שמתקומם נגדה, שיתפטר מן המטכ"ל כאשר הוא עדיין לובש מדים. תודה רבה.

### היו"ר ל אדרי:

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת שבח וייס.

חבר הכנסת אושעיה, אתה מציע להעביר את הנושא לוועדה או דיון במליאה?

**אפי אושעיה (העבודה):**

דיון במליאה.

**היו"ר ל' אדרי:**

חבר הכנסת הלפרט?

**שמואל הלפרט (יהדות התורה):**

דיון במליאה.

**היו"ר ל' אדרי:**

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה. מי לדיון במליאה ומי נגד? ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 20

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 6

נגד – אין

נמנעים – 1

ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

**היו"ר ל' אדרי:**

שישה בעד, אין נגד, אחד נמנע. הצעותיהם של חברי הכנסת אושעיה והלפרט בדבר דבריו של האלוף מתן וילנאי על תפיסת הביטחון של ישראל, עוברות לדיון במליאת הכנסת.

## הצעות לסדר-היום ירידה תלולה בהתחלות בנייה ובמימוש משכנתאות על-ידי זוגות צעירים ועולים חדשים

### היו"ר ל אדרי:

אנחנו עוברים לנושא הבא: ירידה תלולה בהתחלות בנייה ובמימוש משכנתאות על-ידי זוגות צעירים ועולים חדשים, הצעות לסדר-היום מס' 4819, 4825 ו-4871. ברשותכם, יחליף אותי בנושא הזה סגן יושב-ראש הכנסת, חבר הכנסת שבח וייס. תודה, אדוני.

### היו"ר ש' וייס:

אני מזמין את חבר הכנסת רפי אדרי לשאת את דברו.

### רפאל אדרי (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אדוני סגן שר הבינוי והשיכון, בימים אלה, כאשר ענייני השלום, פעימות, שלמות הקואליציה, משא-ומתן ויתר עניינים פוליטיים ומדיניים תופסים את עיקר הכותרות בכלי התקשורת וגם כאן בכנסת, אני סבור שנכון עשתה נשיאות הכנסת שהכירה בדחיפות ההצעות לסדר-היום שעוסקות בתהליך מתמשך ומשמעותי, שאיננו זוכה, לצער כולנו, לסיקור תקשורתי, אבל יש לו נגיעה ישירה למאות אלפי משפחות בכל עיר, יישוב ועיירת פיתוח במדינת ישראל.

ענף השיכון הוא אחד מעמודי היסוד של המשק ושל החברה. לממשלה יש שליטה מוחלטת עליו. אני נאלץ לקבוע בצער, שכל ממשלות ישראל, ללא יוצא מן הכלל, לא הקדישו לנושא זמן מספיק, מחשבה ומשאבים כפי שראוי שיהיה. התוצאה היא, שהמצב בענף השיכון מידרדר והולך. בעוד במדינות אחרות, בארצות-הברית ובמרכז אירופה, זהו אחד התחומים המתקדמים והטכנולוגיים ביותר, נשארנו אנחנו עם שיטות ועם תפיסות מיושנות ובלתי יעילות.

על מנת להבהיר, בוודאי ובוודאי אני לא מבקר את סגן שר השיכון, שרק לפני שנתיים קיבל את תפקידו. צינתי שזו נחלתן של כל ממשלות ישראל. אני יודע, אדוני סגן השר, שאתה עושה ומשתדל, אבל כנראה הממשלה עדיין לא מבינה את המצב לאשורו.

המחיר שמשלם האזרח על דירה שרכש כולל בתוכו בין 34% ל-38% מסים. אדוני היושב-ראש, 38% ממרכיב מחיר הדירה הם מסים ישירים ועקיפים – לדוגמה, מס רכישה, אגרות לעיריות, מע"מ, מסים על חומרי בנייה ועוד, בלי להוסיף מס הכנסה על השכר. אם נוסיף גם את מס הכנסה, אנחנו נגיע לכ-42% מרכיב המסים במחיר הדירה.

גם מרכיב הקרקע הוא פקטור מרכזי בסוגיה הזאת. הוא מהווה 30% עד 65% ממחיר הדירה, הכול תלוי באיזה אזור נמצאת הקרקע. אם נוסיף על כך את העובדה שהמדינה היא הבעלים של 91% מכלל הקרקעות, נקבל, אדוני היושב-ראש, אדוני סגן שר הבינוי והשיכון, ש-65%, וחשוב לשים לב למספר – 65% ממחירה של דירה בממוצע נתונים לשליטתה המוחלטת של הממשלה. אני מסיק את המסקנה, שהממשלה היא הגורם המרכזי שמשפיע על מחירי הדיור.

אם נשווה את המצב בחמשת החודשים הראשונים של 1998 למצב שהיה בחמשת החודשים הראשונים של 1997, נגלה שחלה ירידה של 26% במספר התחלות הבנייה. נתון זה חייב להדליק נורה אדומה במשרד הבינוי והשיכון, ואני יודע שהנורה נדלקה כבר מזמן.

### היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת אדרי, איך אתה מסביר, כמי שבאמת מאוד מבין בתחום הזה, את העובדה, שאף-על-פי שחלה ירידה בהתחלות בנייה, יש ירידה כל כך דרמטית לפעמים במחירי הדירות? איך זה מסתדר?

### רפאל אדרי (העבודה):

השאלה, אדוני, נכונה. אני יכול רק להסיק מכך, שגם במשכנתאות חלה ירידה – במימוש המשכנתאות על-ידי העולים החדשים.

### היו"ר ש' וייס:

זה אותו סיפור.

### רפאל אדרי (העבודה):

נכון שיש פחות עלייה מכפי שהיתה, אבל גם הצרכים של מדינת ישראל גדלו. מדי שנה בשנה נישאים 33,000-34,000 זוגות צעירים. בהנחה שיבואו כ-60,000 עולים, נצטרך עוד כ-15,000 יחידות דיור. זה כבר 49,000-50,000 יחידות דיור, הטבת תנאי דיור וכו'. השנה לא נעבור את 40,000 יחידות הדיור. המלאי שהיה בשנים עברו משפיע על המחירים. עם זאת, הרבה זוגות צעירים ועולים חדשים לא מצליחים לממש את הזכאות שלהם, והשיעור הולך וגדל בגלל מחיר הדירה, משכנתה שלא כל כך גדלה בזמן האחרון, ההחזר שהוא די גבוה יחסית, וגם הסכום הראשוני שצריכים הזוג הצעיר והעולה החדש כדי לרכוש את הדירה. חלק הולך לשכירות, לחלק עדיין אין דירה, וחלק מסתדר בצורה לא כל כך טובה.

אני סבור, שיש קשר בין נתונים אלה לבין העובדה, שבניגוד לנעשה בתחומים אחרים, ענף השיכון פועל בשיטות מיושנות. אין תיעוש מתקדם, הסרבול רב, משך הבנייה מתארך, ולכן מחירי הדירות כה גבוהים.

גם הארגון של ענף הבינוי והשיכון מעלה הרבה נקודות למחשבה. כיום כמה משרדי ממשלה וכמה רשויות עוסקים בנעשה בענף. הדבר גורם לסרבול מיותר וגם לעליית מחירים. חשוב לדעת, שמשך הזמן הנדרש לקבלת אישור בנייה עומד, ברוב המקרים, על 6-24 חודשים. גם עובדה זאת יש לה תרומה שלילית לעליית מחירי הדיור.

לכל התופעות הללו יש מחיר. את המחיר הזה משלמים הזוגות הצעירים והעולים החדשים, שעבורם דירה היא צורך קיומי ולא מוצר מותרות. בהשוואה לחמשת החודשים הראשונים של 1997, חלה ירידה של 30% במימוש משכנתאות. ידם של הזוגות הצעירים ושל העולים החדשים, של חלקם, אינה משגת לגייס את הסכום הראשוני, וגם אז סכום המשכנתה נמוך וההחזר החודשי גבוה.

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן השר, הממשלה נדרשת לשנות את תפיסתה בכל מה שנוגע לענף השיכון והבינוי, בראש ובראשונה בתחומים אלה: 1. תיעוש הענף באופן שיוביל לחיסכון בכוח-אדם ולקיצור תקופת הבנייה. ירידת התשומות תביא בהכרח לירידת מחירים; 2. פישוט הליכי הרישוי כדי לקצר את משך ההמתנה לקבלת רשיון בנייה. הדבר הזה אפשרי. זה הושג בכל מדינות אירופה הנאורות והמתקדמות וגם בארצות-הברית. גם כאן אנחנו יכולים לעשות זאת; 3. ריכוז הפונקציות שמפוזרות כיום במשרדים השונים במשרד הבינוי והשיכון, אשר יעסוק בכל הנושאים וההיבטים הרלוונטיים. 4. הגדלת המשכנתאות.

ואני מתכוון, אדוני סגן השר, שעל מנת לאפשר לך לארגן את הענף בצורה יעילה יותר, גם את מינהל מקרקעי ישראל צריך להעביר למשרד הבינוי והשיכון. אני טוען זאת הרבה שנים, ואני ממשיך לטעון זאת גם היום. אי-אפשר להשאיר חלק מהאחריות במשרדים אחרים ולבוא בתביעה או בטענה אך ורק למשרד הבינוי והשיכון. אני חושב שהממשלה צריכה לעשות את שלה ולהתחיל להתייחס לענף הזה, שהוא חשוב, בצורה אחרת.

יש להגדיל את המשכנתאות ולהגמיש את תנאי הסף לקבלתן; 5. שינוי המדיניות בכל מה שנוגע להקצאת קרקעות ולשיווקן. גם עניין זה משפיע ישירות על מחירי הדיור.

פתחתי פתח לדיון בנושא שיש לו חשיבות רבה לכל תושבי ישראל. הכנסת חייבת להתייחס לעניין בכובד ראש וללא דיחוי, אם רצוננו להמשיך ולבסס כאן מדינה מתוקנת ושוויונית, המתייחסת לכל אזרחיה בכבוד, מדינה השואפת לשלום ומסוגלת להגיע אליו. עלינו לזכור, אדוני סגן השר, שכל אלה מתחילים בבית; בבית – במלוא מובן המלה. תודה.

### היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לחבר הכנסת אדרי. תודה רבה. חבר הכנסת נודלמן, באותו נושא, רק שאלה הצעות דחופות, ויש רק שלוש דקות. נתתי לחבר הכנסת אדרי מעט יותר – הוא כל כך סובלני כלפינו, אז החזרתי לו בסובלנות. אז גם לך אתן שתיים-שלוש דקות יותר.

## מיכאל נודלמן (ישראל בעלייה):

גם אתה צריך להיות סובלני. אני מקווה שאתה גם סובלני.

## הי"ר ש' וייס:

למען השוויון. במקום שלושה בעלי הצעות יש שניים.

## מיכאל נודלמן (ישראל בעלייה):

אדוני היושב-ראש, סגן שר הבינוי ושיכון, חברי כנסת, זה קרוב לשלוש שנים ענף הנדל"ן נמצא בקו ירידה מובהק. התחלות בנייה הגיעו לשפל חסר תקדים של 10,000 התחלות בנייה ברבעון האחרון. אם המגמה תימשך, התוצאה בסוף השנה תהיה 40,000 התחלות בנייה, לעומת ביקוש המוערך ביותר מ-50,000 יחידות.

משך זמן בנייה מתארך, והוא עומד כיום על יותר משנתיים. היקף מכירות הדירות ומימוש משכנתאות נמצא גם כן בירידה מתמדת. על-פי נתוני משרד השיכון, עודף תקציב המשכנתאות עלול להגיע ב-1998 ל-1.4 מיליארד שקל, שהם 22% מהתקציב הכולל המיועד למשכנתאות.

מצד אחד, כל הסימנים מצביעים על האטה הולכת ומעמיקה בענף הבנייה. מצד שני, קצב העלייה אינו פוחת, והוא נע סביב 60,000 עולים בשנה; החיילים ממשיכים להשתחרר; זוגות צעירים ממשיכים להינשא והילדים ממשיכים להיוולד – כך שניתן להניח במידה רבה של ודאות, שהביקוש האמיתי לדיור הולך וגובר.

לכן נשאלת השאלה, מדוע בניגוד להיגיון הפשוט של כלכלת שוק, היצע הדירות בארץ לעולם לא מצליח לענות על הביקוש? מדוע שווי הדירה בארץ נע סביב 80 משכורות ממוצעות, בעוד מחיר דירה במערב שווה ל-30-35 משכורות ממוצעות?

התשובות על כך רבות. קודם כול, המונופול על הקרקע של מינהל מקרקעי ישראל – ממ"י – קובע גם את מחיר הקרקע וגם את כמות הקרקע המשוחררת לבנייה. שנית, שיטת המשכנתאות, המתעלמת לגמרי מכושר ההחזר של קונה הדירה; טכנולוגיות בנייה ישנות, המיסוי המופרז והסרבול הבירוקרטי – כל אלה מונעים את הצמיחה הרצויה בשוק הדיור, מעכבים את הוזלת הדיור, ולא מאפשרים יצירת שוק דיור זול להשכרה. הם גורמים בכך לקשיים אדירים בעבור חלקים ניכרים באוכלוסייה ולהוצאות של מיליארדי דולרים בעבור המדינה, שצריכה לסייע במימון או ברכישת הדיור עבור שכבות המצוקה.

הגשתי שלוש הצעות חוק המיועדות לפתור, בחלקן לפחות, את הבעיות שהזכרתי. הצעות אלה אינן כרוכות בהוצאות כספים גדולות. לצערי, הצעות אלה לא מצאו אוזן קשבת במשרדי השיכון, האוצר והתשתיות. מקבלי ההחלטות במשרדים הללו מעדיפים כנראה להתמודד עם הבעיה במחירים

הישנים, שיוכחו את כישלונם. הם מתנגדים לכל שיטות שינוי התפיסה ומנציחים את המחסור בדיור והמחירים הגבוהים.

כל עוד לא יחול בקרב מקבלי ההחלטות שינוי רדיקלי של קונצפציה לפתרון מצוקת הדיור, אני צופה שיפור כלשהו במצב של המחסור בדיור, לא בעתיד הקרוב ולא בעתיד הרחוק. על כן אני קורא לממשלה להכין תוכנית שתציע פתרונות חדשים שיוכלו להתמודד ביעילות עם בעיות הדיור בישראל. תודה.

### היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת מיכאל נודלמן, ומבקש להזמין את סגן שר הבינוי והשיכון להשיב על שתי ההצעות לסדר-היום: ירידה תלולה בהתחלות בנייה ובמימוש משכנתאות על-ידי זוגות צעירים ועולים חדשים. בבקשה, אדוני.

### סגן שר הבינוי והשיכון מ' פרוש:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, חברי הכנסת רפי אדרי ומיכאל נודלמן, שביקשו להעלות על סדר-היום את הנושא של היקפי התחלות הבנייה ומימוש המשכנתאות לזכאים, וביומיים האחרונים הצטרף אליהם גם חבר הכנסת דוד לוי בעניין הרעת תנאי המשכנתאות לזכאים.

תרשו לי להתייחס במשפט אחד או שניים בראשית דברי דווקא למה שחבר הכנסת דוד לוי ביקש להעלות, אף שהוא לא נמצא כאן ולא דיבר. בכל אופן, הוא קרא ידיעה, שאם היא היתה נכונה, היא היתה צריכה לזעזע את מדינת ישראל, ולכן אני גם רוצה לומר שהידיעה הזאת אין בה אמת, מאחר שנאמר בה שהאוצר הוא זה שרוצה להרע את תנאי המשכנתאות לזכאים.

לנו לא ידוע על שום הצעה כזאת. ההיפך אולי – הממשלה הקודמת הקימה את ועדת-גדיש, והיא פעלה חודשים מספר עד לבחירות. לאחר מכן הפסיק יעקב גדיש – על שמו נקראת הוועדה – להפעיל אותה וביקש מנדט מחודש של הממשלה הנוכחית. הממשלה הנוכחית היא זו שביקשה ממנו להמשיך ולפעול, והוועדה הזאת המשיכה בפעולתה והגישה לפני חודשים מספר המלצות שמצריכות חקיקה. אני יכול לומר היום, כאן מעל הבמה, שבימים האחרונים עובדו ההמלצות של ועדת-גדיש במסגרת תיקון לחוק הלוואות לדיור והן הופצו למשרדי הממשלה, כנהוג בהצעת החוק ממשלתית, ואני מקווה שעוד במושב הזה נוכל לדון בהטבות המסוימות שוועדת-גדיש ממליצה עליהן לקבוצות החלשות. כך שאין אמת בידיעה, שכאילו באוצר יש החלטה להרע את תנאי המשכנתאות לזכאים. זה ביחס למה שחבר הכנסת דוד לוי ביקש להעלות.

אני גם רוצה לומר, שיש גם מקורות תקציביים למימוש המלצות ועדת-גדיש, וזאת תוספת תקציבית של 900 מיליון שקל שנמצאת בתקציב, ונוסף עליה – גם הסטה מסעיפים מסוימים בתקציב; והדבר הזה אכן מחייב חקיקה, ולכן הוא יבוא במסגרת תיקון לחוק הלוואות לדיור.

אני רוצה להרחיב במקצת את נושא הדיור לאור ההצעות של חברי הכנסת אדרי ונודלמן, ואשתדל לעשות זאת במסגרת הזמן.

עלתה השאלה של היושב-ראש שכיהן בעת שחבר הכנסת אדרי דיבר כאן מעל הבמה ושאל איך זה בכל אופן שמחירי הדירות – אני לא זוכר אם הוא שאל – יורדים או שהם מתייצבים.

### **שבח וייס (העבודה):**

ברשותך, קיבלתי תשובה חלקית מחבר הכנסת אדרי. שאלתי כיצד זה קורה, שלמרות התחלות הבנייה המעטות והמחסור הפוטנציאלי בדירות, יש ירידה לפעמים דרמטית במחירי דירות. גם אם הם עומדים במקום ולא עולים, זאת גם ירידה כמובן. דרך אגב, זה טוב מאוד.

### **סגן שר הבינוי והשיכון מ' פרוש:**

קודם כול אני רוצה לומר, שמה שאמר חבר הכנסת אדרי יש בו מן האמת, אין ספק, אבל אני שמח לומר, שעם היד על הדופק ובפעולות מסוימות שאנחנו עשינו, ועם כל מה שאנחנו יודעים, שיש האטה בביקושים ויש פחות התחלות בנייה ויש פחות שיווקים – עדיין, אני אומר עוד מעט את המספרים, עדיין אנחנו פועלים ובתנאים קשים וגורמים לכך שתהיינה דירות. לכן אני שמח שבתקופתי – אני אשתדל להיות צנוע ולומר, שאני שמח שבתקופתי הצלחנו לייצב את מחירי הדירות. נכון שזו הכנה של שנים קודמות, אבל עובדה היא, שבין 1992 ל-1996 – ולא מכיוון שאז לא פעלו, אלא כיוון שהיו גלי עלייה מבורכים – מחירי הדירות עלו בעשרות אחוזים, והיום יש יציבות במחירי הדירות, ואני אומר, ואני מנסח את הדברים בצורה מתונה, כי בחלק מחודשי 1998 וב-1997 יכולנו גם להבחין בירידת מחירים, כמו שאמרת, חבר הכנסת וייס, ויתירה מזאת: ביישובים מסוימים, בערים מסוימות, אפשר גם לראות הוזלת מחירים בולטת.

### **שבח וייס (העבודה):**

בחיפה, למשל, יש ירידת מחירים של ממש. זה טוב.

### **סגן שר הבינוי והשיכון מ' פרוש:**

הסיבה לכך, חברי הכנסת, הסיבה לייצוב מחירי הדירות, או מעבר לכך, היא, שמשרד הבינוי והשיכון – וכאן אני רוצה כן לתת את המספרים – פועל באורח שוטף ועקבי ליצירת תנאים נאותים בענף הבנייה.

צריך לזכור, שאנחנו עדיין עומדים ביעד הזה של בנייה עד 1998, בינתיים עומדים בהתחלות בנייה של 45,000-50,000 דירות כל שנה, וזה כדי להתאים את היצע הדירות לביקוש. אבל, ואני אומר זאת כל יום לעובדי משרד הבינוי והשיכון, אסור לנוח על זרי הדפנה, ואנחנו אומרים זאת גם לאנשי האוצר ואנחנו אומרים זאת גם לאנשי משרד ראש הממשלה ולראש הממשלה, ואני אומר את זה כאן

גם לחברי הכנסת, שאני חושב שבנושא הדירות לילדים שלנו, לעולים החדשים, לבני המיעוטים, לזכאים, לזוגות הצעירים – אין אופוזיציה ואין קואליציה.

משרד הבינוי והשיכון ער וקשוב לבקשות, לדרישות ולפניות של חברי כנסת, ולא משנה לנו אם זה מהקואליציה או מהאופוזיציה, כי בסופו של דבר, כאשר אנחנו יודעים שהבעיה היא עם אותו אזרח ברחוב שנתקל בבעיה – הבעיה היא של כולנו, וכמדינה, כממשלה, צריכים לעשות הכול.

אני רוצה לומר, שמדינת ישראל בהחלט יכולה להיות גאה בכך שאותם מיליון עולים שעלו לכאן בשנים האחרונות, יותר מ-76% מהם רכשו דירות, וזה כשלעצמו הישג מכובד למדינת ישראל – – –

### **מיכאל נודלמן (ישראל בעלייה):**

---

### **סגן שר הבינוי והשיכון מ' פרוש:**

אני מדבר על סך כל העולים. יותר מ-70% נמצאים בדירה בבעלותם. יתירה מזאת: מדינת ישראל ניצבת גם במקום גבוה בעולם בנושא הבעלות של האזרחים על דירה, לפני ארצות-הברית, לפני צרפת ולפני שווייץ.

אני מקבל דיווחים שוטפים שמגיעים אלי בנושא התחלות הבנייה, סיומי הבנייה, ריבית על המשכנתאות, שזאת בעיה קשה, מימושי המשכנתאות של הזכאים, שיווקי הקרקעות ומחירי הדירות.

בתחום התחלות הבנייה היו ב-1996 כ-56,000 יחידות דיור, התחלות, והסתיימה בנייתן של 52,000 יחידות דיור. ב-1997 החלו בבניית 51,000 יחידות דיור והסתיימה בניה של יותר מ-63,000 יחידות דיור. ב-1998 הצפי הוא לסיומי בנייה בסדר-גודל של כ-50,000 דירות חדשות.

הנתונים על היקפי התחלות הבנייה במשק לראשית 1998, כפי שצוטט כאן קודם על-ידי חברי הכנסת, מצביעים על האטה ניכרת לעומת תקופה מקבילה אשתקד. ברבעון הראשון של השנה פחת מספר התחלות הבנייה במשק בכ-21% בממוצע לעומת התקופה המקבילה אשתקד. נתונים ראשוניים לאפריל-מאי 1998 מצביעים על האטה חריפה יותר, והאטה זו באה על רקע ירידה הדרגתית בביקושים לדירות מאז 1995, שהיתה, כידוע, שנת שיא. הירידה בביקושים החריפה במיוחד ב-1997, והקבלנים מתאימים, לפיכך, את היצע הדירות לירידה בביקוש.

אני רוצה לחזק את מה שאמר פה חבר הכנסת אדרי, שההתמתנות בביקושים נובעת משני גורמים נוספים עיקריים. גורם ראשון הוא האטה ניכרת בקצב רכישת דירות על-ידי עולים חדשים כתוצאה ממיצוי הפוטנציאל לרכישת דירה בקרב מרבית העולים שהגיעו לארץ עם גלי העלייה הראשונים מברית-המועצות לשעבר, וגם מההאטה בקצב הגעת העולים לארץ בשנה-שנתיים האחרונות.

הגורם השני להתמתנות קשור בעלייה המתמשכת – וכאן אני אומר, לצערנו הרב – בשיעורי הריבית על משכנתאות משלימות של הבנקים למשכנתאות, ולכך שהציבור ממתין לעדכון משכנתאות בעקבות המלצות של הוועדה שהזכרתי אותה קודם, ועדת-גדיש. ואני אומר כאן במפורש, כי המלצות ועדת-גדיש עדיין לא מביאות בשורה גדולה; פה ושם בשוליים משפרות, אבל עדיין זה לא עדכון משכנתאות בשיעור ניכר, וציבור גדול מצפה ומחכה, אולי הממשלה בכל זאת תעשה מעשה נוסף. יש ציבור גדול שמצפה שאולי המחירים ירדו עוד יותר.

אני חושב, שכתוצאה מכך שיש ירידה בהתחלות בנייה, בטווח הקצר אין, להערכתנו, חשש לעלייה במחירי הדירות בגלל ההאטה הזאת, כיוון שהיקפי הבנייה שהזכרתי קודם, בשנתיים האחרונות ויותר מזה, מ-1995 – עדיין יש מלאי מספיק, מלאי זמין מספיק של דירות לא מכורות. אבל בטווח הבינוני של שנה-שנתיים קיים חשש, אני אומר: חשש סביר, שבגלל ההתמתנות הנמשכת בביקושים תחול האטה נוספת בהתחלות הבנייה, שהיא, בהכרח, תשפיע בסופו של דבר על מחירי הדירות.

אני חושב שבנסיבות הקיימות אין ספק שהממשלה צריכה להתערב בעידוד ענף הבנייה. בצד הביקוש נערך עתה משרד הבינוי והשיכון, כמו שאמרתי קודם, ליישום המלצות ועדת-גדיש, והמשרד שלנו גם גיבש תוכנית מיוחדת למבצעי הלוואות מקום, שהיו נהוגות בעבר, ואם זה יתקבל ויאושר על-ידי האוצר – אין ספק שהן תתרומנה לעידוד הענף מצד ההיצע, ואנחנו ממתינים לאישור. אני גם יכול לומר כאן, שהממשלה קיבלה החלטה, לפני שבועיים, לקיים דיון על ההצעות שאני מדבר עליהן כרגע.

מעל לכול חשוב מאוד, כדי שלא לגרום לעליית מחירים, להפעיל הלאה את נושא שיווק הקרקעות. ככל שאנחנו נצליח יותר בשיווקי קרקעות, אנחנו יכולים להבטיח לעצמנו שהמחירים יתייצבו והם יישארו באותה רמה.

אני רוצה לומר דברי בשורה: אני מקבל דיווחים שוטפים, ודווקא יש לי דיווח טרי על מימוש המשכנתאות בחודש מאי, וזה נותן לנו אולי איזו קרן אור, קרן תקווה. אמרנו כי הציבור לא רוצה לממש משכנתאות מסיבות שונות, ודווקא בחודש מאי מומשו כ-3,100 משכנתאות; זה גידול של כ-19% לעומת חודש אפריל השנה. אם ניקח את שלושת השבועות הראשונים של חודש יוני – אנחנו רואים גידול בסדר-גודל דומה למה שהיה במאי לעומת אפריל.

כל הדברים האלה אולי יכולים, בסופו של דבר, להיות איזה כיוון של קרן אור, אם אנחנו נדע להיות עם היד על הדופק, לעודד ולפעול בכיוונים המתבקשים כדי שנוכל הלאה לשמור על מחירי הדירות, וגם להיות במצב, שמשרד הבינוי והשיכון יוכל להביא לכך שכל משפחה תוכל להגיע לדירה נאה במחיר סביר, אם כי ההצעות שדיבר עליהן חבר הכנסת אדרי בכל מה שקשור למחיר הקרקעות – תלוי היכן אנחנו מדברים.

ידוע שמחיר הקרקע הוא חלק מהכנסות המדינה. ככל שאנחנו מתרחקים ממרכז הארץ, מחיר הקרקע ודאי שהוא אפילו לא 10% ממחיר הדירה. יכול להיות, שלגבי מסים הוא מרכיב מכובד, שמצטרף לאחוזים מכובדים מאוד ממחיר הדירה, וגם שם לא בטוח שמדובר בעשרות אחוזים. אבל מחיר הקרקע, ככל שאנחנו מתרחקים ממרכז הארץ ודאי שהוא לא מרכיב אפילו של 10% ממחיר הדירה. המדינה, שצריכה את התקציב וצריכה את ההכנסות, ודאי שלא תחליט לחלק קרקע חינם או קרקע במחיר זול במרכז הארץ. מי שירצה לקבל הטבות, ודאי שהמדינה תאמר לו: אם כך, אפשר

ללכת ליישובים בפריפריה, ושם אפשר לקבל לפחות את הקרקע במחיר הרבה יותר זול. כך שאני לא רואה שאי-פעם נוכל להגיע למצב שגם נפחית את המסים. אם כי הטיעון הזה ניתן על-ידי הרבה חברי כנסת מכל סיעות הבית, והייתי אולי יכול לצרף אותך למפלגה שאני יודע שאתה מכיר טוב מאוד את חבריה דהיום וחבריה בעבר, אבל אני לא רואה שהמדינה הולכת בקו הזה. זה במה שקשור למסים, וודאי שלא לגבי הקרקע.

תיעוש – אנחנו נתקלים בבעיית התיעוש, כיוון שהציבור לא מאמין שאפשר לרכוש דירות שבנויות בכל שיטות התיעוש, משום שהציבור עדיין רוצה, מאמין ומחפש את הדירה שנבנית כמו שבנו בעבר. זה דבר שהוא בהחלט גורם להתייקרות, אם כי קשה מאוד להתמודד עם החדרת המושג לציבור. אם היינו אפילו יכולים לגרום לכך שניתן תמריצים לקבלנים שילכו בדרך הזאת – גם ההצעה הזאת נשקלה על-ידי לפחות בשנתיים האחרונות, אבל הייתי מסופק אם אהיה מסוגל לעודד קבלנים שיבנו בנייה מתועשת אם הם יקבלו תמריץ, כיוון שהם חוששים מאוד שהם לא יוכלו למכור את הדירות.

בכל מה שקשור להליכי רישוי, וזה נושא שקשור למשרד הפנים – ידוע לי ששר הפנים פועל בנדון. אני לא יכול להרחיב על העניין הזה.

הוזכר כאן נושא שיווק הקרקע. אני חייב לומר, שהמסלול של שיווק הקרקע במסגרת "מחיר למשתכן" – ולא ארחיב רבות על זה – מוכיח את עצמו בשנים האחרונות כשיטת שיווק נכונה מאוד; הכוונה היא, שמי שזוכה הוא זה שנתן את המחיר הזול ביותר. משרד השיכון דוגל מאוד בשיטה זו ומפעיל אותה בכל רחבי הארץ. אלה ועוד דברים מסוימים שאנחנו עושים גורמים וגם תרמו לעניין הזה שיש התייצבות במחירי הדירות. על כל פנים, ודאי וודאי שאין מגמה מצד האוצר להרע תנאי משכנתאות. ככל שמצב המשק ישתפר, אין ספק שנהיה אנשי בשורה ונוכל לבשר בשורות יותר מרנינות.

על כן אני מציע, אם חברי הכנסת יסכימו, לדון בנושא הזה בוועדה, או שיסתפקו בדברי.

### **נסים דהן (ש"ס):**

אפשר להסתפק בדברי סגן השר.

### **סגן שר הבינוי והשיכון מ' פרוש:**

אתה לא הצעת את ההצעות, אבל – – –

### **היו"ר ל אדרי:**

אדוני סגן שר הבינוי, אני מודה לך על תשובתך למציעים. יש הצעות אחרות לחברי הכנסת שבח וייס ויורי שטרן. אדוני חבר הכנסת וייס, בבקשה.

### שבח וייס (העבודה):

אלא אם כן אתם מסתפקים בהודעה.

### נסים דהן (ש"ס):

אם מסתפקים, אין המשך דיון.

### היו"ר ל אדרי:

אני מבין ללב של סגן שר השיכון, ואני מסכים עמו ברוב הדברים שאמר. אני לא חושב, שאם נקיים דיון במליאה או בוועדה, זה יכול לתרום; אני רציתי להביא את העניין לתשומת לבנו. אני שמח שסגן שר הבינוי שותף אתנו. אני גם שמעתי מה שאמר חבר הכנסת מיכאל נודלמן, אבל, אדוני חבר הכנסת מיכאל נודלמן, מה דעתך? אתה מסתפק בתשובת סגן שר הבינוי והשיכון?

### מיכאל נודלמן (ישראל בעלייה):

זה נושא כל כך חשוב, שצריך לדון בו בוועדת הכלכלה.

### היו"ר ל אדרי:

ועדת הכלכלה. אני אולי הייתי מציע את ועדת הכספים, מפני שאז אולי נוכל גם לעזור לסגן שר הבינוי והשיכון.

הצעה אחרת לחבר הכנסת וייס. בבקשה.

### שבח וייס (העבודה):

אדוני סגן שר הבינוי והשיכון, אני אומר את הדברים גם לחברים שלי, גם מהמפלגה שלי: אילו שינויים דרמטיים בחברה הישראלית יכולנו לחולל – ויש בזה גם הצעה אחרת, אבל גם סוג מסוים של האשמה – לו נהגנו, למשל, למכור את הקרקעות על-פי קריטריון סוציאלי ולא על-פי מקום.

מה, בעצם, אנחנו אומרים? פיזור אוכלוסייה. את מי אנחנו מפזרים? בעיקר את העולים, ובעיקר את יוצאי העליות הגדולות של שנות ה-50, יוצאי מרוקו וצפון-אפריקה. אותם אנחנו מפזרים, או אותם אנחנו משאירים בפזורה בתוך מולדתם. מה לעשות, שאחרי 50 שנה המרכז פורח והרבה ערים

ועיירות רחוק מהמרכז לא מצליחות לפרוח? אין לי פה זמן לפרט מדוע, אבל בין היתר, הסיבה היא גם הריחוק. מפזרים אותם, וזה נחשב למדיניות מאוד לאומית ומאוד נאורה – פיזור אוכלוסייה – שהמשמעות שלה מבחינת מדיניות מחירי הקרקעות היא, שהמסודרים הופכים למסודרים יותר, חיים במקומות המסודרים יותר עם מנעמי חיים מסודרים, מחירי הדירות שלהם עולים עוד יותר והם מעבירים ליורשים שלהם עוד יותר.

מיליון אזרחים ישראלים, בערך 700,000 יהודים ו-300,000 ערבים – ולגבי ערבים הבעיה קצת יותר קטנה כי הם רוצים לגור בערים שלהם, שהם חיים בהן 800, 900 או 600 שנה, כך שעליהם היא מקרינה בהקשר זה קצת פחות – קבוצה גדולה של יוצאי העליות הגדולות של שנות ה-50, יוצאי צפון-אפריקה, בניהם, בנותיהם ונכדיהם ילידי הארץ, ובעתיד גם קבוצה גדולה מאוד של עולים מחבר העמים ובניהם ובנותיהם יפוזרו. זהו הסיפור הגדול של החברה הישראלית, ואולי הגדול ביותר, וזה הסיפור של הפער האדיר בחברה הישראלית.

### היו"ר אדרי:

אדוני, תודה. חבר הכנסת יורי שטרן, בבקשה. אדוני מבקש להסיר את הצעתי.

### יורי שטרן (ישראל בעלייה):

ההצעה המקורית היתה להסתפק בהודעת סגן השר. אני תומך בגישתו של חבר הכנסת נודלמן להביא את הנושא לדין בוועדה, ואגיד שתי מלים על כך. הקשבת ברדיו לכבוד סגן השר. כבוד הרב פרוש, אני לא שמעתי במלים שלך את הזעם שציפיתי לו על המצב בתחום הדיור. אין להתפעל מכך ש-80% מתושבי מדינת ישראל גרים בדירותיהם, כי חלק מהם, אלה שקנו את הדירות בשנים האחרונות, קורסים היום תחת עומס החזרי משכנתה. הם בעלי דירות בלית ברירה ועל כורחם, כי אין להם פתרון אחר. אותם 20%-25% שלא גרים בדירותיהם, רובם אנשים קשישים שאין להם גם שום פתרון סוציאלי. כלומר, זה מצב טרגי במדינה.

אחד הפתרונות לאוכלוסייה מסוימת שכן מסוגלת לקנות, אם יעזרו לה, היה המשכנתאות המסובסדות, שבעצם הפסיקו לממש את השליחות שלהן בגלל שחיקת הערך שלהן מול מחירי הדירות. הגיע הזמן, וזאת כבר מזמן, לפני כמה חודשים, לממש את ההמלצות שלך, בין היתר, להגדלת משכנתאות, וזה לא בוצע.

הגיעו עכשיו עם תוכניות חדשות להצמיד משכנתאות – – –

### סגן שר הבינוי והשיכון מ' פרוש:

לא היית באולם בראשית דברי.

### יורי שטרן (ישראל בעלייה):

אני אומר, שלא שמעתי את זעמך.

### סגן שר הבינוי והשיכון מ' פרוש:

אמרתי – – –

### שבח וייס (העבודה):

הוא התחיל את הנאום שלו בזעם.

### סגן שר הבינוי והשיכון מ' פרוש:

אמרתי כאן, שהשבוע הפיצו לכל משרדי הממשלה את ההמלצות של ועדת-גדיש – – – בגלל שינוי חקיקה. בתוך 14 יום – – –

### יורי שטרן (ישראל בעלייה):

אבל, זה היה אמור להיות עוד לפני כן.

### היו"ר ר' אדרי:

אני מבקש.

### יורי שטרן (ישראל בעלייה):

עוד דקה אחת. חוץ מזה, מציעים עכשיו להצמיד החזר משכנתאות במלואו למדד המחירים, לתת למשכנתאות האלה, שאמורות להיות מסובסדות, את ריבית השוק, ואז הן מאבדות משמעות בכלל.

לכן, אני קורא לך לעמוד באמת בראש המאבק הזה, כי אתה האינטרסנט. אתה מבין את התחום, ואתה מייצג גם אוכלוסיות רבות שהן אוכלוסיות המצוקה בתחום הדיור. אני מבקש ממך לקחת פה תפקיד הרבה יותר פעיל. אם תהיה סוף-סוף הגדלת משכנתאות – אני מציע כבר להכריז על כך שיהיה לכך ערך רטרואקטיבי, כך ששוק הדיור יתעורר גם היום ערב הציפייה לעליית המשכנתאות.

### היו"ר ל' אדרי:

אדוני, תודה. אפשרתי – – –

### משה גפני (יהדות התורה):

– – –

### היו"ר ל' אדרי:

אפשרתי להרחיב את הדיון בגלל חשיבות העניין, שנוגע לכל משפחה. אדוני סגן שר הבינוי והשיכון,  
אני מבקש – – –

### משה גפני (יהדות התורה):

זו דווקא הצעה טובה – ההצעה של חבר הכנסת יורי שטרן. ננסה לשכנע אותו עכשיו עוד בכמה  
דברים.

### היו"ר ל' אדרי:

אדוני סגן שר הבינוי והשיכון, אני מבקש להסב את שימת לבך, אתה אמרת – ובזה אני לא מסכים  
אתך – ששיווק המקרקעין, או הקרקעות, נעשה בצורה טובה. אני חושב שהממשלה היא המשפיעה  
בצורה מרכזית על מחיר הדירה, ואסביר מדוע.

כשהממשלה גובה כסף, ואתה אומר שזה חלק מהכנסות המדינה – מבחינת הכלכלה אני מסכים  
אתך, אבל כנגד זה, מה עושה המדינה? מצד אחד, היא גובה כסף במחירי קרקעות שאין להם אח  
ורע, והיא שגורמת למחיר הגבוה של הקרקע. מצד שני – – –

### סגן שר הבינוי והשיכון מ' פרוש:

למה ניגשים למכרזים – – –

## היו"ר'ל אדרי:

מצד שני, היא מסבסדת את שכר הדירה במאות מיליונים כל שנה, מסבסדת משכנתאות במיליונים כל שנה, וזה בערך מיליארד ו-400 מיליון שקל. אני מבקש, חברי הכנסת, להקשיב למה שאני אומר – מיליארד ו-400 מיליון שקל סבסוד; מצד אחד גובה, כביכול גובה, אבל בינתיים יש כל מיני דברים. מינהל מקרקעי ישראל מנופח עם מאות עובדים ועם הוצאות מיותרות וכו', בו בזמן שאם המדינה היתה גורמת להורדת מחירי הדירות על-ידי תיעוש הבנייה ועל-ידי פישוט הליכי רישוי, ולא 24 חודשים כדי לבנות בניין במדינת ישראל, כאשר זה לוקח שמונה-תשעה חודשים במקומות אחרים, ויש ריבית ויש אינפלציה, ואת המחיר משלם הזוג הצעיר, העולה החדש. למיטב ידיעתי ניתן, בלי שהמדינה תוסיף אגורה אחת, להוריד את מחירי הדירות בתוך שלוש-ארבע שנים ב-25% עד 28%.

אני ניסיתי בעבר לעשות זאת כשהייתי יושב-ראש "שיכון עובדים" ויושב-ראש "סולל-בונה"; ניסיתי להוריד את המחיר. הוכחתי, בהורדה של 20% עד 27% בשלוש שנים, שאפשר לבנות בתשעה חודשים אלפי יחידות דיור. אומנם בנינו בארץ רק 200,000 יחידות דיור, אבל בשכונות מסוימות בנינו בתשעה-עשרה חודשים.

אדוני, סליחה שעייכבתי; עשיתי זאת כדי להבהיר שניתן. ואם אדוני סגן שר הבינוי והשיכון ירצה, אני מוכן גם לנסות לסייע בנושא הזה.

לכן, אני מבקש להעביר את הנושא לוועדת הכספים של הכנסת.

אנחנו נצביע מי בעד ומי נגד. ההצבעה החלה.

## הצבעה מס' 21

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 9

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הכספים נתקבלה.

## היו"ר'ל אדרי:

בעד – 9, נגד – אין, נמנעים – אין. הצעות לסדר-היום בדבר התחלות הבנייה ומימוש משכנתאות יעברו לוועדת הכספים. אני מודה למציעים. אני מודה לסגן שר הבינוי והשיכון.

## הצעה לסדר-היום

### אונס ורצח הילדה בת החמש מכפר מכר

#### היו"ר ש' וייס:

תודה רבה לחבר הכנסת רפי אדרי. אנחנו ממשיכים בסדר-היום שלנו. עכשיו נעשה מירוץ עם הזמן, נעשה זאת קצוב. הצעות לסדר-היום מס' 4818 ו-4831 – אונס ורצח הילדה בת החמש מכפר מכר.

יש פה טעות. כתוב אצלי: אונס ורצח הילדה בת החמש מכפר מכר – חברי הכנסת נואף מסאלחה ומיכאל נודלמן.

#### קריאה:

זו טעות.

#### היו"ר ש' וייס:

לא, זה היה חבר הכנסת אחמד סעד. אתם טעיתם, אני זוכר את סדר-היום. מזל שאני יודע בעל-פה את סדר-היום. חבר הכנסת אחמד סעד, בבקשה. שלוש דקות.

#### אחמד סעד (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, בתחילה ביקש ממני חבר הכנסת מסאלחה להתנצל בשמו. הוא לא יכול להעלות את ההצעה הדחופה שלו, כי הוא משתתף בחתונת בת אחותו.

#### נסים דהן (ש"ס):

מזל טוב.

#### אחמד סעד (חד"ש-בל"ד):

אני מנצל את ההזדמנות ומברך את חבר הכנסת מסאלחה, את בני משפחתו ואת חברי סאלח דראושה – מברוכ לחתונה.

אדוני היושב-ראש, לפני עשרה ימים התרחש פשע נוראי בכפר מכר. שני בחורים אנסו ורצחו ילדה בת חמש. אין ספק שאנחנו מגנים את הפשע הנורא ומקווים שיחמירו בעונש של החיות שביצעו את הפשע הנורא הזה. אבל מקרה הפשע הזה האיר עוד פעם, הדליק עוד פעם אור אדום נוכח הסכנה האיומה שמתמודדת אתה האוכלוסייה הערבית, הסכנה הקרויה "המשת"פים".

הקורבן וגם החיות הם מבני המשת"פים. אנחנו עדים בשנים האחרונות להגברת מעשי הפשע, ואחד הגורמים לכך הוא המשת"פים. ההחלטה של הממשלה, של ממשלת ישראל, לשקם משת"פים, משתפי פעולה, דווקא ביישובים הערביים, הינה עדות לגישה צינית וברוטלית, הרואה ביישובינו אתרי פסולת של הכיבוש הישראלי.

במקום שגרים בו המשת"פים בכפרים שלנו, הם מהווים מוקדי פשע – סחר בסמים, אלימות, אלוהולזים, זנות. ולכן אנחנו אומרים: אם הם סייעו לממשלה, לכיבוש הישראלי, ובגדו בעם שלהם – למה לזרוק את הפסולת הזאת לכפרים הערביים? למה לא לשכן אותם בכפרים היהודיים? למה דווקא אצלנו? לא מספיק לנו שאנחנו סובלים ממדיניות האפליה הלאומית נגדנו והאי-שוויון, גם מביאים לנו עוד מקור של הטרדה ושל פשע, שנתמודד אתו?

לכן, הדרישה שלנו היא להוציא את כל המשת"פים מכל הכפרים הערביים והערים הערביות. אנחנו לא יכולים לסבול אותם. אני אומר לכם – זה יכול להביא למצב איום; רק בנס לא היתה שפיכות דמים בכפר שלי, באבו-סנאן, לפני כמה ימים. לכן, הבקשה שלנו, שאני חוזר עליה לפני כבוד השר לביטחון פנים –

### היו"ר ש' וייס:

אני חושב שהוא שמע, כי הוא עמד כאן.

### אחמד סעד (חד"ש-בל"ד):

– – היא להוציא את המשת"פים מהכפרים שלנו, כי הם מוקדי פשע ואלימות בכפרים שלנו. תודה רבה.

### היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לחבר הכנסת אחמד סעד. אדוני השר לביטחון פנים, תשובתך. אנחנו עכשיו עושים את הדברים בקצב אחר, כדי שיישארו אתנו כמה חברי כנסת בכל זאת. כבודו.

### השר לביטחון פנים א' קהלני:

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת. אדוני היושב-ראש, כל פעם כשאנחנו סוגרים את היום, אתה הוא היושב-ראש. האם זה לא חשוד בעיניך?

### היו"ר ש' וייס:

אני לא יודע, אני פשוט כאן כל הזמן; אני פקק, אני מחליף עכשיו מישהו אחר. אתה עברת בוודאי במשך חייך המרתקים תקופות של הכשרה בקיבוצים – שם יש תואר ששמו "פקק".

### השר לביטחון פנים א' קהלני:

"שסגור" קוראים לזה.

### היו"ר ש' וייס:

אז אני "שסגור".

### השר לביטחון פנים א' קהלני:

אדוני היושב-ראש, הסוגיה שהועלתה כאן על-ידי חבר הכנסת סעד, הנושא של רצח הילדה בת חמש מהכפר מכר – זהו רצח מזעזע. פשוט קשה להאמין שרצח כזה מתרחש במדינת ישראל.

הדבר היה ב-21 ביוני. בשעה 22:00 נתגלתה גופתה של הילדה בכפר מכר, במקלט הבניין שבו מתגוררת משפחתה של הילדה. הילדה התגלתה לאחר שנעדרה מביתה שעות לפני כן. עוד באותו לילה ועל-פי מידע נעצרו שני חשודים קטינים, וקטין נוסף שנעצר לאחר מכן. מחקירתם של הקטינים עולה, שהרקע למעשה הוא מיני.

### היו"ר ש' וייס:

בני כמה הקטינים?

### נסים דהן (ש"ס):

### השר לביטחון פנים א' קהלני:

אני לא רוצה להיכנס יותר מדי לנתונים. קטינים. הגיל הוא סביב מה שנאמר כאן. מחקירתם עולה, שהרקע למעשה שלהם הוא מיני. לדבריהם, הם הכניסו את הילדה למקלט, הם אנסו אותה שם, שלושתם, ולאחר מכן חנקו אותה למוות. שלושת החשודים עדיין במעצר, ומעצרים הווארן עד 5 ביולי שנה זו. התיק מועבר לפרקליטות בחיפה לשם הגשת כתב אישום נגד שלושת הקטינים בגין אינוס ורצח.

המקרה הזה הוא מקרה מזעזע. זהו אחד המקרים הקשים ביותר שאנו מכירים, שאירעו במדינת ישראל. אלה פשוט חיות-אדם; חיות-אדם במלוא מובן המלה. האנשים האלה נמצאים בידינו, האנשים האלה יובאו לדין, ומן הראוי שנלמד מן המקרה הזה ונלמד עוד הרבה נערים, כיוון שבתקופה האחרונה – אדוני היושב-ראש, בוודאי שמת לב לעובדה, שהמקרים האלה קורים לא רחוק מביתך, ביערות הכרמל.

### היו"ר ש' וייס:

גיל הרוצחים יורד וגיל הנרצחים יורד. יש פה איזה טינוף מחריד של היחסים בין בני האדם. פשוט טינוף.

### השר לביטחון פנים א' קהלני:

נצטרך כולנו – מערכות החינוך, מערכות הרווחה וכל הרשויות – להתכנס ולבדוק את עצמנו, לבדוק מה קורה לנו במדינת ישראל. קל להפנות אצבע מאשימה לעבר לובשי המדים, אבל לא בהם האשם. האשם יהיה בהם, אם לא ימצאו את אלה שמבצעים את העבירות. נדמה לי, שעד היום, אדוני היושב-ראש, ההישגים של המשטרה בלכידת העבריינים בתקופה האחרונה פשוט מרשימים.

מי ייתן והמשפחה הזו לא תדע עוד צער.

### היו"ר ש' וייס:

מהי הצעתך הפרלמנטרית?

### השר לביטחון פנים א' קהלני:

במסגרת הדיונים שעלו כאן במושב הזה, אמרתי שכדאי שנדון בנושא הפשיעה הגוברת במדינת ישראל במסגרת המליאה. דבר כזה אפשר להכניס לדין על הפשיעה הכוללת.

### היו"ר ש' וייס:

כן, אפשר לצרף את זה. לדאבוננו, יש לנו צירופים קשים מאוד.

### השר לביטחון פנים א' קהלני:

אשמח מאוד לקיים דיון על הפשיעה, על המקורות לפשיעה, על הסיבות לפשיעה, שיעמדו כאן גם שרים אחרים שאחראים לדרך ולחינוך.

### היו"ר ש' וייס:

זה רעיון טוב. חבר הכנסת סעד, אתה מסכים לכך שנקיים דיון במליאה?

### אחמד סעד (חד"ש-בל"ד):

כן.

### היו"ר ש' וייס:

בואו נצביע. הנושא: אונס ורצח הילדה בת החמש מכפר מכר. יתקיים דיון במליאה.

הצבעה מס' 22

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 6

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

### היו"ר ש' וייס:

שישה בעד, אין מתנגדים, אין נמנעים. אני קובע שהנושא עבר לטיפול של המליאה.

חברת הכנסת סופה לנדבר, שהגישה הצעה לסדר-היום – לא אתנו. אני יודע שהיא בכינוס באפעל.  
היא בטח תייצג גם אותי שם.

## **שאלות ותשובות**

### **היו"ר ש' וייס:**

שאלות ותשובות לשר לביטחון פנים. אדוני השר, בבקשה. אתה מאוד פופולרי בתחום השאלות.

## **דברי הסתה המודפסים על-גבי שטרות כסף**

חברת הכנסת ע' מאור שאלה את השר לביטחון פנים ביום ד' בכסליו התשנ"ח (3 בדצמבר 1997):

הובא לידיעתי, כי שטרות כסף אשר מודפסים עליהם דברי הסתה, מופצים ונמצאים בשימוש –  
מצורף תצלום.

רצוני לשאול:

1. האם תופעה זו ידועה למשטרה?

2. מה יעשה משרדך כדי למנוע הישנות תופעה זו?

### **תשובת השר לביטחון פנים א' קהלני:**

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. אין מדובר בתופעה; היו מקרים בודדים שבהם הובאו לידי משטרת ישראל שטרי כסף כאמור. כל  
מקרה נבדק לגופו לפי הנסיבות, לרבות בדיקה במעבדות הזיהוי הפלילי.

2. אין משטרת ישראל עוסקת במניעה, אלא בחקירת התלונות המתקבלות.

## **העלבת שוטרי מג"ב על-ידי אחמד טיבי**

חבר הכנסת ר' זאבי שאל את השר לביטחון פנים ביום כ"ג בטבת התשנ"ח (21 בינואר 1998):

בתקשורת דווח, כי האזרח הישראלי אחמד טיבי העליב והסית נגד שוטרי מג"ב דרוזים.

רצוני לשאול:

1. האם המקרה ידוע לשר?

2. האם ד"ר טיבי נהנה מזכות לתנועה חופשית באזורי יש"ע?

3. מה בכוונת משרדך לעשות?

### **תשובת השר לביטחון פנים א' קהלני:**

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. נפתח תיק בתחנת בנימין, והתיק הועבר לתביעות.

2. ד"ר אחמד טיבי נהנה מזכות לתנועה חופשית לאזורי יש"ע כמו כל אזרח ישראלי אחר.

3. בשלב זה יש להמתין לתוצאות הטיפול בתיק.

## **חקירת המשטרה בנושא גירורים על-ידי "מאכערים"**

חבר הכנסת מ' גפני שאל את השר לביטחון פנים ביום א' בשבט התשנ"ח (28 בינואר 1998):

נודע לי, כי משטרת ישראל פתחה בחקירה בנושא גירורים על-ידי "מאכערים" בעקבות חשיפה בתוכנית "עובדה" בערוץ-2 ובעיתון "יחד נאמן".

רצוני לשאול:

1. כמה חשודים וכמה עדים נחקרו בפרשה?

2. האם חקרה המשטרה או גבתה עדות מרבנים או מדיינים?

3. האם הסתיימה החקירה?

4. אם כן – מה היו תוצאותיה ומה היה המלצת המשטרה לפרקליטות?

5. אם לא הסתיימה – מדוע?

### **השר לביטחון פנים א' קהלני:**

1. בעקבות הכתבה ששודרה בתוכנית "עובדה" בערוץ-2 בטלוויזיה נפתחו תיקי חקירה ונחקרו כ-20 חשודים וכ-15 עדים.

2. נחקרו כמה רבנים, לא נחקרו דיינים.

3-5. החקירה בתיקים הסתיימה והחומר הועבר לפרקליטות עם המלצה להעמיד לדין את מרבית המעורבים בפרשה.

### **היו"ר ש' וייס:**

שאלה נוספת לחבר הכנסת גפני. חיוני?

### **השר לביטחון פנים א' קהלני:**

פעם אחת תפתיע אותנו.

### **היו"ר ש' וייס:**

גם אני חשבתי שהולכת להיות הפתעה.

### משה גפני (יהדות התורה):

איזו הפתעה?

### השר לביטחון פנים א' קהלני:

שלא תשאל שאלה נוספת.

### היו"ר ש' וייס:

אין דבר. הוא נשאר כל הזמן כדי להיות כאן, וזה בסדר.

### משה גפני (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, ניגשתי למיקרופון קודם כול כדי להודות לך על התשובה. אני חושב שהמשטרה היתה צריכה לעשות את עבודתה, ואכן עשתה כפי שאתה אומר, בעקבות הדברים שנחשפו בתוכנית "עובדה", כדי לעקור מן השורש את התופעה הזאת, הנוגעת לדברים הרגישים ביותר. תופעת ה"מאכערים" האלה צריכה להיעלם ולהיפסק, ואני מודה לך על התשובה.

### גנבות ביישובי קו התפר

חבר הכנסת י' שטרן שאל את השר לביטחון פנים ביום י"ז באייר התשנ"ח (13 במאי 1998):

זה זמן מתרחשת מכת גנבות ביישובים לאורך קו התפר, ורוב העקבות מובילים לרשות הפלסטינית. נודע לי, כי התופעה התגברה מאז יישומם של הסכמי אוסלו.

רצוני לשאול:

1. מה עושה משרדך כדי למנוע מכת גנבות זו?

2. מה היא מידת השיתוף בינינו לבין הרשות הפלסטינית בהתמודדות עם הגנבות?

3. לטענת החקלאים, מאז הקמת הרשות הוחמר המצב ולגנבים, גם אם הם נתפסים, לא נעשה דבר. האם נכונה טענתם?

### השר לביטחון פנים א' קהלני:

1. לאחרונה עובה המערך המבצעי של מג"ב במרחבי התפר; הדבר כולל כוח-אדם ואמצעים. משימות ושיטות העבודה של מערך המודיעין במג"ב – כחלק ממערך כולל של משטרת ישראל שוכללו והורחבו היחידות. הן קיבלו את כל המכשירים ואת כל הציוד האלקטרוני החדש ביותר, והפריסה שלהן היא לאורך מרחב התפר, במטרה לתת מענה הולם על הפעילות הפלילית בשטח. יש פעילות פלילית חזקה מאוד בשטח, והדבר הזה ידוע.

2. מידת שיתוף הפעולה עם הרשות הפלסטינית מעוגנת בהסכמים שנחתמו, והוא מבוצע בכל DCO הקשור לטיפול בהתמודדות עם תופעות פשיעה באמצעות משרדי הקישור – ה-

3. במהלך 1997 נרשמה ירידה של 4% בפשיעה החקלאית ביישובי מרחב התפר לעומת 1996; ברבעון הראשון של 1998, ינואר-מרס, אנו עדים לשינוי במגמה זאת: הן בסך הפשיעה והן בפשיעה החקלאית נרשמה עלייה.

קיימות מגבלות לפעילות המודיעינית והמבצעית של משטרת ישראל בכל הקשור לאיתור ולתפיסת, אנחנו לא יכולים Aרכוש ועבריינים בתוך שטחי הרשות. כפי שידוע לך, ברגע שהם עוברים לשטח, אנחנו יכולים להיכנס לשם אך ורק לפעילות ביטחונית. זה הדבר 8 להיכנס. ברגע שנכנסים לשטח, שאנחנו נוהגים לעשות.

אני מוכרח לומר, שמכת הגנבות מאזור מרחב התפר היא קשה, היא כואבת. אני בקיא מאוד במה שקורה שם במקום. רק אתמול הקמנו שתי יחידות חדשות: פלוגת "צבר", שהיא פלוגה בת 81 אנשים לוחמים, שיהיו מסוגלים להיות גם בלשים וגם אנשי מג"ב, כדי לתגבר את מרחב התפר ואת הערים סביב לו ובתוכו. פלוגה נוספת, שהוקמה היום, תהיה כשירה בעוד חודשיים לתגבור האזור. אין לנו ברירה – אנחנו חייבים לראות את המרחב הזה כמרחב עימות, מרחב שבו הפשיעה הולכת וגדלה, ונמשיך להיאבק בתופעה.

### היו"ר ש' וייס:

שאלה נוספת לחבר הכנסת יורי שטרן.

### יורי שטרן (ישראל בעלייה):

כבוד השר, אני חושב, שבחודשים האחרונים חלה תזוזה מסוימת בהתייחסות המשטרה ומשרדך לעצם התופעות האלה, והמאמץ הוגבר גם בתחום הטיפול בגנבות הרכב וגם בתחום הטיפול בפגיעות אחרות ברכוש. עם זאת, לא יכול להיות שלמשטרת ישראל ולממשלת ישראל אין תשובות

מעבר לאותם מבצעים ואותם תגבורים שאתה מבצע. אני חושב, שהמצב כל כך מערער את ביטחון צריך לחשוב גם בהמדינה, שיש לראות בכך גם מבצעים ביטחוניים, בעיקר כאשר אתה נכנס לשטח על אמצעי ענישה מול הרשות, כאשר היא בעצם נותנת חסות לדברים האלה.

### היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. זו היתה התשובה. מה היא השאלה שלך? אדוני השר.

### השר לביטחון פנים א' קהלני:

לפני שבוע היה דיון בממשלה על נושא הגנבות באזור קו התפר. קיבלנו תקציבים, חוץ מדבר אחד שלא אושר – מכשול שביקשתי להקים בגובה של מטר. מדובר בפס מתכת לאורך קו התפר. הדבר הזה לא אושר משיקולים מדיניים. בשאר הדברים קיבלנו תגבור: קיבלנו כוח אדם, קיבלנו כסף שאנו מוציאים לתגבור בכוח אדם, קיבלנו תקציבים למכשור אלקטרוני, קיבלנו אותם חוקים שאנחנו עומדים להעביר, הנוגעים לסימון חלפים לרכב ואי-העברת חלפים משטח יהודה ושומרון לשטח מדינת ישראל. צריכה להיות חתימה על כך של שר התעשייה והמסחר, ודבר זה ימנע העברת חלפים לשטחנו. קיימים כל הדברים, מרבית הדברים. זאת תוכנית שלמה. אנחנו קיבלנו גם שיתוף פעולה מצד משרד המשפטים שחייב לעסוק בעניין הזה, ויש עוד דברים אחרים, שאינני רוצה למנותם.

אתה צודק, עברנו תקופה קשה, אבל אני מקווה מאוד, שכמו שאנחנו "מתלבשים" על כך עכשיו בצורה רצינית, נצליח לכופף את העקומה של הגנבות.

### היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לשר.

## חקירת השחתת סוכה בבית-ספר בחיפה

חבר הכנסת ד' אזולאי שאל את השר לביטחון פנים ביום ו' באדר התשנ"ח (4 במרס 1998):

השבועון "יום ליום" מדווח, כי נערים – על-פי החשד חברי "כת השטן" – שרפו סוכה בבית-הספר הניסויי הפתוח בחיפה. מצורף צילום הידיעה.

בחלוף כחצי שנה, רצוני לשאול:

1. האם נחקר מקרה זה?

2. אם לא – מדוע לא?

3. אם כן – מה העלתה החקירה?

**תשובת השר לביטחון פנים א' קהלני:**

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1-3. לא נתקבלה במרחב חיפה כל תלונה על השחתת סוכה.

כמו כן, לא ידוע למרחב חיפה על מעורבים באירוע הנ"ל. על כן, איש לא נחקר.

**תלונה נגד מזייפי כשרות**

חבר הכנסת ר' פנחסי שאל את השר לביטחון פנים ביום ו' באדר התשנ"ח (4 במרס 1998):

ב-22 בפברואר 1998 פנה מזכיר סיעת ש"ס, צבי יעקבזון, לאגף החקירות בתלונה נגד יבואן מחולון ונגד בעל מפעל "מא-ראם", על כי זייפו חותמות בד"ץ, ותבע לפתוח בחקירה נגדם, וזאת בעקבות הכרעת היועץ המשפטי לממשלה שיש לחקור עבירות אלו במישור הפלילי.

רצוני לשאול:

1. האם נחקרו שתי תלונותיו?

2. אם כן – מה העלו החקירות?

3. מה היתה המלצת המשטרה?

**תשובת השר לביטחון פנים א' קהלני:**

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

3-1. שתי התלונות הועברו לחקירות, ויש להמתין עד גמר הבדיקה או החקירה.

### **כניסת תושבי האוטונומיה לישראל ללא אישורי כניסה**

חבר הכנסת א' גבאי שאל את השר לביטחון פנים ביום כ"ד באייר התשנ"ח (20 במאי 1998):

בעיתון "מעריב" פורסם, כי נתפסו 300 פלסטינים שטיילו בחיפה ללא אישורי כניסה, וכן הגיעו לאזור בדרך זו כ-20 אוטובוסים הנהוגים בידי ערבים ישראלים.

רצוני לשאול:

1. כיצד יתמודד משרדך עם מקרים דומים בעתיד?

2. אילו אמצעי איכפה יינקטו?

### **תשובת השר לביטחון פנים א' קהלני:**

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. א. אכן, הגיעו לחופי חיפה כ-12 אוטובוסים בפריסה על פני כמה ימים.

ב. ככלל, הוצאו האוטובוסים מתחומי המדינה בשירות אל עבר מחסומי הרשות הפלסטינית. פרטי הנהגים נרשמו, והללו זומנו לחקירה במשטרה בחשד של הסעת אנשים שאינם מורשים להיכנס לתחומי מדינת ישראל. תיקים אלה יועברו לתביעה להכנת כתבי אישום כנגד החשודים.

ג. בעתיד ייפתחו גם תיקים כנגד בעלי חברות האוטובוסים שבבעלות ישראלית בגין אותה עבירה.

### **היערכות משטרת נתב"ג לגילוי נשק מוסתר מסוג חדש**

חבר הכנסת א' בן-מנחם שאל את השר לביטחון פנים ביום כ"ד באייר התשנ"ח (20 במאי 1998):

ב-7 במאי 1998 פורסמה ב"ידיעות אחרונות" כתבה המתארת נשק קטלני חדש המוסתר במחזיק מפתחות. על-פי הכתבה, לא ניתן לגלות נשק זה במכשירי הבדיקה בנמלי התעופה.

רצוני לשאול:

1. האם משטרת ישראל מודעת לנשק זה?

2. אם כן – כיצד ערוכים הגורמים המתאימים להילחם בנשק מסוכן זה?

### **תשובת השר לביטחון פנים א' קהלני:**

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. אחריות הבידוק של כבודה, מטענים ונוסעים מוטלת על גורמי ביטחון נתב"ג, ועל כן הם אלה המוסמכים להשיב.

משטרת נתב"ג מתעדכנת במידע המצוי במערכת ומונחית כמו כל יחידות המשטרה האחרות לטיפול בהתאם.

### **נהגים שרשיונם נפסל ולא הופקד בבית-המשפט**

חבר הכנסת פ' בדש שאל את השר לביטחון פנים ביום כ"ד באייר התשנ"ח (20 במאי 1998):

נודע לי, כי 5,600 אזרחים אשר רשיונם נפסל בשל עבירות חמורות שביצעו נוהגים בכבישי הארץ ולא מפקידים את רשיונם בבית-המשפט.

רצוני לשאול:

1. האם הנתון נכון?

2. מדוע אין אוכפים את העונש שניתן לאותם עבריינים?

3. כיצד ניתן להילחם בתאונות הדרכים, אם הרשות שאמורה לאכוף את החוקים ולהקפיד על כך שאלו שנענשו יבצעו את העונש מעלימה עין?

4. מה היא עמדת משרדך בנדון?

### תשובת השר לביטחון פנים א' קהלני:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

4-1. א. בידי אגף התנועה של משטרת ישראל רשימה של 5,600 נהגים שנפסלו מלנהוג, ואף-על-פי-כן הם לא הפקידו את רשיונותיהם בבית-המשפט.

ב. רשימות הנהגים הפסולים מופצות בין כל שוטרי התנועה המצויים בכבישים, וכן נשלחים שוטרים לבתיהם של אותם נהגים.

### חקירת הצתת מערכת "כל הנגב"

חבר הכנסת פ' בדש שאל את השר לביטחון פנים ביום כ"ד באייר התשנ"ח (20 במאי 1998):

שלושה חודשים חלפו מאז הוצתה מערכת "כל הנגב" בבאר-שבע. החקירה מתנהלת בינתיים ללא תוצאות. יש לציין, כי מערכת עיתון "כל הנגב" הוצתה כנראה על רקע פרסומים שונים בעיתון, שלא מצאו חן בעיני גורמים מסוימים.

רצוני לשאול:

1. מדוע מתעכבות תוצאות החקירה?

2. האם יש נתוני ביניים?

3. האם העבירה אינה חמורה מספיק כדי שמהלכי החקירה יזורזו?

### תשובת השר לביטחון פנים א' קהלני:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

3-1. תיק החקירה שנפתח בעקבות אירוע הצתת מערכת "כל הנגב" עדיין נמצא בחקירה, ובשלב זה לא ניתן לפרט שום דבר מעבר לכך.

## **החשוד בפיגועים במזרח-ירושלים**

חבר הכנסת רע' כהן שאל את השר לביטחון פנים ביום ב' בסיוון התשנ"ח (27 במאי 1998):

מפרסומים בתקשורת ומידיעות אחרות שהגיעו אלי עולה, כי כבר לאחר הפיגוע השני היה ידוע למשטרה שמו של החשוד במעשי הרצח והפגיעה בערבים במזרח-ירושלים.

רצוני לשאול:

1. האם נכון הדבר?

2. אם כן – אילו צעדים נקטה המשטרה לאחר קבלת שמו של החשוד?

### **תשובת השר לביטחון פנים א' קהלני:**

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1-2. צר לי, אך המצוין בשאלתא אינו נכון, זהות החשוד אינה ידועה.

בנושא פועל צוות חקירה מיוחד משותף למחוז ירושלים ולשב"כ.

## **משחק הפירמדה**

חבר הכנסת ד' טל שאל את השר לביטחון פנים ביום ב' בסיוון התשנ"ח (27 במאי 1998):

השבועון "כל העיר" מדווח על עשרות אנשים שנפלו בפח ב"משחק הפירמדה", אשר מאפשר, לכאורה, רווחים קלים, אך מסתבר שמדובר במרמה.

רצוני לשאול:

1. האם ידועה למשטרה תופעה זו?

2. האם ייחקרו ההיבטים הפליליים לגבי יוזמי המשחק?

### השר לביטחון פנים א' קהלני:

הנושא שהעלה חבר הכנסת טל הוא משחק הפירמידה.

2-1. בשנים 1995-1996 נתקבלו ידיעות מספר על אודות התופעה, ידיעות המתייחסות למשחק הפירמידה או לעבירות אחרות הנלוות לתופעה הזו.

המידע אינו משקף תופעה ולא ניתן להסיק ממנו על היקף הפעילות הפלילית בתחום זה. כלומר, המידע עצמו לא מלמד על העוצמה של המכה הזאת.

אם תוגש תלונה ספציפית בעלת תשתית לפתיחה בחקירה פלילית, היא תטופל בהתאם.

### היו"ר ש' וייס:

שאלה נוספת לחבר הכנסת דוד טל.

### דוד טל (ש"ס):

אדוני השר, עם כל הכבוד, אני לא יודע מאין אדוני שואב את המידע הזה, ומי הכין לאדוני את המידע הזה, שהתופעה היא לא תופעה. אגב, היא היתה תופעה ענקית, ואי-אפשר לבטל אותה. תופעה זאת נדונה לעומק בוועדת העבודה והרווחה, והתברר שהבעיה גדולה מאוד וכאובה מאוד, בעיה כאובה כל כך, שהרבה מאוד אנשים התרוששו כתוצאה ממנה. נכון שהיו כמה אנשים שהתעשרו מכך, אבל אנשים גם התרוששו מכך, ואני מתפלא מאוד על אדוני שקובע כאן בבית הזה שזו לא תופעה בכלל.

אני סבור שטוב יהיה אם יורה אדוני לאנשיו לבדוק את הדברים האלה לעומק, משום שבנפשנו הדבר.

### השר לביטחון פנים א' קהלני:

אני מבין לרוח הכעס שלך, אינני מסכים אתו. אם תהיה תלונה ספציפית, נטפל בה.

### יחס המשטרה לתלונה

חבר הכנסת ר' ברונפמן שאל את השר לביטחון פנים ביום ב' בסיוון התשנ"ח (27 במאי 1998):

להלן מכתבה של הגברת א"א – שמה המלא מופיע במקור – ולפיו זלזלה המשטרה בתלונת התקיפה שלה, בזמן אמת, בגלל מבטאה.

רצוני לשאול:

1. האם אותרו השוטרים השונים שקיבלו בטלפון את תלונת הנתקפת, ומה נעשה בעניינם?

2. האם מסכים משרדך שכל מקרה כזה פוגע באמון שרוחשים העולים למשטרה?

### **תשובת השר לביטחון פנים א' קהלני:**

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. א. דיווח האירוע התקבל בשעה 21:23. בשעה 21:27 שוגרה ניידת למקום. הניידת דיווחה על סיום הטיפול בשעה 02:00.

ב. יש דוח מחשב המאמת את שעות הקבלה והשיגור – דיווח האירוע מודפס אוטומטית מרגע קבלת ההודעה.

ג. הניידת הגיעה למקום לאחר כ-40 דקות, והסריקות שביצעו השוטרים לא העלו דבר.

ד. למרות האמור לעיל, זמן התגובה של 40 דקות הוא ארוך, ויש להצטער על כך.

ה. מבירור שערכתי עולה, כי זמן התגובה היה 40 דקות, משום שהניידות היו עסוקות באירועים אחרים.

### **מארבי משטרה לנהגים בחיפה**

חבר הכנסת א' זנדברג שאל את השר לביטחון פנים ביום ב' בסיוון התשנ"ח (27 במאי 1998):

מהכתבה המצורפת שהתפרסמה ב"ידיעות חיפה" עולה, כי משטרת ישראל מקימה מחסומים בכניסה לחיפה, ומנצלת, כביכול, את המצב כדי לארוב לנהגים הנוסעים בדרך סמוכה – כביש בית-העלמין – ולרשום להם דוחות בגין נהיגה אסורה.

רצוני לשאול:

1. מדוע מוצבת ניידת בכניסה לכביש המקשר בין כביש החוף לדרך בית-העלמין, במקרים שבהם מוצב מחסום בכביש החוף?

2. מדוע מוצבת הניידת האמורה ונרשמים הדוחות בשים לב לדלילות התנועה במקום וללחצי התנועה העצומים הנגרמים באותו זמן בכביש החוף בשל מחסומי המשטרה?

### **תשובת השר לביטחון פנים א' קהלני:**

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. א. המחסום, המכונה מחסום קצף, נמצא בכניסה הדרומית לחיפה על-פי תוכנית מחוזית ואינו ניתן לשינוי, שכן תפקידו "לסנן" את הנכנסים לעיר בעיקר כנגד פעילות פח"ע ופעילות פלילית אחרת.

ב. מחסומים מסוג זה גורמים, בדרך כלל, ללחצי תנועה.

ג. הצבת שוטרים בכבישים צדדיים מונעת התחמקות כלי רכב מהמקום מסיבות שונות. למותר לציין, כי במקום מוצבים תמרורי "אין כניסה" גדולים, כך שכל הנוסע במקום יודע כי הוא עובר עבירה של כניסה ב"אין כניסה".

ד. בנקודה זו ראוי לציין, כי ביום 22 במאי 1998, בשעות הבוקר, עצר מחסום פח"ע של סיור חיפה לביקורת רכב שבו נמצאו 37 ק"ג של מריחואנה. שני החשודים ברכב נעצרו.

### **הצעת משרד רשות העתיקות בעמק-יזרעאל**

חבר הכנסת ז' בויס שאל את השר לביטחון פנים ביום ב' בסיוון התשנ"ח (27 במאי 1998):

במוצאי יום השואה הוצת משרד רשות העתיקות בעמק-יזרעאל. בדלקה נשרפו ספרי תנ"ך, ממצאים ארכיאולוגיים ודוחות חפירה בעלי ערך מדעי רב.

רצוני לשאול:

1. מה העלו תוצאות החקירה?

2. האם ידועה זהות המציתים?

3. מה עושה המשטרה כדי למנוע התנכלויות זדוניות כאלו?

### **תשובת השר לביטחון פנים א' קהלני:**

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

3-1. א. בתאריך 24 באפריל 1998, סמוך ל-04:00, הוצת מבנה השייך לרשות העתיקות בעמק-יזרעאל סמוך לנהלל.

ב. משטרת ישראל, באמצעות תחנת מגדל-העמק, פתחה בחקירת האירוע ובאיסוף מידע מודיעיני. במקביל ובגלוי נבדקו כיווני חקירה שונים בהתאם לממצאים בשטח בכוונה לאתר את המבצעים.

ג. מאחר שהתיק עדיין בחקירה וטרם נתקבלו כלל ממצאי הבדיקות הטכניות והמעבדתיות, לא ניתן לפרט את תוצאות החקירה. בשלב זה זהות המציתים אינה ידועה.

### **הפצת חומר הסתה נגד ישראל**

חבר הכנסת א' גבאי שאל את השר לביטחון פנים ביום ב' בסיוון התשנ"ח (27 במאי 1998):

בעיתון "מעריב" פורסם – רצ"ב – כי גורמים בתנועה האסלאמית בארץ מפיצים חומר הסתה כנגד ישראל באמצעים שונים, לרבות דרך רשת האינטרנט.

רצוני לשאול:

1. האם נבדקו הדברים ונמצאו נכונים?

2. אם כן – כיצד נלחם משרדו כנגד תופעה זו?

3. כיצד בדעת השר להילחם בהסתה בכלל דרך רשת האינטרנט?

### **תשובת השר לביטחון פנים א' קהלני:**

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. מבדיקה עולה, כי אכן מופץ ביטאון של התנועה האסלאמית באינטרנט.

2-3. גורמים במשטרת ישראל ובשב"כ מודעים לנושא.

### **אכיפת החלטות בית-המשפט בשכונת נווה-רותם**

חבר הכנסת ח' אורון שאל את השר לביטחון פנים ביום ט' בסיוון התשנ"ח (3 ביוני 1998):

תושבי שכונת נווה-רותם בפרדס-חנה פנו לבית-המשפט המחוזי בחיפה, וזה הורה על פינוי קריית-חינוך חרדית שהוקמה בשכונתם. תביעתם התקבלה על-ידי בית-המשפט. עמותת "אבן החיים" שהקימה במקום את קריית-החינוך פנתה לבית-המשפט העליון בבקשה לשנות את החלטת בית-המשפט המחוזי, ופנייתה נדחתה. כבר עברו יותר מ-90 יום מקבלת ההחלטה בבית-המשפט המחוזי, ובכל זאת היא טרם נאכפה. ועד השכונה פנה למשטרה לשם אכיפת ההחלטה, ובכל זאת טרם נעשה דבר.

רצוני לשאול:

1. מדוע לא נאכפה עד כה החלטת בית-המשפט?

2. מתי תיאכף?

### **תשובת השר לביטחון פנים א' קהלני:**

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. משטרת ישראל אינה הגוף האוכף פסקי-דין אזרחיים. פסקי-דין מן הסוג הנ"ל נאכפים בהליכים של הוצאה לפועל או בהליכי ביזיון בית-משפט ובפניית הזוכים בפסקי-הדין ליושב-ראש ההוצאה לפועל.

2. משטרת ישראל, אם תידרש לכך, תסייע באבטחת המוציאים לפועל לשם ביצוע פסק-הדין, וכל זאת לאחר שהבקשה תאושר על-ידי גורמי הייעוץ המשפטי שבמטה הארצי.

### **הפגנת ההומוסקסואלים והלסביות**

חבר הכנסת א' מאסלה שאל את השר לביטחון פנים ביום ט' בסיוון התשנ"ח (3 ביוני 1998):

בהפגנת ההומוסקסואלים והלסביות שנערכה ב-22 במאי 1998 לבשו השוטרים כפפות גומי.

רצוני לשאול:

1. מי נתן הוראה זו?

2. האם לובשים השוטרים כפפות גומי גם בהפגנות אחרות? אם כן – באילו הפגנות, ומדוע?

3. האם אין בלבישת הכפפות חוסר ידע בנושא האיידיס?

4. כיצד יפעל בנדון המשרד לביטחון פנים?

### **תשובת השר לביטחון פנים א' קהלני:**

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

4-1. ב-22 במאי 1998 נערכה עצרת של הומוסקסואלים ולסביות. השתתפו בה כ-200 איש.

המשטרה אישרה את קיום העצרת עד 19:00, ואף שהמשתתפים חרגו מזמן הסיום, גילתה המשטרה איפוק ואפשרה להמשיך בעצרת. לאחר זמן מה נתבקשו המארגנים לסיים את האירוע. חלק מהמשתתפים החלו לחסום את הכביש, לא נענו להוראות השוטרים ושכבו על הכביש. שלושה מהמשתתפים עוכבו במשטרת מרחב-ירקון, נפתח נגדם תיק והם שוחררו.

כמה שוטרים השתמשו בכפפות בעת ביצוע המעצרים. אין הוראה של המשטרה כי על השוטרים להשתמש בכפפות באירוע כגון זה.

משטרת ישראל מנפקת ליחידות השונות ערכות מיגון לשימוש בעת הצורך, והשוטרים משתמשים באביזרים לפי שיקול דעתם.

### **תקיפת קטינים יהודים בחבחון**

חבר הכנסת ח' פורת שאל את השר לביטחון פנים ביום ט' בסיוון התשנ"ח (3 ביוני 1998):

נמסר לי, כי ב-30 בנובמבר 1996 הותקפו כמה קטינים יהודים בחברון. הוגשה תלונה במשטרה, אך החשודים הערבים שוחררו ללא הפקדה וללא זימון לבית-משפט.

רצוני לשאול:

1. האם נכון הדבר?

2. מי הוא הקצין האחראי לכך?

3. לפני כמה חודשים שולמה ערבות בסך 25,000 ש"ח כדי לשחרר נער יהודי שנעצר. האם משטרת חברון נוהגת בעניין זה אפליה?

### **תשובת השר לביטחון פנים א' קהלני:**

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. האירוע מיום 30 בנובמבר 1996 היה קטטה בין שלושה יהודים לבין ארבעה מקומיים.

ארבעת המקומיים נעצרו ל-96 שעות להמשך החקירה, וביום 4 בדצמבר 1996 הוארך מעצרם בארבעה ימים נוספים.

שחרורם ביום 5 בדצמבר 1996 נעשה על-ידי חתימה של ערבות עצמית וצד ג'.

2. ההחלטה לשחררם התקבלה על-ידי ראש משרד החקירות דאז בתחנת חברון.

לא ניתן לשחררם ולזמנם לבית-המשפט בטרם החליטה הפרקליטות הצבאית להעמידם לדין.

3. אכן, נער יהודי שוחרר בערבות של 25,000 ש"ח, אולם לא בהפקדת הסכום הנ"ל, כפי שנכתב בשאלתא.

### **העברת מעבדות המז"פ מירושלים לבית-דגן**

חבר הכנסת ר' ריבלין שאל את השר לביטחון פנים ביום ט' בסיוון התשנ"ח (3 ביוני 1998):

רצוני לשאול:

1. האם אכן הוחלט על העברת יחידת המז"פ מירושלים לבית-דגן? אם כן – מדוע?

2. כיצד מתיישבת ההחלטה עם מדיניות הממשלה המוצהרת בנוגע לירושלים?

3. מה היא עמדת משרדך לגבי החלטה זו, והאם היא הובאה לידיעת ראש הממשלה לפני קבלתה?

### **השר לביטחון פנים א' קהלני:**

הנושא הוא העברת מעבדות המז"פ מירושלים לבית-דגן.

1. אכן, משטרת ישראל החליטה על העברת מעבדות המז"פ לבית-דגן.

הסיבות להעברה – הצורך בבניית מבנה מודרני וגדול למעבדות המז"פ בעדיפות מיקומן בתוך מתקן משטרת. בית-דגן עונה על צורך זה, הן בהיבט המיקום, הן בהיבט העלויות ולוח הזמנים של ההקמה.

2-3. משטרת ישראל אינה עוברת מירושלים. מדובר במעבדות הממוקמות במטה הארצי בתנאים קשים, שלא מאפשרים פיתוח.

עם זאת, משטרת ישראל עוסקת בהעברה לירושלים של יחידות אחרות, כגון מטה מג"ב, שיועבר מלוד לירושלים, וכן הלאה.

אני רוצה לומר לכבוד חבר הכנסת הדואג לירושלים: גם אנחנו דואגים לירושלים. הבניין של המטה הארצי "מתפוצץ" כרגע. אם תסתובב בתוכו, תראה באילו תנאים עובדים. בבית-דגן שכנה המפקדה של מג"ב, שאותה העברתי לקו התפר, והיום יושב אגף התנועה בבית-דגן, והמז"פ יעבור גם הוא

למקום הזה, כדי שיוכלו לעבוד בצורה מסודרת יותר. בשנה זו אנחנו מעבירים את מפקדת המג"ב, וזה רק מראה לך שירושלים עדיין עומדת על ראש שמחתנו.

### היו"ר ש' וייס:

אני מודה. שאלה נוספת, חבר הכנסת ריבלין? בבקשה.

### ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, אנחנו יודעים שכולם דואגים לירושלים, ואדוני השר הוא השר הממונה מטעם הממשלה על ענייני ירושלים. השאלה היא מעבר לפרטים כאלה ואחרים. אדוני מבין, שמשפחות שעברו לירושלים ועבדו במז"פ בירושלים, כאשר הן עוברות לבית-דגן, הן עוזבות את ירושלים, והרי אנחנו באמת רוצים לדאוג לירושלים.

אני מבין את המצוקות של כל משרד ומשרד, ואני יודע שאת מלון "שפר", למשל, אתה ביוזמתך דאגת לכך שישכרו אותו על מנת להרחיב את פעולת המטה הארצי של המשטרה, וברוכה יוזמתך. לנו אין אמצעים אחרים לבוא ולשאול את הממשלה כל בוקר איך היא דואגת לירושלים. אתה, השר הממונה על ענייני ירושלים וגם השר לביטחון פנים, צריך להבין, שאם אנחנו לא מרחיבים את ירושלים עד – – –

### היו"ר ש' וייס:

עד בית-דגן, זה הפטנט. מה הבעיה?

### ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

כן, ואנחנו נביא גם את השגרירויות לירושלים. אם הן לא יבואו אלינו, אנחנו נבוא אליהן, כל הדברים האלה – – –

### היו"ר ש' וייס:

בדיוק, זו לא עיריית גג, אלא עיריית רכבת.

### ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אנחנו מדברים על ירושלים שבלבה חומה, ואנחנו צריכים להביא לירושלים, כמו שאומר חוק ירושלים, את כל המוסדות. משום כך התעכבתי כאן עד רגע זה, אם כי אני עושה זאת בדרך כלל, אבל התעכבתי כדי לשאול את השאלה הזאת ולהעלות פעם נוספת את ירושלים על ראש דאגתה של ממשלת ישראל.

### הי"ר ש' וייס:

תודה רבה. זאת לא שאלה, זו הכרזה, זה בסדר.

### ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

האומנם, אדוני?

### הי"ר ש' וייס:

אולי לפי פיירברג – לאן? קוו ואדיס?

### השר לביטחון פנים א' קהלני:

חבר הכנסת ראובן ריבלין, אני לא בטוח שכל האנשים שעובדים במז"פ גרים בירושלים. אני מקווה מאוד שהם גרים בירושלים.

דבר שני. חבר הכנסת ריבלין, לפי החוק, אסור להשתמש – – –

### הי"ר ש' וייס:

לא, הוא כבר קיבל תגובה של אזרח ירושלמי.

### השר לביטחון פנים א' קהלני:

אני רוצה לומר לך, שאנחנו עומדים להעביר את מפקדת מחוז ירושלים, להקים במזרח-ירושלים מפקדה חדשה. אנחנו עומדים להעביר את בית-המעצר המרכזי של ירושלים גם כן למזרח-ירושלים, ואם תשים לב לפעולות שאנחנו עושים, יש בהן הרבה דאגה, הרבה חזון, ובמעש זה טוב לירושלים.

## ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

— — — אלא מזרחה של ירושלים.

## השר לביטחון פנים א' קהלני:

מזרחה של ירושלים.

## מאבטחים בבתי-הספר

חבר הכנסת ז' בויס שאל את השר לביטחון פנים ביום ט' בסיוון התשנ"ח (3 ביוני 1998):

"בידיעות אחרונות" מ-26 במאי 1998 התפרסמה כתבה שנטען בה שיותר משליש ממאבטחי בתי-הספר "חמושים" בגז מדמיע ולא בנשק.

רצוני לשאול:

1. האם נכון הדבר?

2. מדוע עובדים מאבטחים ללא נשק?

3. האם גז מדמיע עונה על צרכי אבטחת מוסדות החינוך?

4. אם לא – מה ייעשה על מנת לוודא שהמאבטחים יהיו חמושים בנשק ואמונים על הפעלתו?

## תשובת השר לביטחון פנים א' קהלני:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. על-פי הנתונים שבידינו קיימים מקרים של שומרים ללא נשק, אך מספרם בהיבט הארצי קטן מ-4%. להלן הנתונים: במחוז הצפוני – שומרים עם גז – 0 מתוך 826; במחוז מרכז – 63 מתוך 642 – 8.9%; במחוז תל-אביב – 0 מתוך 610; במחוז ירושלים – 38 מתוך 420 – 9%; במחוז הדרומי – 0 מתוך 455; במחוז ש"י – 0 מתוך 178. סך הכול – 101 מתוך 3,131 – 3.3%.

2. חלק מהמאבטחים ללא נשק מהסיבות הבאות: א. חוסר הקפדה של קב"ט הרשות החתום על הסכם עם חברת השמירה שמתפקידה לספק שומרים מוכשרים עם נשק; ב. בשל המחיר הנמוך שמקבל שומר יש עזיבה גדולה.

3. גז מדמיע לא עונה על צרכי אבטחה במוסדות החינוך.

4. הפעולות שנעשו על מנת לוודא שמאבטחים יהיו חמושים בנשק ומאומנים להפעלתו: הועברה פנייה למשרד החינוך האחראי לקב"טי הרשויות שיגבירו את הפיקוח ויפעילו סנקציות הקיימות בחוזה העסקה על מנת לשפר את המצב, וכן ביקורות של המשטרה במוסדות חינוך על מנת לוודא שהשומר עונה על דרישות המשטרה.

### **השתתפות אזרחים במרדפים משטריים על כורחם**

חבר הכנסת א' אושעיה שאל את השר לביטחון פנים ביום ט' בסיוון התשנ"ח (3 ביוני 1998):

לפני כמה שבועות השתתפה משפחת סויסה במרדף משטרי על כורחה, בעת בילוי משפחתי ב"ספארי" – המקרה מפורט בהרחבה במאמר שהתפרסם ב"הארץ" ב-25 במאי 1998. המרדף התנהל תוך כדי שימוש השוטרים ברכב המשפחה, בעת שבני המשפחה שהו בתוך הרכב. בנס לא נפגע אף אחד מיושבי הרכב.

רצוני לשאול:

1. איזה שיקול דעת הפעיל השוטר?

2. על-פי איזו סמכות נהג?

3. האם יוציא מפכ"ל המשטרה הנחיות מפורשות בעקבות המקרה?

### **תשובת השר לביטחון פנים א' קהלני:**

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. מבדיקה שנערכה לא אותר שוטר שלכאורה עצר את רכבה של הגברת סויסה ונכנס לתוכו, ומכאן שלא ניתן להתייחס לשיקול הדעת שהפעיל השוטר.

עם זאת, ובהנחה שאירוע כנ"ל התרחש, אני מניח שהשוטר פעל מתוך מחשבה שהסתייעות בגורם אזרחי עשויה לסייע לביצוע מעצר ולמניעת סכנה שנשקפה מצד חב המעצר.

2. לא קיים נוהל משטרת הדין בסמכויות או בתרחישם שבהם ניתן לחייב אזרח להשתלב בפעילות משטרתית ייעודית.

למיטב ידיעתי קיימות הנחיות הנוגעות לאיסור הפעלת אזרחים או אמצעים אזרחיים באירועים נתונים, כגון שימוש ברכב אזרחי לביצוע מחסום קשיח.

3. במקרים ספציפיים מאפשר החוק הסתייעות באזרחים לצורך ביצוע מעצר. סעיף 20 לפקודת סדר הדין הפלילי, התשכ"ט-1969 – "כל אדם חייב לעזור לשוטר או לאדם הדורש באופן סביר את עזרתו לעצור אדם שהוא מוסמך לעצור או למנוע את בריחתו".

### **מעצרו של חברי מועצת המנהלים ועובדי חברת "בית אלמאל"**

חבר הכנסת ע' בשארה שאל את השר לביטחון פנים ביום ט' בסיוון התשנ"ח (3 ביוני 1998):

ב-25 במאי 1998 נעצרו חברי ההנהלה ועובדי החברה הכלכלית "בית אלמאל", חברת השקעות רשומה, הפועלת בירושלים, שספריה פתוחים, והיא מפרישה 2.5% מהכנסותיה לצדקה.

רצוני לשאול:

1. מדוע התבצעו המעצרים?

2. האם עצם הפעילות הכלכלית בירושלים המזרחית היא פעילות עוינת?

3. האם חלוקת צדקה לנזקקים, גם אם, כפי שאתם טוענים, הם בני משפחה של אנשי "חמאס", היא פעילות עוינת?

### **תשובת השר לביטחון פנים א' קהלני:**

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. ב-20 במאי 1998 הכריז שר הביטחון על חברת "בית אלמאל" כעל התאחדות בלתי מותרת לפי תקנה 84(1)ב) לתקנות שעת-חירום – 1945, וזאת מטעמים של הגנה על ביטחון המדינה ושלווה הציבור.

החלטה זו נתמכה בחומר אשר ביסס את עובדת היות החברה כלי פיננסי המשמש את ה"חמאס" ויוצרת לו תשתית כלכלית בשטח, שבאמצעותה ירחיבו ויחזקו את תשתית הארגון בתחומי הסעד, הבריאות, החינוך וכיוצא באלה.

מרגע שהוכרזה חברת "בית אלמאל" על שלוחותיה כהתאחדות בלתי חוקית – מטבע הדברים, נדרש מעצרו של פעילים מרכזיים בחברה. המעצר נדרש לחקירתם של הפעילים, מניעת שיבוש חקירה ותיאום גרסאות בין החשודים.

2. הפעילות הכלכלית של החברה קשורה קשר הדוק בביסוס תשתית ארגון ה"חמאס". כל הפעילות, הן בשטחים והן בארץ, נועדה על-פי החשדות לממן גורמים המזהים על-ידי ה"חמאס".

3. חלוקת כספי צדקה לבני המשפחות של פעילי ה"חמאס" או לפעילים עצמם, וזאת בגלל הקשר הישיר ל"חמאס", מעודדת את הארגון הטרוריסטי להמשיך פעילות עוינת, ולכן היא אסורה.

### **יחס המשטרה כלפי פסיכולוג ערבי בהפגנה**

חבר הכנסת ע' דראושה שאל את השר לביטחון פנים ביום ט' בסיוון התשנ"ח (3 ביוני 1998):

נודע לי, כי בהפגנת הפסיכולוגים שהתקיימה ב-20 במאי 1998 נהגו השוטרים בכוח כלפי פסיכולוג ערבי. הנ"ל שוחרר בערבות והודיעו לו שייפתח נגדו תיק. לעומתו, שוחרר פסיכולוג יהודי שנעצר ללא פתיחת תיק נגדו.

רצוני לשאול:

1. האם הפעילה המשטרה כוח מיותר? אם כן – מדוע?

2. האם הוגש כתב אישום נגד הפסיכולוג הערבי?

3. מה הן הסיבות ליחס שונה לפסיכולוג הערבי לעומת הפסיכולוג היהודי?

### **תשובת השר לביטחון פנים א' קהלני:**

(לא נקראה, במסרה לפרוטוקול)

3-1. הפסיכולוג הערבי נעצר בגין תקיפת שוטר והפרת סדר, ואילו הפסיכולוג היהודי עוכב בגין הפרת סדר.

### **יחס המשטרה כלפי פסיכולוג ערבי בהפגנה**

חבר הכנסת ר' חג' יחיא שאל את השר לביטחון פנים ביום ט' בסיוון התשנ"ח (3 ביוני 1998):

בחודש מאי, במהלך הפגנת פסיכולוגים בתל-אביב, עצרה המשטרה את יושב-ראש ועד הפסיכולוגים החינוכיים הארצי בטענה שהתנהג בצורה פרובוקטיבית. מדבריו ומדברי עמיתיו עולה, כי המשטרה נהגה כלפיו בגסות והשוטרים השמיעו הערות גזעניות. דבר זה מצביע על גישה לא מקצועית ועל חשד לטיפול לא תקין באירוע.

רצוני לשאול:

1. האם משרדך מודע לנושא?

2. כיצד יטפל משרדך בנושא?

### **השר לביטחון פנים א' קהלני:**

תשובה על שאילתא של חבר הכנסת רפיק חג' יחיא. לא יצא לי לברך אותך מהבמה הזאת. אתה כבר ותיק, אבל זו השאילתא הראשונה שאתה מגיש לי, ואני מברך אותך בהצלחה.

תשובה בנושא מעצר הפסיכולוג הערבי:

הפסיכולוג הערבי נעצר בגין תקיפת שוטר והפרת הסדר, ואילו הפסיכולוג היהודי עוכב רק בגין הפרת סדר.

### **היו"ר ש' וייס:**

יש לך שאלה נוספת? מה שחשב חבר הכנסת חג' יחיא הוא, שלכבוד העובדה שזו שאילתא ראשונה, אתה פשוט תשחרר את הפסיכולוג, וזהו.

## **רפיק חג'י-יחיא (העבודה):**

אני פשוט מתכבד להצטרף להצעה שלך.

אני לא יכול לקבל את הטיעון הזה, כי בסך הכול הוא השתתף, כעמיתיו, בהפגנה מאושרת על-ידי משטרת ישראל. אז מה, מהיום והלאה כל מפגין הוא בחזקת עצור? אני פשוט לא מבין זאת.

## **היו"ר ש' וייס:**

אדוני השר, בבקשה.

## **השר לביטחון פנים א' קהלני:**

כיוון שאני מכיר אותך שנים רבות וידוע שכראש עיר דאגת ועבדת עם המשטרה – שנינו מאמינים בשוטרים ויודעים שהם עשו את עבודתם בצורה נבונה. אני לא חושב שהם מבדילים בין ערביי ישראלי לבין יהודי ישראלי. הם עושים את פעולתם, ותאמין לי, מקריאת התיק נראה לי שהם נהגו בסדר.

## **נשק בלתי חוקי ביישובים הערביים**

חבר הכנסת ע' דראושה שאל את השר לביטחון פנים ביום ט' בסיוון התשנ"ח (3 ביוני 1998):

לאחרונה התרבה השימוש בנשק בלתי חוקי ביישובים הערביים בקטטות ובשמחות, וכתוצאה מכך נהרגו ונפצעו רבים. ידוע לי, כי המשטרה לא פעלה בצורה מספקת לאיתור הנשק הבלתי-חוקי.

רצוני לשאול:

1. מה ידוע לכם על התופעה של נשק בלתי-חוקי ביישובים הערביים במדינה?

2. מה תעשה המשטרה לאיתור הנשק ולמניעת השימוש בו כדי לשמור על שלום הציבור?

## **תשובת השר לביטחון פנים א' קהלני:**

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. משטרת ישראל מודעת היטב לתופעת האחזקה והשימוש בנשק בלתי חוקי ביישובים הערביים.

2. המחוזות השונים של משטרת ישראל מטפלים בתופעה זו הן במישור המודיעיני והן במישור התגובתי בעקבות אירועים ספציפיים.

התופעה נפוצה ושכיחה ביותר במרחב הגליל השייך למחוז הצפוני. יחידות המשטרה במקום פועלות על-פי נוהל פנימי לטיפול בנשק בלתי חוקי.

### **סכסוך משפחות בעילוט**

חבר הכנסת ח' מירום שאל את השר לביטחון פנים ביום ט' בסיוון התשנ"ח (3 ביוני 1998):

בכפר עילוט יש מתח רב בין המשפחות ואף נעשה שימוש בנשק חם ונהרגו תושבים כתוצאה מריב החמולות.

רצוני לשאול:

1. האם נעשה חיפוש ראוי אחר נשק בלתי חוקי בכפר?

2. כיצד פועלת המשטרה למניעת הישנות מקרים כאלה?

### **תשובת השר לביטחון פנים א' קהלני:**

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. בכפר עילוט בוצעו חיפושים מספר, הן בבתים והן בשטחים שלגביהם היה קיים מידע או הערכה כי נמצא נשק.

נעשו מבצעים מספר ל"סגירת" הכפר ובדיקת היוצאים והנכנסים, לרבות חיפוש אחרי נשק אצל האנשים או ברכב.

2. המשטרה פועלת בשתי דרכים: א. חקירת האירועים והבאת האשמים לדיון, ובמקביל המשך החיפושים אחר כלי נשק לפי המודיעין שיתקבל; ב. במישור הלא-פורמלי, סיוע בזירוז פעילותה של ועדת הסולחה לפתרון הסכסוך בין המשפחות.

## חקירת תלונה בגין כתבה של יהונתן גפן

חבר הכנסת ש' הלפרט שאל את השר לביטחון פנים ביום ט' בסיוון התשנ"ח (3 ביוני 1998):

במוסף "סופשבוע" של "מעריב", מי"ב באייר התשנ"ח, תחת הכותרת "למי צלצלו הפעמונים", פרסם יהונתן גפן את הקטע: "אין להם ברירה אלא לפתוח באינתיפאדה, כן, אני מוכן לזרוק את האבן הראשונה".

רצוני לשאול:

1. האין זו הסתה לזריקת אבנים, המרדה וכדומה?

2. ידוע לי שהוגשה למשטרה תלונה בנושא – מה העלתה החקירה?

### תשובת השר לביטחון פנים א' קהלני:

(לא נקראה. נמסרה לפרוטוקול)

2-1. התלונה נבדקה על-ידי פרקליטות המדינה, ועל דעת פרקליטת המדינה הוחלט לסגור את התיק מהעדר אשמה פלילית.

## הפגנות נגד פעילות כת "עדי השם"

חבר הכנסת ש' הלפרט שאל את השר לביטחון פנים ביום ט' בסיוון התשנ"ח (3 ביוני 1998):

ידוע לי, כי כת "עדי השם" מקיימת פעילות מיסיונרית ענפה ברחבי תל-אביב. מפגינים העומדים בשקט במקום נאסרים על-ידי המשטרה.

רצוני לשאול:

מדוע נעצרים המפגינים?

### **תשובת השר לביטחון פנים א' קהלני:**

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

בתקופה האחרונה התקיימו עשרות משמרות מחאה כנגד פעילותה המיסיונרית של כת "עדי השם". במהלך עשרות משמרות המחאה בוצעו מעצרים רק בשני מקרים, וזאת לאחר שהסדר במקום הופר.

יש להדגיש, כי מפגינים ייעצרו אך ורק במקרים שבהם הפירו את הסדר או עברו עבירות תקיפה או גרימת נזק.

### **היו"ר ש' וייס:**

תואיל בטובך להשיב כאן על שאילתא של חבר הכנסת גפני, שאילתא מס' 3066.

עכשיו יש לי הצעה לחברי ותלמידי הטוב, כמעט חבר הכנסת, בלשניקוב. איפה הוא? טוב, דרך אני אעשה את זה. את כל התשובות על השאלות של חבר הכנסת גפני תשימו בחבילה אחת, ואם תעשו זאת בראשית – – –

### **השר לביטחון פנים א' קהלני:**

זה בניגוד לתקנון. זה פשוט הולך לפי לוח זמנים. תגיד לו שיגיש הכול ביום אחד ובאותה שעה.

### **היו"ר ש' וייס:**

זה קונסטרוקטיבי, ומדוע? אז פשוט נקרא את השאלות שלו, נגמור את כל העסק, והאחרים בכלל לא יגיעו. כך, עד שקופצים אליו, פתאום מסתננים שניים-שלושה. בבקשה, כבודו יכול להשיב.

### **הכרה במשפחת דוד כטורזה הי"ד כנפגעי פעולת איבה**

חבר הכנסת מ' גפני שאל את השר לביטחון פנים ביום ט' בסיוון התשנ"ח (3 ביוני 1998):

חקירת הרצח של הרב דוד כטורזה הי"ד עדיין לא הסתיימה, למרות חשדות שהרצח בוצע על רקע לאומני. כתוצאה מכך אין המוסד לביטוח לאומי מכיר במשפחתו כנפגעי פעולת איבה ומצב המשפחה בכי רע.

רצוני לשאול:

מדוע אין מוציאה המשטרה מסקנות ביניים בנדון?

### השר לביטחון פנים א' קהלני:

חקירת הרצח נתונה לצוות חקירה מיוחד במחוז ירושלים בסיוע של אנשי שב"כ. משטרת ישראל מודעת למשמעויות שיש לאי-מתן מסקנה סופית בנושא. לדעת משטרת ישראל לא חלה התקדמות בחקירה אשר תאפשר הסקת מסקנה שונה.

אני חושב שההתאזרות בסבלנות עד לרגע זה היתה די בסדר. אני יכול לעדכן אותך, אדוני חבר הכנסת משה גפני, שראש אגף החקירות במטה הארצי כתב בסוף השבוע למשרד הביטחון, כי ממצאי החקירה בעניין כטורזה, זיכרוננו לברכה, מעלים יסוד סביר שהאירוע נעשה על רקע לאומני. עדיין אין חשוד בתיק, וההחלטה הסופית היא בידי משרד הביטחון, באגף לנפגעי פעולות איבה.

התקדמנו רבות בנושא הזה, וכרגע הנושא לא נמצא בידינו.

### היו"ר ש' וייס:

שאלה נוספת, אין הפתעות.

### משה גפני (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, אני מודה לך מאוד על התשובה ועל ההתקדמות בעניין הזה. השאלתא שלי הוגשה לפני זמן די רב, ואני רוצה לבשר לך, שאגף השיקום במשרד הביטחון קיבל את ההמלצות של המשרד שלך, והוא אכן התחיל השבוע לאפשר לשלם לאלמנה. אגב, הייתי שם בשבת, אצל האלמנה ושלוש ילדיה, והרחמנות זועקת לשמים. אני שמח שאכן התחילו לשלם לה.

אבל, אדוני השר, אני רוצה לומר לך, שצריך לבדוק מה עושים במקרים כאלה. המשטרה לא תופסת, לפעמים, את המחבל ולא יודעת מי הוא. בינתיים רק סבל נגרם לאותה אלמנה, או למשפחה שיקירה נרצח. היא גם איננה זכאית כנפגע פעולות איבה. צריך לשנות את המצב הזה מן היסוד.

### השר לביטחון פנים א' קהלני:

אני מציע לך, כחבר כנסת שיושב בבית-המחוקקים, למד את החוק היטב, ואם יהיו לך הצעות לשינויים – נשמח לשמוע.

## היו"ר ש' וייס:

תודה.

## פיקוח על פעילויות שיט בנהר הירדן

חבר הכנסת ע' ברעם שאל את השר לביטחון פנים ביום ט"ז בסיוון התשנ"ח (10 ביוני 1998):

נוכח מקרים שאירעו לאחרונה, שבהם נפצעו או נהרגו אנשים בפעילות שיט בירדן,

רצוני לשאול:

1. האם משרדך מפקח על פעילות המפעילים השונים?

2. מי האחראי לקבוע קריטריונים שונים לפעילות הימית?

3. האם נסגרו או עומדים להיסגר אתרים בשל פעילות לקויה?

## תשובת השר לביטחון פנים א' קהלני:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. משטרת ישראל אינה גורם מאשר בעסקים מסוג "כלי שיט – השכרה, החסנה".

2. על-פי צו רישוי עסקים, הגורם המאשר עסקים מהסוג האמור הוא שירותי הכבאות והרשות המקומית.

3. לעניין סגירת אתרים בשל פעילות לקויה – יש להפנות את השאלה למשרד הפנים.

## יחס המשטרה ל"יד לאחים"

חבר הכנסת ש' בן-צור שאל את השר לביטחון פנים ביום ט"ז בסיוון התשנ"ח (10 ביוני 1998):

הגיעו לאוזני ידיעות, שזה יותר מחודש ימים משטרת ישראל מחרימה ציוד, קונסות את אנשי "יד לאחים" וחוסמת את דרכם בכל דרך אפשרית.

רצוני לשאול:

1. האם ידיעות אלו נכונות?

2. האם פנה משרד החוץ למשטרת ישראל כדי לבלום את פעילותם של אנשי "יד לאחים"?

3. מה יעשה משרדך בנדון?

#### **תשובת השר לביטחון פנים א' קהלני:**

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. משטרת ישראל במחוז תל-אביב אינה מחרימה ציוד השייך ל"יד לאחים", אינה קונסות את אנשיה ואינה חוסמת דרכם בכל דרך שהיא.

2. משרד החוץ לא פנה למשטרת ישראל בבקשה לבלום את פעילות "יד לאחים".

3. יש לציין, כי המשטרה במחוז תל-אביב פועלת במסגרת החוק לשמירת הסדר, ואם יש אירועים של הפרת הסדר בעת קיום משמרות המחאה שמקיים "יד לאחים", המשטרה מטפלת בהם בהתאם לחוק.

#### **פגיעת המשטרה בעיתונאים זרים בהפגנה**

חברת הכנסת נ' חזן שאלה את השר לביטחון פנים ביום ט"ז בסיוון התשנ"ח (10 ביוני 1998):

ביום חמישי, 14 במאי 1998, נפצעו שני עיתונאים מירי שוטרים ליד מלון "נשיונל פאלאס" במזרח-ירושלים.

רצוני לשאול:

1. מדוע לא הוכרז האזור כסגור?

2. מדוע פתחו השוטרים בירי על העיתונאים?

3. מה הן הוראות הפתיחה באש במקרים כגון אלה?

4. האם עמדו השוטרים בהוראות?

5. מה ייעשה לגבי מקרים כגון אלו בעתיד?

### **תשובת השר לביטחון פנים א' קהלני:**

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1-5. ב-14 במאי 1998 התקיימה הפגנה סוערת של פלסטינים במזרח-ירושלים, תוך כדי הפרות סדר, יידי אבנים ובקבוקים ריקים לעבר כוחות המשטרה. כוחות המשטרה פיזרו את המתפרעים תוך שימוש בכוח וירי כדורי גומי.

הכתב ההולנדי נקלע אל תוך המתפרעים ונפגע, לצערנו, מכדור גומי. יודגש, כי הירי לא היה מכוון נגד העיתונאי ההולנדי אלא אל ההמון הפרוע, והוא נפגע, לצערנו, בשוגג.

כמו כן נפגע כתב זר נוסף ממטר בקבוקים ואבנים שנזרקו על-ידי המתפרעים הפלסטינים.

### **הטרדה מינית בקורס של המשטרה**

חברת הכנסת ד' איציק שאלה את השר לביטחון פנים ביום ט"ז בסיוון התשנ"ח (10 ביוני 1998):

לאחרונה פורסם, כי בקורס של משטרת ישראל ביוני 1996 הטרידו ארבעה שוטרים את עמיתותיהם לקורס. ההטרדות כללו גיפופים, התפשטות, הצעות ורמזים מיניים. הנושא הגיע לבית-המשפט, ובמהלך המשפט טענו פרקליטי הנאשמים, כי מרשיהם נהגו לפי הנורמות המקובלות בקורסים במשטרה. המשך המשפט של השוטרים נדחה למועד אחר.

רצוני לשאול:

1. האם המקרה מוכר למשרדך?

2. האם אלה אכן הנורמות המקובלות בקורסים במשטרה?

3. האם יינקטו צעדי משמעת במקרה הספציפי הזה?

### **תשובת השר לביטחון פנים א' קהלני:**

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. בגין האירוע התנהלה חקירה במחלקה לחקירות שוטרים. בסיומה של החקירה נסגר התיק במישור הפלילי והועבר להמשך טיפול המשטרה.

נגד השוטרים המעורבים באירוע הוגש כתב אישום – הליך משמעותי בגין התנהגות שאינה הולמת.

2. מובן מאליו שאלה אינן הנורמות המקובלות בקורסים במשטרה, וההוכחה היא עצם העמדתם של השוטרים לדין.

3. נגד חלק מהמעורבים ננקטו במקביל צעדים מינהליים, כגון מניעת יציאה לקורס.

לאחר סיום ההליך בבית-הדין למשמעת ובהתאם לתוצאותיו, יישקל המשך שירותם של השוטרים המעורבים.

### **פינוי משפחה ערבית ברובע המוסלמי**

חבר הכנסת א' סעד שאל את השר לביטחון פנים ביום ט"ז בסיוון התשנ"ח (10 ביוני 1998):

נודע לי, כי ביום שני, 22 במאי 1998, ב-08:00, הגיעו שוטרים, אנשי הוצאה לפועל, וקבוצת מתנחלים מיישובת "עטרת כוהנים" לביתה של משפחת זרו ברובע המוסלמי בירושלים ופינו בכוח את בני המשפחה מן הבית תוך השלכת חפציהם אל הרחוב.

רצוני לשאול:

1. האם הביצוע המהיר של הפינוי בעת שמתנחלים מבצעים בנייה בלתי חוקית באתר סמוך ללא כל הפרעה מעידה על מדיניות של איפה ואיפה בפעילות המשטרה?

2. מדוע נכחו והשתתפו מתנחלים בפינוי?

3. מדוע התבצע הפינוי בכוח ובעת שבני המשפחה היו עדיין ישנים?

### **תשובת השר לביטחון פנים א' קהלני:**

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

3-1. פינוי משפחת זרו נעשה כחוק על-פי צו של בית-המשפט. המסמכים נבדקו על-ידי היועץ המשפטי של מחוז ירושלים, ונמצאו חוקיים. במקום נכח עורך-דין מטעם משפחת זרו ומטעם בעלי הדירה, עורך-הדין ליפשיץ. על דלת הדירה הודבק צו בית-המשפט 48 שעות לפני הביצוע, כך שהיה שהות בידי המשפחה לפנות את החפצים.

משטרת ישראל אינה הגוף המסייע לביצוע צו בית-המשפט ולא הגוף שמבצע את הפינוי פיזית.

### **הריגה בעת ניסיון שוד**

חבר הכנסת ט' אלסאנע שאל את השר לביטחון פנים ביום ט"ז בסיוון התשנ"ח (10 ביוני 1998):

ב-25 במאי 1998 נורה המנוח ח"ש – שמו המלא מופיע במקור – על-ידי שוטרים ממשטרת עפולה, בטענה שניסה לשדוד פקידה העובדת בחברת "הום סנטר".

רצוני לשאול:

1. האם נחקרו נסיבות האירוע?

2. מה היא תוצאת החקירה?

### **תשובת השר לביטחון פנים א' קהלני:**

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. בגין האירוע הנדון נפתחה חקירה במחלקה לחקירות שוטרים שבמשרד המשפטים. אשר על כן, יש להפנות את השאלתא לשר המשפטים למתן התייחסותו.

### **חברת שמירה ערבית חמושה בירושלים**

חבר הכנסת ר' זאבי שאל את השר לביטחון פנים ביום כ"ג בסיוון התשנ"ח (17 ביוני 1998):

התקשורת מדווחת, כי בעיר העתיקה בירושלים מופעלת חברת שמירה ערבית, שאנשיה לובשים מדים וחמושים בגז מדמיע ובאלות קפיציות.

רצוני לשאול:

1. האם ידוע הדבר למשטרה?

2. האם הדבר קיים על דעתה?

3. האם נבדקה השפעתה של הרשות הפלסטינית על חברת השמירה הזאת?

### **תשובת השר לביטחון פנים א' קהלני:**

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. למשטרת ירושלים ידוע על פעילות החברה.

2. נמצא כי פעילות החברה אינה על-פי חוק. אשר על כן, הורתה המשטרה לבעלי החברה לסגור את המשרדים.

### **מצב בית-העלמין בהר-הזיתים**

חבר הכנסת ר' פנחסי שאל את השר לביטחון פנים ביום כ"ג בסיוון התשנ"ח (17 ביוני 1998):

"מעריב" מדווח על תופעות מבישות בבית-העלמין בהר-הזיתים בירושלים: שיכורים עושים צורכיהם בין הקברים; נרקומנים שוברים בקבוקים על הקברים. זה שנים אנו מתריעים על כך. עיריית ירושלים מפנה אצבע למשטרה. מצורפת הידיעה.

רצוני לשאול:

1. מה עושה המשטרה למנוע זאת?

2. מה הוא תקציב המשטרה לעניין זה?

### **תשובת השר לביטחון פנים א' קהלני:**

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1-2. האחריות לשמירה על בית-העלמין היא של משרד הדתות. לפני כשנתיים מומנה השמירה במקום על-ידי משרד הדתות והופעלה חברה אזרחית, אולם השמירה הופסקה בגלל בעיות תקציב.

משטרת ישראל אינה חברת שמירה.

למרות האמור משטרת ישראל, מחוז ירושלים, מנחה את הסיורים במקום.

באירועים גדולים, כמו אזכרה או לוויית, מאבטחת המשטרה את המבקרים בהר-הזיתים.

### **חבלות בכלי רכב בבאר-שבע**

חבר הכנסת א' דרעי שאל את השר לביטחון פנים ביום כ"ג בסיוון התשנ"ח (17 ביוני 1998):

ב-12 במאי 1998 חובלו עשרות מכוניות של תושבי הקריה הדתית בבאר-שבע; מצורפת ידיעה ב"הארץ" כך.

רצוני לשאול:

1. האם נחקרו מקרי חבלה אלו?

2. אם כן – מי נחקר?

3. מה העלתה החקירה?

4. אם לא – התורה לחקור זאת?

### **תשובת השר לביטחון פנים א' קהלני:**

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. בעקבות האירוע הנזכר לעיל הוגשו שתי תלונות בלבד ונפתחו תיקי חקירה.

2. מעדויות המתלוננים לא נמצא מוביל או מידע לגבי המבצעים.

3. התיקים נסגרו כעבריון לא נודע.

4. המקרה נבדק במישור המודיעיני, ואם יתקבל מידע תיפתח מחדש החקירה בתיקים.

### **כתובות נאצה בחיפה**

חבר הכנסת א' דרעי שאל את השר לביטחון פנים ביום כ"ג בסיוון התשנ"ח (17 ביוני 1998):

בחודש מאי צוירו כתובות נאצה על קירות תלמוד-תורה "יחל ישראל" של חסידי סערט-ויז'ניץ ברחוב הנגב. הוגשה תלונה למשטרה.

רצוני לשאול:

1. האם נחקר המקרה?

2. אם כן – מה העלתה החקירה?

### תשובת השר לביטחון פנים א' קהלני:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. בגין האירוע הנטען בשאילתא הוגשה תלונה במשטרת מרחב חיפה במחלק עבירות.

2. התלונה נחקרת. כרגע אין מובילים בחקירה ואין חשודים.

### פעולות נגד חרדים בחיפה

חבר הכנסת נ' דהן שאל את השר לביטחון פנים ביום כ"ג בסיוון התשנ"ח (17 ביוני 1998):

תלמידי ישיבה בחיפה התלוננו, כי צעירים המתגוררים בשולי שכונות הדר-הכרמל וחליסה נוהגים לשסות בהם את כלביהם בלילות שבת. שני צעירים שחיבלו בחוט העירוב שהותקן לאחרונה בחיפה בהידור רב ובהשקעה, נתפסו לאחר מעקב בשכונת רמת-אלון. הם טענו שעשו זאת משום שהם "שונאים חרדים". הוגשה תלונה למשטרה על-ידי הרב איילנברג, הממונה על העירוב.

רצוני לשאול:

1. האם נחקרה התלונה?

2. אם כן – מה העלתה החקירה?

### השר לביטחון פנים א' קהלני:

2-1. בנושא שיסוי הכלבים בחרדים תושבי שכונת הדר לא הוגשה תלונה למשטרה, והאירוע לא היה ידוע כלל עד לקבלת השאילתא.

אשר לחבלה בחוט העירוב – בנושא הוגשה תלונה על-ידי הרב איילנברג. החקירה התנהלה במחלק הנוער בחיפה. נעצר קטין שהודה במעשה. בגין האירוע נפתח תיק כנגד הקטין.

### היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. שאלה נוספת לחבר הכנסת דהן.

דרך אגב, התשובות של השר הן מודל מדויק למה שצריך להיות בפרלמנט, תשובות קצרות וממוקדות בבחינת מעט המחזיק את המרובה; לפעמים שרים באים הנה עם ארבעה נאומים.

### דוד טל (ש"ס):

אדוני היושב-ראש, אני רוצה לומר לך, שלשר דיין היו תשובות קצרות הרבה יותר. הוא היה עונה: אין לי מה להוסיף מעבר למה שכבר נאמר.

### הי"ר ש' וייס:

לפעמים גם היו "כן" ו"לא".

### נסים דהן (ש"ס):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, תודה רבה. ראשית, אני רוצה לציין, ואתם תגידו מה הסיבות, שלאחרונה אנחנו מתבשרים מפעם לפעם, כמעט על כל פשע שקורה במדינה, שהמשטרה מצליחה לפענח אותו ולעצור את האחראים לפשע הנורא. בשבועות האחרונים התבשרנו פעם אחר פעם שהמשטרה עוצרת ומפענחת את מקרי הפשע. זה שינוי מגמה מאוד מבורך במשטרת ישראל, ואנחנו רוצים לחזק את כל אלה שידם בשינוי לטובה, החל בשר וכלה כנראה באחרון השוטרים.

אדוני השר, באותה הזדמנות ציינתי שהוגשה תלונה. הרב איילנברג הגיש תלונה על כל המקרה, גם על השיסוי וגם על קריעת חוט העירוב. כך שתלונה כן הוגשה.

אדוני השר אומר שנעצר קטין, אך במקרה היה מעורב יותר מאדם אחד, יותר מקטין אחד, ואפילו נערים. הייתי מבקש, אם אפשר, לגלות אותה נחישות של המשטרה, שציינתי אותה לפני רגע לשבח, גם במקרים כאלה.

### הי"ר ש' וייס:

תודה רבה.

### השר לביטחון פנים א' קהלני:

אני בהחלט אבדוק זאת, ואם אתה אומר שהוגשה תלונה, על-פי הנתונים שקיימים כאן, סגן מפקד המחוז הצפוני כותב לי שלא ידוע להם במחוז הצפוני על נושא השיסוי של הכלבים עד לרגע ששלחנו להם את השאילתא.

תודה על המחמאות למשטרה, היא זקוקה להן.

### **חקירת מקרה תקיפת יהודי**

חבר הכנסת א' דרעי שאל את השר לביטחון פנים ביום כ"ג בסיוון התשנ"ח (17 ביוני 1998):

לפי "יתד נאמן" – מצורף צילום הידיעה – חוקרת משטרת ירושלים תלונת אזרח חרדי שהותקף ליד שער-הפרחים. בתחילה הודיעה המשטרה כי "פלסטינים ביצעו בו לינץ", ולאחר מכן תיקנה הודעתה והאשימה, לכאורה, אנשי שמאל.

רצוני לשאול:

1. האם נחקרה התלונה?

2. מי נחקר?

3. מה העלתה החקירה?

4. האם ידוע אם התוקפים ערבים או יהודים?

### **תשובת השר לביטחון פנים א' קהלני:**

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

4-1. בחקירתו במשטרה טען המתלונן כי הותקף על-ידי אנשי שמאל וצעירים ערבים. עדויות מספר מחזקות את טענת המתלונן.

עם זאת, לא יכול המתלונן להצביע בוודאות על החשוד, ולכן לא נעצר אף חשוד בקשר לאירוע זה.

## **חקירת הצתת משאית עם ספרי קודש**

חבר הכנסת א' דרעי שאל את השר לביטחון פנים ביום כ"ג בסיוון התשנ"ח (17 ביוני 1998):

העיתון "יתד נאמן" מדווח – מצורף צילום הידיעה – על הצתת משאית שהיו בה סידורי תפילה וספרי קודש בכפר עיסאווייה, בדרכה לכריכייה בבית-שמש. המשטרה, כך נאמר, חוקרת.

רצוני לשאול:

1. האם נחקרה ההצתה?

2. האם נמצאו חשודים בהצתה?

3. האם ידוע מה היה הרקע להצתה?

### **תשובת השר לביטחון פנים א' קהלני:**

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

3-1. עד כה לא העלתה חקירת המשטרה דבר בנושא ההצתה.

הנושא נבדק במישור המודיעיני, ונמתין בסבלנות.

## **שוטרים פלסטינים מוסווים בעיר העתיקה**

חבר הכנסת צ' הנדל שאל את השר לביטחון פנים ביום ל' בסיוון התשנ"ח (24 ביוני 1998):

מפניות טלפוניות של אזרחים וממכתב שקיבלתי מתושבת העיר העתיקה שמעתי על תופעה – שוטרים פלסטינים מוסווים בתלבושת אזרחית מסתובבים בעיר העתיקה. מצורף המכתב לטיפולך.

רצוני לשאול:

מה נעשה כדי למנוע את המשך נוכחותם של השוטרים?

### **תשובת השר לביטחון פנים א' קהלני:**

**(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)**

למשטרת ירושלים ידוע על פעילות חברת שמירה ערבית.

לאחר בדיקה נמצא, כי פעילות החברה אינה על-פי חוק, ואנשיה נעצרו. אשר על כן הורתה המשטרה לבעלי החברה לסגור המשרדים.

### **מינויים במשטרה**

חבר הכנסת א' פינס-פז שאל את השר לביטחון פנים ביום ו' בתמוז התשנ"ח (30 ביוני 1998):

תת-ניצב י"ר – שמו המלא מופיע במקור – אשר עתיד להתמנות למפקד המשמר האזרחי ולקבל דרגת ניצב, הורשע בהתחזות לאחר שענד במשך זמן ממושך כנפי צניחה אף שלא עבר קורס צניחה, שאותו עבר לאחר מכן.

ניצב ח"ק – שמו המלא מופיע במקור – אשר אמור להתמנות לראש אגף המודיעין, נתפס והורשע בזמן היותו מפקד משטרת התנועה בנהיגה ללא רשיון על אופנוע כבד.

רצוני לשאול:

האם ראוי שקצינים אשר הורשעו בעבירת התחזות ובעבירת נהיגה ללא רשיון יהוו חלק מהפיקוד הבכיר ביותר במשטרה?

### **השר לביטחון פנים א' קהלני:**

הנושא שמעלה כאן חבר הכנסת אופיר פינס הוא בעניין מינויי תת-ניצב רז וניצב קליין. קודם כול, אני שמח על שחברי הכנסת מתעניינים בקידום קצינים, חברי כנסת שיש להם גם חזון ואולי הם יגיעו גם למקומות שבהם הם יוכלו להשפיע על המינויים.

בכל מקרה, חבר הכנסת פינס, אתה שואל על תת-ניצב יעקב רז, שהוא כבר ניצב מאתמול בלילה. לא הקדמתי את מועד מתן דרגתו רק כדי לענות לך בסגנון שונה.

תת-ניצב רז לא הורשע מעולם בהתחזות. נגד הקצין התנהלה בשנת 1993 חקירה במח"ש. התיק נגדו נסגר בהיבט הפלילי מחוסר אשמה והועבר לבחינה משמעתית.

המפכ"ל דאז, לאחר שבחן את החומר בנושא ענידת כנפי הצניחה, קיבל את התייחסותו של הקצין לעניין זה, ולאחר ששקל העניין על כל היבטיו, החליט ליתן לקצין, על-פי שיקול המפכ"ל, הערת מפקד. הערה זו ניתנה לו עוד בחודש אוגוסט 1994.

במהלך ארבע השנים שחלפו מאז מילא הקצין בהצלחה שני תפקידים בתקן תת-ניצב – סגן ראש את"ל וסגן מפקד מחוז מרכז.

### **היו"ר ש' וייס:**

אני מקווה שחבר הכנסת פינס מבין את השפה הזאת, כי הצופים בוודאי לא.

### **השר לביטחון פנים א' קהלני:**

את"ל הוא אגף תמיכה לוגיסטית, מה שנקרא אג"א בלשון הצבא, וגם הם שינו לאת"ל. הכוונה לתחזוקה. וסגן מפקד מחוז מרכז – נראה לי שזה ברור.

ניצב חיים קליין, שמונה אתמול בערב כראש אמ"ן, אכן הורשע ב-21 בינואר 1995 בעבירת תעבורה של נהיגת אופנוע ללא רשיון תקף. יודגש, כי גם בית-המשפט השתכנע, כי העבירות הקשורות לנהיגת האופנוע שלא לפי הרשיון המתאים היו בבחינת כישלון טכני שנבע מאי-הבנה ביחס לזמן שבו מקבל רשיון הנהיגה את תוקפו הפורמלי. כלומר, יש לו רשיון נהיגה, אך היה שם עניין של תוקף רשיון.

יצוין בהקשר זה, כי הקצין עבר בפועל את ההשתלמות הנדרשת לקבלת רשיון נהיגה לאופנוע שעליו נהג, אך מסיבות טכניות הרשיון לא קיבל את תוקפו הפורמלי. כלומר, הוא עבר את כל ההשתלמויות והוא לא נהג ללא רשיון.

הקצין שילם בעבר מחיר כבד בגין אירוע זה – הוא הודח מתפקידו כמפקד משטרת התנועה וכן עמד, כאמור, לדין פלילי.

בהמשך מילא הקצין תפקיד סגן ראש משא"ז, וב-1 בספטמבר 1996 קודם לדרגת ניצב ומונה לתפקיד ראש משא"ז.

אין בעבירת התעבורה שבה הורשע משום מניעה למינויו לתפקיד ראש אמ"ן.

אני רוצה לומר לך, מעבר למה שרשמתי, שחייבים לבחון את הקצינים על-פי איכותם, על-פי יכולתם, על-פי יושרם ועל-פי המקצועיות שלהם. במקרה הנושאים האלה עמדו על שולחני והתלבטתי קשות בסוגיה ועל כל היבטיה. בסופו של דבר הגעתי להחלטה – גם אחרי שיחות ארוכות עם המפקדים הישירים שלהם, עם המפכ"ל, עם עצמי, ורעיונות של אנשים – כי אלה שני קצינים טובים שמעודו בעניין מינהלתי, והם שילמו מחיר די יקר, ובסופו של דבר אני החלטתי לקדם אותם. אחד נשאר בדרגת ניצב בתפקיד אחר, והשני קודם להיות מפקד המשמר האזרחי, ולדעתי הוא יעשה את העבודה היטב.

### **הי"ר ש' וייס:**

תודה רבה. שאלה נוספת לחבר הכנסת פינס, בבקשה.

### **אופיר פינס-פז (העבודה):**

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, ראשית אני מודה לך על התשובה, משום שסביב המינויים האלה היתה חרושת שמועות, ואני חושב שדווקא השקיפות והגילוי הנאות שאתה נהגת בהם עכשיו מעל דוכן הכנסת, בעניין הזה אני חושב שהם הסירו לא מעט עננים, ונתנו תשובות שלפחות חלק מהן אני לא ידעתי, ולי נמסר מידע אחר, הרבה יותר חמור והרבה יותר מרחיק לכת. אני שמח על השקיפות, אני שמח גם שהתוודית כאן, שהתלבטת ובדקת את העניין בדוק היטב, ואני מברך אותך על כך.

עם זאת, אני חושב, ששני הקצינים האלה, שהם קצינים מאוד בכירים, שעכשיו הם הופכים להיות קצינים ברמה הבכירה ביותר במשטרה – נשאלת השאלה, שאני שאלתי אותה בשאלתא ואני עדיין שואל אותך, שוב: מעבר לכול, אפשר למחול, אפשר לסלוח, אפשר לוותר, השאלה היא, האם אנשים שעברו עבירות מהסוג הזה צריכים להיות בפיקוד הבכיר ביותר של משטרת ישראל. אגב, אחד מהשניים לפחות – מפקד המשמר האזרחי – הוא בעיני תפקיד לא רק מבצעי-משטרה אלא גם חינוכי, אזרחי וקהילתי. השאלה היא, האם אתה שלם עם העניין הזה? אני מניח שכן, מכיוון שמינית. אבל בסופו של דבר, בעיני השאלה הערכית היא השאלה שנשאלת כאן וצריכה להישאל ציבורית.

### **השר לביטחון פנים א' קהלני:**

אני חושב שיש מקום לחלק השני של השאלה שלך, שאנחנו כאנשי ציבור וכמי שמופקדים על מערכות גדולות כאלה נשאל את השאלות, נתלבט בהן, נעסוק בהן, ולא נקבל החלטה שנובעת מאיזה פז"ם של מישהו שהגיע לפרקו. לכן, אני מקבל את השאלה שלך, והתלבטתי, כפי שאמרתי לך, קיבלתי את ההחלטה, ומה שנותר לי כרגע זה לאחל להם הצלחה.

### **הי"ר ש' וייס:**

תודה רבה. אני חושב שאני משחרר את אדוני השר. אני מודה לך מאוד.

## **השר לביטחון פנים א' קהלני:**

אתה יודע, אדוני היושב-ראש, 53 שאליות זה לא הולך כל כך מהר, אבל עשית את זה מהר.

## **היו"ר ש' וייס:**

כמו במכירה פומבית. בכלל, יום רביעי לפנות ערב זה יום מאוד מעניין. האנשים באים ביום שני עם שאליות, הצעות דחופות. ביום רביעי בשעה 15:00 מתעייפים, נשארים חמישה חברי כנסת, והם מוותרים, ואנחנו שמחים שהם מוותרים. כן, מה נעשה הלאה? עכשיו ניתן לסגן שר החינוך להשיב על שאליות. סליחה, לפני כן – הצעה לסדר-היום של חבר הכנסת אופיר פינס. זה יהיה קצר. אדוני סגן שר החינוך, אתה יכול להמתין, זה ממש קצר.

## **הצעה לסדר-היום**

### **תופעת עובדים זרים הנוטשים את ילדיהם**

## **היו"ר ש' וייס:**

תופעת עובדים זרים הנוטשים את ילדיהם – הצעה לסדר-היום מס' 4835. חבר הכנסת אופיר פינס, שלוש דקות. אתה מתכוון לפולני שלפני כמה ימים ננטש, ילד מסכן, אומלל ונכה. בבקשה.

## **אופיר פינס-פז (העבודה):**

אדוני היושב-ראש, אדוני שר העבודה והרווחה, אני מודה לכנסת שאפשרה לי להעלות נושא, שהוא בעיני נושא מאוד מאוד חשוב, לא מוכר ולא ידוע – נושא נטישת ילדים של עובדים זרים.

מסתבר שבשנתיים האחרונות, רק באזור דרום-תל-אביב, שיש בו ריכוז לא מבוטל של עובדים זרים, ננטשו 17 ילדים, שהמדינה והרשויות יודעות עליהם. רק בחודשיים האחרונים ננטשו שישה, ורק בשבת האחרונה ננטש ילד פולני שהיושב-ראש דיבר עליו, שמסתבר שהוא גם סובל מפיגור שכלי, וכל העניין הוא מאוד מאוד טרגי.

אגב, התחושה שלי היא, שהתופעה הרבה יותר רחבה, משום שמדובר בילדים של עובדים שנמצאים כאן ללא היתר. זאת אומרת, ילדים לעובדים לא-חוקיים שלא מזדרזים לרוץ לא ללשכת הרווחה ולא לעירייה ולא למשרד העבודה ולא למשטרה, ולך תדע כמה ילדים נוספים ננטשו ואנחנו אפילו לא יודעים על כך; לדעתי, יש הרבה יותר ממה שאנחנו יודעים.

נשאלת השאלה, האם אנחנו עושים והאם אנחנו מטפלים והאם יש לנו מדיניות כיצד למנוע שהתופעה הזאת תצבור תאוצה. אני רוצה להזכיר לכולם, שאנחנו חיים כאן במדינה יהודית ודמוקרטית. נדמה לי שאני מבטא דעה של רבים, שאנחנו כחברה ישראלית לא יכולים לחיות עם תופעה כזאת, שהיא בניגוד מוחלט למוסר היהודי, שהיא בניגוד מוחלט לערכים שאנחנו התחנכנו עליהם, ואנחנו לא יכולים לעכל בכלל מציאות שבה ילדים ננטשים במדינת ישראל. המשפחות הישראליות הכי קשות, עם הבעיות הכי קשות במדינת ישראל, לא מעלות על דעתן לנטוש את ילדיהן. יש סידורים, יש עזרה, יש הפניית ילדים למוסדות. אבל נטישה של ילדים?

כנראה יש מדינות מסוימות שבהן התופעה הזאת רווחת והן מייצאות אלינו נורמות וערכים שאנחנו לא יכולים לחיות אתם. אני רק התחלתי לדבר.

### **היו"ר ש' וייס:**

שלוש דקות עברו, אבל בגלל הנושא האנושי והרגיש הזה אתה יכול בהחלט להמשיך עוד קצת.

### **אופיר פינס-פז (העבודה):**

כחברי הוועדה לענייני עובדים זרים של הכנסת, אנחנו מוצאים את עצמנו בדרך כלל מנסים להגן על העובדים הזרים מבחינת שמירת זכויותיהם, שלא ינצלו אותם, שלא ינצלו אותם במקומות העבודה. עכשיו אנחנו מוצאים את עצמנו מגינים על ילדיהם מפניהם, וזו בהחלט מציאות שאנחנו לא מכירים אותה.

העליתי את הנושא הזה כאן, ואני שמח ששר העבודה והרווחה בא להשיב. אני רוצה לשאול שאלה מאוד פשוטה: האם משרד העבודה והרווחה ערוך למצב הזה, יש לו תוכנית?

### **היו"ר ש' וייס:**

איך אפשר להיות ערוך מול 200,000 או 150,000 עובדים זרים כשבמשך שנה-שנתיים שניים או שלושה מהם נוטשים ילד. איך אפשר להיערך נגד זה? אני יודע שיש מרפאה נפלאה של רופאים מתנדבים בתל-אביב, והם עושים שירות אנושי מדהים, ביום ובלילה, ללא פרוטה, ועוזרים. זאת אומרת, יש פה המון רצון טוב.

### **אופיר פינס-פז (העבודה):**

נכון, דבר יוצא מן הכלל.

## היו"ר ש' וייס:

אבל המקרים הספציפיים הם איומים, כששמעתי עליהם גם כן הזדעזעתי.

## אופיר פינס-פז (העבודה):

ראשית, אנחנו יודעים על 17 מקרים. אנחנו יודעים, המדינה יודעת. עריית תל-אביב יודעת. שנית, מדובר בסך הכול באוכלוסייה של כ-2,500 ילדים. יודעים שיש כ-2,500 ילדים. לא כולם מזוהים, לא כולם במערכות; זה בעייתי. אני חושב, שהממשלה, אגב גם הכנסת, אני לא יודע אם החקיקה היום, המרתיעה, המענישה, קיימת במידה הנחוצה כדי להתמודד עם התופעה. אני לא יודע אם יש מדיניות של המשרד. אני רוצה להציע גם לשר: לשר יש תקציבים – למשל, לילדים בסיכון. האם ילדים של עובדים זרים הם ילדים שיכולים ליהנות, לקבל תמיכה, סיוע, כלים מהתקציבים האלה? האם המשרד מתחשב בעניין? אני מסיים.

אם הנושא יעבור לדיון בוועדה, אנחנו נרחיב את הדיון במסגרת הוועדה.

## היו"ר ש' וייס:

תיכף נראה את ההתפתחות. בסדר גמור. תודה רבה לחבר הכנסת פינס. אדוני שר העבודה והרווחה, השר אלי ישי, בבקשה.

## שר העבודה והרווחה א' ישי:

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, הבעיה של העובדים הזרים היא בעיה קשה ומורכבת, ומפעם לפעם עולה נושא מסוים, כזה או אחר, לדיון בבית הזה. אני חוזר ואומר, שוב ושוב, זה ברור וידוע לכול שזה אחד הנושאים שאנחנו מטפלים בהם בצורה יסודית מאוד ועקבית בשני כיוונים. ראשית – בתנאים שלהם. אנחנו כמדינה יהודית – נכון אומר חבר הכנסת אופיר פינס – חייבים לדאוג להם מבחינה הומנית, אנושית, כך גם אנחנו מצוים, לא רק ברמה האנושית, גם הלכתית, וכך אנחנו גם נוהגים. כל מה שקשור לטיפול האנושי בעובדים הזרים ובילדיהם, הם מקבלים טיפול כמו שמקבל כל אזרח במדינת ישראל.

אבל, צריך לזכור, שאנחנו חייבים להמשיך להתמודד ולהקפיד על מדיניות צמצום העובדים הזרים החוקיים וההוצאה של העובדים הזרים שאינם חוקיים. אדוני היושב-ראש, צריך לזכור, שהעובדים הזרים שיש להם ילדים בארץ, הם לא חוקיים, משום שעובד זר אינו רשאי להביא לפה את בנו. ואם עובד זר נמצא פה בארץ ויש לו בן, אז הוא אוטומטית כבר לא חוקי, גם אם יש לו אשרה.

יש עובדים זרים שנכנסו באישור, וכשפג תוקפו של האישור הם לא עזבו את הארץ ואז הם כבר לא חוקיים. במסגרת הזאת, באים לבקר אותם בארץ – כי טוב להם במדינה – ואז באים עם הילדים.

יש גם מקרים שמנית אותם. אני לא יכול לתת לך אישור על המספרים, אני רק יכול לדבר על החלוקה, על עוד 20-30 ילדים. אני מעריך שאם לא היינו עוצרים ובולמים את ההידרדרות בתחום העובדים הזרים, היו פה אולי מאות ילדים נטושים במדינה ואולי יותר.

מה שקורה הוא, שבמדינות רבות לא ניתן הטיפול הטוב שמדינת ישראל נותנת בכל התחומים החברתיים – כמו מוסדות לילדים עם פיגור ומוסדות אחרים – והעובדים הזרים שאין להם מוסדות כאלה בחוץ-לארץ באים לפה ונוטשים את הילדים. יש מקרה שבו אדם נטש את הילד ועזב את הארץ. יש מקרים שבהם ההורים עדיין נמצאים פה בארץ. אנחנו צריכים לתת להם את הטיפול היסודי והנכון. במסגרת הטיפול ההמשכי צריך לאתר את ההורה ולהוציא אותו לחוץ-לארץ עם הבן; אם לילד אין כאן הורים, אנחנו מחויבים לתת לו טיפול עד הסוף, כי לא ננטוש אותו.

הבעיה מורכבת וקשה. ההיערכות לא צריכה להיות היערכות של משרד העבודה והרווחה בלבד אלא היערכות מערכתית של משרדי ממשלה נוספים. אם הילד נמצא בגיל חינוך, הוא צריך בית-ספר; אם לילד יש בעיות בריאות, צריך שמשרד הבריאות יטפל בו; אם לילד יש בעיות של רווחה, אז נכנס לתמונה משרד העבודה והרווחה; אם הילד הוא חריג או מוגבל, גם אז משרד העבודה והרווחה נכנס לתמונה.

ביקשנו מעיריית תל-אביב נתונים מדויקים ופירוט של כל אותם ילדים, גם בתוך בתי-הספר. אנחנו חייבים להיערך בכל מה שקשור לילדי העובדים הזרים, ואנחנו נערכים לכך. אני רוצה שיהיה ברור: הילדים של העובדים הזרים שנמצאים פה בארץ יקבלו את כל הטיפול האנושי שאנחנו מחויבים לתת, גם על סמך אמנה בין-לאומית וגם על רקע היחס האנושי שמדינת ישראל כמדינה יהודית מגלה לנושא.

אדוני היושב-ראש, היות שהנושא מורכב וחשוב – – –

### היו"ר ש' וייס:

נחזיר את זה לוועדה של חבר הכנסת אופיר פינס.

### שר העבודה והרווחה א' ישי:

אם חבר הכנסת אופיר פינס רוצה לקיים דיון מעמיק וענייני, הייתי מעביר את זה לוועדת העבודה והרווחה, משום שיש להם שם כלים במסגרת כל הוועדה להתמודד עם זה עניינית, אמיתית ונכון. הרבה לא יהיה ניתן לעשות במסגרת הוועדה לענייני עובדים זרים של חבר הכנסת אופיר פינס, שאני מכבד אותה – אולי לדבר ולהוציא עוד כותרת.

### היו"ר ש' וייס:

גם זה הרבה, כי זה יוצר דעת קהל.

#### שר העבודה והרווחה א' ישי:

דעת קהל תבוא גם בוועדת העבודה והרווחה.

#### היו"ר ש' וייס:

נפתור את זה בוועדת הכנסת.

#### שר העבודה והרווחה א' ישי:

חבר הכנסת פינס, כשאני אומר כותרת, אני לא מתכוון שאתה מוציא כותרת, אני מתכוון לזה שבסופו של דבר זה רק יכול להוציא כותרת, כזו או אחרת.

#### אופיר פינס-פז (העבודה):

איזה כלים יש להם שאין לנו?

#### שר העבודה והרווחה א' ישי:

הכלים שלהם הם דיונים, תקנות, חקיקה. ההבדל גדול.

#### היו"ר ש' וייס:

מכיוון שחבר הכנסת אופיר פינס רוצה בוודאי שזה יעבור לוועדה שלו, נפתור את זה בוועדת הכנסת; אין לנו מה לעשות, אין לנו פתרון אחר.

#### שר העבודה והרווחה א' ישי:

אני מאמין שחבר הכנסת פינס יסכים להעביר לוועדת העבודה והרווחה, אלא אם כן היושב-ראש כבר שאל אותו והוא כבר ענה לו בלי ששמתי לב.

### היו"ר ש' וייס:

המצב החוקי כזה – – –

### דוד טל (ש"ס):

חבר הכנסת פינס ביקש שזה יהיה במליאה.

### היו"ר ש' וייס:

זה נכון. יש פה בעיה שמעורר חבר הכנסת טל, והיא מעניינת. חבר הכנסת פינס יכול לבקש רק מליאה, השר יכול להציע את כל ההצעות האפשריות, והוא הציע שזה יעבור לוועדת העבודה והרווחה. אני מסופק אם חבר הכנסת פינס יכול לבקש לוועדה מסוימת, כי הוא רק יכול להסכים או לא להסכים להצעת השר. לכן חבר הכנסת יונה יהב יבקש את זה בשבילו.

### דוד טל (ש"ס):

אדוני נתן לו רמז קטן כמו פיל.

### היו"ר ש' וייס:

מרגע שהקמנו את הוועדה הנפרדת הזאת, יצרנו את הבעיות האלה, כי יש פה סוג מסוים של כפילות. לעומת זאת, יש פה ריכוז ומיקוד של הנושא, כך שזה מאזן את זה.

### יונה יהב (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, עשה נכון חברי חבר הכנסת פינס שהעלה את הבעיה במלוא העוצמה והרגישות שבה. היא רק נותנת לנו להבין עד כמה המדינה והחברה בישראל אינן ערוכות למכלול הבעיות שהביאו אתם העובדים הזרים.

אדוני, אני לא שותף, לחלוטין, להערכות האופטימיות שלך, שמשרדך והמשרדים האחרים הנוגעים בדבר מטפלים בבעיה. הראיה, שהאגף למען הילד, שיכול היה לתת לעובדים הזרים הסברה יותר עמוקה, שעדיף להיכנס להליכים של מסירת לילדים אימוץ מלנטוש אותם – אתה יודע כמה זוגות כמהים לאימוץ כזה – לא עשה זאת.

מאחר שחשוב שהעניין ייראה והצדק ייעשה במליאה הזאת, אני מציע שהנושא הזה, על מכלול הבעיות הקשורות בעובדים זרים, יידון כאן במליאה.

#### **היו"ר ש' וייס:**

לא, אתה לא יכול להציע את זה, חבר הכנסת יונה יהב. אני אדריך קצת את החבר'ה. מליאה זה הפטנט רק של בעל ההצעה. לא תהיה ברירה ונצטרך לגלגל את הנושא לפתחו של חבר הכנסת פנחסי, לוועדת הכנסת, ושם תדאגו – – –

#### **דוד טל (ש"ס):**

אין שום סיבה. שר העבודה והרווחה הציע להעביר זאת לוועדת העבודה והרווחה.

#### **היו"ר ש' וייס:**

רבותי, חבר הכנסת טל צודק.

#### **יונה יהב (העבודה):**

אני מתקן: מליאה בלבד.

#### **היו"ר ש' וייס:**

אתה בכלל לא יכול לבקש מליאה. אתה יכול להתעקש על מליאה.

#### **אופיר פינס-פז (העבודה):**

אין לי ברירה.

#### **היו"ר ש' וייס:**

אם חבר הכנסת חג'-יחיא יציע, למשל, ועדה של אופיר פינס, זה יעבור לוועדת הכנסת.

## אופיר פינס-פז (העבודה):

כרגע אני רוצה מליאה.

## הי"ר ש' וייס:

נגמר העניין – מליאה. אני עושה הצבעה כזאת: אם יש רוב ל"כן" – זה במליאה; אם זה "לא" – זה עובר לוועדת העבודה והרווחה, ונצביע שנית.

סיבוב ראשון, מי בעד מליאה? ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 23

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 4

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

## הי"ר ש' וייס:

הרוב הגורף הוא בעד מליאה ונקיים דיון במליאה. לא ייתכן שלאנשים יהיו שני רצונות. הכול ייתכן, אבל אני לא רוצה לאפשר את זה. חברים, הנושא יידון במליאה בבוא היום.

## שאלות בעל-פה

## הי"ר ש' וייס:

אנחנו עוברים עכשיו לסגן שר החינוך, התרבות והספורט, שהמתין כאן שעות ארוכות. שאלתא בעל-פה; חבר הכנסת רפיק חג'-יחיא שואל את שר החינוך, התרבות והספורט שאלתא בעל-פה. בבקשה. אני מבין שלחבר הכנסת אופיר פינס יש שאלה נוספת. הנושא: הפגנת תלמידי בית-הספר אבן-סינא בטייבה.

## **הפגנת תלמידי בית-הספר אבן-סינא בטייבה**

### **רפיק חג'יחיא (העבודה):**

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן שר החינוך, התרבות והספורט, בעקבות פריצה לבית-הספר הנ"ל – אבן-סינא זה בית-ספר יסודי גדול בטייבה – שבו נגנב ציוד רב, החליט מנהל בית-הספר להפגין עם תלמידי כיתות א' עד ו', כמובן הדגש הוא בכיתות נמוכות, בתוך בניין עיריית טייבה. בכך הוא סיכן את חיי התלמידים, לרבות תלמידי הכיתות הנמוכות, בהליכה לא מבוקרת ברחובות העיר עד בניין העירייה. אם תרצו לדעת מה המרחק, זה בערך 3 קילומטרים. בנוסף, הוא השבית את הלימודים לחלוטין באותו יום.

רצוני לשאול:

1. האם משרדך מודע לנושא?

2. אילו אמצעים מתכוון משרדך לנקוט בתגובה על התנהגות מסוכנת זו של המנהל?

3. מה הן ההוראות שלפיהן חייב המנהל, או כל מנהל, לפעול במקרים כאלה?

### **היו"ר ש' וייס:**

תודה רבה. חבר הכנסת חג'יחיא קצת שכלל את זה. צריך לקרוא בדיוק מה שכתוב כאן, אבל זה במסגרת קורס למתחילים.

בבקשה, אדוני, תשובתך. המיקרופון כבר התעייף, זה יום לימודים ארוך. כשיהיה יום לימודים ארוך בבת-הספר, ככה הוא ייראה.

### **סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:**

כבוד היושב-ראש, חבר הכנסת חג'יחיא, 1. התשובה חיובית.

2. המפקח על המוסד ניהל שיחה עם מנהל בית-הספר על אודות המקרה והודיע לו כי הפעולה שנקט אינה מקובלת עליו. תרשומת השיחה תועבר בימים הקרובים להחלטת מינהלת המחוז לגבי הצעדים שיש לנקוט נגד מנהל בית-הספר.

3. במקרה של פריצה לבית-הספר, על מנהל בית-הספר להודיע לרשות המקומית, לפיקוח על בית-הספר ולמשטרת ישראל על מנת שיפעלו בנדון. מנהל בית-הספר איננו יכול לעשות שימוש בחוקי המדינה ולעשות בהם כבשלו. מפקח בית-הספר אסר על המנהל לקיים את התהלכה והשבתת הלימודים, אך המנהל פעל שלא כשורה ובניגוד לכללים המחייבים אותו.

בהזדמנות זו אני רוצה, כבוד יושב הראש, להתריע על תופעה הולכת ומתרחבת בחברה הישראלית. בתי-הספר הפכו לאתרים אטרקטיביים לגנבים, לעבריינים. מאז הוכנס כל ציוד המחשוב לבתי-הספר, הם הפכו לאתרים שכל יום נפרצים ונגנב ציוד מחשוב יקר ערך. זו תופעה שגוזלת כספים רבים, שכן יש לסגור את החלונות, לנעול את המחשבים, וכו' וכו'.

### היו"ר ש' וייס:

זה מצביע על עלייה ברמת הגנבים. הם אינטלקטואלים, הם רוצים מחשבים.

חבר הכנסת חג' יחיא, יש לך שאלה נוספת?

### רפיק חג'-יחיא (העבודה):

לא.

### היו"ר ש' וייס:

אני יכול לשאול שאלה נוספת, ברשותך. דווקא לאור הערה זאת ולאור התנסות אישית בסביבה שלי, של פריצות גסות הולכות וגוברות, ממש בצמוד להתפתחות הטכנולוגיות של בתי-הספר, האם אתם עושים משהו לקראת התקציבים הבאים כדי באמת להתמודד עם העניין הזה, כי זאת תהיה עוד מעט מכה כמו מכת גנבת המכוניות, בהיקף כזה.

### סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

אני מקווה שעוד מעט יהיה מחשב בכל בית ישראלי ואז לא יצטרכו להשתמש במחשבים של בתי-הספר.

### היו"ר ש' וייס:

יכול להיות, שאלה שאין להם מחשב בבית, המחשב התקלקל, יזמינו אצל הגנב שלהם שיגנוב להם את המחשב מבית-הספר השכן. ברצינות.

### סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

אבל אני יודע שהגנבים לא צריכים את המחשב לבית, הם צריכים אותם לצרכים אחרים, אולי למכור אותם כדי לקנות סמים וכו' וכו', כל מיני תרגילים כאלה.

אנחנו מתמודדים עם הבעיה גם בכיוון של סורגים בבתי-הספר, נעילות יותר מתוחכמות בבתי-הספר, סגירות ונעילות של המחשב אל השולחן. אני נכנס לבתי-ספר ורואה כל מחשב נעול עם סידור מיוחד ממתכת שמחבר אותו אל השולחן. תמיד יהיה גנב – – –

### היו"ר ש' וייס:

שיגנוב את המחשב עם השולחן.

### סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

בדיוק.

### היו"ר ש' וייס:

בסוף עם הכיתה ובסוף עם בית-הספר. תודה רבה, אדוני.

### רפיק חג'-יחיא (העבודה):

אפשר לעשות רויזיה בהחלטה שלי בעקבות ההבהרה הזו של סגן השר?

### היו"ר ש' וייס:

בסדר, בבקשה.

### **רפיק חג'י-יחיא (העבודה):**

בעקבות ההבהרה של כבוד סגן השר, א. אני לא הבנתי לאיזה מחשב הוא מתכוון, מחשב לכל בית או מחשב לכל ילד לפי הבטחת ראש הממשלה שלנו מלפני שנתיים? אם לפי ההבטחה של כבוד ראש ממשלתנו, עדיין לא זכינו לראות שום מחשב.

### **היו"ר ש' וייס:**

לכן אתם פטורים ממכת גנבים. יש בכל דבר יתרון.

### **רפיק חג'י-יחיא (העבודה):**

לפי ההבהרה לגבי העלייה בממדי הפשיעה שסגן השר דיבר עליה, האם בהקצאת המשאבים לקראת שנת הלימודים הבאה יהיה שוויון-מה בנושא השמירה על בתי-הספר?

### **היו"ר ש' וייס:**

תודה רבה. אדוני סגן השר, בבקשה.

### **סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:**

אני מקווה שהחזון שדיבר עליו ראש הממשלה לפני שנתיים, של מחשב לכל ילד, יהיה קרוב הרבה יותר מאשר החזון שעליו דיבר חבר הכנסת פרס לפני 30 שנה – מכונית לכל פועל.

### **היו"ר ש' וייס:**

דרך אגב, זה התגשם במידה רבה.

### **סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:**

כן, זה התגשם, אבל זה התגשם אחרי 20-30 שנה. אני מקווה שהחזון של מחשב לכל ילד יתגשם מהר הרבה יותר.

בנושא של אבטחת בתי-הספר, אנחנו כל הזמן בקשר הדוק עם המשטרה ואנחנו דואגים שגם המגזר הערבי, בצדק ובדין, יקבל את האבטחה בבתי-הספר. אני מזכיר שהמאבטח שנמצא בשער הכניסה לבית-הספר לאו-דווקא יפתור את בעיית הטרור הלאומית שמפחידה את כולנו. הוא יפתור בעיות אחרות, של כל מיני אורחים בלתי רצויים שנכנסים אל חצרות בתי-הספר.

### היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לסגן שר החינוך והתרבות.

## שאלות ותשובות

### היו"ר ש' וייס:

סגנית מזכיר הכנסת הגברת שושנה כרם אומרת שאתה מוכרח לעלות לדוכן ולהשיב על שאלות בכתב.

מדי פעם אני מזכיר את הסיפור של ד"ר יוחנן בדר, זיכרוננו לברכה, אחד מחשובי הפרלמנטרים שלנו, שעלה פעם אחת לנאום והוא היה עם יושב-ראש הישיבה בלבד, והוא אמר כך: אדוני יושב-ראש, רבותי הפרוטוקול – העביר את הנאום לפרוטוקול – וזהו. זה מה שאתה תעשה עכשיו.

## גביית דמי כניסה לספריות למשפטים באוניברסיטאות

חבר הכנסת א' זנדברג שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום ט"ז בסיוון התשנ"ח (10 ביוני 1998):

בתשובה על שאלתא מס' 2203 מ-7 בינואר 1998 הודיע סגן שר החינוך והתרבות, חבר הכנסת משה פלד, כי הוא מוכן לבדוק את התשלום הנגבה כדמי כניסה בספריות למשפטים "ולנסות להשוות בין ספרייה כזו לבין אחרת, בין אוניברסיטה כזו לבין אחרת" – מצ"ב פרוטוקול הדיון.

רצוני לשאול:

1. האם נתבצעה השוואה כאמור?

2. אם כן – מה היא העלתה?

3. אם לא – מדוע טרם בוצעה?

**תשובת סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:**

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

על-פי המידע שקיבלנו מהאוניברסיטאות האחרות – לא גובים מהציבור כסף כדמי כניסה לספריות. יש לציין, שהאוניברסיטה העברית בירושלים הודיעה לנו, כי הנושא נבדק כרגע על-ידי ועדה מיוחדת, וייתכן שבעתיד תופעל גבייה בחלק מהספריות.

**יחס לתלמיד**

חבר הכנסת י' לנקרי שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום כ"ג בסיוון התשנ"ח (17 ביוני 1998):

פונים אלי בטענה, כי התלמיד ל"א – שמו המלא מופיע במקור – מבית-ספר ברחובות אינו מגיע ללימודים בבית-ספרו, עקב יחס עוין, לכאורה, מצד מורתו כלפיו – רצ"ב מכתב הפניה.

רצוני לשאול:

האם קיים משרד החינוך בירור בעניין?

**תשובת סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:**

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

משרדנו קיים בירור מקיף בעניין בנוכחות מנהלת בית-הספר, הממונה על פניות הציבור במחוז ואבי התלמיד.

התלמיד חזר לפני למעלה מחודש ימים ללימודים סדירים. עם סיום שנת הלימודים הוא יוצא לחופשה ככל התלמידים.

חבל שהאב בחר לפתור את הבעיה בסיוע העיתונות המקומית שלא הוסיפה דבר, במקום עם הגורמים המתאימים במחוז.

## מכללת בקה-אל-ערביה

חבר הכנסת ת' חטיב שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום כ"ג בסיוון התשנ"ח (17 ביוני 1998):

מכללת בקה-אל-ערביה פועלת זה שנים מספר. היא הוכרה על-ידי המוסדות הרשמיים ומתפתחת בכוחות עצמיים.

רצוני לשאול:

מדוע לא משתתף המשרד בחלקו בפעילות המכללה היחידה בסוגה במדינת ישראל מבחינת השליחות וההכרה של המוסדות?

### תשובת סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

מכללת בקה-אל-ערביה לא פנתה מעולם לאגף המכללות בבקשת תמיכה.

אם תבוא פנייה כנ"ל, ישלח אגף המכללות למכללה מפקח מטעמו, כדי לבדוק את שאלת התמיכה על-פי הקריטריונים הקיימים.

## יום לימודים ארוך במגזר הערבי

חבר הכנסת ע' דראושה שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום כ"ג בסיוון התשנ"ח (17 ביוני 1998):

לאחרונה נפוצו ידיעות, שמשרדכם מתכוון לקצץ ארבע שעות שבועיות לכל כיתה מהתקנים של בתי-הספר הערביים שנכללו במסגרת יום לימודים ארוך. קיצוץ זה, אם יתבצע, יהווה פגיעה קשה במערכת החינוך הערבית במדינה.

רצוני לשאול:

1. האם ימנע משרדכם את הקיצוץ הנ"ל?

2. האם יבוצע התקן הנוכחי – 41 שעות שבועיות – לרוחב בבתי-הספר הערביים הנכללים בתוכנית יום לימודים ארוך?

3. מה הן התוכניות להרחבת יום לימודים ארוך בשנת הלימודים הבאה?

### **תשובת סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:**

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1-3. על-פי חוק יום חינוך ארוך ולימודי העשרה, התשנ"ז-1997, ישהו התלמידים בבית-הספר בימים ראשון, שני, רביעי וחמישי – שמונה שעות, ביום שלישי – חמש שעות וביום שישי – ארבע שעות.

המודעות לכך שיש מוסדות שבעבורם חלוקה כזו איננה מתאימה, הובילה את המחוקק לאפשר לשר, באישור ועדת החינוך והתרבות של הכנסת, לקבוע מספר אחר של שעות לימוד ביום, ובלבד שמספר שעות הלימוד לא יפחת מ-41 שעות – סעיף 3(ב) ו-(ג).

לפיכך, כל רצון לשנות מהוראות אלה מחייב לחזור למחוקק. עד לפסיקתו – הוחלט לשמור את השעות לבתי-ספר העובדים רק חמישה ימים בשבוע ואין ביכולתם להשלים את 41 השעות בחמישה ימים. פירוש הדבר, כי החוק אינו מאפשר להשתמש בשעות רוחב בשעות שניתנו כשעות ארוך, אך אין כוונה לקצץ שעות. בתי-ספר יכולים לבחור ולהפעיל 41 שעות בחמישה ימים.

בשנת הלימודים הבאה תימשך תקופת הניסוי בבתי-הספר היסודיים מכל המגזרים, בשכונות או ביישובים שנבחרו ליישם את החוק בהתשנ"ח ואשר מעוניינים להמשיך בהתשנ"ט.

### **דמי מנוי בספריות הציבוריות**

חבר הכנסת ש' בן-צור שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום כ"ג בסיוון התשנ"ח (17 ביוני 1998):

בחוק הספריות הציבוריות, התשל"ה-1975, מצוין במפורש, כי שירותי הספרייה הציבורית יינתנו חינם. כמו כן, בתקנות הספריות הציבוריות (תשלומים), התשל"ח-1977, מודגש, כי רק בעבור שירותים מיוחדים, דוגמת שמירת ספר או מתן מסמך לצמיתות, יש לדרוש תשלום. ואולם, מעשים שבכל יום, שספריות ציבוריות מתנות השאלת ספרים בתשלום דמי מנוי.

רצוני לשאול:

1. מה היא עמדת משרדך בנדון?

2. מה עושה משרדך למניעת תופעה זו?

### **תשובת סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:**

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. משרד החינוך, התרבות והספורט דבק בהוראת חוק הספריות הציבוריות, התשל"ה-1975, ובתקנות הספריות הציבוריות (תשלומים), שאין לגבות תשלומים מהקוראים בניגוד לחוק.

המועצה לספריות ציבוריות נדרשה לסוגיה זו ודנה פעמים מספר בנושא הן בגלל המצב בשטח והן בגלל המלצת מבקר המדינה לשנות את הסעיף בחוק. המועצה שבה והדגישה, כי שירותי ספרייה צריכים להינתן חינם.

יש לציין, כי גביית הכספים מהקוראים היא על רקע המצוקה התקציבית הקשה ביותר של הספריות ושל הרשויות המקומיות. אילו היה תקצוב הולם לספריות, היתה תופעה מבישה ומזיקה זו נמנעת.

2. המחלקה לספריות מקצצת עד 30% מבסיס החישוב של ההקצבה המוענקת לספריות הציבוריות אשר גובה תשלומים בניגוד לחוק ולהנחיות המשרד. לצערנו, מרבית הספריות הציבוריות במגזר העברי העירוני גובות כספים מהקוראים.

### **סיוע משרד החינוך ל"בית שמואל"**

חבר הכנסת י' וקנין שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום כ"ג בסיוון התשנ"ח (17 ביוני 1998):

"בית שמואל", הפועל בחסות "היברו יוניון קולג'", זוכה לסיוע משרדך.

רצוני לשאול:

1. מה הוא סך סיוע משרדך ל"בית שמואל" בשנה זו, 1998?

2. כמה קיבלו בכל שנה, בשנים 1994, 1995, 1996 ו-1997?

3. בעבור אילו פעולות ניתנו אותן הקצבות?

4. על-פי אילו קריטריונים?

5. מאילו מחלקות ומכוח אילו סעיפים ניתנו אותן הקצבות?

### **תשובת סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:**

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. טרם נקבע.

2. בשנת 1994 – לא קיבלו; בשנת 1995 קיבל "היברו יוניון קולג'" – 60,000 ש"ח; בשנת 1996 קיבל "היברו יוניון קולג'" 50,000 ש"ח; בשנת 1997 קיבל "היברו יוניון קולג'" – 50,000 ש"ח.

3. התמיכה היא בעבור בית-מדרש פלורליסטי ללימודי יהדות, הכשרת מורים, אנשי חינוך ומדריכים ביהדות.

4. על-פי הקריטריונים המופיעים בילקוט הפרסומים 4042 מס' 87(ג).

5. המינהל לחינוך ערכי, המחלקה להעמקת החינוך היהודי, תקנה 260571.

### **הפער בהקצבות פר"ח בין יישובים ערביים ליהודיים**

חבר הכנסת ע' דראושה שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום ל' בסיוון התשנ"ח (24 ביוני 1998):

ידוע לי כי פר"ח – פרויקט חונכות – מקציב 300 ש"ח בלבד ליום פר"ח ביישובים הערביים, בעוד הוא מקציב אלפי שקלים ליום פר"ח ביישובים היהודיים.

רצוני לשאול:

1. האם הנתון נכון?

2. אם כן – מה היא הסיבה להבדלי הקצבות פר"ח ביישובים היהודיים והערביים?

3. האם תבוצע מדיניות שוויונית בנושא זה?

4. אם כן – מתי וכיצד?

### **תשובת סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:**

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

4-1. פר"ח הינו גורם שוויוני ביותר, הפועל ללא כל אפליה של דת, מין או גזע. פעילותו של פר"ח מוכתבת על-פי צרכי האוכלוסיות שאותן הוא משרת ואפשרויותיו התקציביות.

להדגמת הדברים יובהר, כי שיער הסטודנטים הערבים באוניברסיטאות הוא כ-5%-6%, ושיעורם בפר"ח – למעלה מ-18% מן החונכים הם ערבים.

אפשרויותיו התקציביות של פר"ח מוגבלות ביותר. לפיכך, לאירועים של יום פר"ח, עם כל חשיבותם הרבה, מוקצים אך ורק כספי תרומות, הקצבות הרשויות המקומיות המעוניינות ותשלומי הילדים עצמם.

ליום פר"ח לחונכי וחניכי פר"ח הערבים בגליל המזרחי שהתקיים בחוף גולן הוקצו, כאשר התאפשר הדבר, כאמור לעיל, עשרות אלפי ש"ח, ולא מאות, כפי שציין חבר הכנסת דראושה.

הסכום של 300 ש"ח שציין חבר הכנסת דראושה, ככל הנראה בטעות, מהווה את התקציב השנתי העומד לרשותו של כל רכז פר"ח לפעילות חריגה של קבוצתו, יום פר"ח או אחרת, על-פי בחירתו. גם סכום זה כאמור, בא מכספי תרומות.

חשוב לציין, כי מרבית ימי פר"ח, כמו גם פעולות רבות אחרות של פר"ח, מתבצעים לחונכי פר"ח הערבים והיהודים במשותף.

### **מעורבות פוליטית של האקדמיה לאמנות "בצלאל"**

חבר הכנסת א' גבאי שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום ד' בתמוז התשנ"ח (28 ביוני 1998):

לפני כשבועיים קיבלתי גלויה, ממוענת על שמי, מהאקדמיה "בצלאל", הר-הצופים.

רצוני לשאול:

האם אוניברסיטה המתקצבת על-ידי משרדך תומכת במאבקים פוליטיים?

**תשובת סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:**

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

האקדמיה לאמנות "בצלאל" מתקצבת על-ידי הוועדה לתכנון ולתקצוב של המועצה להשכלה גבוהה.

המועצה להשכלה גבוהה איננה תומכת במאבקים פוליטיים.

### **נפילת תלמידה מחלון כיתה**

חברת הכנסת ד' איציק שאלה את שר החינוך, התרבות והספורט ביום ד' בתמוז התשנ"ח (28 ביוני 1998):

לפני כשבועיים מעדה תלמידת כיתה ג' בבית-הספר "לוריא" בירושלים מחלון כיתתה ונפצעה קשה. סורגי הכיתות הוסרו במהלך שיפוצים ולא הוחזרו בסיומם. זהו מקרה נוסף של פציעה קשה של תלמיד בבית-הספר.

רצוני לשאול:

1. מה הם נוהלי הבטיחות בבתי-ספר?

2. האם ידון משרד החינוך בנוהלי בטיחות חדשים למיגון בתי-ספר עקב פציעות רבות של תלמידים?

**תשובת סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:**

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. נוהלי הבטיחות בבתי-הספר פורטו בחוזר מנכ"ל מיוחד ז' (התשנ"ז) – נוהל בטיחות במערכת החינוך.

2. הוקם צוות מומחים בראשות תא"ל במילואים ירמי אולמרט וד"ר מוני בן-בסט, מנכ"ל המכון הלאומי לחקר הבנייה בטכניון. צוות זה קיבל מנדט לבדוק את כל נוהלי הבטיחות במשרד החינוך ולהציע לנו דרכים לשינוי ולשיפור – גם בתחום אכיפת הנהלים.

### **פיטורי מורים עולים**

חברת הכנסת ס' לנדבר שאלה את שר החינוך, התרבות והספורט ביום ד' בתמוז התשנ"ח (28 ביוני 1998):

הובא לידיעתך, כי קיימת תופעה של פיטורי מורים עולים בשנת עבודתם הראשונה.

רצוני לשאול:

1. איזה אחוז מהווים המורים העולים מתוך כלל המורים?

2. כמה עולים פוטרו בשנה זו?

3. מהו היחס בין פיטורי המורים העולים לבין פיטורי מורים בכלל?

4. האם משרד החינוך שוקל להפעיל קריטריונים מיוחדים לגבי העסקה קבועה של מורים עולים שכבר נקלטו בצורה טובה במקום עבודתם?

### **תשובת סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:**

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

לא ידוע לנו על תופעה של פיטורי מורים עולים בשנת עבודתם הראשונה.

3-1. אין הבחנה בין מורה עולה למורה חדש שאינו עולה; המדיניות אחידה. עובד הוראה מתקבל לעבודה על-פי כישוריו וצורכי המערכת, ולפי זה נקבע מעמדו. לאחר שמורה עולה נכנס למערכת ההוראה, דינו כדין כל מורה. על כן הטיפול בו נעשה על-ידי פקידי כוח-אדם בהוראה במחוז עבודתו.

4. אין קריטריונים למתן קביעות למורים עולים. הקריטריונים למתן קביעות לעובדי ההוראה הם אחידים לכל ציבור עובדי ההוראה.

במערכת החינוך קיימת העדפה בקליטת מורים עולים לעומת מורים אחרים בוגרי מכללות. בית-הספר המעסיק מורה עולה, בהתאם לכללי חוזר מנכ"ל, מקבל תוספת שעות לתקן, עד רבע משרה בשעות תקניות.

### **היו"ר ש' וייס:**

אחר כך נקרא כולנו את הפרוטוקולים של צעירי ציון.

חברים יקרים, תם עוד יום, ואנחנו ניפגש בעוד שבוע. היום גם השבענו את מבקר המדינה. זה היה יום מעניין. אנחנו ניפגש, אם כן, בשבוע הבא ביום שני, י"ב בתמוז תשנ"ח, 6 ביולי, בשעה 16:00.

אני רוצה להודות לחברי חבר הכנסת רפיק חג'-יחיא שבילה אתי כאן יחד, לסגן השר, לחבר הכנסת נסים דהן, וכמובן לשושנה כרם ולקצרניות שלנו ולסדרנים שלנו ולערוץ-33 – גברת פרנקל והטכנאים והצלמים, על השירות הנפלא שהם עושים לנו. תודה רבה לכולכם. בשבוע הבא נמשיך. לילה טוב.

הישיבה ננעלה בשעה 19:07.